

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת מקץ

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 254

פנינים לפרשת מקץ

"בגיל 15 הייתי בא לבית הכנסת, מבקש מהרב רשות, ודורש בפני קהל של מבוגרים... אני בעצמי לא מבין איך לא פחדתי ולא נרתעתי מאימת הקהל..."

חבר מועצת חכמי התורה וראש ישיבת 'אור החיים', הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, בשיחה מרתקת, מלאת הוד ומעוררת השראה ל'לקראת שבת': כיצד הכל התחיל, איך נבנתה האימפריה האדירה של ההחזרה בתשובה, ועל העתיד

יעקב א. לוסטיגמן

בשולי שכונת הבוכרים בירושלים, מתנוסס לתפארה הקומפלקס הענק של ישיבת 'אור החיים', שבראשה עומד חבר מועצת חכמי התורה, הגאון הגדול רבי ראובן אלבז שליט"א, ראש ישיבת 'אור החיים', ומגדולי המחזירים בתשובה בדורנו.

עמדנו שם, בשולי בית המדרש, והבטנו בהתרגשות רבה על המחזה המופלא הזה. "רוב תלמידי החכמים שאתה רואה כאן", לחש על אוזני אחד ממלוויי, "לא נולדו בבתיים של שומרי תורה ומצוות. הם באים מלב ליבה של החברה הישראלית, מרעננה, כפר סבא, תל אביב, ראשון לציון.

"הם קצינים מצטיינים, סטודנטים מבריקים במיטב האוניברסיטאות, עורכי דין עתידיים, כאלו שכבר החלו בלימודי רפואה או מנהל עסקים וכלכלה. יש כאן גם ילדי שמנת, שגדלו בבתיים עשירים ומלאים בכל טוב. רק דבר אחד חסר להם: טעם בחיים..."

"ואת הטעם הזה הם מצאו כאן, בבית המדרש שוקק החיים, בין דפי הגמרא המצהיבים. פה הם מצאו את טעם החיים. כאן הם כמו נולדו מחדש."

מי שאינו מכיר, חשב שישבת 'אור החיים' היא ישיבה אחת מיני רבות לבעלי תשובה. אולי הטובה שבהן, אבל עדיין, ישיבה.

בפועל מדובר בהרבה יותר. 'אור החיים' זאת קהילה אדירה, המונה אלפי בוגרים של הישיבה הפזורים בכל רחבי הארץ. רבים מהם כבר מכהנים בעצמם כרבני קהילות שהקימו, מאילת ועד קריית שמונה. הגאון רבי ראובן אלבז, מנצח על המלאכה. סדר יומו מלא וגדוש

במסירת שיעורים, ומענה לשאלות המגיעות מתלמידי הרבים. הוא הרוח החיה שסביבה מושתתת הקהילה כולה. האהבה העצומה שהוא מפגין לתלמידיו, יש בה כדי להמיס לבבות אבן קפואים וחסרי רגש. החיך שלו יכול להרים תלמיד שרוחו שבורה, ולמלא את כל השבוע הקרוב שלו בשמחה. אחרי כל דרשה של ראש הישיבה, מרגישים התלמידים כאילו ניתנה בהם רוח חדשה, והוא, הרב אלבז שליט"א, מתאמץ בכל כוחותיו לעמוד בקצב, ולהרעיף על תלמידיו אהוביו מקסימום אהבה והדרכה במינימום זמן.

לקראת ימי החנוכה זכינו להיכנס אל ראש הישיבה שליט"א, ושמענו ממנו דברי חיזוק והדרכה המיועדים לצעירים מתחזקים, המתחילים את דרכם בעולם התשובה, תחום נרחב ועיקרי מאוד

בפעילותו של ארגון 'אחינו' - זרוע החיזוק של 'דרשו'. בשולי השיחה ההיא, ביקשנו מראש הישיבה שיספר גם לקוראי 'לקראת שבת', כיצד הגיע למקום שהגיע, כגדול מחזירי התשובה בדורנו, וכיצד זכה להרביץ תורה לאלפים ורבבות בסייעתא דשמיא, על ידי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שגם הם כבר הפכו ברבות השנים למרביצי תורה גדולים בעצמם.

איך ראש הישיבה הגיע בכלל לנושא הזה של החזרה בתשובה?

"האמת אולי אסור לי להגיד", משיב לנו ראש הישיבה שליט"א, "אבל הקדוש ברוך הוא ברא אותי בצורה כזו..."

"כך אני מרגיש, הכל שלו יתברך. תאמינו שה' ברא אותי כך, זה לא משהו שעבדתי עליו או התאמצתי להצליח בו. אני מילדות, מילדות אני מרגיש ככה. הייתי ניגש לאנשים שלא שמרו תורה ומצוות ואומר להם באהבה, למה? למה אתה לא מתפלל? למה אתה לא נכנס לשיעור תורה? בוא, בוא תשמע דבר תורה. בוא תקרא משהו, תכנס לבית הכנסת בוא..."

"אני לא יודע איך זה יצא לי מהפה דיבורים כאלו. ככה נולדתי, הייתה לי משיכה לעניין הזה של לקרב אנשים, להציע להם להיכנס לשיעור. בגיל חמש עשרה, אולי אפילו קודם, כבר הייתי אומר דרשות בבית הכנסת. הייתי בישיבה קטנה, ההורים שלי גרו בטבריה, בשיכון ד'. הייתי מגיע לשבת הביתה, ומבקש מהרב של בית הכנסת לדבר. הוא היה מאשר לי ואני ניגשתי לתיבה, דפקתי עליה שתי דפיקות והתחלתי לדבר ברשות הקהל הקדוש וכו'..."

ניחוח עז של נוסטלגיה מציף את לשכתו של ראש הישיבה שליט"א, כשהוא נזכר באותם ימים: "אני שומע שמספרים כל מיני סיפורים איך התחלתי ואיך הגעתי לישיבה וכו'", מספר ראש הישיבה בחיוך, "אבל זה לא נכון. הסיפור האמיתי הוא כזה..."

"מיד כשהגענו ממרוקו לארץ, נכנסתי ללמוד בתלמוד תורה של פועלי אגודת ישראל. הייתי אז כבן 11 וחצי או 12. למדנו חצי יום גמרא והלכה. הלכות שמיטה, הלכות מעשרות, הלכות כלאיים, למדנו מצוות התלויות בארץ."

"מיד לאחר בר המצווה שלי נכנסתי לישיבה, לישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה - ישיבה קדושה וטהורה. כשנכנסתי לישיבה למדו את הסוגיה של רבי חנינא סגן הכהנים במסכת פסחים, הסוגיה הנלמדת בימים אלו בדף היומי."

"מיד כשהגעתי לקח אותי הרב רפאל שפירא זצ"ל, בן דודו של הרב מבריסק, ובנו של רבי איסר שפירא זצ"ל שהיה גאון עולם, מנכדיו של הגאון רבי חיים מוולאז'ין."

"הוא אמר לי: 'מה אתה יודע?'... אמרתי לו 'למדנו גמרא בבא מציעא, למדנו קצת, כמה דפים פה שם בתלמוד התורה של פא'".

אמר לי הרב שפירא: 'אתה נכנס לשיעור ב', תלמד אצלי'."

"אמרתי לו שאני רק בן 13 ואני לא כל כך יודע ללמוד, אבל הוא אמר 'תכנס לשיעור, אל תדאג'..."

"אתם יודעים מה? נהייתי לא רק תלמיד של הרב שפירא, אלא היינו גם בידידות גדולה מאד. הייתי בן בית אצלו, ממש את כל הנשמה הוא נתן לי, ממש ככה."

"וב"ה, ה' יתברך זיכה אותי וגם הראש ישיבה זצ"ל, שהיה חמוץ של הרב שפירא, הגאון רבי דב מאיר רובמן זצ"ל, שהיה קדוש עליון, קירב אותי מאוד וזכיתי להיות בן בית גם אצלו, ממש בן בית כאילו הייתי בנו היחיד, על כל המשתמע מכך."

מדי פעם היה ראש הישיבה חוזר לטבריה, להורים...

"בוודאי, בכל פעם לפני שחזרתי הביתה להורים, הייתי נכנס לראש הישיבה ואומר לו: 'הרב, אם אני אדרוש בבית הכנסת, על מה אני אדרוש?' והוא היה עונה לי: 'אתה תגיד להם ככה, תגיד להם ככה'. היה אומר לי מה לדרוש."

"הייתי בא לבית הכנסת, מבקש מהרב רשות, ולאחר מכן דופק על התיבה ודורש בפני קהל של מבוגרים. זה מולד, זאת מתנה משמים, באמת אני לא מבין, אני בעצמי לא מבין איך לא פחדתי ולא נרתעתי מאימת הקהל, אימתא דציבורא. הקב"ה הוליד אותי בצורה כזו..."

כלומר זה לא שהרב החליט: 'אני רוצה להיות רב או ראש ישיבה, אני רוצה לדרוש בפני קהל'...

"לא", משיב הרב אלבו בנחרצות, "לא! לא החלטתי! זה בא באופן טבעי, בלי שהתכוונתי לכך. מה שכן, היה לי כאב גדול מאוד ממה שעשו לעם ישראל. הם ניסו לבנות 'דגם חדש' של יהודי, שעובד בחקלאות ומפתח את הגוף וכדו' חלילה וחס."

"עם ישראל זה לא מה שהם חושבים, מה שהם רוצים לעשות, שהדגם של העם היהודי יהיה בצורה כזו של 'עבדא בהפקרא ניחא ליה', שיעשו כטוב בעיניהם בלי שבת בלי תורה בלי מצוות. זה לא ייתכן, זה לא העם היהודי!!! זה לא העם היהודי, פשוטו כמשמעו!"

"העם היהודי זה עם התורה, עם שקשור עם התורה שלו, כמו שאומר רבי סעדיה גאון: 'אינן אומה זו אומה אלא בתורותיה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה'."

"אם אין תורה חס ושלום - הם מנתקים עצמם מהיהדות, ובאמת כל אלה שהתנתקו מהתורה, נאבדו מן העולם, נאבדו מן העולם. מי נשאר? נשאר רק אלו שאחזו בקרנות המזבח בכל נשמתם, ולכן זה מה שאנחנו צריכים לעשות, לאחוז בקרנות המזבח, כל הזמן. 'עם לבן גרתי', אנחנו צריכים להרגיש כך - 'עם לבן גרתי ותרתי'ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים'. כך אנחנו צריכים לחיות, עלינו לחיות חיים כאלה."

"ברגע שאנו מחדירים את זה לאותם בעלי תשובה, הם טועמים את טעם לימוד התורה, והופכים להיות פאר העם היהודי, מאורות גדולים, רבנים, תלמידי חכמים, בקיאים בש"ס, בקיאים בחושן משפט, בקיאים! לומדים תורה, שוקדים יומם ולילה וכותבים ונבחנים, נבחנים על הכל. אותם אנשים שעד תמול שלשום לא ידעו בכלל מה זה תורה ומצוות."

יש באמת משהו ייחודי בישיבת 'אור החיים', שאנחנו רואים שאכן יצאו ממנה רבנים, שהפכו בעצמם למחזירים בתשובה ומנהיגי קהילות

"ברוך הוא וברוך שמו, בלי עין הרע יוצאים מכאן תלמידי חכמים, ראשי ישיבות, דיינים שיצאו מכאן קיבלו בבחינות את הדרגה המצטיינת ביותר, למה? כי הם רוצים ללמוד, ואצלנו פה הלימוד

ואז הפתיעו שלושת עורכי הדין היפנים, בבקשה מאוד לא שגרתית, החורגת מכללי הנימוס היפני הקר: "אנו מבקשים להצטלם עם הרב"...

השיחה המיוחדת של שלושת הפרקליטים היפניים בביתו של בעל מרן "שבט הלוי", מרן הגר"ש וואזנר זיע"א

"וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר" (בראשית מ"א, י"ד)

של חמישים בחורים בשואה, באמצעות אשרות יפניות שהונפקו להם. בין הניצולים, גאוני עולם מידידיו משכבר הימים, כמו הגאון רבי פנחס הירשפרונג מקנדה והגאון רבי שאול דוד מרגליות. "אנחנו לא שוכחים את סוגיהארה", התייחס הגר"ש לשגריר יפן בקובנה, הבירה הזמנית של ליטא, שהיה שליח ההשגחה להצלת יהודים רבים, וכן ישיבות חשובות באירופה, כמו 'חכמי לובלין' - בזמן השואה. "יש לנו הכרת הטוב לממשלת יפן על שהצילה חלק מעולם הישיבות".

פרופ' טוקאנו: "האישיות האחרונה בעלת הערך, שהייתה בהנהגה שלנו ביפן, הייתה סוגיהארה. לצערי ולצערה של יפן כולה, אין לנו מאז אישיות מוסרית ברמה זו, ואנחנו אכן מאוד גאים בסוגיהארה. נעים לי לראות שאצלכם היהודים עדיין קיימת אישיות בקנה מידה", אמר הפרקליט כשהוא מתכוון כמובן למרן הגר"ש. כאשר אמר זאת, ניכרו אותות התפעמות בפניו, ושני עמיתיו מבכירי הפרקליטים היפנים נענעו בראשם.

עו"ד טוגו: "מהו העונש שהיהדות החרדית מטילה על אנשים בלתי הגונים? כלומר, אלו סנקציות מוטלות עליהם?". מרן הרב וואזנר: "היום דינו אינה-רמה. אין לנו משטרה ואיננו יכולים להעניש. אבל! מיר שליסען זיי אראוס פון 'כלל ישראל!' (אנחנו מוציאים אותם מ'כלל ישראל!"). היה זה כמובן ביטוי חריף במיוחד, שאכן הבהיר לאורחים, עד כמה היהדות החרדית שוללת מכל וכל את הפשע בכל צורותיו.

טוקאנו: "חבל שהשופטים לא רואים ולא שומעים, את שאנחנו רואים ושומעים כאן, ב'בית המנהיג הרוחני היהודי' (כך כינה העו"ד היפני את בית הגר"ש). הם היו מתייחסים לעצורי יפן בצורה שונה לגמרי". מרן הגר"ש: "אני מתפלל שהפגישה שלנו תתרום, כדי לסייע

מפגש מעניין התקיים באותם 'ימי פדיון שבויים', שהסעירו את העולם היהודי כולו, בשל הפרשה הידועה, בה נעצרו שלושה בחורים ביפן והוכנסו לכלא. המפגש התקיים בביתו של מרן פוסק הדור הגר"ש וואזנר זיע"ע. במסגרת סיור שערכו בבני ברק, עלו שני פרקליטים יפניים חשובים, פרופ' גוטו ופרופ' טוקאנו ועימם פרקליט שלישי בכיר, לבית הגדול של מרן פוסק הדור הגר"ש וואזנר זיע"ע. פרופ' גוטו נחשב למשפטן הבכיר והמוערך ביותר בכל ארץ השמש. כאשר היה צורך לשנות את החוקה היפנית, היה זה הוא שהתבקש לנסח את החוקה. פרופ' טוקאנו הוא המשפטן הבכיר בטוקיו וצפונה. לצידם נכח במפגש הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, שהשמיע דברי פתיחה קצרים. ולידו ישבו שני מתורגמנים.

לפנינו קטעים מהתמליל המלא:

הגר"ש וואזנר קיבל את פני האורחים בחמימות, ודיבר אליהם באידיש ובגרמנית. כאשר רוב דבריו נשמעים בשפת האידיש. כאשר מרן הגר"ש הגיע לביטויים ממחשישים או מושגים שונים, השתמש בשפה הגרמנית שהכיר עוד מימי ילדותו בווינה שבאוסטריה, ולאחר נישואיו בפרשבורג שבסלובקיה. את הדברים העביר אל שני המתורגמנים; כאשר אחד מתרגם מאידיש והשני מגרמנית.

עורכי הדין הבכירים, מהמוערכים ביפן, לא האמינו למשמע אוזניהם, כשביירו את גילו המדויק של מרן הגר"ש. הבהירות, הרעננות והחדות שבהן הרב דיבר בפניהם, הפליאו אותם. הם אמרו כי אמנם ביפן יש אנשים מבוגרים, רבים בה חצו את גיל המאה, אבל כזו צלילות!?

עדיין היו חשדניים. לא האמינו שבגילו מסוגל בן אנוש 'לנהל עולם', כפי ששמעו. ולפיכך ניסו הגויים מטוקיו לאבחן את צלילותו בהצגת שאלות שונות. הגר"ש זיע"ע התייחס לכל שאלה ברצינות ובאדיבות, והשיב בתודות המחשבה. לאחר השמעת דברי התרגום, נראה היה כי דעתם נחה. לאחר השיחה אמרו, כי בנוסף לכל, התרשמו עמוקות מהמבט שהפנה לעברם בעת שדיבר. כעורכי דין, ידעו להעריך את המשמעות של אדם, בוודאי אדם לא צעיר, המסתכל אל תוככי עיניהם, מה שמבטא, על פי כללי הפסיכולוגיה שהם אמונים עליהם, הרבה מאוד יושר.

הכרת הטוב לממשלת יפן

"יש לנו הכרת הטוב לממשלת יפן", העלה הרב את פרשת הצלתם

"המהרי"ל דיסקין זצ"ל, היה רבה של בריסק ומשמים גלגלו שסכום כסף שהופקד בידו נגנב, וחשדו בו שידו במעל וכך הוצרך לברוח, והגיע לארץ ישראל, ואחר כך ראו שנשלח משמים לחיזוק הישוב הישן בירושלים"

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על אמונה וניסים

"וילבש אתו בגדי יש" (בראשית מ"א, מ"ב)

על הניסים ועל הנפלאות

סח רבינו: "הגרא"מ שך זצ"ל שאל את הרב מברסק זצ"ל מדוע יש מצוות אמונה, שהרי האמונה כל כך פשוטה!
"והתשובה לשאלתו היא: רואים כל כך הרבה אפיקורסים - גם רופאים ומדענים - אם כן מוכרח כי כך טבעו של עולם, שגם בעניין פשוט וברור כל כך, אפשר לעקם את השכל ולא לראות, ולכן יש את מצוות האמונה".
והיו שהגדירו את המציאות הזאת, שאנשים יכולים להיות כופרים, כנס הגדול ביותר שעשה הקדוש ברוך הוא. וזהו מגזרת הכתוב בפסוק "ד' אמר לשכן בערפל".

"מבשרי אחזה אלוק"

יהודי שומר מצוות הביא עימו לחדרו של רבינו את אחיו - דוקטור לפיזיקה באוניברסיטה מפורסמת בארצות הברית. הדוקטור טען בפני רבינו: "חיפשתי את הקדוש ברוך הוא ולא מצאתי...". צחק רבינו: "תחפש בבטן ותמצא! הקדוש ברוך הוא אינו משהו גשמי שמחפשים אותו במיקרוסקופים שבמעבדה שלך... אין צורך לנדוד למרחקים, התבונן כאן בגופך ותמצא את הקדוש ברוך הוא. הבריאה מעידה על הבורא; הבגד מעיד על אורגו".

וכי זה פתוח?

מספרים מפי השמועה, כי פעם נכנס אדם לרבינו ושטח בפניו שאלות באמונה. אמר לו רבינו: "עליך לדעת כי כל השאלות הן שטויות! כל הקושיות בטלות ומבוטלות מול הקושיה האחת: 'וכי יש בירה בלא בעל בירה?!', זו השאלה הגדולה ביותר!". עוד הוסיף להסביר לו: "מדוע מכנים את הכופרים 'כופרים בעיקר'? מפני שהם יתברך הוא עיקר הכל. בלשון בני אדם כיום מכנים 'פתוח' את מי שירד מעט ברוחניות; וכי זה פתוח? זה סתום! על האדם להיות פתוח, היינו להכיר באמת. ומה היא האמת? שהכל מהקדוש ברוך הוא, והוא מנהיג את העולם ועושה הכל".

הכל בהשגחה

ליל יום טוב ראשון של סוכות. רבינו פנה אל נכדו ואמר לו בהתפעלות:

"הבט בשלהבות הנרות: חלקן מהבהבות וחלקן דולקות יפה. גם זה מההשגחה העליונה - איזו שלהבת תהבהב ואיזו לא!".

מן הניסים הגלויים

רבינו ישב בחדרו ועסק בניסי יציאת מצרים. מישהו מהנכנסים שאלו בתמימות: "בשעתו יכלו להרגיש את הקדוש ברוך הוא - כי ראו ענני כבוד, עמוד אש לפני המחנה, בארה של מרים וכן הלאה. אבל היום, איך אוכל להרגיש במוחש את מציאותו?".
השיב לו רבינו: "מי שיביט יראה גם היום ניסי שמים! בהחלט אפשר לראות!".

השואל לא הרפה, וביקש דוגמא שדרכה יוכל גם הוא להכיר ניסים של ממש. "זה שאדם מחתן את בתו, זה נס ממש!", השיב רבינו בהתרגשות. "ראה נא מפלאי חסדיו של הבורא בדורנו!".

בחנוכה היו ניסים גלויים

"לדוגמא, בפרשת וישב, לכאורה אם נתבונן במהלך הפרשה נראה שיש דברים שנראים כמיותרים. לשם מה התורה מאריכה בסיפור מהלך העניינים של מכירת יוסף וכל מה שמסביב? "אלא, התורה באה ללמדנו שכל המאורעות העוברים על האדם - גם אלה שנראים לו בתחילה לרעתו - הכל מסובב מן השמים להביא לו בסוף את הגאולה, כמו שרואים בפרשה אצל יוסף הצדיק, שכל שלב בפני עצמו נראה כרעה עבורו, וכאילו אין קשר בין מאורע למאורע, אך בסוף כל הקצוות נקשרים ומתברר שהכל היה לטובתו, שיהיה מלך ויגאל גם את בני משפחתו.

"זכורני שאמי ע"ה שאלה פעם את הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל מהו הגבול לחובת השתדלות, ועד היכן אנו מחוייבים לעשות השתדלות כדי לקבל את ברכת ה'?"

ראב"ד העדה החרדית, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על הבטחון בהקב"ה וחובת ההשתדלות

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים" (בראשית מ"א, א')

לעשותה, אלא לבטוח בה? והשיב לה הג"ר אלחנן זצוק"ל, שאי אפשר לקבוע בזה כלל ברור עד היכן מוטל לעשות, אבל זאת הוא יכול לומר לה, שאין להרבות יותר מדי בעסק ענייני העולם הזה, שהוא כעראי, ולהפסיד זמן מחיי נצח, אלא יש להפוך גשמיות לרוחניות, היינו שגם תוך כדי עסק הפרנסה יחשוב על הקב"ה, ויבטח בו שיזמין לו כל צרכיו, ואז הוא זוכה על ידי השתדלותו לחיי נצח. ואמר לאמי ע"ה, שאם כוונתה בעסק הפרנסה הוא לשם שמים, כדי שיהיה לה ממון להוציא על חינוך בניה לתורה ויראת שמים, אז עסק הפרנסה עצמו נחשב כרוחניות ממש.

פגם בביטחון

ובעיקר דברי המדרש, ביאר בזה רבינו החזו"א (אמונה וביטחון פ"ב ו') באופן אחר, שבאמת יוסף היה מחוייב לעשות איזו השתדלות להצלתו ולא לסמוך על הנס, אבל פעולה זו - לבקש משר המשקים שיזכרהו, היא בגדר פעולה הנעשית מתוך ייאוש, משום שלפי דרכי הטבע לא היה צפוי ששר המשקים יזכרהו (שהרי הוא מוגדר כ"רהבים" - היינו אדם גס ובעל גאווה, שדורש רק את שלום עצמו ואינו דואג לזולתו), ופעולה הנעשית מתוך ייאוש אינה שייכת, אלא אצל מי שאינו בוטח בה', שמתוך ייאושו הוא עושה כל מה שיכול, אפילו דברים הרחוקים מכל תועלת. (ועיי"ש בחזו"א שהוסיף שבוודאי יוסף לא עשה כן מתוך פגם בביטחון, אלא הוא הכריע בשכלו שחלה עליו חובת השתדלות, אע"פ שהיה ברור לו שהצלתו אינה תלויה כלל בהשתדלות, ויוסף טעה בהכרעתו ונענש על הפעולה המיותרת, אע"פ שלא נעשתה מתוך פגם בביטחון).

המשך בעמוד 29

איתא במדרש: "אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו" - זה יוסף, ולא פנה אל רהבים' - זה יוסף ששם מבטחו על מצרים הקרויים רהב, ומפני שתלה יוסף את זכרו בשר המשקים ואמר 'זכרתני' והזכרתני', הוזקק להיות בבית הסוהר עוד שתי שנים".

ורבים תמחו על דברי חז"ל, הסותרים לכאורה מיניה וביה, שמתחילה אמרו שמאמר הכתוב: "אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו" - זהו על יוסף, והרי שיוסף היה בעל בטחון, אבל מיד אח"כ פירשו את סוף הפסוק: "ולא פנה אל רהבים" - שזהו על יוסף שפנה לשר המשקים, והיינו שיוסף לא בטח על הקב"ה, וצ"ב.

וביאר בזה ה'בית הלוי' עפ"י יסוד גדול, שכל מה שהתירה תורה לאדם לעשות השתדלות לפרנסתו (וכמו שנאמר 'וברכתיך בכל אשר תעשה'), זהו רק לסתם בני אדם - שכדי שיוכלו להשקיט את רוחם וליבם, התירה להם תורה לעשות השתדלות לפרנסתם, שאז הם יהיו רגועים ויוכלו להשליך על ה' יתבם, אבל מי ששלם לגמרי במידת הביטחון - אין לו לעשות השתדלות, אלא עליו לבטוח בה' שיזמין לו פרנסתו בלא טורח מצידו. וכל אדם לפי גודל בטחונו בה', כך יש לו למעט בהשתדלות, ואם ירבה להשתדל יותר מכפי שנצרך לו, זה כבר ייחשב לו לחטא.

ומעתה ביאר ה'בית הלוי' את דברי המדרש, שדווקא משום שיוסף היה בעל ביטחון גמור, שעליו נאמר "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו", לכן הוא נתבע על כך שפנה לשר המשקים, כי לפי גודל בטחונו לא היה לו לפנות כלל אל רהבים ואפילו בדיבור קל, אבל אדם מן השורה בוודאי היה מותר לו לפנות לשר המשקים בבקשה כזאת שיזכרהו.

גדר חובת השתדלות

ודבריו הם כלל גדול, שבענייני בטחון והשתדלות יש לכל אחד את השו"ע משלו, שכפי גודל מדרגתו באמונה בחוש, כן יש לו למעט בהשתדלות. וכמה פעמים ראיתי איך שמרן הגרי"ז זצ"ל, היה שוקל על ענייני השתדלות - אם זה בגדר השתדלות מיותרת, ויש בזה פגם בביטחון לפי מדרגתו, ולבסוף נמנע מלפעול.

וזכורני שאמי ע"ה שאלה פעם את הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל, מהו הגבול לחובת ההשתדלות, ועד היכן אנו מחוייבים לעשות השתדלות כדי לקבל את ברכת ה' - וכמו שנאמר: "וברכתיך בכל אשר תעשה"? וממתי כבר נחשב כהשתדלות מיותרת שאין

הגעתי הביתה ואמרתי לרבנית שלי שאנחנו אורזים מזוודות ועוברים דירה למגדל העמק. "איפה זה מגדל העמק", היא שאלה, "אני לא יודע", אמרתי לה, "אני עדיין בודק את זה..."

הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק, מספר בראיון מיוחד ל'לקראת שבת', על ימי הבראשית של פעילותו הענפה לקירוב רחוקים

יעקב א. לוסטיגמן

את הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן אין צורך להציג בפני הקוראים. שמו הולך לפניו ומפעליו הכבירים ידועים לכל. ביקשנו ממנו לשמוע מעט דברי התחזקות, עבור הצעירים הרבים המתחזקים ומתקרבים לה' ולתורתו באמצעות ארגון 'אחינו', זרוע החיזוק של 'דרשו', ובשולי שיחת החיזוק ביקשנו לשמוע גם אודות ימי הבראשית של פעילותו המפורסמת להשבת לב בנים אל אביהם שבשמים.

"את פעולות הקירוב הראשונות עשיתי בשנות נעורי, בהיותי כבן 16 או 17", מספר הגרי"ד, "גדלתי בירושלים של מעלה, כבנו של הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, שהיה מגאוני ירושלים ומחכמיה המובהקים כדיין וראש ישיבה מפורסם.

"אפשר לומר שגדלתי בחממה הרוחנית הכי טובה והכי שמורה בעולם, ולכאורה לא היה אמור לי קשר כלשהו לעולם החיצון, זה שמחוץ לגבולותיהן של 'מאה שערים' ו'בית ישראל', השכונות הירושלמיות שבהן זכיתי לגדול.

"אבל מעבר לכביש, בשכונת מוסררה, התגוררו צעירים שכאלו היו רחוקים מרחק שנות אור מאתנו", מספר הרב כשרידיים מאותו הכאב שפעפע בלבו בימים ההם, נשזרים עד היום בקולו, כשהוא מספר על הימים ההם.

"מוסררה היתה שכונה עם אוכלוסיה חלשה מאוד, בגשמיות וברוחניות כאחד. היו שם צעירים יוצאי עדות המזרח, שהזנחו, לא השקיעו בחינוך שלהם ולא בתנאים הגשמיים הבסיסיים בשכונתם. כמה שנים מאוחר יותר צמחה שם בשכונת מוסררה, תנועת 'הפנתרים השחורים', שהיתה הראשונה להעלות לדיון ציבורי את סוגיית האפליה של בני עדות המזרח, והשכונה הזאת היתה בעצם סמל להזנחה ממשלתית שיצרה חממה של עבריינות ל"ע.

"אני, כנער ירושלמי חרדי, וכחסיד קרלינאי נלהב שדבק בכל מאודו ונפשו במורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'ברכת משה' מלעלוב זיע"א, לא הייתי אמור להכיר בכלל את הנערים הללו, ממוסררה, אבל הלב שלי יצא אליהם.

"זה התחיל בטבעיות. לא היתה לי תוכנית לתפוס בחור משם ולקרב אותו. פשוט ראיתי אחד או שניים והצעתי להם "בוא נלמד משהו", "בוא שים כיפה וציצית... מה אכפת לך? מה תפסיד מזה? ממילא קר עכשיו ואתה לובש כמה שכבות, למה שלא תלבש גם ציצית? תרוויח גם מצוה!".

"כך משכתי נער אחד או שניים לבית המדרש והצלחתי לקרב אותם", מספר הרב גרוסמן, "ראיתי שזה לא כל כך קשה. ראיתי שיש צימאון בקרב הצעירים הללו לעניינים שבקדושה. הם רוצים לשמוע, הם רוצים שלמור, אבל לא היה מי שילמד אותם. כך המשכתי בקצב מאוד מאוד איטי. זה לא היה עיסוק מרכזי ביום יום שלי ואפילו לא עיסוק משני".

להציל יקר מזולל

"אחרי שהתחתנתי, בהיותי אברך צעיר, אבי מורי זצ"ל הביא החלטה של מועצת גדולי התורה, להקים מתיבתות לנערים שסיימו את הלימודים בבתי הספר של החינוך העצמאי, ושעד אז לא היתה להם מסגרת המשכית, וההשקעה ירדה לטמיון.

"היה זה בשנת תשכ"ו. הייתי אז אברך צעיר לימים, ואבא שלי הקים מתיבתא בזוויעהל, על יד ישיבת מיר. לנוכח הניסיון שהיה לי עם השכנים ממוסררה, הוא החליט למנות אותי כמגיד שיעור בישיבה, וכך התחלתי להיכנס בצורה רצינית יותר לעניין הזה. הם היו נערים בוגרי החינוך העצמאי, מכל רחבי הארץ, היו להם קצת מושגי יסוד, חלקם ידעו יותר וחלקם פחות, והיינו צריכים פשוט להשפיע עליהם, לקרב אותם, להטעים להם את טעמו של לימוד התורה.

"בינתיים פרצה מלחמת ששת הימים, המצב היה נורא ואיום. הגבול היה ממש במרחק של כמה מטרים מאתנו, וכל העת הגיעו

הרב גרוסמן עוצר לרגע, נזכר במאורעות שחוה באותם ימים, ובהתרגשות האדירה שאפפה אותו כשצעד יחד עם המוני יהודים נוספים, לעבר שריד בית מקדשנו: "האווירה היתה מחשמלת!"

או שמאל מבלי להזיז בו ולקבל את ברכתו. סיפרתי לרבי על ההתרגשות הגדולה שהתרגשתי ועל ההבטחה הגדולה שהבטחתי ושאלתי אותו איך אני ממשיך מכאן, מה אני עושה כדי לקיים את אותה הבטחה גדולה".

רטט של התרגשות עובר ברבה של מגדל העמק כשהוא מעלה על דל שפתיו של זכרו הטהור של מורו ורבו איש האלוקים קדוש יאמר לו: "הרבי הביט בי בעיניים רחמיאיות, ואמר לי בניגון האופייני לו: "איצ'ה דוד, אפשר קוקסט דו וואס קענמען טאהן אין מגדל העמק?...?" (אולי אתה בודק מה אפשר לעשות במגדל העמק?...). אמר ולא יסף.

"יצאתי משם מבולבל לגמרי", מספר הרב גרוסמן, "שמעתי פעם על מקום שנקרא 'מגדל העמק', הוא היה ידוע כמעוז של אנשים שהחוק אינו נר לרגליהם, בלשון המעטה. אבל איפה זה בכלל? זה בדרום או בצפון? זה עיר או עיריה? מה זה בדיוק?"

"התחלתי לשאול אנשים: 'תגיד אתה יודע איפה זה מגדל העמק? כמובן שהרוב משכו בכתף ולא הבינו מה פתאום אני שואל כזאת שאלה מוזרה. אבל אני כבר ידעתי שזה המקום שאני עומד להתגורר בו בתקופה הקרובה.

"אלו שכבר כן הכירו לא עשו לי חשק גדול להגיע לכאן. "אל תשאל", הם אמרו לי, "זה מקום של אינשי דלא מעלי. תחזור לרבי ותגיד לו שיחפש רעיון אחר..."

"אבל אני חסיד בכל רמ"ח אברי ושס"ה גידי. אני לא מהרהר אחר רבי אפילו לרגע. הגעתי הביתה ואמרתי לרבניתי שלי שאנחנו אורזים מזוודות ועוברים דירה למגדל העמק. "איפה זה מגדל העמק", היא שאלה, "אני לא יודע", אמרתי לה, "אני עדיין בודק את זה..."

מה זה מקוה?

הגעתי למגדל העמק לעת ערב. הרחובות שוממים, אין כמעט נפש חיה ברחוב. אני פוגש מישהו ושואל אותו איפה כולם? איפה כל החבר'ה הצעירים? מכאן לשם הגעתי למקום הבילוי שלהם, עם

דיווחים מפחדים מאוד, על כך שעוד ועוד מדינות ערביות הולכות ומצטרפות למלחמה, ומאיימות חלילה וחס לטבוח בעם היהודי לבלתי השאיר לו שריד ופליט רחמנא ליצלן.

"אני זוכר שראש הממשלה דאז נשא נאום לאומה, ששודר כמובן מעל גלי האתר, כל אזרחי מדינת ישראל האזינו ושמעו את ראש הממשלה שלהם מגמגם מרוב פחד. ממש ככה. חיל ורעדה אחזו בכולנו. היתה ממש אימת מוות, וכל מי שרק יכול היה מיהר לנסוע לשדה התעופה ולהימלט לאשר תשא אותו הרוח, ובלבד שלא להיות כאן בשעה שהאויב הערבי יכנס וחלילה יעשה בנו שפטים. "ובחסדי שמים גברה ידו של עם ישראל, והאויב הערבי הוכה שוק על ירך, עד שלא רק שהערבים לא הצליחו לכבוש את אזורי המחיה שלנו, אלא שישראל הרחיבה את גבולותיה וכבשה שטחים בלי סוף, ועיקר העיקרים היה שזכינו לראשונה מזה שנים רבות ששוב יכול היה יהודי להציג את כף רגלו ברחבה שלפני הכותל המערבי..."

הרב גרוסמן עוצר לרגע, נזכר במאורעות שחוה באותם ימים, ובהתרגשות האדירה שאפפה אותו כשצעד יחד עם המוני יהודים נוספים, לעבר שריד בית מקדשנו: "האווירה היתה מחשמלת!" הוא מתאר, "פתחו את הכותל לקהל הרחב בחג השבועות, ובליל שבועות לאחר התפילה וסעודת ליל החג, יצאו כולם, כל תושבי ירושלים לעבר הכותל המערבי. הרחובות היו מלאים וגדושים ביהודים שצעדו במרץ, אצים רצים לעבר בית המקדש.

"בדרך חלפנו על פני הרחובות הערביים, כשהתושבים מסתגרים בבתיהם בפחד ובעתה מפני הכובש היהודי... אותו פחד שאחו בנו רק לפני ימים אחדים, פשוט עבר צד, עכשיו הם פחדו מאתנו ואנחנו צעדנו בבטחה את הכותל המערבי.

שמחה מתפרצת

"עמדת שם, על יד הכותל, נשאתי עיניים אל האבנים הגדולות, האבנים הקדושות הללו, האבנים שספגו כל כך הרבה דמעות של יהודים לאורך אלפי שנות גלות, מייחלים ומתחננים לגאולה השלמה. הרטט שעבר אז בגופי אינו ניתן לתיאור, השמחה שהציפה אותי, כמו כל יהודי אחר שעמד שם באותם רגעים, היתה אדירה. זה היה שחרור של כל הפחד שלפני המלחמה, והתפרצות של שמחה עצומה.

"חשבת לעצמי שאני חייב לעשות משהו, להחזיר לקב"ה מעט מזעיר של הכרת הטוב על החסד העצום שעשה עמי ועם כל עמו ישראל, והחלטתי שאני מקבל על עצמי ברגע זה ממש, להרבות פעלים בעניין הזה של קירוב יהודים לאביהם שבשמים.

"אחרי תפילה ארוכה ונרגשת מאוד, שבת לביתי, וזכרה של אותה הבטחה לא מש מלבי אפילו לרגע. הבטחתי הבטחה גדולה מאוד, איך אני יכול לקיים אותה בפועל? מה עושים? איך אני יכול להוסיף פעלים בנושא הזה? אולי אצא לרחובות למשוך נערים לבית המדרש? איך עושים את זה?

"אחרי החג נכנסתי למורי ורבי הרבי הקדוש רבי משה מרדכי מלעלוב זצוק"ל, שהייתי קשור אליו כמו בן עם אביו, ולא זיתי ימין

בשבוע. מה אתה אומר? אלמד אותם פרקי אבות, הם ילמדו איך להתנהג זה יהיה השיקום הכי טוב שאתה יכול להעניק להם. "המנהל הסתכל עלי כמו על מי שנסתרה בינתו חלילה. מי זה שרוצה ללמד תורה לאסירים? אין לך מה לעשות בחיים? לא היה אז דבר כזה של פעילות תורנית בבתי הכלא, אבל הוא הסכים לנסות. הקמתי ארגון. ב"ה זה הלך והתפתח והיום יש אלפי אסירים שמשתתפים בפעילויות של לימודי תורה, והשיעורים האלו ידועים כתוכנית השיקום הטובה ביותר".

שיקום מבעוד מועד

"אחרי תקופה אמרתי לעצמי, מה אתה עושה? אתה מכיר את החברה האלו במגדל העמק, מתחבר איתם, ואז כשהם נופלים לפשע לא עלינו, אתה בא לחזק אותם בכלא ולשקם אותם? למה שלא תשקם אותם לפני הכלא, במגדל העמק???

"מאז התחלתי להשקיע בשיעורים, משכתי אותם לשיעורים, בכל נושא שרק יכול היה לעניין אותם. בעיקר שיגיעו ויתחילו ללמוד תורה ומכאן ואילך הכל כבר היסטוריה.

"כיום יש לנו ב"ה רשת של בתי ספר וישיבות, 'מגדלור', עם כ-900 עובדי הוראה שכ-90 אחוזים מהם הם בעצמם בוגרי מגדלור, כן ירבו. הפעילות רק הולכת וגדלה כל הזמן והביקוש הולך וגובר בסייעתא דשמיא.

"המסר שלי מכל הסיפור הזה", מסכם הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן את דבריו באופן מעשי כדרכו, "להתחיל! אם אתה רוצה להגיע רחוק, אתה חייב להתחיל בצעד אחד קטן. זה התחיל מבחור צעיר במוסררה, אחריו היה עוד בחור ואחר כך שניים נוספים. בזכות זה התמנתי כמגיד שיעור במתיבתא, ובזכות זה קיבלתי על עצמי להוסיף פעלים בקירוב רחוקים. משם ואילך הכל כבר התגלגל בלי שהתכוונתי לזה בכלל, פשוט ראיתי הזדמנות לעשות משהו טוב, וניצלתי אותה, וכך עוד הזדמנות ועוד אחת והקב"ה ברחמיו ובחסדיו זיכה אותי לכל זה. זה נכון לכל נער צעיר או אדם מבוגר, אך אחד לא יודע מה טומן לו העתיד ומה הקב"ה מתכנן לו. אנחנו צריכים לנצל הזדמנויות, ובכל פעם שיש לנו אפשרות להוסיף פעלים לתורה, אסור להסס, צריך לתפוס את ההזדמנות הזאת בשתי ידיים, והקב"ה כבר ימשיך ויעשה את שלו...".

מוזיקה שאוזנו של אברך חסידי לא הורגלה לשמוע וטוב שכך, חלקם שתויים למחצה וחלקם יותר. אני נכנס לשם עם חליפה ארוכה וכובע שחור, "למה באת לכאן כבוד הרב, מה אתה עושה פה?" "מה זאת אומרת, באתי לגור כאן. הגעתי לפה כדי לפגוש את השכנים החדשים שלי..."

השתרר במקום שקט, כאילו מישהו הטיל פצצה במרכז האולם. הם התעניינו איפה באתי לגור ומה אני עושה כאן, ואני גם התעניינתי, אבל כמו אברך נאיבי ממאה שערים ביקשתי לדעת איפה יש מקוה שאוכל לטבול בוקר לפני התפילה, ואיפה התלמוד תורה המקומי שאוכל לעשות היכרות עם המלמדים ואולי לראות איך אני יכול לסייע. אשמח גם לקבל ההדרכה איך מגיעים לישיבה, אני הרי הייתי מגיד שיעור בישיבה עד לפני יומיים, אולי אני יכול להשתלב שם בצוות החינוכי..."

"הם לא הפסיקו לצחוק. מקווה? מה זה בכלל? ישיבה ותלמוד תורה זה משהו שיש רק אצל הדתיים. אין דבר כזה במגדל העמק..." "עכשיו התדהמה עברה צד...", מספר הרב גרוסמן בחיוך, "מה זה אין מקוה וישיבה? לאיזה מן מקום הרבי שלח אותי לגור. מה אני אמור לעשות כאן בכלל?"

"אבל אחרי כמה רגעים התעשתתי, והחלטתי שאם אין ישיבה ומקווה כנראה שזה התפקיד שלי. הבעיה שאין ביקוש, אז צריך לייצר ביקוש... וכך הזמנתי אותם לבוא אלי הביתה לשיעורי תורה, הייתי עושה מעין 'טיש' לביל שבת בביתי, אחרי הסעודה, והם היו באים יושבים על פיצוחים ושתייה, קצת כיבוד קל, וכך התחברו אלי עוד ועוד צעירים. נהיינו חברים.

"באחד הימים סיפר לי אחד מהצעירים שאחיו נמצא בכלא. אמרתי לו, "אתה בשבילי כמו את, ואח שלך הוא גם אח שלי... אח שלי יושב בכלא ואני לא אלך לבקר אותו? איזה מין אח זה?"

"הוא התפלא ושאל אותי: "כבוד הרב, אתה תבוא לכלא? לבקר את אחי, אתה בכלל לא מכיר אותו?"

"אבל אני לא נתתי לשאלות כאלו להניא אותי מהחלטתי, ואחרי יומיים כבר ביקרתי יחד עם הצעיר הזה את אחיו בכלא שאטה. התברר לי שיש שם לא מעט אסירים ממגדל העמק.

"הלכתי למנהל הכלא ואמרתי לו תשמע, אני רב שגר פה לא רחוק, ואני רוצה לעשות שיעור תורה לאסירים בכלא שלך פעמיים

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

24
שעות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **דוד בוק שליט"א**
שיעורים מבוארים בלימוד התוס' על
סדר הדף היומי

שלוחה 2/10

הרב **חיים שמרלר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/11

הרב **אליה אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2/3-4

הר' **אברהם פוקס הי"ו**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1 3 1

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2/6

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש. לפני שנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על הזהירות בכבוד אביו ואמו

"הַשְׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזְּמַן" (בראשית מ"ג, כ"ז)

לפני שנים רבות נשאלתי על ידי אברך אמריקאי אחד, תלמיד ישיבת מיר המעטירה, בהיות שאביו מגיע בקרוב מחו"ל לביקור קצר בארץ הקודש, וכנראה הוא יצטרך לשמשו ולהתלוות עמו בטווליו ובנסיעותיו ברחבי הארץ, הוא מבקש לדעת עד כמה מחוייב הוא להצטרף אליו לכל הטיולים והסיורים הללו.

שלחתי אותו עם שאלתו אל ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, שיפסוק הלכה בשאלתו, וגם בשביל בקשת הרשות לימי העדרו מן הישיבה בשביל מצוות כיבוד אב.

תשובתו של הגאון זצ"ל הפתיעה את האברך:

"צריך אתה לכבד את אביך", פסק ראש הישיבה, "כשם שהיית מכבד את גדול הדור וצדיק מפורסם, 'רבן של כל בני הגולה', אם היה מגיע אליך לביקור! אף אם אין אביך 'תלמיד חכם', הכבוד שאתה צריך לכבדו מדין 'אב', הוא כמו שמכבדים את רבן של כל בני הגולה!". והדברים מבהילים על הרעיון.

איסור 'כלה וחמותה' שאסר רבי יהודה החסיד ז"ל בצוואתו (סעיף קטן כ"ג). או אז התברר למפרע 'טיב ההשגחה' שהייתה בעת קריאת שם הבת, כשם שאנו מושגחים מלעילא בכל פרט וענין.

לדאבון לב, בדורנו יש מעט זלזול בעניין זה, ואין משמעת הבנים והבנות אל הוריהם כפי שהייתה בדורות שלפנינו. הצעירים מתרגלים להתפנק יותר ויותר, ומנצלים את הוריהם לפי צרכיהם, ואין מקפידים כראוי בכבודם... על כך שמעתי מאמי מורתי עליה השלום, בראותה פעם את הילדים הצעירים של דורנו דורשים מהוריהם בנחרצות את מבוקשם, שבהתנהגות כזו הרי התהפכו היוצרות, ומתקיים בנו "כבד את בנך ואת בתך"..." רח"ל.

כבוד קדושת מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל, בעל "ויואל משה", התבטא פעם בחריפותו: מילא מה שחושבים הצעירים את עצמם תמיד 'חכמים' יותר מהוריהם - ניתן עוד לסבול, אבל מה שחושבים את עצמם יותר 'מבוגרים' מהוריהם - את זה אי אפשר לסבול...

הגאון הצדיק מורנו רבי זונדל קרויזר זצוק"ל בעל "אור החמה", הגיע פעם לתחנת מוניות שירות 'ירושלים בני ברק', שבמעלה רחוב שטראוס (פינת חיי אדם) בירושלים. והנה, בעודו ממתין בישיבתו במונית שיתמלא הרכב ויוכלו לצאת בנסיעתם לבני ברק, ראה פתאום מן החלון את אביו מורנו הרב רבי אליהו צבי זצ"ל, כשהוא

אבי מורי זצוק"ל, היה יתום מאב ומאם מגיל שמונה. כאשר נולדה בתו הראשונה למזל טוב, היה חפץ מאד לקרוא את שמה על שם אמו עליה השלום, שעדיין לא ניתן עד אז שום שם אחריה, אולם חמותו, זקנתי הרבנית עליה השלום, רצתה שיקרא לה על שם אמה. הלך אבא מארי ז"ל לשאול עצה מהרב הצדיק רבי שמואל דייטש זצ"ל, שהיה מרבה להיוועץ עמו, ושאלו כדת מה לעשות.

תשובת הרב הייתה, שבהיותו סמוך עתה על שולחן חמיו, הרי מן הראוי לכבד את חמותו, שאף בכבודה הוא חייב בהלכות כיבוד אב ואם, כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה (סימן ר"מ סכ"ד, ופתחי תשובה שם, סעיף קטן כ), ולתת לה דין קדימה בקריאת השם, מחמת 'הכרת הטוב' שמחוייב הוא כלפיהם, שכן הכרת הטוב דוחה כל שאר צדדים. ובפרט שאנו נוהגים, על פי רוב, לתת את שם הילד הראשון אחר צד אם הילוד כנודע, ואכן נתן את שמה כרצונה של חמותו.

לאחר שנים, בהגיע אחותי לגיל השידוכים, נמצא עבורה חתן מן הטובים ביותר, שהתאים עבורה מכל הצדדים. שם אמו של החתן היה כשמה של אם אבי עליה השלום, ואילו היה נותן לבתו אותו השם כפי שרצה בלדתה, לא היה השידוך יוצא אל הפועל, מחמת

היה זה בתקופת מלחמת העולם, כאשר שהה מרן הגרי"ז מבריסק בבית גיסו בוורשה. הגיס התגורר בקומה השביעית, ועל כן, משהחלו ההפצצות - הגיע השכן שהתגורר בקומה הראשונה, גביר גדול, חסיד קרלין, והציע למרן הגרי"ז כי יעקור אל ביתו, שכן הקומה הראשונה נחשבה לבטוחה ביחס לקומות הגבוהות, בהן הסכנה היתה מוחשית יותר. לימים סיפר מרן הגרי"ז...

מפני הפרשה של הגאון רבי מרדכי פרוינדליך זצ"ל

"וְעַתָּה יֵרָא פְּרֵעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם וְיִשְׁתַּיְתְּהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (בראשית מ"א, ל"ג)

לכאורה יש להבין: הלא יוסף הובא אל פרעה בכדי לפתור את חלומו, ולא בכדי לייעץ לו עצות! מדוע, אפוא, חרג יוסף מתפקידו והחליט לעוץ לפרעה עצה, בדבר האופן בו יש להתמודד עם הרעב עליו מורים החלומות?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

היה זה בתקופת מלחמת העולם, כאשר שהה מרן הגרי"ז מבריסק בבית גיסו בוורשה. הגיס התגורר בקומה השביעית, ועל כן משהחלו ההפצצות - הגיע השכן שהתגורר בקומה הראשונה, גביר גדול, חסיד קרלין, והציע למרן הגרי"ז כי יעקור אל ביתו, שכן הקומה הראשונה נחשבה לבטוחה ביחס לקומות הגבוהות בהן הסכנה היתה מוחשית יותר.

מאחר ובביתו של הגביר היו כמה וכמה חדרים פנויים, קיבל מרן הגרי"ז את ההצעה בשמחה, ועוד באותו היום עקר אל ביתו.

לימים סיפר מרן הגרי"ז, כי בביתו של הגביר - היה חדר שלם מלא אוכל, בעוד למרן הגרי"ז עצמו - לא היה מאומה מלבד מעט לחם... ובכל זאת: מרן הגרי"ז - אכל בכל יום לשובע ממה שבדו, מבלי לדאוג את דאגת המחר, בעוד הגביר - חסך מפתו ממש, בשל החשש מפני התמשכות המלחמה, מצב העלול לגרום לכך שהאוכל שבמחסניו יכלה...

כאשר היה מספר על כך מרן הגרי"ז, היה מטעים ואומר: "לא מדובר היה בעם הארץ פשוט... מדובר היה באדם צדיק, תלמיד חכם אמיתי, המדקדק בקלה כבחמורה! בכדי להבין במי המדובר, די אם נציין כי ביום ראש השנה נפלה פצצה על אחד ממחסניו, אולם כאשר הגיעו להודיעו על כך, והציעו כי ימהר להציל את מה שניתן להציל - שאלני מה מותר לו לעשות, ומשהשבת לי כי אסור לו להציל ביום טוב מאומה - לא ניכר על פניו כל צער! אם אסור - אז אסור!

"ובכל זאת, כאשר היה מדובר על האוכל - יהודי זה נהג בחסכנות וקימץ מפתו ממש, תוך שהוא מחשב שוב ושוב את חשבונות העתיד... אין דרך אחרת להסביר זאת, מלבד העובדה שלפעמים נותנים לאדם עשירות - אך לא מניחים לו ליהנות ממנה!..."

כך הטעים מרן הגרי"ז, ומכאן, נוכל למצוא אף תשובה לשאלתנו: שכן הנה, בחלומו ראה פרעה: "וְהָיָה שְׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֲלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הָאָרֶץ, רְעוֹת מְרָאָה וְדַקּוֹת בְּשָׂר, וְתַעֲמֹדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת עַל שְׁפַת הַיָּאֵר". ולכאורה, יש להבין: למה מרמזת העובדה שהפרות רעות המראה, המרמזות על שנות הרעב, נעמדו לצידן של הפרות הבריאות המרמזות על שנות השבע?

הלא למעשה, על פי פתרון החלום, לא היתה צפויה כל נקודת זמן בה ישמשו הרעב והשבע בערבוביה! בתחילה - אמורות להיות שנות שבע, ולאחריהן - שנות רעב! אם כן, היה מתאים שבשעה בה תעלינה הפרות הרעות מן היאור - הן תתפוסנה את מקומן של הפרות הבריאות, ולא תצטרפנה אליהן!

ובכן, מכך הסיק יוסף, כי בדיוק כפי שהפרות רעות הבשר נעמדו לצידן של הפרות הבריאות, כך גם תשפענה שנות הרעב על שנות השבע! אמנם תפקודנה את מצרים שבע שנות שבע, אולם המצרים לא יוכלו ליהנות מהשפע הרב - שכן יהיה עליהם לאגור אותו עבור שנות הרעב הצפויות לבוא, וכך, במידה רבה ניתן לומר, שהרעב והשבע אכן ישמשו זה לצד זה...

נמצא, אפוא, כי הצעתו של יוסף לפרעה לא היתה בגדר עצה טובה המנותקת מפתרון החלום, אלא חלק בלתי נפרד מעצם הפתרון, שכן גם הפתרון הזה - נרמז בחלומו של פרעה!

אל הבית ואמסור לידו של הרב המחאה הגונה!...
רק אז ניאות הרב, ונכנס עם הגביר אל לשכתו, שם מיהר הגביר לרשום המחאה בסכום נכבד, למסרה לידו של הרב, ולהתקרב אל האח הבער - בכדי להפשיר את עצמותיו הקפואות... בעודו מחכך את ידיו זו בזו, שאל את הרב בשיניים נוקשות: "מדוע עמד הרב בחוץ והניח לי לקפוא בקור? האם לא יכולנו לנהל את השיחה כאן, בלשכה המוסקת?".

חיך רבי אליהו חיים והשיב: "פשוט מאד, ידידי... אילו היינו נכנסים אל החדר המוסק, ושם הייתי מנסה לספר לך על העניים הקופאים בקור - לא היה סיכוי שתבין... הרי מעולם לא הרגשת את טעמו של הכפור, ופשוט לא היה לך מושג על מה אני מדבר... השבע - אינו יכול להרגיש את מצוקתו של הרעב! לעומת זאת כעת, לאחר שחשת את מוראותיו של הכפור על בשרך - יכולת להבין למצוקתם של העניים, ותרומתך הייתה בהתאם!".

ומכאן תשובה לשאלתנו, כפי שמבאר הגאון רבי שלמה בלוך זצ"ל: שכן הנה, את הפסוק (להלן פסוק מ"ז): "וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשָׁבַע שְׁנֵי הַשָּׁבָע לְקִמְצִים" - מפרש רש"י: "לקמצים - קומץ על קומץ יד על יד היו אוצרים". כלומר: בשנות השבע - נדרשו המצרים לנהוג בקמצנות ובחסכנות רבה, וממש לאסוף כל גרגיר של תבואה - מבלי לזלזל אפילו בכמויות הקטנות ביותר!

את זאת, לא יכול היה לעשות, אלא אדם שהוא בבחינת 'חכם הרואה את הנולד', כלומר: מי שיכול לראות את העתיד לבוא - כאילו הוא לנגד עיניו ממש, ולחוש כבר כעת, בשנות השבע, את מצוקת הרעב... כל אדם אחר - היה עלול בהחלט להקל ראש במלאכת איסוף התבואה, להתרשם מהשפע שהוא רואה לנגד עיניו, ואת התוצאות - היו מגלים הכל בשעת האמת, בהגיע הרעב...

"וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתָהּ אֵת כָּל זֹאת אֵינִי נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ" (בראשית מ"א, ל"ט)

הרי לנו דבר פלא: כאשר יוסף פותר את חלומותיו של פרעה, תוך שהוא מבהיר, כי הצלחתו בפתרון החלומות אינה נזקפת לזכות עצמו אלא לזכות אלוקיו - פרעה ממחר להכיר באלוקי יוסף, ומכריז: "אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת"... לעומת זאת, מעט יותר ממאתיים שנה מאוחר יותר, יושב על כס המלוכה במצרים פרעה אחר, אשר גם בראותו אותות ומופתים גלויים - הוא אינו מוכן בשום אופן להכיר באלוקי העברים, ומתריס (שמות ה', ב'): "מי ה' אשר אשמע בקולו!"

והרי זה פלא: מה גרם לפער הקיצוני כל כך בין 'פרעה' ל'פרעה'? את התשובה, נבין על פי המעשה הבא:

היה זה בירושלים של לפני כמאה שנה, כאשר בנקאי יהודי בשם רבי מאיר המבורגר, העניק לשכנו הערבי הלוואה בסכום עתק, של מאתיים וחמישים נפוליוני זהב. למעשה, בין רבי מאיר ובין שכנו הערבי - היו זה מכבר יחסי כבוד

ואכן, לאחר שסיים יוסף להציג את פתרון החלום בפני פרעה, ואף את עצתו בדבר הדרך בה ניתן להתמודד עם הרעב הצפוי - נאמר בפסוק: "וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל עֶבְדָּיו הֲנִמְצָא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ", ופירש אונקלוס: "ואמר פרעה לעבדוהי הנשכח כדין גבר די רוח נבואה מן קדם ה' ביה". ולכאורה, היכן מצא פרעה בפתרונו של יוסף שמץ של נבואה?

אולם על פי האמור נראה לומר, כי הנה בעת שסיפר פרעה את חלומו ליוסף - הוא אמר לו: "וְהִנֵּה שָׁבַע פְּרוֹת אֶחָרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דְּלוֹת וְנָרְעוֹת תֵּצֵא מֵאֵד וְרִקּוֹת בְּשָׂר לֹא רְאִיתִי כְּהִנֵּה כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרָע. וְתִאכְלָנָה הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהָרְעוֹת אֶת שָׁבַע הַפְּרוֹת הָרֵאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת". כלומר: הוא השמיט לחלוטין את העובדה שהפרות רעות הפשר נעמדו לצידן של הפרות הבריאות...

נמצא, אפוא, כי לא זו בלבד שיוסף פתר את חלומו של פרעה כפי שהוא סופר לו, אלא שהוא פתר אף את אותו החלק בחלום שלא סופר לו! ובכן, בכך - ראה פרעה אות ומופת לרוח הנבואה השורה על יוסף!

"וַעֲתָה יֵרָא פְּרַעֲה אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתִּיתָהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (בראשית מ"א, ל"ג)

לכאורה יש להבין: מדוע הציע יוסף לחפש דווקא אדם חכם ונבון, שיאסוף את תבואת מצרים בשנות השבע? הלא לשם כך, בפשטות, לא נדרשה פקחות מיוחדת! ניתן היה להסתפק בכל סוחר תבואה מן השורה, או לכל היותר - באדם דייקן ואחראי! אולם מה עניינן של חכמה ותבונה עם התפקיד המדובר?

את התשובה - נבין באמצעות המעשה הבא:
היה זה באחד החורפים הקשים ביותר שפקדו את העיר לודז', כאשר נכנס רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה של העיר, לעובי הקורה - והתגייס לעזרתם של עניי העיר. לשם כך, הוא עלה למעונו של הגביר פוזננסקי, גדול עשירי פולין, בכדי להתרימו למען אחיו היהודים הקופאים בקור.

משהגיע רבי אליהו חיים אל ביתו של פוזננסקי, הבחין בו שומר הסף, ומיהר לקרוא לבעל הבית - אשר עזב תיכף ומיד את טרקלינו המוסק, ובעודו לבוש בבגד ביתי קליל - מיהר לקדם את פני רבה של לודז', אשר מצידו, החל מתאר את סבלם של עניי העיר הקופאים מקור בחורף הנורא...

הרב, עטוף היה באדרת פרווה, אולם הגביר, שכאמור, יצא מביתו במרוצה בעודו לבוש בבגדים קלילים - החל מרגיש איך הקור חודר לעצמותיו... לפיכך, פנה הגביר אל רבי אליהו חיים, והפציר בו כי ייכנס אל הבית המוסק, שם יוכלו להמשיך ולנהל את השיחה בנחת...

אולם הרב מייזל התעלם מבקשתו של הגביר, והמשיך לתאר את סבלם של העניים, תוך שהוא מפרט ויורד עד לעומק העניין בנחת, במשך שעה ארוכה, עד שפנה אליו הגביר ואמר לו: "רבי, אין בעיה, אני רוצה לתרום, אבל פנקס ההמחאות נמצא בלשכתך! הבה נכנס

אולם באותו היום, וגם למחרת - לא נראו פניו של הערבי, ואילו ביום השלישי, כאשר ניגש אליו רבי מאיר, ובירר בעדינות מתי בכוונתו להשיב את החוב - התכחש הלה להלוואה כולה, וטען כי רבי מאיר בוודאי חומד לו לצון...

מספר ימים לאחר מכן, פגש רבי לייב כביכול 'במקרה' את הקאדי, וסיפר לו אודות המשך השתלשלות סיפורו של רבי מאיר הבנקאי... הוא אף ציין, כי הערבי מכר בתמורה לסכום החוב מחצית מ'זכויותיו' בעולם הבא... ואילו הקאדי? הוא הבין בדיוק מה עליו לעשות... "אל דאגה! יהיה בסדר!" אמר, ועוד באותו היום הזעיק את השכן הערבי אל ביתו...

"חלום חלמתי", פתח הקאדי וסיפר מיד כאשר נכנס הערבי אל ביתו, "ובחלומי - הנה אתה מת, אולם בשמים מסרבים להכניס אותך לגן עדן, משום שמכרת את חלקך ליהודי, ואף חתמת על כך בשטר! דע לך, כי לא אסכים לעבור על בזיון שכזה לסדר היום... אם לא תסדר את העניין עוד היום, אגזור עליך חרם חמור!", הבהיר הקאדי בסבר פנים זועפות.

ובכן, כלום נותרה לערבי ברירה? בצער רב הוא נאלץ לשוב אל רבי מאיר, ולפרוע את ההלוואה כולה עד לפרוטה האחרונה - בכדי לקבל בחזרה את שטר המכירה...

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אצל הגוי - ישנו רק דבר אחד בעל ערך: **הכסף!** בעבור כסף - מוכן הוא למכור את כל ערכיו ועקרונותיו, ובכלל זאת גם את אמונתו!

ומכאן תשובה לשאלתנו כפי שמבאר רבי יעקב ניימן: הדברים שאמר יוסף לפרעה, ברוח אלוקים - מצאו חן בעיניו, משום שהם בישרו על כך שהוא עתיד להתעשר ולהרוויח הון תועפות... משום כך קיבל פרעה את דבר האלוקים והכיר בו בשמחה, שהרי אלוקים כזה, שעושר בחיקו - הוא מוכן לקבל ברצון!

לעומת זאת, פרעה שהיה בימי משה - ניצב מול דרישתו של אלוקי העברים, לשחרר אומה שלמה שהיתה משועבדת לו, ובעצם, לוותר על הון רב ועשירות מופלגת שזכה להם בעטיים של ישראל... ובכן, באלוקים שכזה - לא חפץ פרעה, ומיד הכריז: "מי ה' אשר אשמע בקולו!"

(מתוך הספר 'ללמדך')

ושכנות טובה, והוא אף רחש לו אמון רב על סמך נסיון העבר... ובכל זאת, כאשר הגיע השכן הפעם, וביקש את הסכום העצום לו היה זקוק בדחיפות - היסס רבי מאיר. כיצד יוכל להפקיד סכום עתק שכזה בידו של הערבי, וזאת אפילו מבלי שיעמיד ערבים על הלוואתו? מאידך, הרבה רבי מאיר בכך, שאילו יטיל צל של פקפוק בישרו של השכן - עלול הלה להיפגע עד עמקי נשמתו, מה שעלול לסכן את יחסי השכנות הקרובים... הוא אף הזכיר לעצמו, כי עד כה - הלווה לא פעם כספים לשכנו, והלה תמיד פרע את הלוואותיו במועד... אמנם לא היה מדובר בסכומים גבוהים כל כך, אך ככלות הכל: הלה הוכיח את יושרו ואת האמון שהוא ראוי לו...

כך, בסופו של דבר, הכריע הצד השני את הכף, ורבי מאיר שלשל את הסכום לידיו של הערבי, אשר התחייב להשיבו עוד באותו היום. אולם באותו היום, וגם למחרת - לא נראו פניו של הערבי, ואילו ביום השלישי, כאשר ניגש אליו רבי מאיר, ובירר בעדינות מתי בכוונתו להשיב את החוב - התכחש הלה להלוואה כולה, וטען כי רבי מאיר בוודאי חומד לו לצון... "מעולם לא לווייתי ממך סכום שכזה!", טען הערבי הרמאי בלהט.

רבי מאיר, שפיקח היה, הבין מיד כי נפל בפח... מאחר ושטר לא נחתם, ועדים לא היו להלוואה - לא הייתה לו כל דרך לתבוע את הערבי לדין, ועל כן, לא נותר לו כי אם למהר ולהחיש פעמיו אל ביתו של רבי לייב דיין, מתלמידי חכמיה הבולטים של ירושלים שבאותם הימים, אשר נודע בפקחותו הרבה ובהתמצאותו ברזי העולם, אולי ואולי תהא בפיו עצה הוגנת בעבורו, אשר יהא בה כדי להציל את ממונו...

רבי לייב, הקשיב לסיפורו של רבי מאיר ברוב קשב. לאחר שהרהר בדבר, הרגיע את רבי מאיר והורה לו בדיוק מה לעשות... כך, שעה קלה מאוחר יותר, עשה רבי מאיר את דרכו אל ביתו של הקאדי המוסלמי, וסיפר לו את הסיפור כולו, מראשיתו ועד סופו... "אין לי איך לעזור לך!", הבהיר הקאדי באדישות, תוך שהוא מניד בראשו בצער מעושה, ואילו רבי מאיר - קם ממקומו והתכונן לעזוב את החדר, לא לפני שהשאיר אחריו צרור גדוש במצלצלים...

"לא! אינני לוקח בשום אופן!", נזעק הקאדי, אולם רבי מאיר עשה בדיוק כפי שהורה לו רבי לייב: הוא התעלם ממחאותיו של הקאדי ועזב את המקום במהירות, מותיר את הכסף מאחור... למותר לציין, כי בעל הבית לא יצא לרדוף אחריו ולהשיב לו את כספו...

מביתו של הקאדי, מיהר רבי מאיר והחיש פעמיו אל ביתו של שכנו הערבי, עמו פתח בשיחה כאילו לא אירע דבר... לפתע, בתוך כדי הדברים, הפטיר רבי מאיר ואמר לערבי: "ראה נא... ברור לי שלא גנבת את כספי מתוך רוע לב, אלא בשל מצוקה קשה... לכן, יש לי הצעה בעבורך: אני מוכן לקנות ממך מחצית מחלקך בעולם הבא - בתמורה לכל סכום ההלוואה! כך, מצפונך יהיה נקי, ואתה תדע שקיבלת את הכסף ביושר!"

לשמע ההצעה, לא ידע הערבי את נפשו מרוב אושר... וכי מה לו מחלקו לעולם הבא? העיקר שמאתיים וחמישים הנפוליונים יישארו בכיסו, וליהודי לא תהיה כל תביעה כלפיו! בו במקום נחתם, אפוא, שטר המכירה, כאשר שני הצדדים יוצאים מרוצים וטובי לב...

שמעתי סיפור נפלא מהגאון רבי משה רבינוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'קרן התורה' בלייקווד, אותו שמע מהנגיד הרבני רבי משה רייכמן זצ"ל. רבי משה השקיע בעסקה גדולה ויקרה, במסגרתה רכש כמות עצומה של מוצרצפות. מטרת העסקה היתה להשתלט לחלוטין על כל שוק הריצוף באותו אזור...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

לפני שנים רבות, שמעתי סיפור נפלא מהגאון רבי משה רבינוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'קרן התורה' בלייקווד, אותו שמע מהנגיד הרבני רבי משה רייכמן זצ"ל, שהיה ענק חסד, איש טוב ומיטיב, שפיזר רבות מהונו לשגשוג עולם התורה. בצעירותו, עשה רבי משה בהזדמנות עסקה גדולה ויקרה, במסגרתה רכש כמות עצומה של מוצרצפות. לפי הצרכים ומאפייני השוק באותו הזמן, היתה מטרת העסקה הענקית, להשתלט לחלוטין על כל שוק הריצוף באותו אזור.

רבי משה רכש יחד עם המוצרצפות דבק מיוחד, בו משתמשים בתהליך הריצוף, אך עלויות הדבק לא התקרבו אפילו למחיר של המוצרצפות עצמן.

למגינת ליבו, איש עסקים מתחרה נכנס גם הוא לעסקי הריצוף, ייבא מיבשת אחרת כמות גדולה יותר של מוצרצפות, והחל לשווק אותן בכל המרץ. מחמת התחרות הלא מתוכננת, נכשלו מכירותיו של רבי משה בצורה קשה מאד, ולא הצליח אף לכסות את הוצאותיו העצומות, ובודאי שלא להרוויח.

והנה אירע משהו מאד מעניין. אותו מתחרה אמנם הצליח להשתלט על השוק, אך הוא שכח לקנות את הדבק המיוחד. מחמת עוד כמה סיבות, נוצר לפתע מחסור גדול של הדבק בשוק, ומחירו האמיר וטיפס לגבהים. רבי משה מכר את כל מלאי הדבק שברשותו במחירים יקרים פי כמה וכמה משתכנן בתחילה, ורווחיו האמירו אף על הרווחים שתכנן להכניס ממכירת המוצרצפות!

רבי משה נפעם להיווכח בחוש, כיצד 'רבות מחשבות בלב איש', ולמעשה 'עצת ה' היא תקום'. אדם מתכנן להעשיר מדבר מסוים, פועל מתאמץ ועושה בעניין, ובסופו של דבר הקדוש ברוך הוא מסובב שמהדבר שפעל לא ראה את העושר, ודווקא מהדבר השולי שכלל לא ייחס לו חשיבות - ממנו הצליח להתעשר.

דברי חז"ל אלו אומרים דרשני: בתחילה משבח המדרש את יוסף על ששם בה' מבטחו, ותוך כדי דיבור מבאר כי היתה טענה על יוסף על שלא בטח בה', ופנה אל רהבים. זוהי ממש סתירה מיניה וביה? מרן ה'חזון איש' זצ"ל, בספרו 'אמונה ובטחון', מבאר את עניינו של יוסף:

גם יוסף ידע שאין הצלתו תלויה בהשתדלות והכל מיד ה', אבל היות שנגזר על האדם לעשות פעולות השתדלות ולא לסמוך על הנס, עשה יוסף מה שעשה רק כדי לצאת ידי חובה, ולא באמת סמך על שר המשקים ועל בקשתו.

אך כיון שבעל גאוה כשר המשקים, אותו מכנה הפסוק 'רהבים', לא אמור לזכור להחזיר טובה, בדרך הטבע היתה השתדלות זו חסרת תועלת כמעט. זהו הדגש בפסוק על ה'רהבים' - לפנות אל בעל גאוה בבקשת עזרה - הוא מעשה המתאים לאדם מיואש, שכבר ניסה את כל האפשרויות, ובמצוקתו הוא פונה גם לדרכים שנראות כחסרות סיכוי. אך עבור יוסף, שהיה אמיץ וחזק בבטחונו, אין פעולה זו מפעולות החובה של ההשתדלות, ואם איננה חובה - היא אף אסורה עבורו.

ה'חזון איש' מגדיר מעשה זה: "כעין זריית אבק על זוהר האמונה והבטחון". היטב ידע יוסף שאין עזר מבן אדם בלתי מיד ה' לבדו, אבל מה שחייב את עצמו לבקש עזרה משר המשקים - לא היה, לפי קבלת חז"ל, דין אמת, אלא לא היה לו לפנות אל רהבים.

חז"ל (בראשית רבה פט, ג) דורשים על הפסוק בתהילים: "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" - זה יוסף, "ולא פנה אל רהבים" - "על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי והזכרתני', ניתוספו לו שתי שנים בבית הסוהר".

מספרים על אחד מגדולי ישראל, שלאחר שהשיא את עשרת ילדיו נעמד ואמר: "תמיד חשבת שהקדוש ברוך הוא עוזר לי לחתן את הילדים. לבסוף, נוכחתי שהוא כלל לא עזר לי!". השומעים נדהמו למשמע הדברים

הלקח הנלמד מהדברים הוא, שהשתדלותו של האדם וישועתו בסופו של דבר - אינן קשורות כלל אחת לשניה. ניתן לראות מציאות זו פעמים רבות. כל אדם שיתבונן על עצמו, יראה במבט של שנים אחורנית שפעמים רבות, כל ההשתדלויות שעשה - לדבר עם פלוני ולבקש מאלמוני וללכת למקום ההוא וההוא - כבודם במקומם מונח, אבל מה שקיבל את רצונו לבסוף היה ללא כל קשר לפעולותיו, והרבה דרכים למקום להושיעו.

מספרים על אחד מגדולי ישראל, שלאחר שהשיא את עשרת ילדיו נעמד ואמר: "תמיד חשבת שהקדוש ברוך הוא עוזר לי לחתן את הילדים. לבסוף, נוכחתי שהוא כלל לא עזר לי!".

השומעים נדהמו למשמע הדברים, והחלו לפקפק בליבם שמה תוקף אמונתו נחלש לעת זקנותו, ואינו מדבר עוד כענין. בראותו את מבטי התמיהה, חיך הרב, והסביר את דבריו: "אני חשבת שאני עושה, והקדוש ברוך הוא עוזר לי. היום אני יודע בודאות שהוא לא עזר לי, אלא הוא עשה עבורי את הכל!..."

מאה וארבעים רובל שהגיעו שעה לפני מועד הפרעון

ראיתי מעשה נפלא על מידת הביטחון של הגה"צ איש האלוקים רבי נחום מהורודנא זצ"ל, רבו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל:

רבי נחום שימש כגבאי הצדקה של הורודנא, וכל עניי העיר ונזקקיה הסתייעו בו בקביעות. פעם הגיע לפתחו מקרה דחוף של יהודי אומלל שנתפס בידי שליט רשע, ואם לא היו פודים אותו באותו היום, היה חשש אמיתי שיהרג. הרשע הסכים לשחרר את השבוי תמורת סכום כופר של מאה וחמישים רובל, שנחשבו בזמנו להון עתק.

רבי נחום בדק בחשבונותיו וראה שהגרעון גדול מאד, ואין לו שום אפשרות להשיג סכום כזה. הוא לא אמר נואש, ופנה אל כמה מגבירי העיירה כדי שילוו לו את הסכום, אך איש מהם לא הסכים להלוות לו סכום כה גבוה.

בסוף המסלול פגש רבי נחום את אחד מהגבירים הנכבדים בעיר, שטח בפניו את המקרה הנורא וביקש את עזרתו, אך גם זה השיב את פניו ריקם. "איני יכול להוציא סכום כה גדול לזמן לא ידוע", טען העשיר.

רבי נחום שהכיר את הנחיצות בענין, הרהר לרגע, ואז פנה אל הגביר בהחלטיות: "הזמן יהיה ידוע. לא שנה, לא חודש ולא שבוע - ליום אחד, אתה יכול להלוות לי?"

"מה, מחר תוכל להחזיר לי את מלוא הסכום?", שאל הגביר בתמהון. "אכן כן!", השיב רבי נחום בפסקנות. "מחר בשעה שתיים עשרה

בצהריים, אני אצלך עם מאה וחמישים רובל!"

העשיר עדיין היסס. "אולי אשאל את אשתי", הציע.

"אין זמן", נענע רבי נחום בראשו, "חייו של יהודי מוטלים על כף המאזניים. נשים דעתן קלה, ואם יתחילו כאן ויכוחים זה לא יגמר. הלווה לי את הכסף, ואני מבטיח לך כי מחר בצהריים החוב ישולם במלואו!"

בספקנות רבה פנה הגביר לביתו, פתח את הכספת, ומנה לידי רבי

נחום מאה וחמישים רובל טבין ותקילין. מיהר רבי נחום החוצה, ורץ להציל נפש מישראל.

למחרת, בשעה אחת עשרה בבוקר, פוגש העשיר את רבי נחום ברחוב העיר, כשבידו תרמיל המעות, שלתוכו הטילו היהודים את תרומותיהם, והוא מבקש מן העוברים ושבים צדקה לפדיון שבויים. הגביר הציץ בסקרנות אל תוך התרמיל, וראה שיש שם בקושי עשרה רובל...

"אתה יודע שעוד שעה אתה צריך להיות אצלי, עם סכום גבוה פי חמש עשרה", אמר העשיר לרבי נחום. "אתה בטוח שתעמוד בהתחייבות שלך?"

"שמע נא", אמר לו רבי נחום בשלווה. "בחומש שמות, אומר הקדוש ברוך הוא למשה ששמו הוא 'אהיה אשר אהיה'. המשמעות של שם זה היא, שלא משנה מה יהיה - הבורא יתברך נמצא עם כל יהודי בכל מצב. וכשהשם יתברך איתי, אני סמוך ובטוח שבעוד שעה אני אחזיר את החוב עד הפרוטה האחרונה!"

העשיר פנה לדרכו, ורגע לאחר מכן באו שני יהודים נכבדים מתושבי העיירה, וביקשו מרבי נחום להפקיד בקופתו סכום של... מאה וארבעים רובל. קופיקה לא פחות.

"מה קרה?" התעניין רבי נחום. "הנה זה עתה ארסנו את ילדינו", אמרו השניים, "ואנו מעונינים להפקיד בידכם את דמי הנדוניה, עד לתאריך החתונה".

"ואני יכול בינתיים להשתמש בכסף עבור צרכי הצדקה?" שאל רבי נחום. "בוודאי!", השיבו השניים. "אדרבה, במקום שהכסף ישכב כאבן שאין לה הופכין, הוא יצבור עבורינו ועבור הזוג הצעיר זכויות גדולות של צדקה וחסד".

רבי נחום הודה לזוג המחוטנים מעומק הלב ובירכם בכל הברכות. הוא צרר את הכסף באמתחתו, ובהליכה מהירה השיג את הגביר שעוד לא הספיק להתרחק. "הנה לך הסכום במלואו", אמר לו רבי

"הלב שלי פרפר מרוב פחד. הרגשתי שעוד רגע אני מתעלף רק מהלחץ האדיר. בזווית עיני חיפשתי אחר איש ביטחון קרוב שיוכל לעזור לי, אבל דרכם של אנשי ביטחון הוא שהם אף פעם לא נמצאים לצדך ברגע האמת... התפללתי וביקשתי מהקב"ה שלא יאונה לי רעה.

דברים מרתקים ששמעתי בהרצאה מיוחדת בישיבה לבעלי תשובה...

הרב יהושע לייבזון

"מה נדבר ומה נצטדק" (בראשית מ"ד, ט"ז)

בניין ישיבת אור החיים

בשבוע שעבר, יצא לי לבקר בישיבת 'אור החיים' בירושלים, כדי להאזין לשיחה מיוחדת של אחד מראשי ארגון 'אחינו', שהתבקש לשאת דברים בפני תלמידי הישיבה. אני מכיר את האיש, ויודע שכשהוא מדבר, יש משהו שמוע... אז החלטתי לשבת בבית המדרש, בתוך קפסולה עטופת ניילון כמובן, ולשמוע את דבריו היוצאים מן הלב. הוא סיפר להם שני סיפורים שלכאורה הם הפוכים זה מזה, אבל לאחר מחשבה קלה מתברר שמדובר בשני צדדים של אותו המטבע. וכה היו דבריו:

ביטחון חליפי

"הלב שלי פרפר מרוב פחד. הרגשתי שעוד רגע אני מתעלף רק מהלחץ האדיר. בזווית עיני חיפשתי אחר איש ביטחון קרוב שיוכל לעזור לי, אבל דרכם של אנשי ביטחון הוא שהם אף פעם לא נמצאים לצדך ברגע האמת...

"התפללתי וביקשתי מהקב"ה שלא יאונה לי רעה.

"כשהבנתי שהוא צועד בעקבותי, שניתי מסלול והלכתי לכיוון אחר. ולאחמ"כ שבת למקומי והצטנפתי בפחד ואימה. האיש שב למקומו, ומאותו רגע לא הסיר את מבטו ממני, תקע בי עיניים רושפות אש.

"לא ידעתי מה לעשות, אבל כל עוד הוא רק מסתכל, אני לא יכול לעשות דבר. מה באפשרותי לעשות? לגשת לאיש ביטחון? ממת? אסור להסתכל על אנשים?...".

"אחרי שעה שנראתה בעיני כמו נצח, פתחו את שער המטוס ומיהרתי לעמוד בתור, כשכולי תקווה שהאיש המפחיד הזה לא מתכוון גם הוא לטוס לישראל ולהמשיך להפחיד אותי כל הדרך.

"אנחת הרווחה שבקעה ממני כשהתברר שהוא פונה לטיסה אחרת, נשמעה כנראה בכל רחבי ניו יורק רבת...".

תלמידי הישיבה שהאזינו לסיפור, נראים מתוחים מאוד, וגם אני רציתי מאוד לדעת כיצד הסתיים הסיפור.

אבל הנואם עצר לרגע, שתה כמה לגימות מכוס המים שהונחה לצדו בתחילת דבריו, והסביר: "הסיפור הזה נגמר. אין לו המשך, אבל אני

"לפני 18 שנה", הוא מספר, "נסעתי לארה"ב, במסגרת הפעילות של ארגון 'אחינו'. יצאתי מהארץ ביום ראשון בערב, נחתנו שם באמצע הלילה, ומיום שני בבוקר התחלנו מרתון של פגישות וספורים ועניינים. לא היה לי רגע אחד לנשום. אפילו במנהטן לא ביקרתי. סדר היום היה עמוס לעייפה, עד שביום חמישי אחר הצהריים הגענו לשדה התעופה 'קנדי' בניו יורק, עמדתי בתור כמו כולם, עשיתי 'צ'ק אין' וממש נפלתי על אחד הספסלים באזור ההמתנה של נוסעי 'אל על', סופר את השעות שנותרו עד שאגיע לביתי...".

"עוברות כמה דקות והנה מגיע ממרחק אדם בעל מראה חריג בנוף. אדם ממדינות אפריקה גובהו כשני מטרים וכתפיו רחבות במיוחד. הענק המפחיד הזה התיישב לא פחות ולא יותר, באותה הפינה שבה ישבתי אני, במרחק לא רחוק ממני.

"כיווצתי את רגלי", הוא מספר, "נזהרתי שלא לפגוע בו, ולא לעורר את חמתו. הוא לא נראה אדם סימפטי במיוחד בלשון המעטה, וגם לא ניסה להיות נחמד אלי או אל כל אחד אחר שהיה שבסביבה.

"אחרי זמן מה, הייתי צריך לגשת לכיור לשטוף ידיים, וכשקמתי ממקומי נזהרתי מאוד שלא להיתקל במי שישב על ידי, אבל אולי בגלל החשש הגדול קרה בדיוק מה שפחדתי ממנו, ובטעות נתקלתי ברגליו של האיש...

"הרגשתי מאוד לא נעים, מיהרתי להתנצל מעומק לבי באנגלית הרצוצה שהיתה אז בפי, והחשתי את צעדי לעבר הכיור שביציאה מהשירותים. "והנה... לא פחות ולא יותר, האיש הענק הזה קם ממקום רבצו, ומתחיל לצעוד בעקבותיי בצעדים נמרצים.

זכייה לדורות

"לפעמים אתה יושב בישיבה ומגיע תלמיד חדש, אתה בדיוק עסוק בסוגיה מורכבת ואין לך זמן אליו, או שאתה שקוע עכשיו בעניין אישי, בוויכוח משפחתי או מה שלא יהיה, ואתה קצת מזעיף פנים לבחור החדש.

"אתה חושב לעצמך, אוקיי. מה כבר עשיתי?? נכון, אני יכול להיות יותר נחמד אליו, מותר לי לחייך יותר לאנשים, אבל לא קרה כלום. בסך הכל לא חייכתי.

"אז זהו, שלא. זה לא נכון להסתכל על זה ככה. החיוך שלך ישפיע עליו לכל ימי חייו במיוחד אם הוא חדש כאן וזקוק להארת הפנים הזאת. המבט הזועף שלך חלילה וחס, יכול לגרום לתלמיד ההוא להיכנס לישיבה ברגל שמאל, ואחרי כמה ימים הוא יישר ויברח הביתה ויחזור בו מכוונתו לשמור תורה ומצוות, וכל זה למה? כי קיבלו את פניו בצורה לא נעימה.

"זה לא סיפור שאולי עתיד לקרות", הרעים קולו של המרצה, "זה סיפור שקרה יותר מפעם אחת, כי זה דרכו של עולם, אנשים מושפעים מהיחס שהם מקבלים, ולכן חשוב שנלמד ונקפיד לתת לכולם יחס חיובי ונחמד, במיוחד כשהם נמצאים בצמתים חשובים בחייהם כמו כניסה לישיבה חדשה למשל..."

דממה של ממש שררה בהיכל הישיבה. הנואם עצר פעם נוספת. נתן לשומעים להכיל את דבריו ולעכל אותם.

ואז המשיך: "לא באתי לכאן כדי להטיף מוסר", אמר, "אני לא מנסה להפחיד אתכם, אלא להיפך, לחזק אתכם בעניין הזה של הארת פנים, וגם לחזק את עצמי כי כולנו לוקים בבעיה הזאת, כל אחד במינון שונה. "תבינו, הרי לכל אדם יש יצר טוב ויצר הרע. מי הם היצר הטוב והיצר הרע? שני מלאכים שנבראו על ידי הקב"ה עם תפקיד מאוד מוגדר וברור. יש מלאכים שהתפקיד שלהם הוא לומר "קדוש קדוש קדוש" פעם בשבעים שנה... ויש מלאכים שהתפקיד שלהם הוא ללוות אותי ואותך ואותם, כל אחד מלווה על ידי שני מלאכים, אחד שהתפקיד שלו לנסות בכל כוחו להטות אותך מדרך התורה, לפתות אותך לעשות עבירות, לכעוס, להתגאות, לקנא, לדבר לשון הרע... המלאך השני הוא היצר הטוב, הוא אומר לך בוא תלמד תורה, בוא תתחזק בשמירת הדיבור, בוא תלמד קצת מוסר שיהיה לך יותר קל להתגבר על היצר הרע..."

"כשמגיע מולך בחור צעיר שעכשיו נכנס לישיבה, הוא לא הולך לבד. הוא מגיע עם שני המלאכים האלו שנמצאים מעל הראש שלו ונאבקים זה בזה. אתה יכול עם חיוך אחד לסייע ליצר הטוב ולהביס את היצר הרע שלו, וגם את היצר הרע שלך עצמך... לפעמים זה תלוי בחיוך אחד קטן. במילה טובה אחת שתגיד לו.

"ואם אתה עזרת לו לנצח את היצר הרע, אם עזרת לו להישאר בישיבה ולהמשיך בהתחזקות, הרי הוא וכל הדורות שיבואו אחריו תלויים בזה, והעזרה שלך גרמה לכל כך הרבה דברים גדולים ועצומים, כל כך הרבה מצוות שהוא והילדים שלו והנכדים שלו יעשו בזכותך. לא חבל לפספס את כל זה, רק בגלל שעכשיו אין לך מצב רוח לחייך?..."

סיפרתי לכם אותו, כי אני רוצה לספר לכם סיפור אחד נוסף, ואחר כך ננתח את ההבדל בין שני הסיפורים הללו, שאגב שניהם באמת קרו בפועל ולא המצאתי אותם רק לצורך הדרשה...".

יחד עם כל הקהל הקדוש, הטייתי גם אני את אוזני לשמוע את הסיפור הבא...

חדש בשכונה

"לפני 30 שנה הגעתי להתגורר בשכונתי בירושלים", הוא מספר, "היום אני כבר אדם מבוגר, עם הרבה ניסיון חיים, אני לא ביישן גדול כמו שאתם רואים שאני עומד כאן לפניכם ונושא דברים, אבל לפני שלושה עשורים הייתי 'אברכצ'יק צעיר', הייתי ביישן מאוד, וכשהגעתי לשכונה לא הכרתי אף אחד.

"באתי לבית הכנסת הקרוב לביתי, להתפלל כמו כולם, אבל אז התחלתי להתלבט. איפה אני אשב? רגע, אולי זה מקומו של משהו אחר? ואז הוא יבוא ויהיה לא נעים... אולי אני אעמוד בצד? אבל זה לא נחמד לעמוד בצד וכולם רואים שאני חדש ומתבייש... מה עושים?"

"תוך כדי שהמחשבות הללו מתרוצצות במוחי ואני מנסה להחליט מה לעשות, ניגש אלי פתאום יהודי בשם הרב וייסבורד, עם חיוך מאוזן לאוזן.

אני לא ממש מדייק במילים שהוא אמר לי, אבל זו בערך היתה השיחה: "הו שלום עליכם יהודי יקר", הוא פונה אלי עלי. "אתה חדש בשכונה? איזה יופי שבאת להתפלל בבית הכנסת שלנו. בוא תשב פה, זה מקום פנוי, מעכשיו הוא כבר לא פנוי. זה המקום שלך..."

הוא טפח על שכמי, וקיבל אותי בסבר פנים יפות.

"עברו שלושים שנה, ועד היום אני לא יכול לשכוח את החיוך הרחב ואת הארת הפנים של אותו יהודי נפלא.

("אגב, אני מכיר את חתנו, והוא יהודי מקסים ומאיר פנים בדיוק כמו חמיו. משמים זיכו אותו לשדך את הבת שלו עם אדם מיוחד כמוהו. וזאת מתנה אדירה, לזכות בכאלו חתנים נחמדים ומאירי פנים שעושים לכולם נחמד ונעים בסביבתם").

ושוב, תלמידי הישיבה מטים אוזן, ומחכים להמשך, אבל המרצה עצר כדי לשתות ורק לאחר מכן הבהיר שגם הסיפור השני הגיע אל סימונו...

ואז בא הפאנצ'... "שימו לב בעצם סיפרתי לכם שני סיפורים על משהו שלא קרה", הוא אומר ומבלבל את התלמידים שלפני כמה דקות שמעו אותו אומר בפירוש שהסיפורים הללו אמתיים לגמרי...

"הסיפורים אמיתיים אבל אם נתבונן בהם נגלה שלא קרה בהם כלום.

אני לא מספר על תאונה, או על חתונה, לא עם משהו שתקף את השני ולא על משהו שנתן לזולתו מתנה או כסף.

"על מה סיפרתי? על מבט זועף ועל מבט מאיר פנים... זהו! אלו שני סיפורים שנחרטו בלבי כל כך חזק, עד שגם היום, אחרי 18 שנה ואפילו אחרי 30 שנה, אני זוכר אותם כאילו אירוע לפני שתי דקות. הם השפיעו עלי, הם לימדו אותי איך להתנהג לאנשים".

השעתיים הראשונות עברו בקלות, הכבישים שוממים, השלג נערם לגובה ללא רחמנות, ואנו מחליקים על השלג. אך לפתע ללא שום הקדמה נדלקת נורה אדומה שהחלה לצפצף... הנהג המבוהל הסביר שמרוב הקור קפא הדלק

גאב"ד חרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א, בעניין ניגוני שירה וזמרה

"יונים נקבצו עלי אִזי בימי חֲשֻמְנִים"

לקחת אתכם למפעל, וההכרח לא יגונה כי ללא זה ניותר תקועים לכמה ימים, עד שישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים. הנהג ההוא אכן נענה בשמחה והגיע באמצע הלילה מהכפר הסמוך, לקחת אותנו במשאית הדומה יותר לטנק מלחמה. הנהג קידם את פנינו בחמימות, ביקש מראש את שכרו ומשהגיעו אלו לידי העלה אותנו על משאיתו ונסע.

אותו נהג חפץ מן הסתם לקיים את המצווה בשלימות עם 'עבדו את ה' בשמחה' כדבעי, והדליק את הטייפ [שבימים ההם עדיין היה בנמצא כאלו...] על הדציבל הגבוה ביותר, בכדי שישמע כדבעי ולא יובלע בקול המשאית האימתנית. אך מתברר שהייתה זו רק חצי צרה, הבעיה העיקרית הייתה שלא נשמעו שם לא למנצח בנגינות ואף לא ניגוני סקולען ודומיהן... המוזיקה צרמה בניגוני גויים זימרת הארץ, שלא כל מוחא סביל דא.

הצעתי לו שבמקום הצלילים הרעשניים הלא מסודרים יש לי טייפ ובו ניגונים עליזים יהודיים, וודאי תשמח לשמוע אותם. הוא שלא הבין את ההבדל הסכים לנסות...

משהכניס והדליק את הטייפ והנה מיד נשמע 'יונים נקבצו עלי אִזי בימי חשמיים ופרצו חומות מגדלי וטימאו כל השמנים...' לא עברו רגעים מעטים, והנה אני רואה שהנהג עם המשאית יחד מקפצים ומרקדים בקולי קולות, עלי דרכים מושלגות בראש כל חוצות, יונים יונים נקבצו עלי...

"מהיכן אתה מכיר את השיר?", אני שואל אותו. במקום להשיב לי

רוסיה הקפואה, כולה הפך לבן, חודש כסליו שנת תש"ס, השעות הקטנות של הלילה. ואני בתוך הגולה, נחתתי זה עתה אי שם על אדמת ניכר, בדרכי לבדיקת מפעל טרם הכשרתו, לברר דרכי אופני הכשרתו עבור משגיחי הכשרות הבאים אחרי. הקור היה אדיר, עצמותי דא לדא נקשו, ונראה כי בעוד רגעים יקפאו האנשים בתוך מעיליהם...

בשדה התעופה המתין לי בעל המפעל, לצד רכבו המחומם, ומייעץ לי לצאת כבר עכשיו לדרך ארוכה, ובכך להגיע למפעל לפנות בוקר. דרך צלחה ויוצאים... השעתיים הראשונות עברו בקלות, הכבישים שוממים, השלג נערם לגובה ללא רחמנות, ואנו מחליקים על השלג. אך לפתע ללא שום הקדמה נדלקת נורה אדומה שהחלה לצפצף... הנהג המבוהל הסביר שמרוב הקור קפא הדלק - וללא דלק אנחנו תקועים פה, בלילה, בחושך, בכפור ורחוקים מהמפעל. בימים ההם במקומות ההם טרם נמצאו טלפונים בכדי להזעיק עזרה, והמצב בכי רע. אך הנהג הבהיר כי בסך הכל מדובר בנס גלוי, שהנהג אנחנו ממש קרובים לכפר אשר על אם הדרך, נצעד קמעה נדפוק על אחד הדלתות ונקווה שיכניסו אותנו, אין ברירה.

צעדנו רגלית מכוסים בבגדינו ובכל בד אחר שהזדמן לידינו, מתקדמים בעצלתיים - כל פסיעה נראה כצעידת רחוב שלם - הקור מאיים והעצמות קופאות, אך בחסדי שמיים הגענו לכפר, ששלט בו כפור, עלטה וחשיכה גדולה, ומלבד ארובות הגגות הפולטות עשן החוצה - לא ראינו דבר. החשנו צעדנו לעבר הבקתה הראשונה שגילינו, דפקנו בחוזקה, ומשהבהרנו באמצעות שטר של 200 רובל כי כוונתנו אינן זדוניות, ובס"ה מבקשים אנו מחסה ומסתור, נענה בעה"ב לארח אותנו, ואף הרתיח לנו מים רותחים [ללא חשש כשרות] לחמם לבבות, היו אלו מים חמים על נפש קרה ועייפה, ועל כל לגימה ולגימה ברכתי בלבבי להחיות בהם נפש כל חי - ברוך חי העולמים.

המארח ששמע 'את כל התלאה אשר מצאתנו בדרך - וכי ירחק מוכן המקום' ואין לנו מושג איך להגיע למפעל, הציע לנו כי הנה בקרבת מקום בכפר הסמוך לידו, גר מאן דהוא בעל משאית ישנה שקנה מהצבא הרוסי, והיא נוסעת על גז (שאינו קופא) וכך מחליקה על השלג ללא מאמץ, הוא ישמח - אחרי תשלום הוגן כמובן -

אך עוד יש ללמוד מן הכא, והוא, מעלת כח הניגון היהודי בכלל, וכח השמחה בפרט, שבכחם להציל נפשות, ועל ידם נגרמה הצלת הנשמות האבודות הללו.

ולעולם, תורת הנגינה והשמחה - תופסים מקום נכבד מאוד בעבודת ה', רבות סגולותיהם ומעלותיהם. בה נזכה לעבוד את ה' אלוקינו בשמחה ובטוב לבב, ולקיים בה את הפסוק 'עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה' וכך נזכה לקיים את המשך הכתוב "כי ה' הוא אלוקים הוא עשנו לו אנחנו עמו".

דוד המלך מגלה לנו איך נהפכים ל'חסידים' של הקב"ה - "שירו לה' שיר חדש תהילתו בקהל חסידים" ע"י הנגינה והשירה זוכים בני" להיות חסידים לפני השי"ת, "שכן חובת כל היצורים להודות להלל ולשבח לפאר לרומם להדר ולנצח לברך לעלה ולקלס על כל דברי זמירות שירות ותשבחות".

ואיתא בזוה"ק (חיי שרה דף קכ"ג). שהחיות של כל בריות שמים וארץ לעילא ולתתא, הוא בכח השירות ותשבחות לפני מי שאמר והיה העולם, זה החיות והקיום שלנו, לתת שירה למלכנו יוצרנו. ע"כ. וזה הוא "הבוחר בשירי זמרה" ואשר על זה לבד לאל ברוך - נעימות יתנו.

וזאת למודעי: כח הנגינה אינה נחלת שבט הלוי בלבד. על הדוכן בבית מקדשינו ותפארתנו שם עמדו בנבל וכינור בתוף ומחול בצלצלי שמע ותרועה. אלא 'הניגון' הוא הכח של כלל ישראל די בכל אתר ואתר "זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו למלך אל חי וקיים", בכך נזכה לקרב את עצמנו לאבינו שבשמים, להדליק את נר ה' נשמת אדם, להאיר את החשיכה למטה מעשרה טפחים, להכניס חיות בעצמות היבשות להיטיב את הנרות להיותם אור המאיר למשך כל השנה כולה.

הניגון, השירה וזמרה מעוררים את האדם לעבודת ה', עורו ישנים משנתכם, הקיצו מתרדמתכם, הניגון והשמחה מעוררים את הכיסופין והצימאון לדבר ה', והם כתרס בפני הקרירות, שנצליח להדליק את עצמנו בהתלהבות וחמימות, ולא חלילה כמצוות אנשים מלומדה, לא משנה באיזה מצב נמצא האדם גם בערבות רוסיה מלאות הכפור והקרירות - יש בכוחם להצילו מרדת שחת. וכפי שאומר הכתוב (מלכים ב' ג טו): "והיה כנגן המנגן [מיד] ותהי עליו יד ה'", שירגיש חיות ומתיקות.

מובא בתניא לפרש את דברי המשנה (שבת נא:)' במה בהמה יוצאה וכו', כל בעלי השיר יוצאים בשיר' דהכי קאמר במה בהמה יוצאה - איך אפשר לצאת ולהינצל ממידות הבהמיות הכבדות והחומריות שבאדם? התשובה לכך: יוצאים בשיר ע"י ניגונה שירה וזמרה. ומחדש התניא, שלכן שרו הלויים בעת הקרבת הקרבנות בכדי להוציא ע"י השיר את האדם המקריב מהבהמיות שבתוכו שהוא זה שגרם לו לחטוא.

יוונים נקבצו עלי

כח זה של רינה ושמחה ומעלתה כי רבה - ידעו גם היוונים, בחכמתם השכילו להבין כי כחם של בני" הוא ה'עבדו את ה' בשמחה', ידעו

החזיר לי מנה אחת אפיים: "אמור לי מהיכן אתה מכיר שיר ערש זה, שעליו גדלתי כל הימים?... הלוא זה שיר 'מאמע לשון' שלי", הוא אומר לי. "אמי נהגה לשיר זאת תמיד לפני", ובטוח הוא שהיא היחידה מכל העולם שמכירה עדיין את השפה עתיקת היומין הזו... והוא ממשיך בהתלהבות: "אמי כבר זקנה ועיוורת מאוד, וגרה כאן אתי בכפר הסמוך", וכאן הבן שואל האם תואיל בטובך לבוא לכמה דקות לשוחח עמה בשפה זו, היא לוודאי תשמח לגלות שהנה יש עוד אחד בעולם שמכיר את השפה.

אני כבר הבנתי את המוטל עלי, הסכמתי בחפץ לב והוא הניע את המשאית לכיוון בקתתה בקצה הכפר הקרוב.

הוא פותח את דלת הבית, ואני אחריו, ובקול רעש קורא: "קומי אמי, הבאתי לך אורח חשוב שיודע לדבר בשפה שלך". מקצה החדר אני שומע קול ענות חלושה, של אשה מבוגרת מאוד השואלת מי זה האורח הזה...

מששמעה שוב מבנה במה מדובר לא היה מאושר ממנה.

אשה גלמודה ואומללה, עיוורת ותשושה, אך דיבורה צלול והיא מקדמת אותי בברכת 'שלום עליכם', ואני משיב לה 'עליכם השלום' - בשפתה עתיקת יומין...

מרום התרגשות פרצה בבכי, וסיפרה כי שבעים שנה לפני, והיא עדיין נערה צעירה אי שם ברחבי ליטא, והנה פרצה מלחמת העולם השנייה. היא ברחה ערירית בגפה לעמקי רוסיה, הגיעה לכפר נידח זה, הכירה פה את בעלה אשר גם הוא היה יהודי, התחתנו והיא הולידה את הבן הזה והתאלמנה, ושוב לא נשאה מעולם. מאז היא גרה כאן ביחד עם הבן.

בסוף, כששאלתי אותה למה נשארה אלמנה ומעולם לא התחנה שוב, צעקה ואמרה: "איך אתחתן? הלוא אנוכי יהודייה יחידה... יהודייה שאר ויהודייה אמות, ולא אתחתן עם גוי!"...

משגילתי כי בפניי נשמות קדושות וטהורות, שני גדי צאן, פזורים בין העמים, יצרתי מיד קשר עם הקהילה היהודית אשר ברוסיה, כשבסופו של דבר הם עזבו את הכפר ועברו לגור בבית הקהילה היהודית. היא זכתה לעלות השמי"מה כיהודייה, ובנה - נהג המשאית (שאכן המשיך עמנו עד המפעל) - זכה להקים בית נאמן בישראל.

כי לא ידח ממנו נידח

מעבר לאופן השגחה פרטית שעליה הרחבנו בעבר [פרשת לך לך] ש"מה' מצעדי גבר כוננו" 'ואשר בכל מקום בו תדרוך כף רגלו של אדם יש לו שם מטרה ושליחות' וכפי שהתברר לי מעבר לכל ספק, שוודאי כל התקלה אשר מצאתנו בדרך - היתה בכדי להאיר את החשיכה, להדליק את הנר ה' נשמת אדם אי שם בעמק הבכא.

מעבר לזה, יש כאן גם עניין הנבואה הכתובה (שמואל ב' יד יד) "לבלתי ידח ממנו נידח", סובבה ההשגחה העליונה, שיצא רב מכשיר לפעול לקצה העולם, יתקע באמצע לילה אי שם עלי דרך, בסמיכות לכפר אשר בו גרות שתי הנשמות, בכדי להצילן ולהשיבן למקורם. כי לא ידח ממנו נידח.

א יידישע ניגון - ניגון יהודי.

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

הבולשת הסינית עקבה אחר פעולות הישיבה, בניסיון להבין מהיכן חי ירק זה, ולשם הסוואת מקור הכסף, הופעלה מחתרת של ממש, שכללה צפנים מוסתרים בדמות סימנים וסעיפים בשולחן ערוך, ושאר קודים שלא היו מובנים לבולשת הסינית, כשעל כל המלאכה הזו ניצח באחריות רבה רבי חיים שמואלביץ...

הרב ישראל ליוש

ביום ג' בטבת חל יום היא"צ של הגאון רבי חיים לייב שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'מיר'.

רבי חיים נולד בשנת תרס"ב ב'קובנה' שבליטא, לאביו הגאון רבי רפאל אלתר שמואלביץ זצ"ל, חתנו של הסבא מנובהרדוק זי"ע, שאף שימש כר"מ בישיבתו 'נובהרדוק', ולאחר מכן כיהן כראש ישיבה ב'סטוצ'ין' שבפולין.

בגיל שש עשרה התייתם מהוריו, ובגיל תשע עשרה נקרא לשרת בקודש כמגיד שיעור לתלמידים הצעירים בישיבת 'גרודנא', ע"י ראש הישיבה הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל.

בשנת תרפ"ה עבר לישיבת 'מיר', ובג' בטבת תר"צ [ארבעים ותשע שנים, מיום ליום, לפני פטירתו] נישא למרת חנה מרים פינקל, בתו של ראש ישיבת מיר, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, בהשתתפות גדולי תורה מרחבי אירופה, ובשנת תרצ"ו התמנה לר"מ בישיבה.

גלות אחר גלות גלתה ישיבת 'מיר' בימי מלחמת העולם השנייה, מ'מיר' ל'וילנא', ומ'וילנא' ל'קייידאן', משם ל'יפן', ולאחר ששה חודשים עברו ל'שנחאי' שבסין, שם שהו כשש שנים, כשניהול ישיבת 'מיר' והעול הכספי של ישיבות נוספות שגלו ל'שנחאי', מוטלות על כתפיו.

אט אט יצאו התלמידים משנחאי לארצות הברית, כשרבי חיים עצמו אינו יוצא משם עד שאחרון תלמידיו עוזב את שנחאי, ואחר חצי שנה עלה לארץ ישראל, שם סייע לחמיו לייסד את ישיבת מיר בארץ הקודש.

בשנת תשכ"ה, נתבקש חותנו לישיבה של מעלה, והוא מונה לכהן תחתיו בראשות ישיבת מיר, ועם פטירת גיסו הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, אף החל למסור שיחות מוסר בישיבה.

עמל בתורה עם עשרות חברות במשך היום כולו. התמדתו ויגיעתו בתורה בלתי ניתנים לתיאור.

בשנת תשל"ט, כמה ימים אחר חג הסוכות, חלה בחולי שממנו לא

קם, ובג' בטבת הלך לעולמו, ונטמן בהר המנוחות בירושלים. שיעוריו הגאונים ושיחותיו המאלפות מודפסים בספרי 'שערי חיים' ו'שיחות מוסר'.

◆◆◆
"אַתָּה תְּהִיָּה עַל בֵּיתִי וְעַל פִּי יִשָּׁק כָּל עַמִּי רַק הַפֶּסַח אֲגַדֵּל מִמֶּךָ"
(בראשית מ"א, מ')

מה ראה פרעה מלך מצרים, שואל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, לתת את שלטון ארץ מצרים לידי נער צעיר, עבד עברי, בן לעם השנוא על המצרים? מה הוא מצא בו מלבד כשרון פתרון חלומות? וכי כישורים אלו יעזרו לו בניהול הממלכה כולה?

הסבא מקלם זי"ע ביאר שפרעה ראה ביוסף 'יראת שמים', שהרי הוא אמר: "אלוקים יענה את שלום פרעה", ולכן כאשר מינה אותו למושל על כל ארץ מצרים, הקדים ואמר לו: "אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת", בעלי היראה הרי הם ברי סמכא, וכולם, אף הגויים מתבטלים בפניהם...

רבי חיים שמואלביץ יישב בדרך נוספת: הדבר שהדהים את פרעה

ביוסף, היתה תגובתו כאשר החמיא לו "שמעת עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותי", "בלעדי...". עונה לו יוסף, "אלוקים יענה את שלום פרעה", מסביר רש"י: "אין החכמה משלי, אלא אלוקים יענה, יתן ענייה בפי לשלום פרעה", כשפרעה רואה שיוסף אינו נוטל לעצמו את הכבוד שמעניקים לו על חכמתו הרבה בפתרון חלומות, אלא הוא מייחס הכל ל'הקדוש ברוך הוא', הוא מבין שעל איש כזה ראוי לסמוך ולמסור בידו את כל ממשלת מצרים...

רבי חיים שמואלביץ מאריך בגודל חיוב האדם שלא ליטול לעצמו הנאה או כבוד שאינו שלו, כמו שמצינו אצל אליעזר עבד אברהם, ו"יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים", עוד לפני שהתחיל לדבר בבית בתואל פתח ואמר: "עבד אברהם אנוכי", ולכאורה לשם מה אמר הקדמה זו, הרי בלאו הכי בהמשך דבריו יתברר שהוא עבד אברהם?

אלא, כיון שהיה קלסתר פניו של אליעזר דומה לשל אברהם, וכשנכנס אמר לו לבן: "בוא ברוך ה'", היה סבור שטועים בו שהוא אברהם, וכיון שלא רצה ליהנות אפילו רגע אחד מהכבוד שיחשבוהו לאברהם, אמר מיד: "עבד אברהם אנוכי", אין לי משלי כלום...

בענוותנותו הרבה של רבי חיים שמואלביץ, כאשר דיבר פעם על ענין הכבוד המדומה, סיפר שבשנת תרצ"ו, בשנתו האחרונה של משגיח ישיבת מיר הגאון רבי ירוחם זצ"ל, מינו אותו למגיד שיעור בישיבה. יום אחד ישבו חבורת בחורים לפני רבי ירוחם, והוא הקריא להם מכתב שנשלח מידידי הישיבה בארצות הברית, והם כתבו שהם שמעו שיעור של רבי חיים ומאוד נהנו...

"בזמן שרבי ירוחם סיפר זאת" - אמר רבי חיים שמואלביץ - "חשבת לרגע שהכוונה אלי, שחזרו לפנים על שיעור שלי, ומאוד נהנו מהשיעור, והיתה לי הנאה גדולה מזה, זו היתה מחמאה גדולה עבורי שהם נהנו משיעור שלי ועוד שרבי ירוחם מספר זאת לבני החבורה, אבל מאוד מהר הובהר לי שהכוונה לרבי חיים סולובייצק..."

"כך נראה כבוד מדומה" - תיאר רבי חיים שמואלביץ - "עד היום כאשר אני נזכר בזה נהיה לי חם בלב, אבל איזו טפשות זו ליהנות מכבוד מדומה..."

שיחותיו של רבי חיים שמואלביץ היו 'שיעור כללי' בענייני מוסר ומחשבה, הן היו נוקבות וחודרות, ונכנסו ללב השומעים כי הן יצאו בענווה מלב אומרים...

אך רבי חיים עצמו, בענוותנותו, מיעט להחשיב את שיחותיו כמשפיעות על שומעיהן, וכשהיו מחמיאים לו עליהן ועל תועלתן, היה מגיב: "אתם רק רוצים ליהנות אותי..."

וכשסיפרו לו שספרי שיחותיו שיצאו זה עתה לאור, נמכרים בקצב רב, התפלא ואמר: "זה רק בזכות אבות..."

הגה"צ רבי ישראל מאיר המניק זצ"ל מספר בספרו 'אבני שלמה' על בחור שעבר משיבת 'באר יעקב' לישיבת 'מיר', ובכל זאת ביקש

לשמעו ועד מהמשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבא זצ"ל.

"הרי יש לך את רבי חיים שמואלביץ" - טען לעומתו הרב וולבא, "אני חס על הזמן" - ענה לו הבחור - "כאשר נכנסים ל'ועד', רבי חיים שותק וחושב רבע שעה ומדבר רבע שעה... חבל לי על הזמן..." "אתה לא מבין?!" - גער בו הרב וולבא - "דוקא ממנו צריך לשמוע ועד, וכי יעלה על דעתך שאין לו מה לומר...? בודאי ובודאי שיש לו, אבל באותה רבע שעה הוא עובד על עצמו כדי שהדברים יהיו אמיתיים אצלו... שהדברים יהיו 'נאמרים באמת'..."

"כך טען המשגיח הרב וולבא מסברא" - כותב רבי ישראל מאיר המניק - "ואני זכיתי לשמוע מרבי חיים שמואלביץ כך: "זאגן אשמועס קומט מיר האן שווער ווי טויט - [לומר שיחה, קשה עבורי כמוות] מה לומר יש לי מיד, אבל זה לא שמועס... זה שיעור! ולהפוך את זה לשמועס, קשה עבורי כמוות!..."

לא רק תלמידי ישיבת 'מיר' התחזקו לאור שיחותיו של רבי חיים שמואלביץ, הוא היה נוסע מידי פעם ל'תל אביב' ומוסר שיחות ב'בית המוסר' שם.

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מעלה זכרונות מאחת השיחות שם: "היינו בשיחה שלושה בחורים שבאנו לתל אביב לשמוע את רבי חיים, אביר המגידים... אביר בעלי המוסר..."

"באמצע השיחה, הוא אמר כך: 'חיים שמואלביץ נסע מירושלים, להגיד שיחה מוסרית בתל אביב, כמובן שהוא מצפה שאנשים יתעוררו מהשיחה הזו... הוא בעצמו יתעורר, וממילא הוא ישפיע על אחרים... וייצא מזה דבר גדול, אחרת הוא לא היה נוסע... אבל מה אתם אומרים על זה?! - המשיך רבי חיים לדבר כאילו אל ועל עצמו - 'שבדרך, כשהוא כשהוא נסע מירושלים לתל אביב, הוא ראה מה שלא צריך לראות... וכי אתם חושבים שתהיה לשומעים איזו השפעה מהדברים שלו...?! אני מסופק!..."

ואז רבי חיים חתם ופסק, שכיון שהוא חוזר לירושלים יותר מלוכלך מכפי שיצא, הוא חושב שזו תהיה הפעם האחרונה שהוא בא לתל אביב..."

ענוותנותו של רבי חיים שמואלביץ ניכרה בכל הליכות חייו, בסירובו ליסוע במונית, כי טען: "למה שלא אסע באוטובוס... וכי מה איכפת לי שעוד חמישים איש נוסעים איתי...?!". ובתור לאוטובוס, כאשר היה נותן לתלמידיו לעלות לפניו, וכשהיה צריך, אף היה משלם עבורם.

פעם בא בחור להתקבל לישיבה, כשפגש בו רבי חיים שלחו לחמיו, ראש הישיבה, ובדרך נשא את מזוודותיו של התלמיד. כאשר יצא מראש הישיבה וסיפר שהתקבל, שוב נשא את תיקיו והראה לו היכן יש חדר פנוי.

"מה תפקידך?" - שאל אותו התלמיד, "אני השמש..." - ענה לו רבי חיים.

ראובן מנסה לשכנע את אביו להוריד את בנימין למצרים, ואף מוכן למסור את חיי שני בניו כערבות לענין, ויעקב אינו מסכים, "בכור שוטה הוא זה", מסביר רש"י את התנגדותו של יעקב, "הוא אומר להמית בניו, וכי בניו הם ולא בני...?"
וכעבור תקופה, כאשר הרעב גבר, יהודה מבקש להוריד את בנימין ומציע כערבות את חיי הנצח שלו, את העולם הבא שלו: "אנכי אערבנו מידי תבקשנו... וחטאתי לך כל הימים", ויעקב תיכף מסכים: "אם כן איפה זאת עשו... ואת אחיכם קחו..."

מה ההבדל בין ראובן ליהודה, מדוע הסכים יעקב לערבותו של יהודה ולא הסכים לערבותו של ראובן? שואל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל.

אלא, מבאר רבי חיים, יעקב ראה בו מידת אחריות גדול מראובן, אם הוא מוכן לתת מעצמו עד כדי חיי הנצח שלו, זה מראה שהוא אחראי מאוד, ועליו אפשר לסמוך, כפי שבאמת היה שכאשר נאסר בנימין, מיד הציע יהודה את עצמו ואמר: "ועתה ישב נא עבדך תחת הנער...". הוא הסכים למסור את חרותו למען הנער בנימין, הוא ידע שלהיות עבד במצרים המזוהמת אינה ענין של מה בכך, ומכל מקום הכיר שאחריותו מחייבת את אביו, ולכן סמך עליו יעקב.

בתוספתא (ברכות פ"ד הט"ז) מובא מעשה בארבעה זקנים שישבו בבית שער של רבי יהושע ודנו עם רבי עקיבא מפני מה זכה יהודה למלכות? הוצעו שם כמה טעמים, וכל אחד נדחה מסיבתו, "מפני שהודה במעשה תמר", או "מפני שהציל את אחיו יוסף מן המיתה, שנאמר: ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו. לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו אל תהי בו", גם ענוותנותו כאשר אמר: "ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני", הוצעה שם כאפשרות שלכך זכה למלכות. ולבסוף אומר להם רבי עקיבא שהוא זכה למלכות מפני שקידש שמו של הקדוש ברוך הוא, שכשעלו השבטים ועמדו על הים, זה אומר אין אני יורד, וזה אומר אין אני יורד, קפץ שבטו של יהודה וירד בתחילה...

המלכות שניתנה ליהודה עבור הפעולות הללו, אומר רבי חיים שמואלביץ, אינה רק כשכר עבורו, אלא בזכות מעשים אלו נעשה ראוי לענוה את כתר המלכות, כי מלכות פירושה אחריות והמעשים הללו מורים על מידת אחריות מרובה.

ההודאה במעשה תמר, הרי היא לקיחת אחריות על מעשיו. כמו"כ אמירתו לאחיו: "מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו", יש בה אמירה של אחריות: "הרי נצטרך לכסות את דמו של אחינו ולהסיר מעלינו את האחריות למעשינו". גם הערבות האישית והסכמתו להימסר לעבד תחת יוסף, נובעת ממידת האחריות. וקפיצתו בן שבטו ראשון לים סוף, באה גם היא מתוך ראייה אחראית למצוקתם של כלל ישראל, שעמדו נבוכים מול הים. מעשים אחראים אלו העניקו לו כישורי מלכות שכל מהותה היא אחריות.

מידת האחריות של רבי חיים שמואלביץ לוותה אותו מאז עמדו על דעתו ועד סוף חייו, כפי שמסופר בספר 'מח ולב'. בהיותו בן שש עשרה התייתם מהוריו, ולפני פטירת אביו, קרא לו וביקש ממנו שידאג לשתי אחיותיו ולאחיו הפעוט.

פרנסת אחיו היתומים נפלה על כתפיו האחריות, וכך הוא מצא את עצמו עמל מידי יום בשוק, כדי להמציא מעט פרוטות עבור כלכלתם. גם בשעה שעבד, הגה בדברי תורה, ובלילות, במקום לנוח מעמל היום, היה מעלה על הכתב את הגיגיו ואת חידושי התורה שעלו במוחו במשך היום...

התקופה הזו לא היתה קלה עבורו, הוא נקרע בין חשקו העז להגות בתורה, ובין אחריותו הגדולה לאחיו היתומים, אך לא גיבור כרבי חיים ינעו לקשיים שנקרו בדרכו, ואהבת התורה שבערה בו לא כבתה גם בלהבות ענק, בדמות עול פרנסת אחיו. בכוחות על אנושיים הוא ניצל כל רגע פנוי שעמד לרשותו...

לימים יאמר רבי חיים על תקופה מאתגרת זו: "אף חכמי עמדה לי... תורה שלמדתי באף נתקיימה לי..."

עדות לצמיחתו בתורה גם בשעה קשה זו, היא קריאתו של ראש ישיבת גרודנא, הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, למסור שיעורים בישיבה, כשהוא אכן רק כבן תשע עשרה שנה, אך ידיעתו העצומה בתורה, עם חכמת החיים שרכש בעמל וביזע רב, היו כשל זקן ושבע ימים...

כשנשאל רבי שמעון שקאפ, מה מצא בבחור רבי חיים שמואלביץ לבחור בו כמגיד שיעור, ענה: "אמנם ישנם עוד המסוגלים לומר שיעורים, אולם בכל אלה לא מצאתי מישהו שיוכל להחדיר בתלמידיו אהבת תורה כמו ר' חיים סטוצ'נער..."

תקופת שהותה של ישיבת מיר בשנחאי, היתה מסוכנת מאוד, כי מקור הכסף ששימש את הישיבה היה מאמריקה, מנשיאות הישיבה שפעלה שם, ומארגוני סעד שונים, ואסור היה בסין לסחור בכסף זר. הבולשת הסינית עקבה אחר פעולות הישיבה, בניסיון להבין מהיכן חי ירק זה, ולשם הסוואת מקור הכסף, הופעלה מחתרת של ממש, שכללה צפנים מוסתרים בדמות סימנים וסעיפים בשולחן ערוך, ושאר קודים שלא היו מובנים לבולשת הסינית, כשעל כל המלאכה הזו ניצח באחריות רבה רבי חיים שמואלביץ, תוך לקיחת סיכונים גדולים, מאחר שרק שמו היה מוכר לממשל הסיני, כמי שאחראי על ענייניה הכספיים של הישיבה, וקרוב מוחות של ממש התנהל בין רבי חיים והבולשת הסינית.

לא אחת נחקר רבי חיים על מקור מחייתה של הישיבה, והכל ידעו כי טעות קטנה בחקירה, עלולה חלילה להסתיים מול כיתת יורים או בבור הכלא שאך מעטים יצאו משם.

על אחת החקירות סיפר רבי חיים בחתונת ביתו השלישית: "פעם נקראתי לקומה השלישית בבנין המטרה היפנית בשנחאי... מהקומה הזו לא חוזרים חיים!... פחד מוות נפל עלי כשעליתי

לשם... והתפללתי לקב"ה, כי כשיש פחד מוות יש את הזכות לבקש... וביקשתי שלושה דברים:

"הדבר הראשון, ביקשתי שכשאזכה לצאת מהגיהנום הזה אפטר מהעול הכספי... וביקשתי שאזכה להשיא את בנותיי לתלמידי חכמים... והדבר השלישי, שאזכה לגדל בנים תלמידי חכמים..."

"מה שקרה שם בקומה השלישית - סיכם רבי חיים - אינני יכול לספר, אבל ברוך ה' יצאתי משם, וכעת שאני עומד בחתונת ביתי השלישית, אני יכול לומר ששתי הבקשות הראשונות התקבלו, אני פטור מהעול הכספי ובנותיי נשואות לתלמידי חכמים, וגם התפילה השלישית עוד תתקיים, בעזה"ת..."

ענין השידוכים בשנחאי, היה מבוכה גדולה. בחורים רבים כבר הגיעו לפרקם, ובשנחאי לא היו כי אם בנות פליטים, אשר מצבן הרוחני לא היה תואם את שאיפותיהם של בני הישיבה. גם בזאת עטה על עצמו רבי חיים את גלימת האחריות, ופעל רבות, ככל שניתן, להשיא את בני הישיבה, "כח התורה שורף את הכל!" טען רבי חיים, ועודד בכל תוקף קשרי שידוכין לבני הישיבה.

מצבם הכספי והנפשי של בני הישיבה, יחד עם תחושת היתמות, המיטו על רבי חיים ורעייתו תפקיד כפול ומכופל, להיות לבני הישיבה החתנים כאב וכאם, ופעמים רבות אף שמשו כשושבינים בחופתם.

פעם אירע שאחת הכלות הבטיחה את השושבניות לזוג חשוך בנים, כסגולה להפקד בזש"ק. הבחור התנגד לכך ודרש שרבי חיים ורעייתו יתכבדו בשושבניות. משנודע הדבר לרבי חיים, הוא לא ידע מנוח, ושנתו נדדה, מחד כאב את כאבה של הכלה, ומאידך הבין לליבו של החתן, שהרי הוא ורעייתו היו לו כאב וכאם.

בבוקר, שלח להודיע לחתן כי טוב יעשה אם יוותר ויכבד את הזוג חשוך הבנים בשושבניות, וכך אכן היה.

לפקודת השנה, נפקדו הזוג חשוך הבנים ונולד להם בן, ועשרים שנה לאחר מכן הוביל רבי חיים את בנו של תלמידו החתן המוותר, אל מתחת לחופה.

גם בסוגיית היציאה משנחאי גילה רבי חיים אחריות רבה לתלמידיו בני הישיבה, ולא הסכים לצאת משם עד שכל בני הישיבה יצוידו באשרות כניסה לאמריקה.

רבי אברהם קלמנוביץ שעסק רבות בהצלת הפליטים, סידר לרבי חיים ומשפחתו אשרות כניסה לאמריקה, ושכנע אותו לבוא לאמריקה ומשם לעזור לבני הישיבה שישארו בשנחאי, אך הוא סירב בתוקף ואמר: "אני אחרון לבני תורה...", וגם כאשר הקונסול האמריקאי התריע שאם לא ימהר לעזוב את שנחאי, יתבטלו אשרות הכניסה שלו ושל משפחתו, לא נרתע רבי חיים ועמד בסירובו לצאת

משנחאי, עד שאחרון הבחורים יקבל גם אשרת כניסה לאמריקה. עבור אחד הבחורים שלקה בנפשו בעקבות הצרות שעבר, היה קשה להשיג אשרת כניסה לאמריקה, השלטונות אמנם הקלו במחלות גוף, אך החמירו במחלות נפש.

רבי חיים הודיע כי לא יעזוב את שנחאי עד שגם הוא יקבל אישור כניסה לאמריקה. לחצים רבים הופעלו על רבי חיים לעזוב עם רוב בני הישיבה, תוך הבטחה שהקהילה היהודית בשנחאי תדאג לאותו בחור יחד עם שאר הפליטים שלא אושרה כניסתם, אך רבי חיים עמד בסירובו ואמר: "הישיבה לא תצא משנחאי בלעדיו..."

הניסיונות הרבים שנעשו כדי להוציא את אותו בחור משנחאי נתקלו בקשיים רבים, כי קשה היה לסמוך על הבחור החולה שישתף פעולה עם התרמיות והזהויות הבודיות שרצו להסוות.

בשלב מסוים המצב הוחמר, כי הבחור לא הסכים בשום אופן ליסוע לאמריקה, הוא התעקש לעלות לארץ ישראל. גם שיגעון זה לא הכניע את רבי חיים לוותר על הבחור, והוא שכנע אותו לבוא לאמריקה, בהבטחה ששם ימנה אותו לראש ישיבה...

כאשר באו הבחורים למשרדי ההגירה, ניסו להבליע את הבחור הלקוי בתוך ההמון, ולהסתיר את מחלתו, אך בשלב מסוים הבחור התפרץ והתנהגותו יצאה מכלל שליטה. בניסי ניסים הצליח רבי חיים להסביר לפקידים כי הוא מתרגש מאוד מהתגשמות חלום חייו להגיע לאמריקה.

שלבי ביקורת רבים היו צריכים לעבור עם הבחור, וכל אחד מהם לווח בחששות כבדות, שלא תתגלה לקותו, אך יד ההשגחה לוותה את המשימה, ובשלב האחרון כשהיה כל בחור צריך להיכנס ביחידות לקונסול ולהצהיר אמונים לאומה האמריקאית ולחוקיה, דבר שלא היה עובר בשלום אצל הבחור המעורער, לפתע מיהר הקונסול והחליט כי כל הממתנים יצהירו אמונים במשותף וירימו את ידם לאות הסכמה, גם החולה עשה כחבריו, ואיש לא הבחין שלא אמר דבר... הקונסול חתם על אשרות כולם ואבן נגולה מעל לב הבחורים.

בכך לא תמה הפרשיה, רבי חיים חשש כי בהפלגה הארוכה, הבחור יתנהג בצורה שאינה הולמת, ועלולים לסרב להכניסו לגבולות המדינה, ולכן החליט כי הוא יטוס במטוס, על אף שהיה זה דבר נדיר. הטיסה היחידה שנמצאה, נועדה לשבת, ורבי חיים בכתפיו הרחבות והאחראיות פסק שיטוס בשבת. וכאילו לא היו מספיק מניעות, בבוקר יום שבת, הבחור נעלם... אך גם מניעה זו, לא החלישה את רוחו, רבי חיים שלח שליחים לחפש אחר הבחור, וכשנמצא, שכר מונית והורה לאחד הבחורים שילווח אותו לשדה התעופה ולדאוג לעלייתו למטוס...

בחסדי ה' הבחור החלים כליל בארצות הברית, והקי משפחה לתפארת.

לשליחת תגובות לכתב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

אמר הרב טננבאום לרב מבריסק: אינני יוכל לעשות כעת מאומה, משרדי הצבא סגורים ואין עם מי לדבר, אולם הרב מבריסק הגיב ואמר: אל תגידי אינני יכול, תגידי אינני רוצה! ומחוסר ברירה החליט ללכת למחנה שנלר, ובהגיעו לשם ביקש לדבר עם הקצין הבכיר ביותר...

לעולם אל תאמר אינני יכול! תאמר אינני רוצה!

הרב בנימין בירנצווייג

"אֲנִי אֶעֱרְבֶנּוּ מִיְדֵי תְּבַקְּשָׁנוּ" (בראשית מ"ג, ט')

הגרי"ז מבריסק זצ"ל עם תלמידו האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל

פתח הרב טננבאום ואמר: ראה היום ערב יום כיפור וכל יהודי זקוק לברכה, אולי הנך מעוניין לזכות היום בברכה מרב גדול?! ולמשמע הדברים התעוררה בלב הקצין הנקודה היהודית והנהן בראשו להסכמה, ואז אמר לו רב טננבאום, תשחרר את האברך ותזכה בברכה. אין בעיה הגיב הקצין, מיד במוצאי יום כיפור אטפל בענין! לא מחר! היום! חזר בנחרצות הרב טננבאום על מילותיו של הרב מבריסק, אבל אינני יכול אמר הקצין, אין מצב עכשיו לשחרר אין עם מי לדבר! ומיד אמר לקצין את המשך מילותיו של הרב מבריסק, 'אל תגידי אינני יכול תגידי אינני רוצה!'

התרגז הקצין ואמר: אם אני אומר שאינני יכול יודע אני מה אני אומר! הכל סגור עכשיו אין עם מי לדבר! ואז אמר לו הרב טננבאום, אלו מילים שאמר לי הרב הגדול שממנו תקבל את הברכה, הקצין הרהר נשף בשפתיו ואמר 'טוב ננסה...'

בסופו של דבר זמן קצר לפני התקדש היום הקדוש השתחרר אותו אברך, חזר הרב טננבאום לרב מבריסק לבשר לו הבשורה, וכמובן לא שכח להדגיש לו כי השחרור היה תמורת ברכה מהרב....

מעשה מרטיט [הובא באוצר המעשים למחנכים] ביהודי חסיד פולני ר' לייבל קוטנר שמו, שהיה במחנה עבודה של הגרמנים ימ"ש, בו עבדו על יצור של תחמושת וכלי נשק, שתיים עשרה שעות ביממה. והנה יום אחד באמצע העבודה שבתה לפתע הכוונה, ודממה

כל הימים - מבאר רש"י שיהודה ערב לאביו גם את העולם הבא שלו! וזה פלא! וכי עד כדי כך היה צריך יהודה לערוב ליעקב, וכי לא היה די בערבות של העולם הזה, בכדי שיעשה כל ההשתדלות להחזיר את בנימין!?

והביא לבאר בספר יחי ראובן, כי אכן די היה לו ליהודה לעשות ערבות על חייו בעולם הזה, ובשביל כך היה עושה את כל מה שיכל בעבור החזרת בנימין, אבל ידוע ידע יהודה, כי יש השתדלות של מה שנראה לאדם שהוא יכול לעשות, ויש השתדלות שמוציאה מהאדם כוחות טמונים ועוצמתיים שלא נראה לו שהוא יכול לעשות.

יהודה ערב עצמו ליעקב גם בעולם הבא, וזה כדי שהוא יעשה גם מה שנראה לו שבלתי אפשרי לעשות, ורק כך הוא מוציאים מהכח אל הפועל את כל הכוחות העוצמתיים הטמונים בו.

היסוד החשוב הזה מוכנס בגאונות בתוך אימרה קצרה אך רבת משמעות של הסבא מנוברדוק זצ"ל שאמר; 'אף פעם אינני חושב על דבר האם אני יכול לעשותו, אלא האם אני חייב לעשותו, שאם אני חייב לעשותו אזי גם יכול אוכל לעשותו!!' כשיש רצון ועושים השתדלות אין דבר העומד בפני זה וגם לא מפריעים מצד הטבע. וכידוע זה היה סוד הצלחתו בבניית ישיבות רבות בזמנים הקשים שהיו בתקופתו בעולם.

שנה אחת בערב יום כיפור קרא הרב מבריסק זצ"ל לרב טננבאום מזכיר ועד הישיבות, ואמר לו שיש אברך שעקב הזנחה לא הגיש דחיית גיוס, ולכן נחשב עריק והושם בכלא, ויש לטפל בשחרורו.

ענה לו הרב טננבאום: אין בעיה! מיד בצאת יום הכיפורים אטפל בעניין. נענה הרב מבריסק ואמר: לא מחר! היום! היום עליך לשחררו. אמר הרב טננבאום לרב מבריסק: אינני יוכל לעשות כעת מאומה, משרדי הצבא סגורים ואין עם מי לדבר, אולם הרב מבריסק הגיב ואמר: אל תגידי אינני יכול, תגידי אינני רוצה!

הרב טננבאום יצא מבית הרב תפוס הרהורים מה לעשות? ומחוסר ברירה החליט ללכת למחנה שנלר, ובהגיעו לשם ביקש לדבר עם הקצין הבכיר ביותר, וכעבור דקות ספורות יצא אליו הקצין הבכיר והתעניין ברצונו.

'ריבוננו של עולם!' - נזעק ר' יצחק בטבורה של המונית, כל הנוסעים המומים, 'אינני מאמין, נתת לי את חיי במתנה!' - הוא קורא ברגש, עיניו זולגות דמעות הודאה לה' על הנס המופלא. הוא מוסיף להביט בשברי מונית השירות בה רצה כל כך לנסוע, ואותה החמיץ רק בשל בקבוק שתיה קטן...

כיצד בקבוק מיץ הציל ממוות בטוח?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

חלק בלתי נפרד ממסלול חיינו עלי אדמות, אולי החלק שנראה בעינינו כחלק הפחות נעים, הוא ההתמודדות מול נסיונות החיים והיצר. מסכת חיינו של יהודי כוללת מגוון רחב של אתגרים ונסיונות, קשיים ומהמורות, הניצבים לפתחו ואורבים לו בכל עת ושעה. לאורך כל הדרך ולמלוא רוחב החיים, מתמודד היהודי מול נסיונות, נלחם בגבורה כדי לעבור אותם בהצלחה.

המחשבה הראשונה העוברת במוחו של יהודי כשהוא חושב על נסיון והתמודדות, היא 'מה לי ולצרה הזאת?' - הלא אם נדמיין חיים נטולי קשיים, עבודת השם ללא נסיונות, שגרה נקיה ממהמורות - זה נראה ציור ורוד ועליו. למה בעצם כולנו נדרשים להתמודדות? למה מסלול חיינו של יהודי עובר דרך עליות ומורדות, קשיים ונסיונות?!

חמור עוד יותר, שהיצר משתמש בנסיון כדי לקבוע שמעמדו הרוחני של האדם נמוך, מצוי בשפל. 'הרי לו היית יהודי נעלה - וכי היית מתמודד עם קושי לקרוא קריאת שמע בזמנה, או לשמור את עיניך בחוצות קריה? לו היית יהודי טוב - וכי לשון הרע היה מדבר אליך, או היית מתקשה בהתמדה בתורה? אין זאת אלא שהקושי הזה מוכיח שהחיים הרוחניים אינם בשבילך...'

החשיבה הזאת, כמו גם המחשבה שלמעשה אין בידי האדם הכוחות והכלים להתמודד באמת מול נסיונותיו, הן העומדות בבסיסו של הנסיון, הן מה שהופכות אותו לקשה ומורכב כל כך. אז למה בעצם אנו נדרשים להתמודד עם כל הנסיונות הללו? למה נגזר עלינו שכל חיינו יהיו רצופים בהם, מלאי מהמורות וזרועי מוקשים? למה ההתמודדות הן חלק משגרת חיינו?!

כדי לענות על כל השאלות הללו, נתבונן נא ונראה בפרשת שבוע זה, את התמודדותו של יוסף הצדיק מול הנסיון שנקלע אליו. ואז, בגבורה שקשה לתאר, אומרת התורה מילה אחת: 'וימאן!' - יוסף הצדיק ניצב מול הנסיון, ופשוט ממאן ליפול בו. הוא עומד בגבורה, מתעקש, מחזיק בכוח לא לו, כדי להצליח להתמודד!

במילה הזו, 'וימאן', טמון גילוי מדהים, הנחשף בספח"ק 'דברי שמואל'. וכך הוא מגלה, כי המילה הזו נקראת בטעם 'שלשלת' - זהו טעם שניגונו הוא כמו סירנה עולה ויורדת לסירוגין. כביכול, המיאון הזה הוא מערבולת של עליה שוב ושוב, תהליך מסובך של טיפוס

לשלוש פסגות במילה אחת, במיאון אחד!

וכאן טמון סודו של הנסיון, כל נסיון באשר הוא: נסיון הוא הזדמנות לאדם לקפץ בבת אחת כמה מדרגות קדימה, להתעלות בבת אחת אל על. נסיון הוא מנוף רב עוצמה, שתופס יהודי בעוצמה כבירה ומניף אותו קרוב לבורא עולם, מציב אותו הרבה מעל המקום בו היה. כך, במיאון אחד, בעמידה בנסיון אחד, בעקשנות משתלמת אחת להחזיק מעמד - זוכה היהודי למקפצה רוחנית רבת עוצמה וכה,

מקפצה המציבה אותו במקום נעלה ומרומם פי כמה וכמה! דווקא לכן, הנסיון הוא כה קשה, כה מורכב. המלחמה היא לא קלה, התחושה עלולה להגיע עד אבדן דרך, עד חידלון הסיכוי. כל הקושי הזה, כל ההתמודדות המורכבת הזו, לא נועדה אלא כדי להצדיק את התשלום האדיר בו זוכה היהודי בעת עמידתו בנסיון, את המקפצה האדירה לה הוא זוכה בדקה אחת של גבורת רוח ואמונה יהודית כבירה!

יוסף הצדיק היה הראשון שירד למצרים - מקור הטומאה. הוא נשלח להכין את הקרקע, ליצור תנאים שיאפשרו את קיומו של העם היהודי בתחתית השפל המצרי. זו אינה משימה קלה, וכדי להצליח בה - יש צורך בנסיונות לא פשוטים ולא קלים, כי רק בעזרתם ניתן לקפוץ קדימה עשרות דרגות, לרומם את האווירה ולטהר את המקום קמעא, למען יוכלו יהודים לשהות בו!

להזדרז. מלחמה התחוללה בלבנו. לרגע סבר שלא יתאמץ מדי, הרי המשקה בהחלט כשר, והוא מאד ממהר, והוא בכלל בדרך... היצר אף יעץ לו להתבונן ברשימת הרכיבים, שום פרט בהם לא נראה לו קשור לאיסור מפורש...

'לא, תודה!' - אמר בגבורה לבעל החנות. הוא באמת ממהר, ובכל זאת - נותרו עוד כמה דקות. הוא יחפש חנות אחרת, לא ייכשל בשתיית משקה שכשרותו אינה מהודרת. פיו בוער בצמא, הוא חש כי מקרבו עולה עשן של יובש, ורץ לחפש חנות נוספת...

אפס, כי גם שם נשנה המחזה. מבחר עצום, מגוון גדול, אך ללא הכשרות המוקפדת המבוקשת... עכשיו הוא ממהר עוד יותר, מהרהר כי לא נותר לו פנאי להמשיך לחנות נוספת, וכבר עומד לבחור בבקבוק שכשרותו נחותה בעיניו... ברגע האחרון נעצר, נעמד על עומדו. 'לא שווה! לא כדאי! כן צמא לא צמא, כן מונית לא מונית. לא מכניסים לפה משהו בכשרות לא מהודרת, נקודה!' - הוא קובע, ורץ לחפש חנות נוספת...

כשהוא מגיע אליה, אורו עיניו. כאן ניצב בגאון הבקבוק המוכר, זה הנושא חותמת כשרות מהודרת. הוא ממהר לשלם ורץ לכיוון תחנת היציאה של מוניית השירות, ואז הוא מגלה כי המונית כבר יצאה לדרכה לחיפה, מותירה אותו ובקבוקו בידו בתל אביב, ממתין למונית הבאה...

ההמתנה אורכת זמן, ר' יצחק מתחיל לאבד סבלנות. לבסוף, בתום המתנה מורטת עצבים, מונית השירות שלו יוצאת לדרכה. הנסיעה חולפת ביעף, עד שלפתע בולם הנהג לאיטו את הרכב, ומבשר לנוסעים על עיכוב לא צפוי: 'אני רואה פקק ענק בהמשך הדרך...' ר' יצחק הופך למתוסכל. אם לא די בכך שהחמיץ את המונית הראשונה, עכשיו הוא גם תקוע בפקק אינסופי. המונית מוסיפה להזדחל בעצלתיים. קטע דרך שבימים כתיקונם הנסיעה בו היא כעשרים דקות, הופך לשעתיים וחצי של זחילה איטית ממושכת ומרגיזה. הוא מתחזק באמונה כי הכל מידי הבורא, ורק ממתין לראות מה הסיבה לפקק המפתיע...

לקראת סוף הפקק, כשהוא חולף על פני סיבת הפקק הפתאומי, הוא מנתר ממקומו ומשפשף את עיניו בתדהמה. בצד הכביש, צמוד לגדר הבטיחות, מושלכים שיירי מונית השירות בה איווה לנסוע. לפי יללות האמבולנסים שמסביב, ולפי מה שדיווח הנהג לאחר שיחה קצרה עם השוטרים שחסמו את הכביש - מונית השירות התנגשה בעוצמה במעקה הבטיחות, הרכב התרסק לחלוטין, רוב נוסעיו נהרגו במקום...

'רבונו של עולם!' - נזעק ר' יצחק בטבורה של המונית, כל הנוסעים המומים, 'אינני מאמין, נתת לי את חיי במתנה!' - הוא קורא ברגש, עיניו זולגות דמעות הודאה לה' על הנס המופלא. הוא מוסיף להביט בשברי מונית השירות בה רצה כל כך לנסוע, ואותה החמיץ רק בשל התעקשותו להקפיד על כשרות מיטבית בכל מצב ותנאי, והוא נדהם והמום: אכן, ההקפדה על כשרות מוקפדת של השתיה שהכניס לפיו - הצילה את חייו, פשוט כך!

את הסיפור המדהים שמענו מהמשפיע הגה"צ רבי אהרן טויסיג

התבונה הזו משנה לחלוטין את המבט על הנסיון, הופכת את ההתבוננות על מהותו של האתגר. לא רק שהנסיון אינו מעיד על פחיתות קומה, לא רק שהנסיון אינו הוכחה על דרגה נמוכה, לא רק שהנסיון לא נועד לשבור או להקשות, לא רק שהנסיון הוא לא ברירת מחדל עצובה, ולא רק שהוא בר חלוף - - -

אלא הרבה יותר: הנסיון הוא מתנה! הזדמנות! מקפצה! מנוף! זהו הנסיון! הוא ניתן לאנשים גיבורי רוח, שזכאים להזדמנות פז לקפוץ קדימה בכמה רמות ברגע אחד, ולכן נותנים להם אותו - כדי שיעמדו בו, יצליחו, ובאמת יזכו לקפיצה הנכספת! וככל שהנסיון נראה קשה יותר, מורכב יותר, בעייתי ומסוכן יותר - כך הוא מתנה גדולה יותר, והוא מקפיץ למרחקים גבוהים יותר, כי העוצמה הטמונה בו כפולה ומכופלת!

אם בכל יום יכול יהודי להתעלות צעד אחר צעד, בבוא עת הנסיון הוא מזנק אלף מדרגות ברגע. אם היום יום שלנו הוא פצצות מרגמה קטנטנות על היצר, הרי שעמידה בנסיון הוא פצצת אטום רבת עוצמה. אם כל התקדמות רוחנית קטנה היא עוד מפתח קטן לשערי שמים, הנסיון הוא מפתח מאסטר - שפותח בבת אחת אלפי שערים! יהודי יקר! מתמודד מול נסיון? היצר מנסה לטשטש אותך? תלאות החיים עלולות לשבור אותך? המצב הכלכלי, הרפואי או הרוחני מסובך? אתה ברגעי זהב! תפוס את הנסיון בכל הכח, אמץ אותו באמונה חזקה אל ליבך. בגבורה, בנחישות, בעוצמה יהודית כבירה - תגלה עד מהרה כי הקושי היה רגעי וחולף, ואילו שכרו נצחי ונמשך לעולמי עד!

חותמת שהצילה חיים!

היה זה לפני כשלושים שנה, כשמצב התחבורה הציבורית בישראל היה רחוק מאוד מלהיות מפותח. ר' יצחק א. ביקש לנסוע מירושלים לחצור הגלילית, ובימים ההם - מסע כזה עבר בכמה תחנות. ביום קיצי אחד, בהיר וחם, עלה ר' יצחק לאוטובוס הנוסע לתל אביב, כשתוכניתו ברורה - להמשיך לחיפה וממנה לחצור. ברור ונהיר לר' יצחק כי עליו לנהל את המסע בתבונה, לא להשתהות באף תחנה יתר על המידה, כדי שתמיד יספיק את האוטובוס הבא, ובהתאמה לכך - את הבא אחריו...

בבואו של ר' יצחק לתחנה המרכזית בתל אביב, היה זה לאחר טלטול ארוך באוטובוס ללא מזגן, בעיצומו של יום שרבי לוחט. ר' יצחק חש צמא הולך וגובר, לשונו דבקה לחיכו ולחיינו נדמו לו כמדבר צחיה. הוא פנה לקיוסק סמוך כדי לקנות משקה להרוות את צמאו, ולנגד עיניו נגלה מקרר עמוס שתיה קלה מגוונת...

ר' יצחק מביט במבחר העצום, כשהוא תר בעיניו אחר מה שחשוב לו - לא פירות מרכיבי המשקה, לא טעמו, לא צבעו, לא המותג המתנוסס עליו. מחפש הוא את החותמת, חותמת הכשרות המהודרת. המוכר זיהה מיד את מבוקשו, והושיט לו בקבוק באומרו 'זה כשר, אדוני. כשר!' ר' יצחק מביט בחותמת, אכן - כתוב כשר, אך הוא לא מזהה את הרב החתום... לא, זה לא הכשר מהודר באמת... לפתע נזכר שבעוד רגע קט תצא מונית השירות לחיפה, ועליו

שליט"א, שמכיר את המעשה ממקור ראשון. ולמדנו בא:

לעולם לא יוכל יהודי לדעת, מה ההזדמנות שהנסיון טומן בחובו. לפעמים זה רגע של קרבת אלוקים, לפעמים רגע של השפעה שמימית, ולפעמים - זה עלול להיות הצלת חיים. מהותו של הנסיון - שהתמורה הגבוהה המשולמת בגינו נסתרת, כי לו היתה גלויה - לא היה זה נסיון כלל...

הרגע בו יהודי מתגבר על הנסיון, עשוי להתגלות כרגע הדרמטי בחייו, רגע מהפכני ונדיר. זהו רגע יקר ערך, שאסור לאפשר לו לחמוק מבין הידיים, כי לעולם לא נדע מה אנו עלולים להחמיץ במקרה כזה. בבוא עת הנסיון, עלינו רק לזכור ולשנן כי הרגע הזה הוא רגע שכולו הזדמנות, וככל שנשתמש בו טוב יותר ונתמודד עמו בגבורה רבה יותר - כך נצליח למקסם את הרווח הזה ולהפיק ממנו תועלת רבה, גשמית כרוחנית.

אם מגיעה עת נסיון - זה הרגע לקפוץ קדימה, לזנק ולתפוס. בורא עולם נותן לך הזדמנות - אשריך! רק תתגבר ותעמוד בגבורה - ותזכה לפתיחת שערי שמים נדירה, לאושר רוחני חסר תקדים!

עיסקה מדומה...

תלאות וטלטולים רבים היו מנת חלקו של הרה"ג רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל. מאז גדל כילד עני בסלוצק שברוסיה, דרך הבריחה וחי הבדידות בארצות הברית של אז - לפני כמאה שנה, ועד שהצליח לשקם את חייו ולפתוח חנות פרוות מצליחה, ממנה התפרנס בשפע.

הרב הרמן הטיב להעריך את מעמדו החדש, שאיפשר לו לקבוע עתים לתורה מתוך יישוב הדעת, כשעסק הפרוות שבבעלותו מניב רווחים נאים. הוא קבע במסמרות ברזל כי מדי בוקר יעסוק בתורה בין השעות תשע לעשר, והודיע כי בשעה הזו - המוקדשת ללימוד התורה, יתנתק מכל עסקיו וישקע בלימוד תורני מעמיק, כי הוא משוש חייו. כל הסוחרים, הלקוחות, הספקים והשותפים, כבר ידעו כי בשעות אלה הרב הרמן איננו. ואם טעו והגיעו - נאלצו להמתין בסבלנות...

ביום מן הימים, בשעה תשע וחצי בבוקר, נקש סוחר נודע בדלתו של הרב הרמן, וביקש להיכנס ולשוחח עמו, ומיד. הרבנית הרמן קיבלה אותו בחיוך ובשמחה, אך הודיעה כי לא ניתן להפריע לבעלה עכשיו - עד שיסיים את חוק לימודיו הקבוע...

הסוחר התעצבן על העיכוב, וקרא: 'גברת הרמן, את כנראה לא מבינה מה באתי להציע, איזו עיסקת זהב. אני נותן לו כמות סחורה אדירה במחיר כמעט אפסי, הוא יכול למכור את הסחורה הזו במחירים טובים - ולהרוויח לא פחות מ-15,000 דולר! חמישה עשר אלף דולר רווח קרובים אליכם מאוד - ואת מספרת לי שעלי להמתין עוד כמחצית השעה?!'

'מצטערת, ההוראה היא לא להפריע לו בשום מחיר עד השעה עשר!' - הסבירה הרבנית את פשר סירובה. אך הסוחר התעקש שוב ושוב, לחץ בכל הכח. גם הרבנית החלה לחוש כי אולי רווח חריג שכזה - רווח של 15,000 דולר בעיסקה אחת - מצדיק שינוי מהכללים

הרגילים, ולבסוף נכנעה ללחציו וניגשה לחדרו של בעלה... הרב הרמן ישב מול הגמרא הגדולה, שקוע באותיותיה, מלטף את השורות במבט מעמיק. היא נקשה על הדלת ופתחה אותה קלות, והרב הרמן פשוט נבהל - מה קרה שמפריעים לו באמצע הלימוד?! הרבנית הסבירה בקצרה: 'נמצא כאן סוחר שמציע עיסקה ש-15,000 דולר רווח בצידה...' - ובעודה מדברת, הניד הרב הרמן את ראשו לשליה, כאומר 'לא מעניין אותי עכשיו', ושב וצלל בין דפי הגמרא. 'הוא לא מסכים להמתין עד השעה עשר' - לחשה הרבנית, אך הרב הרמן כבר שקע בלימודו, כאילו אין הדבר נוגע לו...

'מצטערת!' - אמרה הרבנית לסוחר המתין בחוסר סבלנות. 'ניסיתי, הרבה מעבר למה שאני עושה בדרך כלל. הוא יוכל לדבר איתך רק בשעה עשר!' - הוסיפה. אך הסוחר כבר איבד את סבלנותו, כעס על העיכוב, ויצא בטריקת דלת...

חלפו עשרים דקות, והנה הגיעה השעה עשר. הרב הרמן מסיים את לימודו הקבוע, ויוצא מחדר לימודו. הרבנית ניגשת אליו ושואלת: 'אינני מבינה, הרי רווח של 15,000 דולר מאפשר לך לסגור את החנות ולשקוע בלימוד התורה למשך כחצי שנה. האם לא היה כדאי לעצור את הלימוד לכמה דקות ולבצע את העיסקה? האם לא היה משתלם לקנות כמה חודשי שלוה בלימוד התורה בכמה דקות של הפסקה?!' חיך הרב הרמן והשיב: 'אולי היה כדאי, גם במוחי חלף הרהור כזה לרגע. אבל לאחר רגע הבנתי, שגם עיסקה כה טובה - יכולה לבוא בכל זמן אחר, גם רווח כה גדול יכול להגיע בתנאים אחרים... אין זאת אלא שמשמים שלחו אותו להעמיד אותי בנסיון, לראות אם אני יכול להתמודד עם פיתוי כה גדול, אם אני מצליח לשמר את שעת הלימוד שלי בטהרה - גם כשמפריעים גדולים וכדאיים עומדים בדרכי...' סיפור נפלא זה, שנכתב בספר הביוגרפי המרתק 'הכל לאדון הכל', חושף בפנינו טפח נוסף מעולמו של הנסיון. הוא בא דווקא בזמן הכי פחות מתאים, בעוצמה שמשקרת. הוא מנסה להזיז את היהודי מדרכו, להפריע לו בקבלות שקבע לעצמו...

דווקא לכן, חשוב כל כך להכין את עצמנו בעיתות שגרה לקראת שעת הנסיון. לזהות מיד את כל הקשיים הייחודיים הצצים לפתע פתאום, את הפיתוי הגדול הטמון בהם, את הררי תירוצי היצר הנלווים אליהם. אלו האותות והסימנים המצהירים על כך ששעת נסיון בפתח, כעת נדרש רגע של גבורה אמיתית, עכשיו ניתנת הזדמנות פז!

ככל שמוכנים לכך מראש, ככל שמבינים ששעת הנסיון היא מתנה שצריך להיערך אליה כדי לא להחמיץ אותה, ככל שעוברים אותה בגבורה ובנחישות ומצליחים לשמור על שעת לימוד קבועה, על עיניים טהורות, על פה זך ונקי, על מידות טובות גם בשעה כה קשה - כך הופכים את שעת הנסיון למנוף רב עוצמה של קרבת אלוקים רוחנית, שמביאה בכנפיה גם השפעה גשמית רבת טוב!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לכם להוכיח את חפונתם של הילדים", כינה מרן הגר"ש בביטוי חיבה את הצעירים.

פרופ' טוקאנו: "אוכל לשאול שאלה נוספת?"

מרן הרב וואזנר בפנים מאירות: "שאל, אענה על כל דבר שאוכלו".
טוקאנו: "כמה זמן הרב משמש בתפקיד ראש ישיבה?". מרן הגר"ש: "בין שישים לשבעים שנה".

אותות הלם נראים על פני השלושה מעבר לשולחן.

טוקאנו: "וכאשר הרב התיישב בעיר זו, בני ברק, כמה ישיבות פעלו בה?"

מרן הגר"ש: "כארבע עד חמש ישיבות".

טוקאנו: "כלומר, הציבור החרדי צמח בשישים השנים האחרונות לפחות פי עשרה?!"

מרן הגר"ש: "אני מבקש להציג משאלה בפניכם, עורכי דין מכובדים: אני יודע עד כמה זה קשה, אני יודע כמה ניסיתם. אך בכל זאת אני חוזר ומבקש, שעד שיסתיים ההליך, תדאגו ש'הילדים' יקבלו אוכל כשר לפי הדת שלהם. הוכח היסטורית, שיפן מכבדת את הדת היהודית, ויש לכם על מה לסמוך כאשר תבקשו עבור שני הילדים, שעדיין נמצאים אצלכם, כי יקבלו אוכל כשר".

זה היה רגע גדול - שגם עורכי הדין התפעמו ממנו - כאשר רבן של ישראל, ראש כל בני הגולה, דואג גם לפרט ה'זוטר' בעיניהם, של אוכל כשר, וזוכר להפציר באורחים בטרם פרידה לעשות הכל, כדי להבטיח שכל עוד כלואים הבחורים ביפן, יקבלו אוכל שהתורה

מתירה לאוכלו.
שלושת עורכי הדין היפנים הבינו את המשמעות, שכמוה לא ימצאו בעמים, בה אדם שנמצא ב'עמדה מלכותית' - כפי שהם עצמם הגדירו - יוצא מגדרו לטובת דאגה של מזון כשר לבחורים. השלושה הבטיחו בו במקום, כי יעשו כל שביכולתם כדי למלא את הבקשה שהגר"ש הביע ברגש רב כל כך.

לקראת סוף הפגישה ניגשו האורחים בזה אחר זה וביקשו דבר אחד: 'ברכה'. גם גויים יפנים הבינו שמאדם גדול כזה, צריכים לבקש ברכה. "בזכות פועלכם למען הבחורים - יתמלאו משאלותיכם לטובה", אמר ואחר הוסיף וברך אותם שיצליחו במשפט.

ואז הפתיעו שלושת עורכי הדין המכובדים, בבקשה מאוד לא שגרתית, החורגת מכללי הנימוס היפני הקר: "אנו מבקשים להצטלם עם הרב". "אתם מבקשים להצטלם לצורך פרסום התמונה?", הפתיע אותם הגר"ש כהרף עין. השלושה הבינו במה דברים אמורים, והבטיחו כי התמונות לא יפורסמו. "אנו רוצים לתלות אותן על קירות המשרד ביפן. זו זכות להופיע ליד דמות כמו הרב". מכיוון שכך ומפני חשיבות העניין, חרג מרן הגר"ש מעמדתו הנחרצת כל הימים כנגד תצלומיו, וניאות לבקשתם. הם אכן קיימו את ההבטחה.

תלמידו המובהק ובן-ביתו כל השנים, הגרש"א שטרן שליט"א, סיכם אז את אותה פגישה: "מעולם לא ראיתי מעמד כזה אצל מו"ר הגר"ש וואזנר!".

(המודיע')

משמים גלגלו שסכום כסף שהופקד בידו נגנב, וחשדו בו שידו במעל וכך הוצרך לברוח, והגיע לארץ מבלי שידע מה יהיה ואם תהיה לו משרה כלשהי, ואחר כך ראו שמשמים נשלח לחיזוק היישוב הישן בירושלים".

בשולי הדברים נוסף, כי אותו הדבר ניתן לומר על רבינו שליט"א: משמים נתנו בליבו להגר מבריסק לשוויץ, יחד עם ידידו הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל ללא סיבה נראית לעין, שכן באותה תקופה עדיין לא החלו רוחות המלחמה לנשב, ואת חיוב גיוסו לצבא אפשר היה להסדיר במאמץ גם באופנים אחרים. והנה, בסופו של דבר הנשארים בבריסק הוכחדו בשואה הנוראה, ואת רבינו וידידו הותיר הקדוש ברוך הוא כמגדלור לשארית הפליטה. הגאון רבי משה סולובייצ'יק היה בשעתו תל תלפיות ואבן שואבת לכל שרידי יהדות אירופה, ואילו רבינו עלה ארצה, וזכה להפריח את עולם התורה ולהיות לנו לעיניים לאורך ימים טובים.

(רבי אהרן לייב')

"כדבר הזה מצינו גם במגילת אסתר: כבר אמר הגר"א שבסיפור המגילה נראה כי אין קשר בין מאורע למאורע, אבל כשקוראים את הכל כתוב לפי הסדר, רואים שהכל מכוון מלמעלה להביא בסופו של דבר לישועה. וזו בעצם הסיבה שבחנכה אין מגילה ואילו בפורים יש מגילה: בחנוכה היו ניסים גלויים, שכל אחד הבחין בהם והבין שהם ניסים, ואילו בפורים הניסים היו בהסתרה, והיה צורך במגילה שתגולל את מהלך העניינים לפי סדר כדי שנתבונן ונכיר בניסים שנעשו.

"את אותו הדבר אפשר לראות גם בימינו אנו: הנה החזון איש ישב ולמד בוויילנא בשקט ובשלווה, ולפתע החליט יום אחד לעלות לארץ, ללא כל סיבה נראית לעין, ולא הועילו כל הניסיונות להניאו מרצונו זה. בסופו של דבר החזון איש חיזק את כל היישוב החדש, ודאג להחדיר בציבור את קיום המצוות התלויות בארץ. הכל בזכותו. היום אנו יודעים איזה חסד עשה עימנו הקדוש ברוך הוא בעלייתו של החזון איש לארץ.

"אותו דבר היה עם המהרי"ל דיסקין זצ"ל, שהיה רבה של בריסק.

הוא העיקר.

"ומכאן אני רוצה לדבר גם על 'דרשו' והתרומה שלו להצלחה של ישיבת 'אור החיים'. אתם הרי באים לפה מטעם 'דרשו' ו'אחינו'. לארגון הזה יש זכות גדולה מאד, ואני שמח מאד ש'אחינו' מפתח את העניין הזה של הצעירים שמתחזקים. גם לבני התורה תלמידי החכמים - 'דרשו' תורם תרומה גדולה מאוד במבחנים בתוכניות השונות, מתרגלים להיבחן על מה שלומדים, שידעו מה שהם לומדים, שיהיה להם 'תלמודו בידו'. תלמודו בידו! זה מה שצריך כל אחד. זה דבר עצום המבחנים הללו, אשרי האיש הצדיק הזה, רבי דוד הופשטטר, שעומד מאחורי 'דרשו'. אשריו, מה טוב חלקו ומה נעים גורלו שהוא זוכה בזכות כזאת. הלוואי והייתי זוכה כמוהו!"

ראש הישיבה זכה להקים מוסדות ענק, קהילה אדירה עם אלפי תלמידים בלי עין הרע, והגיע להישגים מדהימים, והכל החל מאותו בחור צעיר מטבריה, שדפק על התיבה ונשא דברים בפני הקהל. ראש הישיבה גם אומר, שהוא לא חשב להגיע לעניין הזה בכלל, של החזרה בתשובה והקמת ישיבה, ובכל זאת זכה לכך בחסדי שמים. השאלה שלנו היא אם עכשיו, כשהרב כבר עומד בראש מוסדות מפוארים כל כך, אם יש לרב איזה חלום גדול, משהו ענק שהרב היה רוצה להקים בעתיד הקרוב בעז"ה? אולי עוד מוסד גדול?

"אני לא יודע אם מותר להגיד מה החלום שלי, כי אני מפחד שלא יקנאו החיצונים... אבל בהחלט יש חלום גדול שאנחנו רוצים בעזרת ה' בלי נדר להקים, ה' יסייעני על דבר קדשו, שהקב"ה יתן לי אורך ימים ושנות חיים לראות את הדבר הזה.

"הרי כתוב שרבי עקיבא היו לו עשרים וארבעה אלף תלמידים, ובעוונות הרבים לא עמד העניין, למה? כי רבי עקיבא לא הגיע לעשרים ושישה אלף, לשם הווייה ברוך הוא. אם היה מגיע לעשרים ושישה אלף, בסה"כ עוד אלפיים תלמידים, בטוח לא היה קורה שום דבר לתלמידיו.

"אנחנו בעזרת ה' שואפים להגיע לעשרים ושישה אלף תלמידים לפחות, נשמח אם יהיו גם יותר מעשרים ושישה אלף תלמידים,

אבל לפחות כמספר הזה".

הרב מתכוון שיהיו 26 אלף תלמידים בבית מדרש אחד גדול? או בסך הכל לאורך השנים להגיע למספר הזה?

"מה פתאום לאורך שנים. בוודאי בו זמנית! עשרים ושישה אלף תלמידי חכמים שיושבים בבית מדרש ענק. אפשר אולי לחלק אותם לארבעה קומפלקסים של עשרים קומות כל אחד, אבל שיהיו וילמדו באותה שעה ביחד עשרים ושישה אלף תלמידים.

"אם תשאל אותי היום, אתה חושב שאתה יכול לאגד היום כזה מספר עצום של תלמידים? עשרים ושישה אלף? אני אומר לך שכן! אני יכול לאגד היום בקלות עשרים ושישה אלף, ולהביא אותם למקום אחד, וכולם יחיו בתור קהילה, וכל אחד ואחד מהעשרים ושישה אלף, אחרי שנתיים שלוש בישיבה אנחנו נגיד לו צא! צא לעשות! צא להרביץ תורה בישראל, צא תקים קהילה ותלמד תורה לרבים בעזרת ה'.

"בימים אלו, אנחנו משלימים את הקמתו של מכון מיוחד למנהיגי קהילות, שיתחנכו אצלנו ביראת ה' טהורה, כאן בישיבה. אנחנו ניקח את האברכים הלומדים כאן, שאנחנו רואים עליהם שהם מסוגלים לתת, למסור שיעורים ולהרביץ תורה, אברכים שיכולים להיות דמות ליקוי עבור אחרים, נלמד אותם במכון שלנו, איך דמות של ראש קהילה צריכה להיראות, איך הוא יכול להקים בכל מקום בארץ ובעולם קהילה של יראת שמים. זה דבר חשוב מאד, אנחנו עושים את זה עכשיו, ואולי מתוך זה יצמח השם הווייה ברוך הוא, עשרים ושישה אלף תלמידים, אם נזכה לזה. מה שיש לנו עכשיו זה קטן, שבע מאות, שמונה מאות, תשע מאות תלמידים, בלי עין הרע, זה לא מספיק, אנחנו מדברים על הרבה הרבה יותר בסייעתא דשמיא.

"זה החלום שלנו. שכל מה שעשינו עד כה, יהיה כאין וכאפס לעומת מה שנעשה מכאן ולהבא. בטח יאמרו לי 'חלמא טבא חזית', ואני אומר אמון, שהקדוש ברוך הוא אכן יזכה אותנו שהחלום הזה יתגשם במהרה".

גדר מידת הבטחון

ובעיקר מידת הביטחון, ביאר שם רבינו החזו"א זצ"ל (אמונה וביטחון פ"ב א'), שאין הכוונה שמוטל על האדם להחליט בדעתו, שבוודאי יעשה עימו הקב"ה כפי מה שהוא רוצה שיהיה עימו, שהלא מי ערב לאדם מה יהא עימו בעתיד? וכל זמן שלא נתברר בנבואה מה יהא בעתיד, אין הבטחה לאדם מה יהא משפטי ה' עימו! אלא עניין הביטחון הוא להאמין שאין שום מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת

השמש הוא מאיתו יתברך, ואז גם כאשר נקלע האדם לסכנה, שלפי דרכי הטבע נראה שהוא צפוי להיזק, הוא לא מאבד את עצמו, אלא הוא נתלה בקב"ה ובטוח בו - שהרי הוא זוכר שאין זה פגע רע מיד המקרה, אלא הכל מיד ה', שאוהב אותנו ועושה עימנו הכל לטובה, ואין מעצור לה' מלהושיע ולשנות המצב.

(מתוך המאמר השבועי)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש, לפני שנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים.

יש להיזהר בזה הרבה, ובפרט מצוי הדבר בבחורים צעירים החוזרים בשעה מאוחרת הביתה, שלא להעיר את ההורים משנתם. ובוודאי לא לגרום להם להישאר ערים ודואגים לו עד מאוחר בלילה, וזה מן החמורה שבחמורות.

(מתוך 'טיב המעשיות' וישב)

חוצה בדרכו את רחוב שטראוס, בחזרתו מבית הכנסת 'זכרון משה' לביתו... תיכף כשראהו קפץ רבי זונדל החוצה מן המונית, ונעמד בחוץ על מקומו בהכנעה וביראת הכבוד, אף שאביו לא ראהו כלל, והביט כך על אביו בכל עת חצייתו את רחוב שטראוס, עד שהמשיך הלאה בדרכו ונעלם מעיניו.

לאחר שכבר לא היה אביו לנגד עיניו, חזר למקומו במונית, שבינתים התמלאה בנוסעים ויצאה לדרכה.

גמור בקדוש ברוך הוא, ומבחינה זו כלום לא השתנה. על סמך הבורא יתברך ועזרתו אני מבטיח, והכסף כבר יגיע!"

ישועת ה' אכן הגיעה בדרך פלאית, תוך שמתקיים ברבי דוד הפסוק: "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו".

בוינה ניהל רבי דוד גמ"ח גדול שאנשים רבים נעזרו בו. ביום מן הימים, הגיעו שני סוחרים בעלי מומן ללוות כסף מהגמ"ח, כדי לסייע בסגירת עסקה גדולה. רבי דוד השיב את פניהם ריקם, באומרו כי קופת הגמ"ח ריקה כרגע, ואין באפשרותו להלוות כעת סכום כה גדול.

כצאתם, נכנס אדם נוסף, עני מרוד, וביקש אף הוא הלוואה בסכום דומה. "בשמחה", נענה רבי דוד והחל למנות את הכסף במקום. כשיצא אותו אדם, שאל בנו של רבי דוד: "לסוחרים הללו, שיש להם מומן ועסקים ובסיס להחזיר ממנו את הלוואה - לא הסכמת להלוות, ולעני הזה כן?"

"אדרבה", אמר רבי דוד. "השנים הללו, אם אני לא אלווה להם - הם כבר ימצאו מישהו אחר שילווה להם. יש עוד גמחי"ם, וישנה תמיד האפשרות שהם יפנו לבנק. אבל היהודי הזה, שאין לו מהיכן להחזיר, מי ילווה לו? לכן נענית לבקשתו..."

עברו שנים, ובאותו היום בו היה רבי דוד צריך להפקיד את הכסף עבור הדירה שהבטיח, הוא פוגש את היהודי ההוא ברחוב. שניהם התרגשו עד מאד לראות זה את זה, והתיישבו לספר זה לזה כיצד שרדו את שנות הזעם.

התברר שאותו יהודי, לאחר שעבר את המלחמה, התבסס והצליח להתפרנס לא רע. "מאז שהסתיימה המלחמה", אמר היהודי לרבי דוד, "אני מסתובב ומחפש אותך כדי לפרוע לך את החוב. ידעתי שאין סיכוי רב לך, ואחר זמן מה כבר התייאשתי. והנה עתה בסייעתא דשמיא מצאתי אותך!"

מיד פנה עימו היהודי אל הבנק, ופרע לו את כל סכום הלוואה; סכום שהיה בו די והותר כדי לשלם את התחייבותו של רבי דוד עבור הדירה!...

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

נחום, ומנה לידיו את הכסף, אותו קיבל לידיו דקות אחדות קודם לכן...

ההלוואה שהוחזרה בדרך נס לאחר המלחמה

מעשה דומה של בטחון והשגחה פרטית ארע עם סבי, הרה"צ רבי דוד שליזינגר זצ"ל. רבי דוד התגורר בוינה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון, ונחשב לגביר גדול. בבעלותו היה מפעל גדול של טקסטיל, שבנייניו השתרעו על פני שני רחובות.

כששמע רבי דוד שהנאצים סגרו את הגבולות, ויחד עם זאת הגיעו שמועות שבדעתם להכחיד את כל היהודים, הבין שכוונתם רצינית. בניגוד ליהודים רבים שלא השכילו לקדם את פני הרעה והאמינו כי הכל יחלוף, רבי דוד לא בזבז רגע. הוא נטל את משפחתו ויצא עמם מהבית בלא לארוז מאומה, כשבכיסו ארנק עם מעט כסף בלבד. הם הצליחו בדרך לא דרך להגיע לשווייץ, לאחר שבמעבר הגבול הצליח באמתלאות להפטור מהשומרים שלא יעקבו אחריו, וכך בחשאי הבריח את הגבול.

בהגיעם לשווייץ, הראתה לו אשתו שהיא הצליחה להחביא בתיקה את ספר התורה הקטן שהיה להם בגרמניה, שנחשב לנדיר ביותר ועלה מומן רב. עד היום מוחזק ספר זה בידי משפחתינו, ובקושי אפשר לקרוא בו מרוב שאותיותיו קטנות. רבי דוד הודה לה מאד, והתרגש שעלה בידם להציל את ספר התורה, אך אמר לה: "אפילו את ספר התורה היה עדיף להשאיר, כי זהו ממש פיקוח נפש!"

לאחר זמן מה הם עלו לארץ ישראל, והגיעו ממש בחוסר כל. הם החלו להתאקלם אט אט בארץ, אך בין לבין ביתם הקטנה בגרה והגיעה לפרקה. הוצע לרבי דוד חתן מצויין משיבת חברון, ולאחר כמה בירורים החליטו הצדדים שאכן ההצעה מתאימה, אך רבי דוד נזקק להתחייב שהוא יקנה לזוג הצעיר דירה בתל אביב, שעלתה הון עתק.

"הרי אין לנו פרוטה", אמרה לו אשתו. "על סמך מה מבטיח אתה דירה בתל אביב?!" השיב לה רבי דוד: "כל חיי הייתי עם ביטחון

חודש - ג"כ נלמדת מכתוב זה, דכתיב ביה "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם" ו'גו', לכולם יחד, שדין אחד לשלשתם, שהצד השווה שבהם הוא **בשמחתכם**.

ידעו היוונים הרשעים 'שאם שלש אלה לא יעשו לה ויצאו חינם אין כסף' - היינו שללא שמחה, הנובעת משלש אלה, ייצאו ישראל נקיים מעבודת ה', ללא שמירת תומ"צ ה"י, כבוד שאין בו מים וכבמצולה שאין בה דגים.

והנה אמרו חז"ל (בראשית רבה ב ד) עה"פ (שם א ב): "והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום" - חושך זו מלכות יוון שהחשיכה את עיניהן של ישראל בגזירותיהן. וצ"ב: למה המשילו את היוונים דווקא לחושך? אך להאמור ניחא, כיון שאין חושך גדול יותר מהיעדר השמחה, אדם ללא שמחה זה החושך הגדול ביותר, וזהו מה שרצו היוונים להכניס בישראל. ולכן חושך זו מלכות יוון.

וכיון שהיוונים רצו להחשיך ע"י היעדר השמחה לכבות בה את נר ה' נשמת אדם, לכן התיקון והניצוח מלחמה הוא האור והשמחה, להדליק את נרות חנוכה להדליק את נר ה' נשמת האדם בשירה וזמרה, להודות ולהלל על הניסים ועל הנפלאות, לכן תיקנו בה שיר ורננים, כי בכך מגרשים את החושך ומאירים החשיכה למטה מי' טפחים, שלא יישאר מהחושך שריד ופליט.

"מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח"

(קטעים מתוך שיחת גאב"ד חרדים)

גם ידעו רשעים הללו, שאם יצליחו להשבית את השמחה מישראל - כי אז חלילה כי גבר אויב. ומשכך ישבו על המדוכה כדת מה לעשות, איך לעקור מישראל כל זיק לשמחה של מצוה, עד שהגו רשעים הללו הגזרות המרושעות, לבטל מהם מילה וחודש ושבת, כיוון ששלושתם אלו כשמים כן הם: **שמ"ח ר"ת שבת מילה חודש ג'** מצוות הללו הם יסודי השמחה ולכן נעשים בשמחה, ולכשיבוטלו אלו תיבטל ממילא השמחה מאליהם, ובהכי יהיו חלילה ניתנין לעם אחר כמאה"כ 'תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה' כי אז יבואו עליך כל הקללות ה"י.

שלש גזירות הללו הרומזות בר"ת שמ"ח, מהווים יסוד השמחה, כאמור, וכדלהלן:

מילה - עליה הרי דרשו חז"ל (מגילה טז): עה"פ "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון" - זו מילה. וכן אמרו על מצווה זו (שבת קל). שעדיין עושים אותה בשמחה.

שבת - דכתיב (במדבר י י) "וביום שמחתכם", ועליה דרש רבי ישמעאל (במדרש ספרי): 'וביום שמחתכם אלו שבתות' והוסיף הבעל הטורים שתיבת שמחתכם בגימטריא 'ביום השבת', ללמד שהשבת משמחת את האדם ויש לעשותה בשמחה ובטוב לבב, באתקיננו סעודתא כחודותא דמטרונתא. לא בכדי "ישמח משה במתנת חלקו" - השבת משמחת ומרוממת את האדם, "ישמחו במלכותך שומרי שבת".

איך ההודי הצליח לעשות דבר שהוא באמת לא יכל לעשות. ר' לייבל זיהא את תדהמתו של הנאצי, ומיד ניגש אליו ודרש תשלום, כולם חרדו לתגובתו של הנאצי, שהיה עצמו מופתע מהתעוזה של היהודי, ושאל מיד 'מה רצונך?' ור' לייבל מיד ענה 'סיגריות!' הכניס הנאצי ידו לכיסו הוציא סיגריות לתדהמת כולם ונתן לר' לייבל.

הסתובב ר' לייבל לחביריו המופתעים, ואמר להם: 'די ביסט א יודע! קאנסט דו! אנחנו יהודים ואנחנו יכולים! כן גם מי שנראה בלתי אפשרי כשרוצים מצליחים, ואז סיים זה נראה שאיננו יוכלים לשרוד את התופת, נדע כי חייבים לשרוד ויכלים ואז נצליח לשמור על שלהבת היהדות בתוך הכבשן הבוער! לעולם אל תאמר איני יכול! תאמר איני רוצה!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

השתררה במקום, הנאצי הממונה ימ"ש שת ליבו לתקלה, והתכעס מאד, התבונן בכל העובדים, ותר בעיניו אחר הקרבן להפיל עליו את הכישלון, והנה מצא את... ר' לייבל קוטנר, ומיד בקול נחרץ דרש ממנו לתקן את המכונה! ר' לייבל שלא ידע מאומה בענייני מכונות, הביא מיד תמיהתו 'וכי איך אדע לתקן מכונה כזו עדינה שאין לי בה שמץ של מושג?!

ואתו נאצי רשע ואכזר אמר: 'די ביסט א יודע! קאנסט דו! [אתה יהודי. אתה יודע ויכול!]

כל אותו הלילה עמל ר' לייבל חיבר תיקן פירק הלחים וניסה בכל כוחו לתקן את המכונה, כשכל שוכני הצריף מביטים במלאכתו בחרדה... מה יהיה אם לא יצליח?!

והנה לפתע נשמע קול שקשוק גלגלי המכונה היא חזרה לפעול! כשנכנס הקלגס ימ"ש וראה כי המכונה פועלת, הוא לא האמין!

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - להייג, ללמוד, לדעת

- ◆ מהו הקנס לאדם שעשה מלאכה האסורה בחול המועד?
- ◆ אילו חנויות מותר לפתוח כרגיל בחול המועד?
- ◆ בחירת ימי חופשה על חשבון חול המועד

לעסוק במסחר בשני תנאים: א. בית המסחר יהיה סגור, ויפתח למחצה בעת כניסת הלקוח. ב. לפחות חלק מהרווח שיצטבר בחול המועד, ישמש לכיסוי חלק מהוצאות החג.

• חנויות המוכרות מוצרי מזון שאינם מתקיימים לאורך זמן, ונרכשים לצורך שימוש מיידי, כגון חלב, לחם, וירקות - מותר לפותחן כרגיל בחול המועד; ומותר למכור בהם גם מוצרים המתקיימים לאורך זמן, לצורך החג. אולם, חנויות ייעודיות לממכר מוצרי מזון המתקיימים לאורך זמן, כגון משקאות ותבלינים יבשים - מותר לפותחן בחול המועד רק בצניעה; ובמקרה שהחנות ממוקמת במקום גלוי, יש לערוך שינוי בצורת פתיחתה; וכגון - בחנות שיש בפתחה שתי דלתות, יש לפתוח דלת אחת בלבד, ולהותיר את האחרת סגורה.

מהלכות עובד ומעביד בחול המועד

• מעביד המשלם לעובדיו משכורת חודשית, וכשאינם עובדים בחול המועד נמצא שהוא משלם לחינם על ימים אלו - לדעת אחרונים רבים, הפסד זה נחשב כ'דבר האבד', ומותר לו להעבידם בחול המועד, על פי הוראת חכם. ויש חולקים.

• מקום עבודה שבו ימי החופשה מוגבלים למספר מסוים בכל שנה, אך לעובד יש אפשרות לבחור באילו ימים יממש את זכותו לחופשה - דנים הפוסקים אם העובד מחויב לבחור דווקא בימי חול המועד.

• מותר לפרוע הלוואה בחול המועד. ובמקרה שהלוואה מסרב לפרוע את הלוואה, מותר למלווה להגיש תביעה לבית הדין בחול המועד, ומותר לבית הדין לקיים את הדיון בחול המועד.

מהלכות עשיית מלאכה בחול המועד

• מלאכה שמותר לעשותה בחול המועד, מחמת צורך המועד, או 'דבר האבד', אסור להניח את עשייתה בכוונה תחילה לחול המועד. ועם זאת, אין חובה לרכוש את כל מוצרי המזון הנצרכים לחג לפני החג, וכל שכן שאין חובה להכין את כל מאכלי החג לפני החג. וכמו כן, כל מלאכה שהדרך לעשותה בסמוך לשימוש בה, אין צורך לעשותה לפני החג.

• העושה בחול המועד מלאכה אסורה, או פעולה שיש בה טירחה ולכן אסורה למרות שאין בה מלאכה - בית הדין קונסים אותו בהפקרת התוצר, או הרווח, של המלאכה או הטירחה. קנס זה, הוא רק לעושה המלאכה עצמו, ולא ליורשיו; ולכן, אם מת בטרם הפקירו את מלאכתו, הריהי שייכת ליורשיו, ובית הדין לא מפקירים אותה.

• ישראל שעשה מלאכה בשבת - אסור ליהנות ממנה בשבת, ויש אומרים שכך הדין גם בנוגע למלאכה האסורה בחול המועד - שאסור ליהנות ממלאכה שנעשתה בו באיסור, עד למוצאי החג.

מהלכות המסחר בחול המועד

• העיסוק במסחר אסור בחול המועד, גם כשאינו כרוך בעשיית מלאכה האסורה בחול המועד. אך בשונה מיתר איסורי חול המועד, באיסור המסחר בחול המועד הקלו חכמינו ז"ל, והתירו, בתנאים מסוימים, לעשותו בצניעה, דהיינו בבית פרטי, ולא בחנות, או ברחובה של עיר; ובלבד שהמסחר אינו כרוך בעשיית מלאכה האסורה בחול המועד.

• העיסוק במסחר מותר בחול המועד במקרה שקיים חשש להפסד מהקרן. ואף כשאין חשש להפסד מהקרן - מותר

סיפורי צדיקים

גליון 444
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

חלומו של רבי יצחק

אחד מתלמידי רבי שמעון בר יוחאי ושמו רבי יצחק, יצא בבוקר מביתו בדרכו לבית הכנסת, ונתקל באיש עני שהיה לו רק מטבע בן חצי מעה. פתח העני בדברי תחנונים: "אנא, רחם נא על חיי ועל נפשות ילדי המסכנים! ענה לו רבי יצחק בקול רחמני, והלא מצבי הוא בדיוק כמצבך, ואין בידי דבר חוץ ממטבע עלובה של מחצית המעה, גם זה טוב בשבילי, השיב העני האומלל, בידי חצי מעה, ואם תתן לי את המטבע שבידך, תהיה לי מעה שלמה, ואוכל לקנות בה ככר לחם, אשר תשיב את רעבונם של ילדי המסכנים. הסכים רבי יצחק ונתן לו את המטבע שלו בשמחה. העני מיהר לביתו כדי להחיות את נפשותיהן הרעבות של בני משפחתו, ואלו רבי יצחק המשיך בדרכו לבית הכנסת. בלילה, ישן רבי יצחק על מיטתו - והנה חלום. בחלומו הוא עומד על שפת הים, כשלפתע מתנפלים עליו שונאים. ועומדים להשליכו לתוך מעמקי הים! והנה הוא מבחין ברבו, רבי שמעון בר יוחאי, המושיט ידיו להצילו, אך המרחק ביניהם רב מדי, וקצרה ידו של רבי שמעון מלהושיע, והוא אינו מצליח להצילו, עוד רגע והנה הוא טובע. בעוד הוא מפרפר בין חיים למות, הוא חש ביד המוציאה אותו מן המים. התבונן רבי יצחק לראות מי הוא המציל אותו, והנה זה העני אשר פגש בבוקר, שמיהר עתה לעזרתו, הצילו ממעמקי הים, ומסר אותו לידי רבו רבי שמעון. התערער רבי יצחק משנתו, ולבו הלם בקרבו מאימת החלום. אט אט הוא נרגע מחלומו המבעית, והתעמק להבין את פשרו. פתאום הובחר לו, כי מן השמים גילו לו שעמד בסכנה גדולה וגזרה איומה ריחפה עליו, ורק בזכות מחצית המעה, בכוחה של מטבע קטנה זו, אשר בה החיה נפשות רעבות ניצל מגזרה כה קשה, ורבו רבי שמעון יכול היה לבקש עליו זכות.

(עפ"י זהר פרשת בשלח)

פרשת השבוע

הבעש"ט חייב לענות את נפשו ברעב ולהתגולל ביסורי עוני? בבית הכנסת קמה מהומה גדולה, איש האשים את רעהו בהונחת רבי אהרן. מתוך הרגשת מוסר קבלו עליהם כולם להתכנס מיד אחרי סעודת שבת, ולטכס עצה במה ואיך עוזרים לרבי אהרן להתפרנס בכבוד, כיאה לנכדו של הבעש"ט הקדוש. אחרי התפילה פנו איש איש לביתו תוך החלטה נחושה לחזור אחרי הבדלה לבית הכנסת להתייעצות. גם רבי אהרן פנה למושבו בבית הכנסת כשמצפוניו מיוסר על המעשה שעשה, ולבו מלא חרטה. לא כל כך על עצם הגילוי ששרוי במצוקה ובעוני, אלא שניצל את שמו של הבעש"ט הקדוש כדי לעורר רחמנות אצל הציבור. אחרי ששקע בהרהורים הגיע למסקנה שעליו לבקש מהקב"ה שהציבור שנכח בבית הכנסת בשעת מעשה, ושמע את תלונתו על יחסם המתנכר אליו, ישכח את כל אשר אירע. חשב ועשה, ניגש למוזוה הניח עליה את ידו ואמר, רבש"ע: אני מבקש ממך שתעזור לי וישכח הציבור כל מה שאמרתי. צדיק גוזר והקב"ה מקיים, הצבור שכח את המאורע ואף אחד לא בא לבית הכנסת כפי שהחליטו. עם זה, סיים הרבי, מיושבת הסתירה בדברי המדרש.

ויהי מקץ שנתיים ימים (מ"א - א') איתא במדרש "אשרי הגבר אשר שם ב' מבטחו" זהו יוסף "ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים וזכרתי וזכרתי נתווספו לו שתי שנים. מסופר: כאשר שהה הרה"ק רבי מאיר שפירא זיע"א מלובלין אצל רבו הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א. שמע מפיו תירוץ נפלא על דברי המדרש. שלכאורה הסיפא סותרת את הרישא. פתח הרבי זצ"ל ותירץ על פי מעשה שהיה: בעיירה קונסטנצין שברוסיה התגורר הצדיק הנסתר הרה"ק רבי אהרן מטייבי זיע"א (יומא דהילולא ה' טבת) בנו של הרה"ק רבי צבי זיע"א (יומא דהילולא ז' טבת) שהיה בנו יחידו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. מצבו החומרי היה ללא נשוא, עברו עליו ימים שלא בא אוכל לפיו. ערב שבת אחד הגיעו מים עד נפש, ביתו היה ריק מכל, עד שאפילו נרות לשבת לא היו לו. מרוב צער וכאב לא יכול היה להתאפק יותר, ושלא כמנהגו קם ממקומו, ובוריוות ניגש לשולחן, דפק עליו ושאל בהתמרמרות, היתכן? שנים רבות אני יושב בעיירה זו ומתפלל בבית הכנסת הזה, ובמשך הזמן הזה לא עלה על דעתו של מישהו לשאול מהיכן ירק זה חי? וכי נכדו של

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:19 ת"א: 5:20 ר"ת: 5:52

פרשת מקץ

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:03 ת"א: 4:17

אותם על שולחן הרבי אפילו אגורה לא פחות.

בעריל תפס את ראשו מרוב יאוש, הוא שאל את עצמו מה חטאו ומה פשעו שהרבי מתנהג אליו כך? הלא הרבי יודע כי אין ביכולתו להשיג סכום כסף כה גדול, ואפילו ימכור את ביתו וכל אשר לו, לא יגיע אפילו למחצית הסכום, אין זאת אלא שהוא בודאי לא התנהג כמו שצריך, לא למד מספיק, לא התפלל מספיק. בעריל החליט כי ישתדל לשפר את התנהגותו, אולם החלטה זו לא שינתה את מצבו ולא הקלה את המועקה שרבעה עליו, לו היו לי עכשיו אלפיים רובל חשב בעריל? ובפעם הראשונה בחייו הצטער צער עמוק, שהוא אינו עשיר. "ריבוננו של עולם" אמר בעריל, "לך הלא יש הרבה כסף וזהב וכי איזה ערך יש בעיניך לאלפיים רובל?"

הרבי הגיע וכל העיירה יצאה כדי לקבל את פניו בשירה ובריקודים, החסידים שאבו מלא חופניים נחת מתורתו וקדושתו של הרבי, ונהגו מהשולחנות הטהורות שהוא ערך, הרבי איחל לכולם כל טוב בגשמיות וברוחניות, והימים המעטים שהוא עשה בעיירה היו ימי חג אמיתיים. לאחר מכן ליוו כולם את הרבי שוב בשירה ובריקודים, רק בעריל ישב בביתו כאבל בין חתנים רחמנא ליצלן, צלילי הניגון "כי בשמחה תצאון" שהגיעו אל אוזניו, עוררו אותו לבכי, אולם הוא לא ויתר על התקוה כי ה' יעזור לו, והוא עוד יהיה עשיר, לא למען עצמו חלילה, אלא כדי להוריד מעליו את ה"חרם", ולהיות שוב מבאי חצרו של הרבי.

כעבור זמן קצר שוב קמה מהומה בעיר צאסניק, אולם הפעם לא היתה זו התרגשות של שמחה אלא בהלה של פחד. יחידה של חיילים נכנסה העירה ויצא צו המחייב את בני העיר לאכסן את החיילים בבתיהם ולדאוג לכל צרכיהם, כבר ירדה החשכה כאשר מספר חיילים נכנסו לביתו של בעריל והודיעו כי מעתה הם אורחי הבית הזה, הם הכניסו איתם ארגו כבד ודחפו אותו אל מתחת למיטה. החיילים היו כה עייפים וסחוטים מהמסע הארוך שעשו, שלא רצו אפילו לאכול, הם רק הורידו את המגפיים שלהם, נפלו לתוך המיטות ועד מהרה נשמע ברמה קול נחרתם. באמצע הלילה נשמע פתאום קול חצוצרה שהשמיעה אזעקה, החיילים קפצו מהמיטות, לקחו את הרובים שלהם ורצו החוצה אל תוך הלילה, העיירה התרוקנה מהחיילים באותה פתאומיות שבה הם באו. הכל נשמו לרווחה, אולם לפנות בוקר עם האור הראשון שוב קמה מהומה, כאשר חלק מהחיילים חזר, והם פשטו על העיירה וחילשו משהו בתוך הבתים, עד מהרה התברר כי הם מחפשים את קופת היחידה שהחיילים הרדומים למחצה, שכחו באחד הבתים שעה שהם יצאו מהעיירה בבהלת האזעקה.

כיצד התעשר אבי ומייסד משפחת רפפורט המפורסמת

ישנם אנשים שחולמים מידי פעם על כך שהם התעשרו לפתע, חלומות הם לעיתים לא יותר מאשר דמיון שוא והם משקפים דברים שהאדם חושב עליהם כל היום, יש גם אנשים המתאמצים למעלה מכוחותיהם כדי להתעשר מהר ככל האפשר, והם עושים זאת כאילו היה הדבר תלוי בהם בלבד. בעריל לא נמנה עם האנשים הללו, כלל לא עלה בדעתו הרעיון שהוא יתעשר באחד הימים, יתר על כן, בעריל היה יהודי פשוט ושמח בחלקו, וזהו לדברי חז"ל העושר הגדול ביותר. כאשר הוא התפלל והוא התפלל שלוש פעמים ביום כמו כל היהודים, הוא ביקש מה' ברכות רבות: בריאות, פרנסה, נחת מהילדים, קצת יותר שכל כדי להבין דף גמרא ולב טהור כדי לעשות מצוות. אבל עושר למי נחוץ בלבול מוח שכזה? ברוך השם שיש לו אשה טובה וילדים יקרים שיהיו בריאים, ופרנסה צנועה, הוא גם מסוגל לתת מעשר לצדקה ומה אדם יכול לבקש יותר. בעריל חי לו בעיירה קטנה ששמה היה צאסניק לא הרחק מטשערנוביל, בעריל היה חסיד של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל זיע"א, והיה נוסע כמה פעמים בשנה אל רבו כדי לשאוב קצת אווירה של תורה וקדושה. מדי בואו לטשערנוביל היה מביא איתו את כספי המעשר שנאספו אצלו, ומסר אותם לרבו בידועו כי הרבי יחלק את הכסף כראות עיניו, ובצורה כזו ישיג הדבר את מטרתו בצורה הטובה ביותר.

ביום בהיר אחד בין פורים לפסח, קמה מהומה בצאסניק, הגיעה ידיעה כי הרבי עומד לבוא לעיירה, לא לעיתים קרובות היה רבי מרדכי יוצא לדרך ולעיתים עוד יותר רחוקות זכתה צאסניק בכך שהרבי יבוא בשעריה, השמחה היתה גדולה ויותר מכולם שמח בעריל שכבר זכה פעם לכך שהרבי יבוא ויתאכסן אצלו, ומשום כך הוא החל מיד להתכונן לקבלת פני הרבי בכל הכבוד והכנסת האורחים הראויים. אולם שמחתו הופרה חיש מהר, כאשר הוא קיבל ידיעה מהרבי בה נאמר, שהפעם אין הוא מתכוון להתאכסן אצלו, ואם לא די בכך הודיע הרבי לבעריל שאל לו להראות לפניו לא ביחידות ולא יחד עם כל הציבור הבא להקביל את פניו, וכאילו לא די במהלומה הזאת, הוסיף הרבי והודיע לבעריל כי הוא גם לא רוצה לראות אותו בשולחן שהוא עורך, או בין אלה המקבלים את פניו או מלווים אותו בצאתו מהעיירה, בנוסף לכך נרמז לבעריל כי לא יועילו לו שום טענות ותחנונים, זולת דבר אחד בלבד, הוא יכול לחזור ולהיות מקובל עליו על הרבי, רק אם יביא עימו במזומנים אלפיים רובל לצרכי מעות חטים, ויניח

משל ונמשל

בחיים לא קיימים קיצורי דרך

משל ליהודי שהיה דל ואביון שכוכב מזלו לא האיר לו מימיו. יום אחד החליט לצאת לדרך כדי לנסות את מזלו בעולם הגדול. נפרד מאשתו ומילדיו שהביטו בו בעיניים רעבות, מלאי תקוות. נטל עמו צרור דל ויצא לדרך. הלילה היה מעונן, אפילו כוכב אחד לא הציץ ממרום. באחת הערים, על אם הדרך, הוזמן האיש אחר כבוד לארוחת ערב חגיגית בביתו של אחד מעשירי המקום. האיש עמד להשיא את בתו בטקס מפואר, ותחילה ערך סעודה חגיגית לעניי הסביבה. כעבור דקות ספורות נכנס העשיר אל חדר האוכל רחב הידיים, התיישב בכורסתו, שלף מאי שם פעמון מוזהב וצלצל בו פעם ופעמיים. כמו מעשה קסמים, הופיעו לפתע משרתים לבושי הדר כשבידיהם מגשים עמוסים. עניו כמעט יצאו מחוריהן בעת שהונחו בצלחתו מיטב הדיגים, דיגים שלא טעם מימיו. ושוב נטל בעל הבית את הפעמון בידו, צלצל פעם ופעמיים, ובתוך דקות ספורות הוטרו מהשולחן הצלחות הריקות, ותחתיהן הונחו צלחות מלאות במרק חם, מדיף ניחוח מעורר תאבון. במשך כל הערב הניף בעל הבית את ידו, צלצל בפעמון בתנועות אומרות כבוד, ומשרתים נכנסו עמוסים במטעמים ובמגדנות. כשסיימו כולם לאכול, קם בעל הבית והכריז: "שמחה גדולה ממלאת את ליבי. למען ירחב לבכם גם אתם, בחרו לכם אפוא איש איש כרצונו, אחד מחפצי הערך המונחים לפניכם וקחו לבייתכם". כל אחד מבאי הסעודה נטל מה שמשך את לבו, הודה לבעל הבית ויצא מאושר. אולם מיודענו לא בחר בכף זהב, גם לא במחויק מפיות משובץ יהלומים. הוא לטש את עיניו על הפעמון המופלא. משוכנע היה כי אם אך יהיה ברשותו פעמון זה, יאיר כוכב מזלו. ואם יצלצל בו, יקיפוהו משרתים וימלאו את כל משאלות ליבו. ניגש בביטחון אל בעל הבית וביקש את הפעמון שבידו. האיש חייך ואמר: "הנה לפניך מגש זהב שערכו אלפי רובלים, גם העציץ המשובץ ערכו רב. ומדוע תבחר בפעמון הפשוט?" אולם העני בשלו. הניד העשיר בראשו לאות תימהון ונתן לידו את הפעמון. נטל העני את צרורו הדל ופנה לחזור אל ביתו בצהלה. בעודו בשער עירו, עשתה לה כנפיים השמועה על חזרתו. מיהרה אשתו ויצאה לקדם את פניו. למראה פניו הזורחות והקורנות, מיהרה לשאול: "נו, מה עלה בחכתך?" הוא חייך ומילא את פיו מים: "הבה נאכל ארוחת ערב טובה, ואחר כך אספר". "ארוחת ערב? ההשתבשה עליך דעתך? הרי חודשים רבים שאין כל אוכל בביתנו". נחפו להתיישב ליד השולחן, על כסאו הרעוע, ולתדהמת אשתו וילדיו הוציא פעמון מתרמילו הקרוע. הניפו בארשת חשיבות וצלצל בו. המתין והמתין, ועודנו ממתין.

הנמשל: בחיים לא קיימים קיצורי דרך, רק יגיעה ועמל מניבים תוצאות ברוכות. אם לא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת.

(מתוך מאמר)

פעמים אחדות עברו חיילים ליד ביתו של בעריל ואפילו לא הסתכלו עליו, כאילו האדמה בלעה את הבית והוא נעלם ואיננו, הם חיפשו וחיטטו בבתים סמוכים ויצאו בידיים ריקות. החיפוש ערך שעות אחדות ולאחר מכן שוב נעלמו החיילים, יהודי צאסניק נרגעו לאט לאט וחזרו לעיסוקיהם הרגילים.

כעבור שבועות מספר כאשר כולם שכחו כבר את פרשת החיילים והארגו שחיפשו, הוציא בעריל את הארגו מתחת המיטה, ובעמל רב הצליח לפותחו, לנגד עיניו המשתוממות נתגלה אוצר של ממש, אכן היתה זו קופת היחידה הצבאית שהכילה כסף רב במטבעות של זהב וכסף, מלבד דברי ערך אחרים. ה' שמע את תפילתי והביא אלי את האוצר, החליט ברל כשליבו אומר שירה, הוא לא אמר לאיש דבר בענין האוצר, רק הוציא ממנו אלפיים רובל, הכניסם לארנקו ונסע לטשערנוביל. בהיכנסו אל הרבי הניח בעריל על השולחן את הארנק, הרבי לא התפעל כלל אולם על פניו נראה חיוך של שביעות רצון, הוא שאל את בעריל מאיפה לקח את הכסף? ובעריל סיפר את כל הסיפור כפי שקרה, אז אמר לו הרבי: נתגלה לי מן השמים כי הוחלט להעמיד אותך בניסיון של עושר, זה מזמן שנגזר עליך להיות עשיר גדול, אולם העיכוב היה בכך שאתה אף פעם לא ביקשת ולא התפללת על עושר, משום כך המתינו בשמים שלפחות פעם אחת תתפלל ותבקש מה' שיומן לך אוצר, אולם כיון שזה לקח זמן רב החלטתי לעזור לך ולזרו את הענין, את השאר אתה כבר יכול להבין בעצמך.

עתה הוסיף הרבי אתן לך עצה טובה, תשתדל לעבור לגור לעיר גדולה, תיכנס לעסקים גדולים וה' יתברך יצליח את דרכך, אולם דע כי בעושר טמון ניסיון רב ועליך לזכור תמיד מי אתה ומה אתה, אחרי ככלות הכל הכסף שנפל בחלקך הוא בעצם רכוש יהודי שדוד, ומשמים עשו אותך לאפוטרופוס כדי לחלק את הכסף הזה לצדקה סע לחיים ולשלום וה' יעזור לך כדי שתצליח.

בעריל עשה כדברי הרבי הקדוש, עד מהרה התפרסם כסוחר עשיר ומצליח, היה זה בעריל רפפורט אבי ומייסד משפחת רפפורט המפורסמת, שקנה לו שם במעשה הצדקה והחסד הרבים שלו במשך הדורות.

צ'ין אדם לחברו

עזרה לזולת

מידת טוב לבו של הרה"ק רבי חיים עוזר גרודזינסקי זיע"א היתה מופלגת ביותר. פעם אחת בתום אסיפה של ראשי הישיבות עם מנהל ארגון ה"גוינט", פנה מנהל הגוינט אל הגאון וצ"ל ואמר לו עד עכשיו ישבנו ודאגנו לצורכי הכלל, עתה חשקה נפשי להטיב עם הרבי טובה אישית, יאמר לי מר מה חסר בביתו ואני אשתדל לטפל בדבר. השיב לו רבי חיים עוזר ואמר: אכן זקוק אני לטובה אישית. שמח מנהל הגוינט שהגאון ניאות להיעזר בו בענין אישי, ושאלו מיד במה יוכל לעזור? ענה לו ר' חיים עוזר, לזוג הרבנית יש עוזרת בית, וכאן בוילנא קשה לה להשיג נעליים ההולמות אותה, לפי שמידות רגליה גדולות, ובעירנו אין נעליים בגודל הדרוש לה, כיוון ששמעתי שכבודו עומד לנסוע מכאן לקובנא, ושם יש בית חרושת לנעלים יואיל נא לסור לשם כדי לקנות זוג נעליים לעוזרת ולשולחן בדואר.

על מה חזר הצדיק בתשובה

מסופר על הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שביום אחד לעת ערב נשמעו צעקות ברחובה של בעלזא על ילד קטן שנפל לבאר. משהגיעו הצעקות על הילד שנפל לביתו של רבינו, ושעדיין לא ידעו מי הוא, נאנח הרבי מאד ואמר: אוי שמא ילדי הוא שנפל לשם? ותוך כדי דיבור התיישב בדעתו ואמר:

אוי לי מיוצרי, מדה אמרתי, מדוע נאנחתי? וכי נפש אחרת מישראל שאינה מורעי אינה מברואיו של הקב"ה? ומיד החל להתחרט על דבריו, וחזר בתשובה שלימה, ובמשך חצי שעה הסתובב בחדרו והטיח בעצמו, אוי לי על מה שאמרתי. אחד המקורבים ששמע את דבריו הוסיף ואמר: הלואי שנשוב כך בליל כל נדרי כמו שרבינו חזר בתשובה על הרגע שבו העמיד בני ביתו מעל לילדי אחרים.

רגישותו של פוסק הדור

מסופר על זוג שבאו אל הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבך זיע"א בשאלה: נולד להם בן זכר, והאבא מבקש לתת לו את השם מנדל ע"ש אחד מסבותיו, והאמא לא רוצה בשום אופן בטענה, שבאותו בנין נפטר ל"ע ילד בשם מנדל, ולכן חוששת לשם הזה. נענה רבי שלמה זלמן ואמר: שניכם צודקים, אבל דעתי היא שלא כדאי לתת את השם מנדל, נזעק האבא ושאל: הרי הרב אמר שאני צודק, למה לא לתת את השם של סבי? ענה הצדיק: תארו לעצמכם, בעוד כמה שנים יגדל ילדכם וירד לשחק למטה, והאמא תקרא לו לעלות הביתה, וכשתצעק "מנדל" לעלות הביתה, אז עלולה האם שאיבדה את בנה להיזכר בבנה האהוב, ויגרם לה צער וחלישות הדעת, ומסיבה זו אמרתי לא לתת. שמע האבא, הבין וקיבל.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ד' טבת

הרה"ק רבי גרשון חנוך הענק ב"ר יעקב מראדזין (בעל התכלת - תרנ"א)

יום ראשון ה' טבת

הרה"ק רבי אהרן מטיטוב ב"ר צבי בן הבעש"ט הקדוש (תקפ"ט)
הרה"ק רבי אברהם אלחנן מפלאנטש ב"ר יהודה (ברכת אברהם - תקצ"ה)

יום שני ו' טבת

הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ב"ר חיים מצאנז (תרנ"ט)

יום שלישי ז' טבת

הרה"ק רבי צבי בן מוריני רבי ישראל בעש"ט זיע"א (תק"מ)

הרה"ק רבי ברוך מקאמינקא (תלמיד הבעש"ט)
הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ב"ר יעקב (תרי"ד)

יום חמישי ט' טבת

עזרא הסופר (ג"א - תמ"ב)

נחמיה בן חכליה

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר נפתלי שור (תורת חיים - שצ"ב)

יום שישי י' טבת

זכריה בן ברכיה בן עדו הנביא (ג"א תמ"ח)
מלאכי הנביא

הרה"ק רבי נתן ב"ר נפתלי הירץ מברסלב (תרי"ה)

הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלישין ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרס"ג)

הרה"ק רבי אברהם אבא ב"ר יוסף מפייטסבורג (תש"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמלאל הבן רבינו ש"ט א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים יוסף הדר"ס על המצוות.

תיכף לנטילה ברכה (א)

א) יש להניח כמה כלים עם מים אחרונים, כדי שיטלו כולם יחד, ולא יהא הפסק בין הנטילה לברכת המזון. (ביאור הלכה סימן קפ"א סעיף ו', בד"ה מן הקטן)

ב) יזהר שלא להפסיק בין נטילת מים אחרונים לברכת המזון, אפילו בדברי תורה. (משנה ברורה סימן קפ"א, ס"ק כ"ד)

ג) שיחה בעלמא, ב' וג' תיבות, אין איסור לומר בין הנטילה לברכה. (שלחן ערוך הרב, שם, סעיף ו')

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת רכב
מכל החברות 052-7655-222

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פני עין חמד

יוצא לאור 7" בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת מְקַץ - שְׁבוּעִים בְּקוֹנְסֶפְצְיָה

"וְהֵם לֹא הִפְרָהוּ"

(בראשית מב, ח)

לעסוק כי אם בחקירות נוקבות אודות אחיהם האבוד. כל זאת לא הדליק במוחם נורה אדומה.

זה לא נגמר בחקירה ראשונה. המשנה למלך ציווה לעצור את שמעון. בנו של יוסף, שהיה רך בשנים, כבל אותו בשלשלאות במכה אחת. שמעון אמר: "מכה זו של בית אבא היא". האחים עדיין לא העלו במחשבתם כי אולי יש קשר.

לאחר מכן, הכסף מושב באמתחותיהם. הם שבים עם בנימין למצרים ומקבלים הזמנה מפתיעה- לסעוד עימו בבית. בקיאותו בהלכות שחיטה וגיד הנשה. "ניחוש" מדוייק של סדר לידתם של האחים.

התעניינות מוזרה בשלומם של אביהם הזקן. כל התהיות האלו לא הביאו אותם למסקנה ברורה שהשליט הוא יוסף אחיהם. כיצד זה יתכן?

מילה אחת בלועזית: "קוֹנְסֶפְצְיָה". מילה שתרגומה העברי - גישה או השקפה בחיים בכלל, או בתחום מסוים.

בעל הטורים בפירושו על הפסוק "וְהֵם לֹא הִפְרָהוּ" (בראשית מב, ח) מתמצת במשפט אחד את פיתרון החידה הגדולה: "לא הכירוהו כלל- שלא העלו בדעתם שיגיע יוסף למעלה כזו".

אחי יוסף היו מקובעים בתוך ההנחה, שלא יתכן כלל שיוסף יגיע להיות משנה למלך מצרים.

אחד הדברים המדהימים בפרשה הוא העובדה שאחי יוסף לא זיהו את המשנה למלך מצרים כאחיהם יוסף. כיצד לא העלו אחי יוסף את ההשערה- גם אם היא רחוקה מהסתברות- כי אולי האיש, הניצב בפניהם ו'ממרר' את חייהם, הוא אחיהם האבוד?

אומנם חלפו מאז עשרים-ושתיים שנים. מעשה המכירה לא נשכח. די היה להם לראות את יעקב אביהם כדי להיזכר בהעדרו של יוסף. הזמן שחלף לא ריפא את הצער והיגון העמוק בו יעקב אביהם שרוי.

כאשר רעב פקד את ארץ כנען, עשרת האחים נשלחו למצרים לקנות אוכל. הם החליטו לנצל את ההזדמנות שנקרתה לידם, כדי לנסות ולאתר את יוסף. ההנחה שלהם היתה כי הישמעאלים שהיו בדרכם למצרים מכרו אותו שם לעבד. יש סיכוי כי יוכלו לגלות אותו.

עשרה שעריים היו בכניסה למצרים. כל אחד מהאחים נכנס דרך שער אחר. כבר עם כניסתם למדינה הם פתחו בחיפושים, כדי לנסות ולמצוא את יוסף העבד ולפדותו בעד כל הון שבעולם.

הם ידעו היטב כי יוסף בן השלושים ותשע אינו דומה לנער הצעיר בן השבע עשרה אותו מכרו. עם כל זאת, הם קיוו שיוכלו לזהות את תווי הפנים המוכרות, כדי להשיבו אל אביו.

האחים הסתובבו בעיר במשך שלושה ימים, עד שאותרו על ידי שליחי יוסף שלקחו אותם להתייצב לפני המשנה למלך.

חקירותיו הצולבות לגבי הצעדים שהם התכוונו לנקוט אם היו מוצאים את אחיהם, לא עוררו בהם כל תהיה ומחשבה מיהו אותו שליט מצרי.

מתוך כל אלפי האנשים המגיעים למצרים לרכוש אוכל, לא מצא השליט המצרי במה

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן רחל רחל ברכה בת פדילה דליה רותית בת סבריה קסנב בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעמה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צמני לבנה

7"ו	כניסת לבנה 16:04	צאת לבנה 17:16	יציאת חמה 17:47
7"ז	16:20	17:12	17:42
7"ח	16:19	17:12	17:41
7"ט	16:24	17:16	17:46

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פננסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה – צום עשרה בטבת

מה הן ההלכות של צום עשרה בטבת?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א:

תשובה: **!**

בעשרה בטבת התחיל מלך בבל לצור על ירושלים כדי להחריב אותה. לכן, אנחנו מתענים ביום זה, כדי להכניע את ליבנו ולחזור בתשובה שלימה. אנחנו מתחננים לפני בורא עולם, שירחם עלינו וישב לגאול אותנו גאולה עולמית. הצום מתחיל בעלות השחר ומסתיים בצאת הכוכבים. השנה אנחנו נסיים את הצום בקידוש של הערב. מכיוון שהשנה צום עשרה בטבת יחול ביום שישי, ערב שבת. הרווח הוא כפול, מצד אחד הצום בא לעורר אותנו לשוב אל ה' - כלומר לחזור בתשובה. ומצד שני, כך ניכנס בתיאבון לסעודת שבת.

בתי-כנסת רבים נוהגים להקדים את תפילת מנחה, כדי שיהיה ניתן להספיק לסיים את התפילה לפני השקיעה והכוהנים נושאים את כפיהם. אם מתפללים מנחה גדולה (לפני פלג המנחה), הכוהנים לא ישאו את כפיהם.

הכול חייבים להתענות ביום עשירי בטבת, ופורץ גדר ישכנו נחש. אבל קטנים, דהיינו בן שעדיין לא מלאו לו שלוש-עשרה שנים ויום אחד, ובת שלא מלאו לה שתיים-עשרה שנים ויום אחד, **פטורים לגמרי מן התענית**. הם אינם צריכים להתענות אפילו כמה שעות. אפילו אם יש בהם דעת להתאבל על חורבן ירושלים, כל שלא הגיעו למצוות, הרי הם פטורים מתענית זו. אפילו אם הם רוצים להחמיר על עצמם ולהתענות - יש למחות בידם, שלא יעשו כן.

מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות בעשרה בטבת. לעניין זה נקראת מעוברת אישה שניכר עובריה, כלומר שעברו שלושה חודשים מתחילת הריונה. אם היא סובלת ממיחושים והקאות פטורה מתענית זו, גם לפני שעברו שלושה חודשים מתחילת הריונה, ובפרט אם כבר עברו ארבעים יום מתחילת הריונה.

מעיקר הדין, מינקת היא אישה בתוך עשרים וארבעה חודשים מהזמן שילדה. במשך הזמן הזה היא חלשה מאוד, ועדיין לא שבה לאיתנה. מכל מקום, אישה שיודעת, שיש בכוחה להתענות בקלות, נכון שתחמיר על עצמה להתענות, והכול לפי הרגשתה.

חולים פטורים מן הצום. אדם חלש או זקן מאוד שמצטער בצום, וחושש, שאם יתענה, יחלש ויחלה - פטור מהצום. חולה שהתרפא, אבל עדיין מרגיש חולשה, וחושש, שאם יתענה שוב יהיה חולה - פטור מהצום.

אם בטעות בירך על מאכל ולפני שהכניס אותו לפיו נזכר, שהיום צום, יטעם מעט, כדי שברכתו לא תהיה ברכה לבטלה. אחר כך חייב להמשיך לצום, אבל לא יאמר בתפילת העמידה 'עננו' ולא צריך להתענות ביום אחר במקום הצום ששבר.

אישה שהצום קשה לה, יכולה לקדש לעצמה מיד בצאת הכוכבים. אבל היא צריכה לאכול מעט מזונות או לשתות רביעית מיץ ענבים כדי שיחשב קידוש במקום סעודה. כשבעלה ישוב מבית-הכנסת, יקדש.

ראוי להדליק נר נשמה לעילוי נשמת הנרצחים בשואה הי"ד.

מאת בורא עולם

להלן סיפור, המעובד מתוך 'ישועות מלכו' ויש בו כדי להזכירנו כי הכול מאת בורא עולם. כשהיה האדמו"ר רבי משה יהושע הגר מויז'ניץ (האדמו"ר החמישי מויז'ניץ ונשיא מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל, בעל ה'ישועות משה') זצ"ל באנטוורפן, אנשים רבים הגיעו לשחר את פניו.

כדרכו, התעניין אצל כל אחד היכן בניו לומדים. כמה אנשים הודו, ששלחו את בניהם ללמוד באוניברסיטאות, כדי שתהיה להם פרנסה, ויהיו עשירים. כעבור מספר שנים, האדמו"ר ביקר שוב באנטוורפן והתעניין, מה עושים כל אותם בוגרי אוניברסיטאות. סיפרו לו, שהם עובדים כעורכי דין ורואי חשבון אצל המיליונרים הכבדים, עשירי עיר היהלומים. "ואותם גברים", התעניין האדמו"ר, "מה השכלתם?" - התברר, שהם חסרי כל השכלה. לא הייתה להם אלא סייעתא דשמיא...

האדמו"ר ביקש מהרב יצחק קסירר ז"ל לארגן לו ביקור בבורסה. כשראה את תגובתו, האדמו"ר הבטיח לו, שלא יעשה לו בושות... יהלומני אנטוורפן התכנסו, והאדמו"ר שאל: "מי כאן מיליונר?". כמובן, לא היה בין השומעים, מי שהרשה לעצמו, שלא להרים את ידו... האדמו"ר המשיך והקשה: "למי יש כאן השכלה גבוהה?" איש לא הרים את ידו. "אם כן, איך אתם מסתדרים?", האדמו"ר שאל וענה: "אתם מעסיקים רואי חשבון ועורכי דין כשכירים. אם כן, אמרו אתם. מה מאחלים אתם לבניכם - שיהיו מיליונרים, או פקידים בשכר אצל העשירים?".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הרב רפאל שלמה לניאדו זצ"ל

הרב רפאל שלמה לניאדו (הראשון) זצ"ל- נולד בשנת ה'ת"ע (1709) בארם צובא שבסוריה. עוד בצעירותו ניכר, כי לגדולות נועד וראו את כישורותיו המרובים. השיב תשובות לשואלים וסייע לאביו, שהיה רבה של חאלב. רבינו היה תקיף בדעתו ולא נשא פניו לאיש. כאשר הגיעו לחאלב יהודים רבים מאירופה, לרגל מסחרם והיו עשירים גדולים וחסו בצל שגרירי ארצותיהם, רבינו סירב להרשות להם להקים קהל נפרד. רבינו אף דרש מהם לקבל עליהם את מנהגי הקהילה ותקנותיה. רבינו עמד במשא ומתן הלכתי עם גדולי ההוראה בממלכה העות'מאנית ובאיטליה.

עוד בחיי אביו רבינו היה חבר בבית דין צדק של העיר, וניהל את ענייני התורה בעיר יחד עם אביו. בשנת ת"ק"י (1749) עם פטירת אביו, התמנה לאב בית הדין וראש הרבנים בארם צובא. מכל קצווי ארם צובא פנו אליו בשאלות הלכתיות וקיבלו את מרותו. רבינו עמד בראש קהילתו במשך ארבעים וארבע שנה! ונקרא בפני בני קהילתו 'סניור חכם'. נודע בבקיאותו וחרפותו הרבה בהלכה. דן דיין אמת לאמתו את כל הבאים לפניו: עשיר ואביון, קטן וגדול, ולא חת מפני איש. נפטר ב-ז' טבת ה'תקנ"ד (1793). חי כ-84 שנים. נטמן במערת הצדיקים שלייד בית כנסת הגדול בחאלב.

אביו: ר' שמואל (רבה של חאלב). **בנו:** ר' אפרים (מח"ס 'דגל מחנה ראובן'). **מספריו:** **בית דינו של שלמה- שו"ת ילחם שלמה- חידושים על הרמב"ם יכסא שלמה- שו"ת המעלות לשלמה- דרושים.**

אם אחד פרצה מחלוקת בין שני סוחרים. אחד מהם פנה לבית-הדין, והזמין את שותפו לדין תורה. כאשר הגיע השמש לבית-הסוחר, הוא חשש, שמא יתחייב בדין. כדי להימנע מסירוב גלוי לדיינים, דבר שלא העלה כלל על דעתו, שיחד את השמש בכסף, שיאמר שלא מצא אותו בבית. השמש סבר לתומו, שהסוחר רוצה להגיע מאוחר יותר, ולכן לא עמד בניסיון והסכים לעיסקה.

כשהגיע השמש בפעם השניה להזמין את האיש לבית-הדין, התברר לו, כי הסוחר נמלט לעיר תדף הסמוכה. כאשר רבינו שמע, כי הסוחר לא נמצא בביתו, וכי הוא ברח, קרא לאנשי החברא קדישא וציווה עליהם לזכות קבר לסוחר. הם אומנם עשו כמצוותו, אבל לא הבינו מדוע עליהם לחפור קבר לאדם בריא ושלם. לפני שהספיקו לעשות את עבודתם, הגיע שליח והודיע, שהסוחר, שהיה כבר בדרכו מחוץ לעיר, הוכש על ידי נחש ומת.

בדברי ההספד שנשא הרב על הסוחר, הוא הוכיח את קהל עדתו בדברי מוסר. הרב אמר להם, שאין באפשרותו של אדם להימלט מן הדין. אם הוא מסרב לציית לבית-הדין, אפילו בסתר, הוא נענש על כך בכל חומרת הדין, ומתקיים בו הפסוק: "ופורץ גדר- ישכנו נחש". דברי הרב השאירו רושם עצום על כל הנוכחים, וגרמו לקידוש שם שמיים ברבים.

רבינו שימש חזן בימים הנוראים וגם תקע בשופר בראש השנה. לעת זקנותו הציע את בנו לשמש במקומו. לרבינו עשו מניין בביתו מכיוון שהיה קשה לו ללכת. ראש השנה הגיע ובנו התפלל ותקע. לאחר התפילה הלכו לבית הרב לברוך ב'שנה טובה'. רבינו שאל אותם: "איך היתה התפילה והתקיעות של בני?". אמרו לו, שהתפילות היו טובות, אבל התקיעות - לא כל כך.

רבינו התפלא ושאל את בנו: "מה קרה בתפילה?". הבן ענה: "אבא, בתקיעות, כשאמרתי 'ושלח את מלאכך', עמדו לידי שני מלאכים: אחד מימיני ואחד ושמאלי - ולכן טעיתי בתקיעות מרוב פחד ואימה". אביו אמר לו: "הרי אתה הזמנת אותם, ומה לך לפחד?".

שנודע שאחד מבני קהילת ארם צובא נפטר, מיהרו אנשי החברה קדישא לחצוב לו קבר בבית העלמין. בתוך כך אירעה מפולת, ונתגלה קברו של אדם שנקבר בסמוך. הם נחרדו מהפגיעה בכבוד הנפטר. להפתעתם, היה גופו שלם כביום קבורתו, וריח בשמים עלה מהקבר. אדם זה נקבר כשלושים וחמש שנים קודם לכן, ולא נודע כקדוש וצדיק. הם תמהו, וסיפרו על כן לרב העיר, הגאון ר' רפאל שלמה לניאדו זצ"ל. הצדיק תמה, מכיוון שגם הוא הכיר את המנוח.

מדובר היה באדם פשוט, מוכר כפתורים ותופר לולאות. הצדיק לא ידע, במה זכה. בלילה, הנפטר בא אליו בחלום, ואמר לו: "למה תתפלא? אספר לך מעשה שהיה, במה זכיתי לך". כך סיפר: "מיום הגיעי למצוות נאלצתי לעמול לפרנסתי. פתחתי דוכן והרווחתי פרוטות. הוצאתי כדי מחייתי, וכל פרוטה שחכתי שמרתי בכלי חרס. לימים שכרתי חנות ופרנסתי שפעה. כל יתר רווחי מצא דרכו לכד החרס בפאתי החנות, עד שכמעט ועלה על גדותיו. אמרתי לעצמי: 'הממון שבכד יהיה בעז' להשאת צאצאי'."

האימאם הגיע יום אחד מטעם השולטן לגבות מיסים. הנכרים באו אליו וקבלו בפניו, שכל מסחר הכפתורים והרקמות בידי היהודים. הם העלילו, שמעלימים מיסים. הממונה האמין לדיבה, והוציא צו האוסר על היהודים לעסוק במלאכה זו. גם עלי נאסר להמשיך במלאכה. לעצמי לא דאגתי. ידעתי כי כד החרס מלא וגדוש. אמלא את החנות שלי בסחורה אחרת, וארוויח למחייתי. אבל מאתיים משפחות התפרנסו ממשלח יד זה, ביניהם משפחות של אלמנות ויתומים.

מיד לבשתי בגדי שבת. נטלתי את הכד הגדוש מטבעות. הלכתי לשכונת שייך יברק. עליתי למעונו של האימאם וביקשתי לשוחח עימו. כשהגעתי לפניו, הנחתי לרגליו את הכד. הוא נשא את עיניו ושאל: "מה זה?" אמרתי: "כל חסכונותי". הוא שאל: "מה מבוקשך?". עניתי: "מאומה. ביקשתי רק להזכיר למעלתך את הפתגם: 'קטע אל רקאב, ולא קטע אל רזאק' ("כרות את הצוואר, ואל תכרות את הפרנסה!")".

"למה כוונתך?" האימאם חקר. אמרתי: "אדוני המושל, מוכר כפתורים אני, ותופר לולאות כמו שעיניך רואות, יש לי חסכונותי, ויכולתי להסב את פרנסתי ולהתכלכל בכבוד, אבל בגזרתך הותרת משפחות רעבות, אלמנות ויתומים חסרי כל! תיקח את מתנתי ועתירתי לפניך, ותבטל את הגזרה!".

הזהב הנוצץ או הדברים היוצאים מן הלב פעלו את פעולתם. הגזירה בוטלה ולמאות משפחות היתה הרווחה והם יכלו להמשיך ולהתפרנס. אמר הרב: "עתה, הכול מובן. המקיים נפש אחת, כאילו קיים עולם מלא. מה רבה זכותו של מי שקיים נפשות כה רבות, בהקריבו את כל חסכונותי!!!". (לקדושים אשר בארץ)

פְּרִנְסָה מְשָׁמִים

ראמים. הוא יכול להשפיע עלי שפע גדול של פרנסה, גם כאשר יש עוד חנות בגדים לידי."

"אנחנו אומרים שלוש פעמים ביום: 'פותח את ידך- ומשביע לכל חי רצון'. בורא עולם הוא זה שמשביע לכל חי כולל בעלי חיים שהוא זן אותם."

"מספר ימים עברו והתברר גודל הנזק. בעל החנות המתחרה הביא מהספקים שלי את אותם הבגדים בדיוק, שאני מכרתי בחנות שלי."

"אכן כפי שצפיתי, הרגשתי ירידה גדולה בהכנסות של החנות. הקונים התחלקו ביני לבין החנות החדשה. בגלל הזמן שהתפנה לי, יכולתי לחשוב, כיצד אוכל להגדיל את הכנסתי מעסק צדדי."

"מיד עלה בדעתי שאולי אוכל לשמש כשדכן. אם אצליח בעז"ה לשדך, אוכל לקבל 'דמי שדכנות'. חשבתי ואימצתי את מוחי. כמה רעיונות לשידוכים עלו בראשי."

"התחלתי להתעסק בשידוכים בזמני הפנוי. ב"ה הצלחתי מעבר למצופה וכמה זוגות באו בברית הנישואין כבר באותו החודש."

"בסוף החודש ראיתי, שאכן החנות הרוויחה הרבה פחות מכיוון שפחות אנשים נכנסו אליה. למרות זאת, בסך-הכול יש בכיסי את אותו סכום כמו מקודם. מה הנפקא מינה, אם הפרנסה היא מהחנות או משידוכים? העיקר מה שנכנס לכיסי."

"עברו מספר חודשים והחנות שלידי, שנפתחה בקול רעש גדול, נסגרה בקול ענות חלושה. ניהול עסק אינו דבר פשוט כלל ועיקר - רווחיות העסק נגזרת מגורמים רבים כולל ההוצאות האדירות, שיש בשכירות הנכס, תשלום עבור עובדים וכיו"ב."

"חשבתי לעצמי, שכעת אחזור למעמדי, אבל יש לי כבר עוד עסק של שידוכים. אולי ארוויח כפול. מה אומר ומה אדבר, מאז שהחנות נסגרה והקונים חזרו אלי, לא הצלחתי לגמור אפילו שידוך אחד!"

"למרות שניסיתי, ולמרות שההצעות היו טובות כמו מקודם. כך גזרה חוכמתו יתברך וההצעות לא הבשילו לידי גמר. הרגשתי בחוש, שפרנסה היא מהשמיים. לא משנה איך מסבב הסיבות יסובב זאת, מה שמובטח לי בראש השנה, יבוא אלי או מהחנות או משידוכים."

"הרגשתי, שהחנות שנפתחה ונסגרה, היתה בדיוק בשבילי. כך למדתי פרק בביטחון בקב"ה, שהפרנסה לא מגיעה מהסוס."

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'ווי העמודים'. יש בו כדי להזכיר לנו כי הפרנסה היא משמיים. צריך לזכור זאת ולא לשכוח, מכיוון שלעיתים האדם עלול לחשוב חלילה, כי בעל הבית הוא זה שמפרנס אותו או העסק שברשותו וכיו"ב - ולא בורא עולם. ולהלן הסיפור מפי בעל המעשה:

"יש לי חנות של בגדים באחת הערים. אנשים רבים נכנסים לחנות וברוך השם הרווחים בהתאם. כך פרנסתי את משפחתי בכבוד."

"יום אחד, היגעתי לחנותי, וראיתי שכמה חנויות לידי משפצים חנות אחת. עברו כמה ימים וראיתי שמניחים שלט גדול בכניסה לחנות המשופצת - 'חנות בגדים'."

"הבנתי, שאדם אחד כנראה ראה את הצלחתי והתרשם, כי באמצעות חנות בגדים אפשר להתפרנס היטב. הוא החליט לפתוח חנות בגדים."

"בהתחלה כעסתי מאוד על בעל החנות. הוא לא מצא מקום אחר? הוא החליט לפתוח חנות דווקא ליד חנותי? הרי ברור שבמצב כזה, פחות אנשים יכנסו לחנות שלי וההכנסות ירדו."

"אבל מיד התאוששתי וחשבתי בליבי: הרי אנחנו יהודים מאמינים בני מאמינים. בשביל מה התפללתי בבוקר, כדי לחשוב שפרנסתי מגיעה מהחנות? הרי ברור, שהקב"ה הוא זן ומפרנס, ולא החנות מביאה לי פרנסה."

"האם יש, חלילה, לבורא עולם מגבלות ואינו יכול לשלוח לי פרנסה, כאשר יש עוד חנות לידי?! הרי יכול הוא להשפיע על שנינו שפע עצום של פרנסה מידו הרחבה והמליאה. אם כן, מדוע עלי לדאוג?"

"בנוסף מזכרתי בסיפור שהתרחש עם הצדיק רבי ישראל מאיר הכהן, ה'חפץ חיים' מראדין. פעם אחת בא אליו עגלון אחד ובכה ללא הרף. הוא סיפר, שהסוס שלו מת, וכל פרנסתו היתה בזכות הסוס. עכשיו, שאינו יכול לקחת אנשים בעגלה, מאין תהיה לו פרנסה?"

"השיב לו מרן ה'חפץ חיים': 'אכן עליך לבכות הרבה. לא על העובדה שהסוס מת, אלא על כל השנים האלו שחשבת, שפרנסתך באה לך מהסוס ולא מאת בורא עולם. מאחר וכך אתה חושב, אזי אין לי עצה להושיע אותך, כי כשהסוס מת, אז ממילא אכן אין לך פרנסה!'"

"חשבתי לעצמי, האם אני חלילה רוצה להיות כמו אותו עגלון שוטה, שחושב שהסוס מביא לו את הפרנסה? האם החנות מביאה לי את פרנסה?"

"הרי בורא עולם הוא זה, שזן ומפרנס מביצי כינים ועד קרני

לע"נ	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אחרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'ה בת נעימה ע"ה
------	--	--	--

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מקץ

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת מקץ

- א זאת חנוכת אחרי המשח אותו – להמשיך הארות הימים לכל השנה.....
- ג נהורא מגו חשוכא – מתוך הצרה באה הטובה.....
- ד בערב ילין בכי ולבוקר רינה – התגברות המצוקה סימן לישועה הקרבה ובאה.....
- ו וירצוהו – ההשתדלות כמצות הבורא ולא יסמוך עליה במאומה.....
- ט עד שיאכלנה באיסור יאכלנה בהיתר – הנאות קצובות משמיא ולא יפסידם עבור ההתגברות.....
- יא לענוים יתן חן – השפל עצמך וינשאך המקום.....
- יב אחי יוסף 'עשרה' – במעלת וחשיבות התפילה בציבור וסגולותיה.....
- טו יתן לכם רחמים – המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים.....

פרשת מקץ

ביותר הדברים אמורים לעניין חנוכה, שכל תכליתו להאיר את 'חשכת' הימים הבעל"ט, וכמו שדייק הגה"ק מקאז'יגלוב זי"ע (ארץ צבי מועדים עמ' קע) מעצם שם 'חנוכה' שאינו אלא רק התחלה, וכדרך בני אדם הנכנסים לבית חדש ועושים 'חנוכת הבית', כי ודאי אין תכלית הכניסה אל הבית בשביל חגיגת חנוכת הבית... אלא העיקר הוא הישיבה בבית לאורך ימים ושנים, אלא ששמחים ב'מזמור שיר חנוכת הבית' כי הוא ההתחלה, כך גם ימי החנוכה לא ניתנו רק לשעתם, אלא 'חנוכה נותן כח בכל השנה'.

ובמו שהוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ליל א) מהא דאיתא בגמ' (שבת כב. לגרסת השאלות וישלח

זאת חנוכת אחרי המשה אותו - להמשיך הארות הימים לכל השנה

בתיב בפרשת חנוכת המזבח, בה קוראים בתורה ב'זאת חנוכה', 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו' (במדבר ז פד), ובהמשך נאמר (פסוק פח) 'זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו', ודייק הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה נשא עמ' ס) משינוי הלשונות, שבתחילה נאמר 'ביום המשח אותו, ולהלן כתיב 'אחרי המשח אותו', שבא הכתוב לומר, כי אין די בקבלת האורות הגדולות 'ביום חנוכת המזבח' ותו לא, אלא העיקר הוא להמשיך את השפעות הקדושות 'אחרי המשח אותו' - גם בעבור החג, שישארו אצלו לאורך ימים".

א. חותנו של הגאון רבי שלמה אייגער זצ"ל (בנו של גאון ישראל רבי עקיבא אייגער זצוק"ל) השאיר אחריו צוואה בה כתב כי הנכד הראשון מיוצאי חלציו שייקרא על שמו לאחר מותו, יזכה בסך מאה אלף רובל מתוך 'הירושה' שהותיר אחריו. ותיכף לאחר פטירתו נולד בן לגר"ש זצ"ל ונקרא שמו בישראל כשם הנפטר, אלא שלדאבון לב לא האריך התינוק ימים ונסתלק לבית עולמו, וכעבור זמן מה נולד בן לגיסו של הגר"ש וגם הוא נקרא על שם זקנו. ונתעורר דין ודברים אודות אותו סכום עצום למי הוא שייך, רבי שלמה טען כי הכסף שייך לו על פי דין, היות ובנו היה הראשון שקם על שם המת, והאב יורש את בנו, לעומתו טען גיסו, שכוונת הנפטר בצוואתו הייתה להעניק את המתנה לילד שישא את שמו לאורך ימים, וממילא אינו עובר לבן המת כי אם לבני החי. ונתעצמו בטענות ובדברים ומשלא הגיעו לעמק השווה הלכו לדון בדין תורה אצל הגאון הנודע בעל ה'חמדת שלמה', לאחר ששמע את טענות הצדדים אמר להם שברצונו להתיישב בדבר כמה ימים, ולבסוף הוציא את פסק דינו כי מי שאינו בר קיימא לא חשוב כ'זולד', והכסף יפול בחלקו של התינוק החי (ולא הסכים הגר"ש לקבל את הדברים, ואמר לו החמדת שלמה שבכוונה תחילה המתין ולא אמר את הדין מאחר שרצה לקבל תחילה חוות דעתו של הגרעק"א).

ולדין ייאמר, כי השפעות ואורות החנוכה הינם שווים פי כמה וכמה מאותם מאה אלף רובל... אך אם לא יקבע אותם אצלו שיהיו 'בר קיימא' - אין בהם שום תכלית, ויפרחו כלעומת שבאו...

ב. פעם ציווה הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע לזמר בזאת חנוכה, 'הדרן עלך מסכת חנוכה והדרך עלן מסכת חנוכה' כלומר זכינו לקיים ולסיים את מצוות חז"ל בחנוכה, ולכן תפילתנו 'הדרך עלן' היינו שיחזור האור וישפיע ויאיר עלינו (ויתפרש 'הדרן' מלשון חזרה, וכדאשכחן בש"ס טובא עירובין נב. ועוד 'הדרי בי'), שיהיו ניכרים עלינו האורות בכל ימות השנה (בית אהרן דף מה: ד"ה לזאת חנוכה).

וכך ביאר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע בלשון התפילה (ברכות יז.) 'שתעמידנו בקרן אורה', שנרמז בזה לאותו זמן שאנו זוכים להיות 'בקרן אורה' על ידי נרות חנוכה המאירים את החשכה, שבקשתנו היא 'שתעמידנו' - שנזכה לעמוד באותה קרן אורה לאורך ימים, ליעול ולא ליפוק...

ועוד בזה, כי הנה קיי"ל בדיני תערובות איסור והיתר, שאם האיסור הוא 'מעמיד' (וכגון אם נתן חלב בעור קיבת בהמה טריפה בכדי שיהיה גבינה, והקיבה היא 'מעמידה' את החלב) אזי אפילו אם יש אלף כנגדו בהיתר - לא בטיל ונשאר באיסורו (שו"ע יו"ד סי' פז סי"א ובהג"ה), ולפי זה יש לבאר שאנו מבקשים שתעמידנו בקרן אורה, ר"ל, שקרן אור החנוכה יחדור עמוק לתוכנו עד שהוא יהא בבחינת 'מעמיד', וממילא 'לא יבטל' גם בחלוף ימי החנוכה...

וגם זה נרמז במנהג ה'דריידע"ל', אשר האדם מסובב מעט וממשיך הדריידע"ל להסתובב הרבה מאליו, כך צריך האדם 'לסובב' עצמו בימי החנוכה, ועל ידי זה 'יסתובב' הרבה כל השנה...

ג. כדברים הללו כתב גם הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תר"פ ליל ג) ודייק מלשון הגמ' (שבת כא:): 'קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה', וכלשונו 'נראה מלשון קבעום שהאורות שישראל משיגים בחנוכה יש להם קביעות ואינם

ההדלקה אלא למשך כל השנה כולה, שכשיצא מביתו (גם באמצע ימות הקיץ) יהא 'נר חנוכה' משמאל ומוזזה מימין והוא עצמו בטלית ביניהם. ומלבד דבריו כי נר חנוכה משפיע מקדושתו על הבית לכל השנה ומועיל לשמירה כמו מוזה, אזי נכלל בהם כי על האדם לקחת השפעות מנר חנוכה לכל השנה, ושלא יחזור להרגליו ולדרכיו לאחר חנוכה כאילו לא היה כלום¹.

והחכם עיניו בראשו² לאגור בקרבו בימי השובע את כל ההתעוררות העצומה שהיתה מנת חלקו בימי החנוכה ואת כל כוחות הקדושה, ומהם ישאב כוחות וחיוק זמנים טובא גם 'בימות הרעב', על ידי

ס' טו) שצריך להניח את נר חנוכה בפתח הבית משמאל 'כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומוזזה בימין, ובעל הבית בטלית מצוייצת ביניהן', ולכאורה יש להקשות שהרי באותו זמן שמדליק נר חנוכה אין נוהג מצות ציצית שהרי 'לילה לאו זמן ציצית הוא', ומה שייך לומר שנר חנוכה משמאל ובעל הבית בטלית מצוייצת. ומתרג' בזה"ל, אבל נראה כי ע"י מצות נר חנוכה נשאר הארה להפתח כמו מוזה, להיות רשימו בפתח הבית בכל השנה, עכ"ל. וכלומר, שכשם שכל בית צריך שתהא מוזה בפתחו 'לשמירה' כך צריך שיהא בו 'רושם' נר חנוכה לכל השנה, וזה מבואר דברי הגמ' שבעה"ב עם טלית מצוייצת, כי אכן אין הכוונה לזמן

מסתלקים אחר החנוכה, ומבאר טעם הדבר, כי בשבת ויו"ט יש איסור מלאכה, וממילא כששבים לימי המעשה הרי אין נמצאים באותו מקום שהגיעה אליו הארת הקדושה, ומה שאין כן חנוכה שאינו אסור במלאכה, וגם כעבור ימי החנוכה אנו עדיין באותו מקום ובאותו מצב, ובנקל יותר ניתן להשאיר את הארת החנוכה גם לאחריה.

עפ"י פירשו, שבדייקא לא תקנו חז"ל איסור מלאכה בימי החנוכה – בכדי שלא יצטרכו לעשות 'הבדלה' במוצאי חנוכה... אלא אור החנוכה ימשיך 'ללוות' אותנו בכל 'לילות טבת הארוכים' ובימי החורף והקיץ עד לחנוכה תשפ"ב... ד. 'מעשה רב' הו' אצל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, כאשר בשנה אחת עמדה המנורה סמוך מאד לכותל, והשחירו הנרות את הכותל, לאחר חנוכה ביקשו בני הבית לנקות את הכותל, אך הרה"ק מקארלין לא נתנם לנקות, באמרו שעדיפא ליה להשאיר את הרושם של הנרות לכל השנה כולה.

ולדין ייאמר, לא באנו לומר שיש צורך דייקא ללכלך הקירות ולהשאיר רושם בכותלי הבית, אלא העיקר שיעשה רושם עמוק בקירות הלב...

ה. בדרך צחות רמזו עפ"י דברי הגמרא (ב"ק נה.) הרואה טי"ת בחלום סימן יפה לו, כי זה האיש אשר אינו מסתפק בח' ימי החנוכה, אלא ממשיך גם ליום התשיעי ממחרת החג, אכן סימן יפה לו, ובפרט אם כה 'נדלק' באש הקודש של נר חנוכה עד שגם ב'חלום' רואה אות טי"ת ודאי וודאי שסימן יפה לו... ועוד אפשר לבאר שבאו חז"ל להורות לנו, שגם רק ה'חלום' והרצון להמשיך ליום התשיעי אף הוא לסימן יפה ייחשב, כי גדול מעלת כח הרצון עד מאוד. אך עלינו להוסיף, כי בהאי שתא, שזאת חנוכה חל בערב שבת קודש, ו'היום התשיעי' הוא שב"ק, פשיטא שכל שערי הקדושה וההשפעות שנפתחו בחנוכה עדיין הם פתוחים לרווחה, וכל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, כי לא יעלה על הדעת שבשב"ק יסגרו את השערים... וחכם לב 'ישקיע' גם בשב"ק זו לדלות מלוא חפניים ממעייני הישועה לטוב לו כל הימים.

ו. ידוע המאמר בשם הרה"ק מרוז'ין זי"ע לרמז בכתוב בקהלת (ב יג) 'וראיתי אני שיתרון החכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך', במשל להולך ביער עבות וימש חושך סביבותיו ואינו יודע אנה ילך, והנה לפתע רואה אש מרחוק המאירה סביבותיה, החכם משקיף ובודק באותם רגעים היכן היא 'דרך המלך' שעל ידה יצא מן הסכר, ומנצל את האור למצוא דרכו, אך הכסיל אינו משתמש באור אלא יושב בחיבוק ידיים ונהנה מהרגעים העוברים עליו באורה עד שנכבית האש, והרי הוא נשאר בדד במעמקי היער בתוך עובי האפילה. על דרך זה, כאשר אנו זוכים לימי האורה בחנוכה, החכם מנצל את האור לראות היאך 'הלך לאור ה'" גם בשאר ימות השנה...

ובזה ביארו הא דקיי"ל (שו"ע תרעג ס"א ובהג"ה) 'כל השמנים כשרים לנר חנוכה וכו', ומיהו שמן זית מצוה מן המובחר, שהנה שמן זית רומז לחכמה (וכדאיתא במנחות פה: 'מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן'), ובאו בזה לעורר אותנו להיות 'חכם הרואה את הנולד' – כל ימי השנה הבעל"ט, ולדעת היאך להמשיך מהחנוכה לכל השנה.

ואילו הרה"ק מטאהש זי"ע ביאר המעלה בשמן זית, שמטבעו הוא שמשאיר רושם במקום שנמצא, והאצבעות הממששות בנר ובפתילה למען יאחזו בה האור יפה הרי הם נדבקות זה לזה מחמת השמן שנדבק בהם, ומרמז לנו שצריך להשאיר רישומא קדושה מחנוכה לכל השנה, ושחנכה 'תידבק' לימים שלאחריה...

(דעת תבונות פ"ה בד"ה ואמנם) וזה בנה אב, שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה אין מזדמן לו הטוב אלא מתוך עומק עצה נסתרת, על כן יקרה לו קודם לבן צער. וכענין שאמרו ז"ל (ברכות ה.) 'ש'לש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתן אלא על ידי יסורים', עכ"ל. והוא נוגע לדין, איש איש בנגעו ומכאובו, דע לך, כי אין בידנו להבין דעת עליון, אבל זאת תדע, ההסתרה והייסורים הינם הקדמה לטובה, 'מכשירין' את האדם לקבל הטובה, והכל נהיה בדבר ה' בסיבה ועצה נסתרת להיטיבו באחריתו, וממילא יקבלם מתוך שמחה וטוב לבב".

שיקבל על עצמו קבלות טובות שבהם 'יקשור' את החג בעבותים, ואין הכוונה לקבלות גדולות, כי אם לקבלות קטנות דייקא" שיוכל לעמוד בהם, ובוה יתמשך עליו הקדושה והניסים והנפלאות גם כעבור ימי החג".

נהורא מגו השוכא - מתוך הצרה באה הטובה

בפרשתן (מג ו), 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח', ובמדרש (בר"ר צא י) אמר הקב"ה 'אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח'. וכתב הרמח"ל

כעין זה הגידו חסידי קמאי במנהג חצר הקודש קארלין לשתות בזאת חנוכה מין משקה העשוי מכוהל וצוקע"ר (סוכה) ושאר מיני תבלין, ונקרא בשם 'פּמֶשׁ' (פאמש), והוא ר"ת של 'פדעהו מרדת שחת' (איוב לג כד), ויש בזה לרמז שכשם שה'משקה' הזה מדביק ידי הנוגעים בו, כך עלינו להידבק בחנוכה, אחזתיו ולא ארפנו... ז. פעם שאל הרה"ק רבי אהרל"ע מקאזניץ זי"ע את חבורת מרעיו ובתוכם רבי אברומצ'ע שטערן ז"ל, איזה חייט תופר בחינם. אחד השיב, שהתופר בגד לעצמו הרי הוא תופר בחינם, והשני ענה לעומתו שהתופר בגד לבנו אינו עובד בעבור שכרו. עד ששאל הרה"ק את רבי אברומצ'ע ונתיירא לענות, ואמר כשם ש'מורה מוריניו' שאל, כך יענה 'מורה מוריניו'. ויען הרה"ק ואמר - החייט שאינו קושר לבסוף את חוטי התפירה הוא התופר בחינם, וכל עמלו אך לשווא, כי ללא הקשר האחרון כל החוטים נפרמים ומתקלקל כל הבגד. וביאר כוונתו לכל מועדים וזמנים אשר נתן לנו הבורא, ורבים אשר יעבדו כדת וכנכון בבוא הזמנים הנשגבים, אך אינם משכילים לשמר עבודתם, בקבלות טובות וכיו"ב.

ח. ומרומז במנהג ה'דריידעל' (סביבון) שהוא מסתובב על 'שפיץ' קטן מלמטה, וע"ז מסתובב הכל, כך על גבי קבלה קטנה זו 'תסתובב' כל השנה...

וכן אומרים משם הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, לרמז בפך אחד של שמן, דאע"פ שהוא דבר קטן ונראה כאינו חשוב אפ"ה דייקא מזה נמשך נס חנוכה, ללמדנו מעלת 'דבר קטן'.

ובעלי הרמז רמזו במצות נר חנוכה ש'זמנה' כל עוד שלא כלה רגל מן השוק, והיינו לכחצי שעה, ללמד שאם אתה נמצא ב'שמאל' וב'פתח ביתו מבחוץ' תקבל על עצמך למשך חצי שעה... וכמובן שכל אחד ואחד לפי עניינו ומצבו.

ט. אגב אורחא, איתא בשו"ע (סי' תרע"ז ס"ד) 'הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו', והיו צדיקים מפליגים בסגולת מנהג 'שריפת הפתילות', וכמו שכתב ב'סידור רבי שבת' בשם המקובלים בזה"ל, ולאחר שדולק ליל שמיני יקח כל הפתילות יחדיו וידליקם עם השמן זית הנשאר בפכים הקטנים. וסגולתו להינצל מהריגת דם בעזר ה', עכ"ל. ורמז לדבר כי מ"ד הנרות (עם השמשים) עולה כמניין 'דם', ובכלל דבריו להינצל מכל שפיכות דמים, ושלא יצטרכו עמך בית ישראל אפילו ל'בדיקת דם', אלא נזכה לבריות גופא ונהורא מעליא בלי שום צרה ועקתא. וכך היה אומר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בעת שריפת הפתילות ס'זאל פארברענט ווערן די גאנצע שלעכט'ס פון אידישע קינדער' - שישרף כל הרע מבני ישראל, 'רע' ברוחניות ו'רע' בגשמיות...

י. וכה ביאר הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (ד"ה ויקרא) בהאמור בפרשתן שיוסף קרא את שם בנו השני אפרים - 'כי הפרני אלוקים בארץ עניי' (מא נב), כי יוסף הבין שזכה ל'הפרני אלוקים' וכל אותה גדולה רק בגלל שהיה ב'ארץ עניי' ובזכות כל מה שסבל עד עתה, על כן הודה לה' גם על הסבל והצער שהם הביאוהו לאותה טובה.

יא. דברי הדרכה נפלאים נשמעו מהגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע (הובא כלשון זה בספר 'אשכבתיה דרבי' ח"א עמ' רכ"ז) שאמר פעם לאדם שזקוק היה לחיזוק, עידוד ונחמה - אל תרבה להתעמק בבעיות העולם הזה. לי היו את כל הנתונים להישאר עם הארץ אילו הייתי שם לב לבעיות הפוקדות את האדם בעולם הזה, והמשיך ואמר, היודע אתה אלו

באר הפרשה - פרשת מקץ

היה עלול להחזירו פצוע וחבול, ונמצא שלא קיים הבטחתו דמה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא, ומאחר שלא לקה בנימין ע"י יהודה לכן הייתה רצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין, ועל זה היה בנימין הצדיק מצטער כל היום - מדוע לא זכיתי שגם יהודה יפליא בי מכותיו, כי אז הייתי זוכה שגם מקום המזבח יהא בחלקי... וזה נרמז ברצועה שהייתה יוצאת, כי שליח ב"ד מכה את החייבים מלקות ברצועה שבידו (מכות כב:), ועל זאת ה'רצועה' היה בנימין מצטער - שלא לקה עוד באותה רצועה, כי אילו היה לוקה עוד היה זוכה שיהא מזבח בחלקו. והדברים נשגבים, כי אין האדם יודע לכמה מעלות טובות יזכה על ידי היסורים, ועל ידי שיוכור עניינים אלו יהא קל בעיניו לקבל את היסורים באהבה.

בערב ילין ככי ולבוקר רינה - התגברות המצוקה סימן לישועה הקרבה ובאה

בפרשתן (מא א), 'ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם' וגו', ולהלן בתיב (פסוק יד) 'וישלח פרעה ויקרא אל יוסף, ומבאר הרה"ק ה'מי השילוח' (ד"ה ויהי), שנתקיים ביוסף מה שנאמר (תהילים ל י) 'בערב ילין בכי ולבקר רנה', כי בלילה חלם פרעה ותיקף בבוקר

הנה אמרו חז"ל (יומא יב.) 'מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל ובית קדשי הקדשים. ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום, שנאמר (דברים לג יב) 'חופף עליו כל היום', לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוכן לגבורה'. ביאור נפלא ביאר בה הגאון רבי יהודה רבינוביץ זצ"ל (בספרו כרם חמד), עפ"י דברי המדרש בפרשתן (בר"ר צב ח) שבאותה שעה שבנימין 'נתפס' בגניבת הנביע צעקו עליו השבטים בדברי גנאי 'גנבא בר גנבתא' (גנב בנה של גנבת, שהרי אמו רחל גנבה את התרפים) ובתנחומא (י) איתא עוד 'זהו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו, ואומרין לו גנבא ברא גנבתא, ביישתנו, בן אמך את, כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו זכה שתשרה שכניה בין כתפיו'. פירושו, שבזכות המכות זכה שבית 'קדשי הקדשים' יהיה בחלקו.

מערתה נשכיל להבין מדוע לא זכה בנימין שגם המזבח יהיה בחלקו, כי יהודה לא הכה אותו בשאר אחיו, שהרי הוא 'ערב את הנער' (זה בנימין), להחזירו אל אביו בשלימות, ולכן לא היה יכול להכותו כי אז

צרות היו לי בעולם הזה... הרי היו שנים שחייתי בעניות גדולה מאד. בשבתות היינו אוכלים לחם שחור. ושלא לדבר על המלבושים שהיו לנו... וכמה צער גידול בנים היה לי. וכי חושב אתה שאתה הוא המדוכא, דע לך שאת ה'צער גידול בנים' שלי, אפשר היה לחלק למאה... ופירט לו כמה דברים, והמשיך, הקב"ה עזר לי וזיכה אותי בחתן, וביום אחד עזב אותי ונלב"ע, איש עני ואביון עם שמונה יתומים. וכמה בעיות בריאות ושאר עניינים... אילו הייתי מתעסק בכל אלה, לא הייתי לומד אפילו דף אחד, אך הקב"ה עשה עמי חסד, אולי בגלל שלמדתי מוסר, אולי משום מעט התורה שלמדתי בילדותי, ולא שמתני לב לכלום. כל דבר ביארתי לעצמי על פי דברי הספורנו על הפסוק (תהילים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני', מפרש הספורנו, אמר דוד המלך, יודע אני שאתה הוא המכה, ועל כן שבטך שהכיתני בו לשעבר, ומשענתך שאחרי כן היית לי למשען ועזרתני, (עובדות אלו - שיועד אני ששום צרה אינה נמשכת לעולם, ולאחר המכה באה המשענת וההצלה) המה ינחמוני כאשר שוב חוזרת ופוקדת אותי צרה, אומר דוד המלך, אני שואב חיזוק ונחמה מהתקוה שגם בפעם הזאת תנהג עמי כבעבר, ואזכה שוב למשענתך. אין כל עצה אחרת אלא שלא לשים לב לעולם הזה, סיים מרן וכך ניחם אותו. והלה יצא מלפניו ממש כאדם חדש.

גם זאת למדנו ממנהג ה'דריידע"ל', אשר בשעה שהוא מסתובב אין רואים את האותיות הרשומים ליו, ואף על פי כן הוא 'מחזיק מעמד' וממשיך במנהגו הטוב להסתובב ולרקוד, ללמדנו, כי גם בשעה שהכל מכוסה ואין נראה השגחתו הפרטית של הקב"ה, ואינו ניכר במידת חסדו וטובו, מכל מקום אל תיבהל ותשבר ותיפול אלא החזק מעמד ותמשיך לרקוד... ועוד יבוא הזמן בו יתגלה האור ויעשה עימך 'אות' לטובה...

ואדרבה אימתי הדריידעל הלזה עושה את תפקידו - רק בשעה שהוא מסתובב והכל מטושטש (כי לאחר שהוא 'נופל' - מוטל הוא כ'דומם'), כך מהי גבורתו של האדם, ומתי עושה את תפקידו 'ומשחק כהוגן' בעת שהוא מחזיק מעמד בשעת הנסיון והחשכות, כי זהו עיקר מעלתו ומצוות האמונה, ולא בשעה שהכל זורם על מי מנוחות...

וזכר כתב בספה"ק 'צורור המור' (נח ד"ה ותשב) לעניין נס חנוכה, בתוך דבריו לבאר את הפרק 'מזמור שיר חנוכת הבית' שהוא נאמר לעניין חנוכת ביהמ"ק שעל ידי החשמונאים, וכתב וז"ל, כי רגע באפו חיים ברצונו, בכאן רמז איך הגיעו לדכדוכה של נפש ולא נשאר אלא חשמונאי ובניו, אבל הוא נתן להם חיים ברצונו וכו'. בערב ילין בכי וכו' שהיו בצרה ובחושך גדול, וזהו בערב בכי ולבקר רינה כי פתע פתאום היתה תשועתם של חשמונאים".

ומעתה, עם ה' חזקו ונתחזקה, אל תתיאשו ואל יפול לבבכם כש'באים מים עד נפש' לומר עזבני ה' וה' שכחני", כי אדרבה הקב"ה קרוב אליו ביותר", ואין זה אלא סימן מובהק הוא כי הישועה ממשמשת ובאה בקרוב", ולא הכביר הקושי אלא משום שהקב"ה

שלמחרתו יצא יוסף מבית האסורים. ומוסיף דברים נפלאים בזה"ל, שמאהבת השי"ת לישראל שולח צעקה נוראה קודם הישועה, שיהיה הלב צמא להישועה. כי יוסף הצדיק כל י"ב שנה היה ישן בלילה אך בלילה הזה בכה מאד כל הלילה, ונזכר אז שהיה מפונק בתענוגים כל הי"ב שנה שהיה אצל אביו, ועתה בכבל רגלו ברזל באה נפשו. והתפלל וזכה עד מתי אסכול כל הצער הזה, שבמבוזן שולח השי"ת צעקה קודם הישועה וכו', עיי"ש.

ויסוד גדול נאמר כאן, כי כאשר 'קרב קץ הישועה' והקב"ה הפיץ לגאול את האדם הרי הוא מביא אותו לידי מצוקה עד שהוא במצב שכשל כח הסבל, כדי שישמיע את קולו בזעקה ובתחינה, ומיד לאחר ה'צעקה' יחלצו ויושיעו מן הצרה".

יב. ידוע המעשה על הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע בעל ה'אור לשמים', שבתחילת דרכו לאחר נישואיו היה עני מרוד מאוד, עד שהיו יכולים לעבור עליו כמה ימים כשהוא רעב ללחם כפשוטו, וסובל מחרפת רעב. פעם אחת השיגה הרבנית מעט אוכל להכין דייסה, אך לגודל העניות לא היה בבית אפילו קערה להכין בה את התבשיל, והלכה לשכנה לשאול קדירה, והכינה את ה'נזיד' בשמחה שסוף סוף יוכל בעלה הקדוש להשביע גופו, כעבור זמן מה הגיעה השכנה וביקשה את קערתה, אך דא עקא, שלא היה בבית הרה"ק עוד שום צלחת להניח בה את ה'דייסיא' עד שישוב הרה"ק מבית תלמודו, הפצירה הרבנית בשכנה שתואיל בטובה להמתין עד שיגיע רבי מאיר, ולא הסכימה השכנה, ובתוך הדברים ו'הטענות' נפלה הקדירה לארץ ונשפך כל הדייסיא ונשחת המאכל ושוב לא היה ראוי למאכל בני אדם... והיה זה כ'קש ששובר את גב הגמל' ופרצה הרבנית בבכי מר על כל מצבה העגום והשפל, ועל העניות הנוראה שהם חיים בה זה שנים מספר, ולפתע נכנס הרה"ק וראה את הקולות והדמעות שעל לחייה, ושאלה לפשר הדבר וסיפרה לו את כל המאורע והוציאה כל מרירו ליבה, נענה רבי מאיר ואמר, עד כאן, 'דאס איז דלעצטע נסיון' (זה הנסיון האחרון), ומעכשיו כבר נאכל בקערות העשויות מכסף... לא עברו ימים רבים והגיעה אליו משלחת מראשי ופרנסי העיר סטאבניץ. להכתירו כמרא דאתרא, ובימי חג הפסח הקרוב נכנס אליו עשיר אחד מתושבי העיר והעניק לו דורון קערות מכסף... (ספר 'גדולת הצדיקים', ערך הרה"ק רבי מאיר מאפטא).

יג. כדברי ה'ספורנו' בפרשתו (מא יד) וז"ל. 'ויריצוהו מן הבור'. כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע כאמרו (ישעיה נו א) 'כי קרובה ישועתי לבא'... וכך היה ענין מצרים כאמרו (שמות יב לט) 'כי גורשו ממצרים' - כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ. וכן אמר לעשות לעתיד כאמרו (מלאכי ג א) 'ופתאום יבא אל היכלו האדון', עכ"ל. כן נזכה במהרה לגאולה השלימה, אכ"ר.

יד. איתא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק בפרשתו ה, ועיי"ש עוד) שיוסף הצדיק התבונן בלילה האחרון לשיבתו בבית האסורים, והחליט בנפשו ש'מעשיו' גרמו לו (לפום דרגא דיליה) להיות 'אסור בבית האסורים', ונתעצב אל לבו מאוד וכמעט אמר נואש, אך מיד התגבר להתחזק בה' אלוקיו, בתקווה טובה. ועי"ז זכה למחרת לצאת מבית האסורים ולעלות על כס המשנה למלך.

הרה"ק ר' לייבל אייגר זי"ע רמז בלשון הכתוב בריש פרשת וישב (לז א) 'וישב יעקב', שתיבת וישב עולה שי"ח, והוא מספר העולה ב'אחד' יותר מיאוש (כי יאוש עולה 317, ויאוש 318), ללמדך שגם בזמנים הכי קשים לא התייאש יעקב ותמיד היה למעלה מן היאוש.

ונכלל בדבריו כי הדרך להתעלות מעל ה'יאוש' הוא על ידי שהוא תמיד במצב של 'שיח' - ששופך שיחו וצרתו אל אביו שבשמים, והתפילה היא הנותנת לו כח ועוז לעבור את כל הצרות המתרגשות עליו.

טו. וכמו שביארו במטבע הלשון שתקנו חז"ל בברכת 'ועל הניסים' בימי החנוכה - 'עמדת להם בעת צרתם', דהנה איתא בגמ' (סוכה נו): 'מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים, כשנכנסו

באר הפרשה - פרשת מקץ

מצפה שנועק לפניו" מעומקא הליבא"ע, ועי"ז ב'פתע פתאום תחזינה עינינו ב'בוקר רינה'.
 ויריצוהו – ההשתדלות כמצות הבורא ולא יסמוך עליה במאומה
 בפרשתן (מא כה), 'את אשר האלוקים עושה הגיד לפרעה', ביאר בה הגה"צ רבי משה מידנער
 זצ"ל (הובא בתורת אבות), 'ר"ל, שהודיע לפרעה כי כל המתהווה והנעשה בעולם הכל אלוקים הוא עושה, והכל מכוחו ית"ש"י'. ועל כך נאמר בהמשך הפרשה (פסוק לט) 'ויאמר פרעה אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך', כי אם הינך עומד בדרגא זו לדעת שהכל האלוקים הוא עושה, אם כן אין נבון וחכם כמוך.

יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק, והרי ש'קליפת יון' היא להחשיך אור האמונה ולהחדיר דעות כוזבות שאין אתה עומד עליהם בשעת הדחק, על כן תקנו חז"ל בנוסח התפילה 'עמדת להם בעת צרתם' להשריש האמונה שהקב"ה עומד ומשגיח עלינו בשעת הדחק ונמצא עמנו בצרתנו, ועלינו לשרש ולעקור מן המח והלב כל שמץ מחשבת און שכזו.

טז. וכמו שכתב ה'כלי יקר' (ריש פרשתן ד"ה והקרוב אלי) לבאר מה שנאמר (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', שמלבד שצריך ביאור כפל הלשון, גם קשה מדוע נאמר והיה ה' מבטחו ולא 'והיה בה' מבטחו' על דרך שנאמר תחילה 'אשר יבטח בה'. ומבאר כי מדרכו של הקב"ה שהוא נמצא ושוכן אצל השפלים, וכדכתיב (ישעיה נז טו) 'ואת דכא ושפל רוח', ופירשו חז"ל 'אני אשכון את דכא', ובכדי לאמת ענין זה בחר הקב"ה לשמו דייקא את האותיות 'הויה', כי אותיות הללו עם מילואיהם עולים למספר המועט ביותר משאר האותיות, ה"א עולה בגימטריא ו', וא"ו עולה י"ג, וגם יו"ד עולה כ', ואין מניין מועט כזה בשאר האותיות, [כגון אל"ף עולה בגימטריא קי"א, וכן בי"ת שעולה תי"ב], ללמדנו שה' יתב"ש מתחבר כביכול לשפלים וענווים, ובזה יתפרש הכתוב, ברוך הגבר אשר יבטח בה', ובמה יהיה מבטחו - 'והיה ה' מבטחו', עצם מהות השם היא המבטח והתקווה הגדולה ביותר, כי בזאת אפשר לכל אחד להתחזק ולבטוח - בעצם שם הויה"ה המורה שמתקרב הוא אל כל השפלים, ומשום כך לא כתיב והיה בה' מבטחו, אלא והיה ה' מבטחו.

ועפ"י דבריו יתפרש גם דברי הכתוב (כ ה-ט) 'ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר, המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד', כי עצם הזכרת שם ה' אלוקינו היא הנותנת לנו כח לקום ולהתעודד, לבטוח בשמו הגדול, ועי"ז לנצח את כל אויבנו. יז. וכבר איתא במדרש (שוח"ט תהלים כ) על הפסוק (שם ב) 'יענך ה' ביום צרה', (משל) לאב וכן שהיו מהלכין בדרך ונתייגע הבן, אמר לאביו והיכן היא המדינה, אמר לו, בני, סימן זה יהא בידך, אם ראית 'בית הקברות' לפניך דע כי המדינה קרובה לך, כך אמר הקב"ה לישראל אם ראיתם שהצרות מכסות אתכם באותה שעה אתם נגאלים שנאמר יענך ה' ביום צרה. והרי שדייקא ריבוי הצרות הוא סימן לגאולה.

יח. ודע כי כתב הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (ד"ה האלוקים) על הא דכתיב (תהילים סט ב) 'הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש', ובהמשך המזמור נאמר (פסוק יד) 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון, וז"ל, היינו שידע האדם שבעת שהוא בצער ובלב נשבר אז הוא עת רצון, עכ"ל, ור"ל, שבשעה שהיה במצב של כי באו מים עד נפש אז התפלל אל ה' כי אותה שעה היא עת רצון...

יט. שמא תאמר הא גופא קשיא, כיצד אעמוד להתפלל כשמוחי טרוד מרוב הצרות וליבי אטום לגמרי, ואין כוחי במתני לאסוף כוחות הנפש ו'לקחת' עצמי לעמוד להתפלל.

אלא, דהנה איתא בגמ' (ברכות ז:) על מה שנאמר (תהילים ג א) 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו', שלכאורה קשה מהו שאמר מזמור לדוד, והרי אין כאן 'מזמור' אלא שוד ושבר, והיה צריך לומר 'קיינה לדוד', 'אמר ר' שמעון בן אבישלום משל למה הדבר דומה, לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמח, אף כן דוד, כיון שאמר לו הקב"ה 'הנני מקים עליך רעה מביתך' (שמואל ב' יב יא) היה עצב, אמר שמא עבד וכו' דלא חייס עלי, כיון דחזא דאבשלום הוא שמח, משום הכי אמר מזמור'. אמנם המעיין בהמשך פסוקי ה'מזמור' לא ימצא פסוקי שיר ושבח להודות ולהלל אלא רק שפיכת ליבו 'מה רבו צרי רבים קמי עלי, קולי אל ה' אקרא', ומה שייכות יש בין ה'רישא' לסיפא. אלא שכלל גדול למדנו מכאן, אם רבו צרי וצרותיי עד שאיני מסוגל להתפלל – העצה היא לפשפש ולמצוא נקודת אור אחת בתוך כל עובי החושך, מעט טוב וחסד ב'ים הצרות', יתחיל ב'מזמור' - להתבונן בחסדי ה' כי לא תמנו, ועי"ז יתחזק ויתרחב לבבו עד שכבר ימצא בעצמו כוחות מיוחדים לזעוק ולבקש מה' שיושיעו מכל צרותיו. כ. כך כתב השל"ה הק' (אות טט) בזה"ל, 'בלעדי אלוקים יענה את שלום פרעה' (מא טז), 'את אשר האלוקים עושה' וגו', ראה איך שם שמים שגור בפי יוסף הצדיק לתלות הגדולה בהשם יתברך, ואמר מה אני ומה חיי כי אם

שנכתב בשמים - לא לפניו ולא לאחריו, ומה לו למהר ולרוץ בחינם, על כן הוצרכו עבדי פרעה להריצו.

והדברים אמורים בכל ענייני העולם שאין האדם עושה כלום מעצמו, אלא כל הנעשה בעולם הוא בגזירת עליון בעת שנקבע וכפי שנקבע, לא פחות ולא יותר, וההשתדלות לא תעלה ולא תוריד²¹. והגם שמחובת האדם לעסוק ב'השתדלות', אך אין זה אלא כגזירת מלך, אך חלילה מלחשוב שיש בכוחה להוסיף אפילו פרוטה אחת יותר ממה שנקבע עליו, ואין שום מקום להשתדלות יתירה ומבוהלת²².

והנה איתא במדרש בריש פרשתן (רבה פט ג) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו'²³ (תהלים מ ה) - זה

וכך מצינו בפרשתן דכתיב (מא יד) 'וישלח פרעה ויקרא אל יוסף ויריצוהו מן הבור', ולמד מכאן נוראות הרה"ק מאוסטרובה ז"ע (תולדות אדם נר ז' התנוכה), הגע בעצמך, יושב לו אדם בבית האסורים מזה ימים ימימה, את אור השמש לא ראה (במלפון לא דיבר עם איש...) וחופש לא ניתן לו כלל... ויהי מקץ י"ב שנה ניתן לו איזה צד שחרור, ולא עוד אלא שנתנו לו רשות לבוא אל המלך בכבודו ובעצמו לדבר עמו, וכי יצטרכו להריצו, הרי מעצמו ירוץ בכל כוחו לבוא אל המלך להתנפל לפניו ולהתחנן על נפשו... ומה כתיב כאן - ויריצוהו - שלא הלך מעצמו אלא הוצרכו להריצו אל המלך, והיינו טעמא, משום שיוסף הצדיק האמין והכיר שהכל בידי שמים, ו'שחרורו' מבית האסורים יהיה באותו רגע

מה שחולק ה' יתברך מכבודו ל'. וזה מוסר גדול שהאדם בכל פעולותיו יודה וישבח לקונו יתברך, כי לו הגדולה והכח והממשלה בכל מכל כל. עכל"ק.

כא. כתיב בפרשתן (מב לד) 'ואת הארץ תסחרו', ופירש רש"י וז"ל, תסובבו, וכל לשון סוחרים וסחורה על שם שמחזרים וסובבים אחר פרקמטיא. עכ"ל. ומבואר ברש"י שנקבע השם 'סחורה' על שם שמסתובבים סחור סחור אחר פרקמטיא. ולכאורה יש להקשות שהליכה זו אינה אלא 'אמצעי' ודרך להשיג הפרנסה, ועיקר הסחורה והפרנסה היא המקח וממכר, ומדוע נקראו 'סוחרים' על שם דבר שאינו מעיקר מהותם, אלא יסוד גדול למדנו מכאן, כי אכן עצם הפרנסה אינה תלויה כלל בידם ובמעשיהם אלא כפי מה שנפסק בראש השנה, וכל 'עבודת' הסוחרים היא רק לחזור ולהסתובב מהכא להתם ותו לא...

כב. ובזה יתבאר מה שמצינו בפרשתן ששלח יעקב אבינו עם השבטים לתת ל'משנה למלך מצרים' 'מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים' (מג יא), ולכאורה אם רצה למצוא חן בעיניו למה שלח לו רק מעט, אך היינו טעמא, שלא רצה יעקב אבינו כי אם לצאת ידי חובת ההשתדלות, לפיכך הסתפק במתנה מועטת של 'מעט צרי ומעט דבש' (נתיבות שלום בראשית עמ' רסא). ואת עיקר כוחותיו השקיע בתפילה לה', כמו שכתוב בסיפא דקרא (פסוק יד) 'וא-ל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש'.

כג. כי הבוטח בה' חייו מלאים אושר ושלווה, כי בוטח הוא באביו שבשמים אשר יעזרנו תמיד, ואף אם נראה בדרך הטבע שאין שום מוצא, אך הקב"ה יכול להושיעו גם באופן שלא עלה על דעתו כלל. וכך אמר הרבי ר' בונם זי"ע (שש"ק ח"ב כט), שהנה מרגלא בפומיהו דאינשי 'געלט פאלט נישט פון הימעל' (אין משליכים לאדם ממון מן השמים), אך בפרשתן מבואר להיפך, שמנשה אמר לאחי אביו - שבטי י-ה 'אלוקיכם ואלוקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחותיכם, כספכם בא אלי' (מג כג), וכי שוטים היו השבטים לחשוב שהשי"ת השליך להם מטמון מן השמים, אלא וודאי שגם משליכין מן השמים ממון - שהשי"ת הוא כל יכול.

שמעתי מבעל המעשה, לפני כמה שנים, בחודש מנחם אב, עלו ההוצאות בביתו למעלה ראש לרגל ימי 'בין הזמנים' הנערכים אז לקטנים עם הגדולים, אשר כידוע בזה הזמן מתרבים הוצאות הבית והוצאות הנסיעות וכו', ובהגיעו לקראת ראש חודש אלול כשהוצרך לקנות ספרי לימוד והלבשה לבניו לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו, מה גם שאחד ממשפחתו אירס אותם הימים את בנו ולרגל האירוסין ביקש ממנו שיפרע את חובו אשר הוא חייב לו מכבר בסך חמשת אלפי ש"ח, ולא ידע את נפשו אנה יפנה, ביום ראש חודש אלול התפלל מיודענו שחרית כראוי לשמה - בבכי ובתחנונים 'ברך עלינו את השנה הזאת'...

באמצע שנת הצהריים העירה אותו בתו ב'דחיפות' כי מצאה את מקום המסתור והמחבוא בו אביה ואמה מסתירים ומצניעים את ממונם... מיודענו שעיף היה בנפשו וגופו גער בה, וכי מי התיר לך להעיר את אביך... אך היא דחקה בו שיבוא לחזות בפלא הגדול המתרחש ברגעים אלו ב'סלון' שבביתם, ויקם האב ממיטתו מיהר לסלון והנה הוא רואה כי עשרות שטרות של 'מאתיים' שקלים מעופפים להם מבעד לחרכי המזגן התולה במרומי הסלון...

באר הפרשה - פרשת מקץ

יוסף, 'ולא פנה אל רהבים', ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים. וביאר רבינו בחיי (ריש פרשתן) שבוודאי לא בא לומר שאין לו אדם ל'השתדל' לישועתו אם בפרנסה אם בשאר עניינים, דאדרבה חיוב יש על כל אדם להשתדל כל חד בדיליה, אלא, שאחר שקיים השתדלותו יאמין שהישועה עצמה

תבוא לו משמים, ולא ע"י השתדלותו - וממילא יסמוך עצמו רק על ה' לבדו. כן נמי גבי יוסף הצדיק, וודאי שהיה עליו להשתדל ולבקש משר המשקים שיזכירוהו, אלא שלא היה לו לסמוך ב'סיבה' זאת, רק להאמין ולבטוח בה' לבדו, וכיוון שכפל לאמר 'זכרתי והזכרתי', נראה שסמך על זכירה זו, ולכן השאירוהו

כל בני הבית נרתמו למלאכת האסיפה וליקוט השטרות, מנו את כל שללם ומצאו בו סך המונה עשרת אלפים ש"ח, משבירר מהו ה'מטר' שניתך ארצה הבין שמן הנראה הטמינו אותם בנות הסמינר שדרו לפניו באותה דירה שהוא שוכר היום, מיד פנה לרב ומו"צ שהורה לו שמותר לו להשתמש במעות (רק שיכתוב בצדו שאם ייתבע על כך מבעל האבדה ישלם), האברך מגלה את לבו, שהוא עצמו כבר דר בדירה זו כמה שנים ונמצא שאלו השטרות כבר שוכנים במזגן אחר כבוד כמה שנים ומדוע לא מצאו להם דרכם חוצה רק היום כששעתו דחוקה כל כך, מה גם שפועליו (טכנאים) כבר טיפלו במזגן הלזה כמה פעמים ומעולם לא נמצאו בו מעות... ויותר נוטה לבו לומר, שמן השמים שלחוהו אליו עתה אחר שהתפלל מקירות לבו ו'מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו'.

כד. כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זצ"ל (אמרי שפר מאמר לחנוכה) על דברי המדרש הללו בזה"ל, והקשה היפה תואר וכי אסור לאדם להשתדל בדרך הטבע ולסמוך על הנס, אדרבה הרי אמרו יכול יושב אדם בטל ת"ל וברכתך בכל אשר תעשה עי"ש. לפענ"ד זוודאי צריך אדם להשתדל בדרך הטבע ואין לסמוך על הנס, אך היינו דווקא בשעה שהוא צריך לאותו דבר אז אין סומכין על הנס רק ישתדל בדרך הטבע, אבל אם אינו צריך עכשיו ממש לדבר זה רק לאחר זמן - מי שיש לו בטחון חזק בהקב"ה - שיש ביד הקב"ה לשדד הטבע ולברוא יש מאין, אין לו להשתדל בדרך הטבע בדבר שהוא צריך לאחר זמן דאינו נחוץ כ"כ, ו(רק) בעת שיצטרך אל הדבר ולא שלח הקב"ה נס אז ישתדל בדרך הטבע. וכן מצינו בדברי חז"ל (ע"י סוטה מח:): מי שיש לו מזונות היום ואומר אשתדל על מזונות מחר הרי זה מקטני אמנה, וכן מבואר בש"ס (ביצה טז.) 'אבל הלל מדה אחרת הייתה לו שהיה אומר ברוך ה' יום יום', דהיינו שהיה לו בטחון חזק ולא השתדל להשאיר מיום ליום. אבל מי שאין לו בטחון חזק בהקב"ה אז משתדל בעת שיכול להרוויח הרבה להמציא טרף לביתו על כמה זמנים, כי ירא שמא אח"כ לא ימצא להשתדל בדרך הטבע, ובטחון אין לו על הקב"ה. ולפי"ז כך היה חטא יוסף, שבשעה שפתר חלומו לשר המשקים עדיין היה שלושת ימים להוצאת שר המשקים מבית הסוהר, אם היה יוסף שם בטחונו בהקב"ה לא היה לו להשתדל ולבקש תיכף בעת הפתרון משר המשקים, אלא היה לו להמתין עד יום השלישי בעת שיצא שר המשקים מבית האסורים אז יבקש ממנו להזכירו לפני פרעה, אף שאולי לא יכנסו אז כ"כ דבריו באוזניו כמו עכשיו בעת שפתר לו - שאז יכנסו דבריו יותר באוזניו, מ"מ ריוח והצלה לפני הקב"ה ממקום אחר, ומדוע היה צריך לבקש עוד קודם ב' ימים קודם, ולכך כיוון שהקדים יוסף עצמו ב' ימים מקודם לכן נענש בב' שנים יום לשנה, כמו שנענשו המרגלים ארבעים שנה יום לשנה.

סיפר הרה"ק מקאברין זי"ע בהאי לישינא (תורת אבות, אמונה ובטחון, מו) 'מורי ורבי הסבא קדישא מלעכוויטש זי"ע ציווני לבנות בית. נסעתי ללעכוויטש לשאול מפה קודשו את הפרטים איך לבנות. והייתי שם בשבת קודש ושכחתי לדבר מזה, ואחרי שנפרדתי ממנו ונסעתי, נזכרתי מכל הענין. ושלחתי אחד שידבר אתו מזה, ואמר לו מרן הסבא קדישא זי"ע לומר לי אם תבנה על הארץ יהיה לזה קיום, אבל אם תבנה על הראש לא יהיה הבית בר קיימא (כלומר שלא יהא 'הראש' שקוע בבנין הבית). וכך היה - כל דבר שהיה אפשר לעשות אחרי התפלה, לא עשיתי לפני התפלה. ומה שיכולתי לעשות כעבור כמה שעות, לא מיהרתי לעשות מקודם. ומצוה לספר לפני בעלי בתים עד כמה ואיך שראיתי בזה סייעתא דשמיא. ולעניינינו אנו, עלינו ללמוד מדבריו לא למהר לעשות עבור חובת ההשתדלות יותר מדאי אפילו ככהוא זה, ואף גם זאת רק בשעה היעודה והראויה.

כה. איתא ב'אור החיים' הק' בפסוק 'ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם', שבמשך כל השנתיים היה חולם את אלו החלומות בכל לילה, אלא שהיה שוכחם, ורק 'מקץ שנתיים' לחלומותיו זכר את דבר החלום וקרא ליוסף שיפתור את חלומו. וקשה, אם שכח את החלום לשם מה חלם אותו, ומבאר הרה"ק מקאריץ זי"ע (מקץ אות ע"א) עפ"י מעשה שהיה שפעם נסע מרן הבעש"ט הק' זי"ע עם תלמידו רבי מענדיל ה'מגיד מבאר', ויצא הרב ר' מענדיל למים, אמר

צער ועגמת נפש, ממילא יצא בזה 'ידי חובת' צער ועגמ"נ שנקצבו לו, ונשאר לו בחשבוננו רק 'תענוג', אבל מי שהוא 'שומה' ממלא את חלקו מהתענוגים המגיעים לו - בפעם אחת, ולא נשאר לו לאחר מכן שום הנאה ליהנות בעולם²¹, נמצא שהעובר על רצון קונו בתאוות לבו - מכר כל תענוגיו הקצובים מן שמיא בעד נזיד עדשים, על כן, המשכיל ישום ארחותיו בחכמה ובתבונה, להבין ולהשכיל שמצד 'ביוזעם' (עסקים) עדיף לו להימנע מלילך אחר זממו של היצר הבעור בקרבנו. ולא רק בדברים האסורים הדברים אמורים אלא בכל דבר שנפשו של אדם מחמדתם אם מתאפק ונמנע מליהנות מהם יזכה להנאה מרובה מן השמים תחתם²²,

עוד שנתיים ימים בבית האסורים, וז"ל הרבינו בחיי. ואין לו לתלות תקותו בהשתדלותו רק בהקב"ה, והוא שאמר דוד (תהלים סב ו) 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקוותי' - כלומר לא בהשתדלותי.

עד שיאכלנה באיסור יאכלנה בהיתר - הנאות קצובות משמיא ולא יפסידם עבור ההתגברות

בפרשתן (מג לא), 'ויתאפק ויאמר שימו לחם', ביאר בה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מן השמים יש חשבון לכל איש ואיש כמה הנאות יגיעו אליו, וכמה צער ועגמת נפש יסבול בעולמו, והנה 'החכם' מתאפק מלמלאות תאוותו והרי יש לו מזה

לו הבעש"ט - אם יהיה לך 'בטחון' אמיתי בהשי"ת יזמן לך ה' מים, ואכן התחזק ר' מענדיל בבטחון בה', ונזדמן לפנייהם ערל אחד, וישאלם הערל האם ראיתם כאן ביער 'סוסים', שכן זה כג' ימים אשר אני תר ומחפש אחר סוסי שנאבדו ממני כאן ביער, ושאלוהו האם יש לו מים, מיד נתן להם הערל מים לשתות... לאחר ששתה רבי מענדיל שאל מרבו הבעש"ט - הנה נוכחתי לראות שלא נסע ערל זה הנה אלא בעבורי, אם כן על מה עשה ה' שיסובב כאן זה ג' ימים, ויען הבעש"ט ויאמר, הקב"ה הכין לך מבעוד מועד את הישועה, שאם תבטח בו מיד תוושע, דגדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמייד בבטחו בו תבוא הישועה לידו.

כיו"ב היה אצל יוסף, שתחילה בטח בשר המשקים ונענש על כך, אמנם הבורא הזמין מיד את ישועתו, ולכן חלם פרעה שנתיים ימים את 'חלומו' מידי לילה בלילה, כדי שאם יתחזק יוסף בבטחון מיד תהיה ישועתו נכונה לבוא אליו, לגאלו מבית האסורים, ולמנותו משנה למלך מצרים.

כו. ידוע שהגר"ח מבריסק זצוק"ל שאל פעם את הגר"ש שקאפ זצוק"ל (הובא בחשוקי חמד נדה מג.) כמה זמן היה נשאר יוסף בבית האסורים אם היה אומר רק פעם אחת 'זכרתי'. השיבו הגר"ש, שעפ"י ההגיון היה נשאר רק שנה אחת - כי אם על ב' פעמים נשאר שנתיים א"כ בזה היה עליו להישאר רק שנה אחת, אמר לו הגר"ח, לא כי, אלא לא היה נענש כלל, כי פעם אחת היה עליו לומר מחובת ה'השתדלות', אך מכיוון שכפל השתדלותו ואמר - 'זכרתי והזכרתי', הראה בזה שאף הראשונה הייתה מחמת ש'סמך' על בקשתו, ולא בתור השתדלות גרידא, לכן נענש על כל 'זכרון וזכרון', (פשיטא שאין לנו השגה ביוסף הצדיק ובמדרגותיו, אלא שלמדנו בא).

כז. ומביא שם ה'בית אברהם' שפעם הראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע לתלמידיו על נסיך צעיר אחד שרכב על סוס נהדר בהנאה יתירה, הנה נער זה עפ"י מזלו היה עליו להתמנות כמלך על עם שלם, אך זה הנער מילא ברכיבתו על הסוס את כל ההנאה הקצובה לו, והפסיד את 'מלכותו'.

מספרים שפעם הפציר אחד מבני ירושלים מהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע שיפעל עבורו להיפקד בדבר ישועה ורחמים - בזרע של קיימא, אמר לו רבי שלומ'קה הנה בכל יום הנך עומד ב'מקוה', ומנהל שם 'אסיפות מרעים' במסירת 'חדשות תבל', וכל כך רבה הנאתך מכך, עד שאוכל אתה בזה את כל ההנאות הקצובות לך ובכלל זה - זרע של קיימא, חדל נא ממנהג זה ותראה ישועות, וכן הוה.

ידוע דבר המעשה בעשיר קמצן נורא שנתעלף ביוה"כ, והרופא אמר שעליו לשתות 'שיעורים', ושוב נסתכן, ואמר הרופא שעליו לשתות כדרכו 'כוס' שלם בפעם אחת, מכיוון שכן נענה הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, שירכנו מעל החולה וילחשו באזנו כי מותר לו לשתות כדרכו בשתיה מרובה - אמנם על כוס וכוס יצטרך לשלם לאחר צאת החג 'מאה רייניש', וראה זה פלא והפלא, משלחו כן באזנו, נתחזקו כוחותיו של אותו 'קמצן נורא'... וכבר לא הוצרך לשתות אפילו ב'שיעורין'... ללמדנו, כי היודע שכל הנאה בזה העולם תעלה לו ביוקר כבר לא יצטרך להנאה זו...

כח. הרה"ק [רבי יצחק] מווארקא זי"ע, ראה פעם שמשמשו העני מתהלך במנעלים קרועים, אסף הרה"ק מעות מנדיבי העיר בעד נעליים, והניח את צרור המעות בארוננו, באותו זמן הבחין המשמש במעות הצרורין ופחו

הנאותיך יותר ויותר. כי הרי הקב"ה הוא אדון הכל שכל ההנאות שלו, ובידו להחזיר בזה וכבא רוב טובה והנאה.

וזה ביאור הקרא ויתאפק - כשאיש ישראל מתאפק מלמלאות תאוותו, הרי אז ויאמר - הקב"ה, שימו לחם - יריק עליו שפע רב^כ, פרנסה בהרחבה וכלכלה ככל אשר יחסר לו.

עוד יש בכתובים מרבי שלומ'קה זי"ע, על דברי חז"ל (ביצה טז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה'. שאין הכוונה רק על 'מזונות' - מאכל ומשתה ופרנסה, אלא על כל 'הנאותיו' והצטרפויותיו של אדם, כי הכל נקצב לו כמה יהנה במשך חדשי השנה. וממילא כאשר ממעט האדם מהנאותיו הגשמיים, נשארים לו עוד זכויות ליהנות, וממלא לו הקב"ה קצבתו בהנאות אחרות בכל טוב המצטרך לו.

ובל המוותר מהנאותיו הגשמיים אפילו בהנאות של היתר, אינו מפסיד במאומה, כי הקב"ה מחזיר לו הנאות של קודש בכפל כפליים. כך ביאר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע ש'קרושה' ו'קדשה' [ההיפך מהקרושה רח"ל], נכתבים באותם האותיות. כי הקב"ה אומר, הינך מחפש הנאות - אם תוותר על ה'קדשה' - לא תפסיד שום הנאה, כי ב'קרושה' אמלא כל

עליו יצרו וגנבו לעצמו, כאשר הבחין הרבי שהכסף איננו חקר ודרש היכן הם, בסוף נודע לו שיד המשמש במעל הזה, מיד קרא לו הרה"ק מווארקא ואמר לו 'שוטה שבעולם, אם היית ממתין קצת היו לך אותן המעות בהיתר...'. הרה"ק ה'בן איש חי' זי"ע מביא מעשה שהיה (נפלאים מעשיך עא) בבחור 'ירא שמים' שהיה דרכו ללכת בכל לילה אחר חצות ללמוד עם 'ראש הישיבה' והחברים, בדרך שבין ביתו לישיבה הייתה דרה 'אלמנה צעירה' שהייתה עשירה גדולה והייתה ישינה עם משרתת שלה בחדר שבו היה מונח כל העושר שלה בתוך תיבה מלאה כיסים דינרי זהב ושאר מחמדי תבל. באחת הלילות כשעבר הבחור הלז ראה שבית האלמנה נשאר בלילה זה פתוח לרווחה, ופחו עליו יצרו ונכנס לתוך הבית - בעלת הבית והמשרתת לא הקיצו משנתם בעת שנכנס, מיד החל הבחור לשבר את התיבה, ומכח שבירת התיבה הקיצו הנשים, ופחד אחזם מלצעוק על הגנב כי חששו שמא 'ליסטים מזויין' הוא... אלא שהבחור בעצמו החל מחשב 'חשבוננו של עולם' ואמר הרי אין אדם נוגע במוכן לחברו, על כן, ממה נפשך, אם המעות יועדו עבורי מן שמיא אין לי כל ספק שבהגיע העת הם יבואו לידי - כי הקב"ה לא יעניש את מי שנמנע מלעבור עבירה ולא גנב את שאינו שלו... ואם אין המעות קצובין ומיועדין בעבורי הרי אצטרך להוציאם לאחמ"כ מידי, אם לרופאים ח"ו או לפדיון שבויים (שישבו אותי ח"ו) א"כ 'מה לי ולצרה הזאת', ואכן, החזיר את המעות לתיבה והלך לו. משהאיר היום ראתה האשה כי נס נעשה לה, שכבר עמד גנב בפתח התיבה ולא נטל מאומה, מ"מ אמרה 'לאו בכל יומא איתרחיש ניסא', עלי להנשא לבחור וכך אהיה אני וממוני שמורה בשמירה מעולה.

ממחשבה למעשה, אחר שיצאו כל בני הישיבה לביתם, נכנסה האשה אל 'ראש הישיבה' וספרה לו את כל דבר המעשה, וביקשה ממנו שיוורה לו איזה בחור ראוי לינשא לה, והנה רק אותו בחור מתמיד ישב באותה העת בישיבה ועסק בתורה, הראה לה ראש הישיבה, קחי אותו כי הוא ירא שמים גדול... ומסיים ה'בן איש חי' זי"ע. אז אמר יפה אמרתי אתמול בלילה, שאם אלו הדינרים מוכנים לי אקח אותם בהיתר, וכן היה לי.

ולדין הדברים אמורים, בעמוד האדם בעת נסיון קשה ומר, יזכור כי אם הנאה זו קצובה לו ממרום, הרי שבמניעתו מהעבירה לא יפסיד מאומה. ויזכה ליהנות באותה הנאה ואפילו הנאה מרובה יותר כי הקב"ה לא יישאר חייב לו מאומה...

כט. באותו ענין, העיד בפני איש יהודי צדיק, כי כלתו משתתפת בכל יום שלישי בקורס מסוים, והנה ביום שלישי פרשת וישב העעל"ט הודיעו לכל משתתפי הקורס כי המדריכה איננה חש בטוב, על כן לא יתאספו במקומם הקבוע, אלא הקורס יימסר באחד מדרכי הטכנולוגי... הכל הסכימו לכך בלית ברירה, מלבד כלתו הנזהרת עד מאד מכל זיק וקשר לאותם דרכי טכנולוגי, גם כשהציעו לה שתלך לבית חברתה 'לראות' ולהשתתף בקורס, לא הסכימה בשום פו"א, ונשארה ברוב שמחה וחדווה בבית, וכאן נתברר תוקפו של נס, כי באותו זמן שנקבע להשתתפות בקורס, איבד בנה הקטן את 'נשימתו' ועפ"י הוראת רופא החישהו לבית החולים והצילו את חייו כפשוטו, ואילו היה הבן מופקד באותה שעה בידי בייבי סיטער בוודאי לא הייתה מבחנת כהבחנת אם על בנה, וח"ו ייתכן שהיתה נשמתו כבר מוחזרת לידי יוצרה...

דרשו 'אחיכם הקטן - בשביל שהקטין עצמו, כי ידוע שיש מצות סגוליות, כגון כיבוד אב שסגולתה אריכות ימים, וכמו שנאמר (שמות כ יב) 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימך', ועוד מצוות אחרות כל אחת וסגולתה, וסגולת מידת ענוה - שזוכה לחן, כמו שנאמר (משלי ג לד) 'ולענוים יתן חן', ולהיפוך השוטה שמתגאה בעצמו שמדמה בעצמו שהוא צדיק וישר, הריהו שנאו ומתועב, וזה מה שרימו להם יוסף, דכיון שיש בו מדת ענוה - 'שהקטין את עצמו', על כן יזכה שימשוך עליו קוב"ה חוט של חן וחסד, ועל כן בירכו בברכת 'אלוקים יחנך בני', שהוא ענין נשיאת חן'.

והוסיף לבאר פחיתות המתגאה ולעומתו מעלת המקטין עצמו, שהנה נאמר (משלי טו ה) 'תועבת ה' כל גבה לב', וביאר הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע, כי ידוע ששם הוי"ה רומז על מידת הרחמים, ובא הכתוב ללמדנו שאפילו מידת הרחמים מתעבת כל גבה לב, לעומת זאת כאן נאמר 'אלוקים יחנך בני', כי אפילו במצב של מידת הדין ר"ל אזי זה שמכניע ומקטין עצמו זוכה לנשיאת חן אצל הקב"ה, וכמו שנאמר (תהילים נא יט) 'לב נשבר ונרכה אלוקים לא תבוה', כי

על פי זה הוא מבאר את לשון תפילתו של רבי נחוניה בן הקנה - 'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר' (ברכות כח:). דלכאורה קשה וכי הפועל הגשמי אינו מקבל שכר פעולתו, הרי כל בעל מקצוע מקבל את משכורתו משלם, ועוד, וכי אנו 'מקבלים שכר' בעולם הזה. אלא, ש'עמל' האדם כבר קצוב לו מר"ה - כמה יצטרך לעמול, ואף גם השכר שמקבל אדם על עבודתו כבר ממילא קצוב לו, ונמצא שהוא 'אינו מקבל שכר' שהרי את אשר נקצב לו בראש השנה - יקבל בין כך ובין כך, וכל עמלו ללא תכלית הפרנסה הוא אלא לתכלית קיום גזירת ה'עמל' הוא. אך אנו ש'אנו עמלים בתורה', מקבלים אנו שכר נוסף על כמה שנקצב לנו, כי על עצם ה'בחירה' לעמול בתורה - ולמעט מהנאות העולם, מוסיף הקב"ה בריות גופא ונהורא מעליא וכמ"ס.

לענוים יתן חן - השפל עצמך וינשאך המקום

בפרשתן (מנ כט), ויאמר הוה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי, ויאמר אלוקים יחנך בני, וביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (ד"ה ויאמר) שהנה חז"ל

ל. בלשון חסידים מסופר, על אותו חייט דמתא אשר היה 'יחיד מומחה' באומנותו, והיה מוציא מתחת ידיו בגדי חמודות לכבוד ולתפארת המפארים ומכבדים את לובשם, וכמובן שהיה נוטל שכרו משלם, ומאחר שיצא שמו הטוב למרחקים הייתה פרנסתו בהרחבה גדולה, פ"א קראהו ה'פריץ' וביקש להזמין אצלו בגד חדש כראוי להוד מעלתו - בגד אשר יוכל להתפאר בו בפני מרעיו הפריצים, השיב לו החייט 'מילתא זוטרת' הוא אצלי, ובוודאי אוציא מתחת ידי דבר נאה ומתקבל, מלבוש אשר עין לא ראתה... נתן לו הפריץ בד יקר ומשובח בכדי שיכין ממנו את הבגד. כעבור כמה ימים הופיע החייט בהיכל הפריץ כשהבגד המוכן בידו ונתנו לפריץ שילבשנו ויראה האם הבגד תפור למידותיו, וכאשר ראתה הפריצה את בעלה לבוש החלה לזעוק שאין לזה לא טעם ולא ריח... ויחר אף הפריץ וזרקו מהארמון מבלי לשלם לו מאומה, ויצא הקול בעיר כי לא הצליח החייט להשביע רצונו של הפריץ, ומני אז חדלו האנשים להזמין אצלו 'עבודות' וקרנו ירדה מטה מטה עד לשפל המדרגה כשהוא נשאר ללא פרנסה. ובצר לו הלך החייט אל הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע לבקש ישועה, הורה לו הרה"ק שישוב לביתו ויקח את הבגד אשר הכין לפריץ, יפרום את כל התפירות וישוב ויתפור אותו כבראשונה לפי אותם מידות, ובל יהין לשנות אפילו כמלוא נימה, ולא הצליח החייט להבין מה תועיל עצתו של הרבי, ומה יעזור אם 'יסתור ויבנה במקומו'... אך בדלית ברירה עשה כאשר נצטווה, והלך בשנית אל הפריץ להודיע כי 'תיקן' את הבגד, ואכן עתה התלהב הפריץ עד מאוד מיופי הבגד ומצורת העבודה המדוייקת... ונתן לו בשכרו זהובים הרבה.

חזר החייט אל הרבי ר' בונם, ושאלו ילמדנו רבינו 'מה נשתנה', הרי לא היה שום הבדל בין צורת הבגד בפעם השנייה מבראשונה, ומדוע בתחילה היה נראה כדבר מאוס ועתה הוא מעלה חן. נענה לו הרה"ק ואמר, באמת הבגד היה יפה וטוב כבר בפעם הראשונה ולא היה בו שום חסרון ומום, אלא שכשתפרת בתחילה היית 'נפוח' בגאוה שאין כמוך בכל הארץ... והקב"ה הטביע בעולמו 'לענוים יתן חן', ומכלל הן אתה שומע לאו, כי הגאוה שתירה מובהקת היא לחן, ועל כן היה הבגד שנאו ומתועב בעיני אלוקים ואפי' בעיני אדם... ועתה לאחר שנשברה קומתך חזרה ותפרת מתוך הכנעה ושברון לב, ודבר הנעשה מתוך ענוה מוצא הוא חן ושכל טוב.

באר הפרשה - פרשת מקץ

אחי יוסף עשרה' – במעלת וחשיבות התפילה בציבור וסגולותיה
בפרשתן (מב ג) 'וירדו אחי יוסף עשרה לשבור בר',
וברש"י דקדק למה נאמר שהיו עשרה (עיי"ש

תירוצו) ומצינו ביאור בדברי הרה"ק ה'דברי ישראל' ז"ע
(ר"ה וירדו) דהנה העיקר לפרנסה הוא תפלה, וכמו שאמרו
(קידושין פב:) יבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו,
וה'חכם' משכיל להתפלל ב'עת רצון', והרי אמרו חז"ל
'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין' (ברכות ה.),
לכן כאשר הלכו השבטים הקדושים 'לשבור בר' -
לחפש פרנסה, ירדו עשרה - כדי שיוכלו להתפלל
בציבור^{לג}. ומדויק מאי דכתיב וירדו שהוא מלשון (ר"ה
לד: ועוד) 'שליח ציבור היוורד לפני התיבה' דהיינו בציבור.

חשיבות יתירה נודעת לתפילה הנאמרת במניין של
עשרה מבני ישראל. וכבר אמרו חז"ל 'כל
בי עשרה שכינתא שריא' השכינה הקדושה שורה על
עדת עשרה המתכנסים להתפלל לפני האלוקים (ועי'

קרוב ה' לנשברי לב, ועל כך נאמר (שם סו ב) 'אלוקים
יחננו', שהעצה למידת הדין היא על ידי שימצא חן ושכל
טוב בעיני 'אלוקים', וזוכים לזה על ידי מידת ההכנעה לא.

בדרך זה ביאר ה'כלי יקר' (להלן מה שזו) את המעם
שהקדים יעקב את אפרים על פני מנשה הבכור,
ואמר (שם ט) 'גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ואולם
אחיו הקטן יגדל ממנו, וז"ל, אבל מ"מ אחיו הקטן
יגדל ממנו, כי הקב"ה בוחר ביותר בקטנים, וכל אדם
שיש בו צד קטנות אז ביותר הקב"ה מנביחו לשיתנו
לאלפי רבבה, כמו שנאמר (דברים ז) 'לא מרובכם מכל
העמים חשק ה' בכם וגו' כי אתם המעט', וכתוב (ישעיה
ס כב) 'הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום'. וקרה זה
לכל זרע אברהם, כי ישמעאל בכור לאברהם - נפסל
ישמעאל ונבחר יצחק, עשו בכור ליצחק - נפסל עשו
ונבחר יעקב, ראובן בכור ליעקב - נפסל ראובן ונבחר
יוסף, מנשה בכור ליוסף - נבחר אפרים ביותר, ורמז
זה הלא דבר הוא והמשבילים יבינו, עכ"ל^{לב}.

לא. ידוע מאמרו של הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע (הובא בדברי מאיר בסוף הספר) לדרוש בלשון הכתוב בקרבנות
הנשיאים בחנוכת המזבח 'כף אחת עשרה זהב' (במדבר ז יד), כף מלשון כפיפה, והיה אומר בשפת האידיש, כף
אחת - מיט אין בייג, (בכפיפה אחת) שהאדם מתכופף לבוראו, הרי עשרה היינו מניין יו"ד שמשמעו 'איד' (יהודי) זהב,
הרי הוא נהיה יהודי של זהב (א גאלדענער איד). כי אפילו בעצירה אחת ובכפיפה אחת יוכל האדם לעלות ההרה.
יש מיישבים על פי זה את קושיית הראשונים ואחרונים מדוע חזרה תורה י"ב פעמים על קרבנות הנשיאים, ולא
נאמר רק ביום הראשון, ולאחמ"כ וכן ביום השני וכו', כי כפיפה זו י"ב פירושים יש לה, כל חד וחד בדיליה, ואין
לדמות מילתא מילתא... אלא כל אחד בענייניו ונסיונותיו יש לו לקיים כפיפה זו.
ובכלל הדברים כי כפיפה אחת שווה היא עשרה זהב, כי אין לתאר עד כמה חביב לפני הקב"ה מי שמכניע עצמו,
וכאשר אמרנו שעיי"ז זוכה לנשיאות חן.

לב. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל) רמז במקרא שנאמר בסוף פרשתן (מד יז) 'האיש אשר נמצא
הגביע בידו הוא יהיה לי עבד', שהנה אין דרך למלאות 'גביע' בין או בשאר משקה אלא אם הוא נמוך מהכלי
שמריקים ממנו לתוכו, כי לעולם 'המקבל' נמוך מ'המשפיע'... נמצא ש'הגביע' רומז על שפלות, ועל כך נאמר 'האיש
אשר נמצא הגביע בידו' - זה שיש 'בידו' מידת השפלות 'הוא יהיה לי לעבד' - הוא שזוכה להיות עבד השי"ת.
לג. מעשה שהוצרך הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע לעבור איזה ניתוח, וסידרו את שעת הניתוח לאחה"צ, שיוכל הרה"ק
להתפלל מנחה קודם הניתוח, וערבית לאחריו (אחר שיתעורר מתרדמת הניתוח), ואף הכינו 'מנין' למעריב שימתינו עד
שיתעורר הרה"ק. למעשה, לא התעורר הרה"ק עד שעה מאוחרת מאד ובלית ברירה התפזר ה'מנין' וכבר התפללו
ערבית. כשהתעורר הרה"ק שאל את הגבאי תפילת ערבית מה תהא עליה, ויען הגבאי הנה הכל מוכנים ומזומנים
- הקהל יתפלל מחוץ לחדרו של הרבי, והרבי ישתתף בתפילה מתוך חדרו, ויצא הגבאי והחל להתפלל (בלא מנין)
כאילו יש מנין, ואמר קדיש וברכו וכו' וכו'.

אחר זמן רב, יצא פעם הרה"ק בלווית הגבאי לעת ערב, נענה הגבאי ואמר לרבי 'ס'ריפעט מיר' (לבי דואג ואינו נח),
וגילה כי למעשה לא היה אז בלילה שלאחר הניתוח לא מנין ולא חצי מנין ואפילו לא 'מזומן', אלא שעשיתי עצמי
כאילו... ונמצא שאמרתי קדיש וברכו וכו' שלא כדיון, ענה לו הרה"ק בזכות זה תזכה לחיים ארוכים טובים ומאושרים.
כי פיקוח נפש דוחה הכל - והייתי מסתכן בכך, כי לא היה בכוחי אז להשלים עם כך שאצטרך להתפלל ערבית בלא
מנין, ולבי לא היה עומד בכך...

ובך אמרו חז"ל (ברכות ח.) 'אין הקב"ה מואם בתפילתן של רבים שנאמר (איוב לו ה) הן קל כביר ולא ימאס' לה'. ומפורש בן בווה"ק (ח"ב רמה:) שהמתפלל ביחידות בודקין אותו ואת תפילתו אם ראויה היא ליענות, אבל בשמתפלל עם הציבור אין בודקים אחריו כלל (עי' בווה"ק ח"א רלד.). ועולה התפילה יחד עם תפילת הציבור עד לכיסא הכבוד ותפילתו נשמעת.

עפ"י דברים אלו ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלאזין זי"ע (בביאורו לאבות 'רוח חיים') את דברי התנא

בספר התניא סו"פ ל"ד אודות השראת השכינה זו). ונודע מה שכתב הרמב"ן (סו"פ בא) בזה"ל, וכוונת כל המצות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיחיה לבני אדם מקום ל', יתקבצו ויודו לקל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו.

ואזיל לשיטתיה, דסבירא ליה ב'בית אהרן' (דף ה:) 'וזה אצלי ברור, אשר תפלה בציבור יכול לעזור לאדם בכל דבר כמו צדיק הדור', ובמקום אחר כתב כע"ז (ג:) כי כלל זה בידי, כל אמירות ותפלות הנאמרים בי עשרה שכינתא שריא, ובעזה"י מתקנים כל התיקונים כמו תפילת צדיקי יסוד עולם.

ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר איכא מדברי ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש ט) שהתפילה בציבור גדולה מתפילת צדיק הדור, כי הוא מבאר את דברי אסתר שאמרה למרדכי (אסתר ד, טז) 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן', כי מרדכי התגורר 'בשושן הבירה' סמוך לארמון המלוכה, ואילו 'שושן' היתה עיר אחרת ששם התגוררו המון עם, לפיכך אמרה אסתר, דבשעה שיש חרון אף בעולם אי אפשר להסתפק בתפילת הצדיק, אלא צריך לאסוף ולכנס גם את היהודים הפשוטים, כי כדי לקרוע גזר דיננו בעי תפילה בציבור, הרי שהיא מסוגלת לבטל רוע גזר הדין יותר מתפילת צדיק הדור.

ויותר מזה אמרו, כי כשתבונן תראה, כי אפילו אם יעמוד צדיק הדור קדוש עליון שראשו מגיע השמימה בתפילה, ולא זו בלבד אלא שיעמדו יחדיו תשעה צדיקים וקדושים כמותו עדיין לא הגיעו לכלל עשרה אנשים פשוטים מישראל שבאו להתפלל בציבור, שהם יכולים לומר קדיש קדושה וברכו ותשעת הצדיקים אין בידם לאמרם. כל כך חשובה לפני המקום צירוף מניין עשרה יהודים.

לד. כה דרש הצ"ח בימי החנוכה (נדפס בדרשותיו דרוש לג), וז"ל. וא"כ בימים הללו ראוי ליתן לב לתקן כל הדברים הגורמים לשכינה שתסתלק מישראל, שזה היה כוונת היוונים. והנה בעוה"ר בעת הגלות אפס מקום להשראת השכינה כי חרב בית מקדשנו. אלא שהקב"ה ברחמיו השאיר לנו שארית, כדכתיב (יחזקאל יא טז) 'וַאֲהִי להם למקדש מעט' - אלו בתי כנסיות (מגילה כט.), ושם השכינה שורה. ומאריך בחומר איסור הדיבור בניהכנס"ס בעת התפילה עד שאין לך מורד במלכו של עולם בהיכלו ולפניו גדול מזה, והוא מטמא אויר הקדוש דוגמת היונים שטימאו המזבח, כי בזה הוא כמעמיד צלם בהיכל.

ומן העניין להביא דבריו הנוראים של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, ח"ב עמוד שט:) וז"ל, הקב"ה ברחמיו וחסדיו השאיר לנו 'מקדש מעט' - בית הכנסת ובית המדרש' אם אנו נוהגים בהם קודש אזי הם עתידים לקבוע בארץ ישראל (מגילה כט.) ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל והתפלות נשלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון ח"ו ומדברים בהם דברים בטלים וההבל של דברים בטלים הוא 'טמא' מתלבש בו שר של חוץ לארץ, והוא (שר זה) גם נעשה בעל הבית בבית הכנסת רח"ל, ומקבל התפלות ומכניסם אל החיצונים, והוי ליה כעובד עבודה זרה... עכ"ל.

לה. והאריך בזה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (נדחי ישראל פ"ה) כי הכל נצרכים היום ל'רחמים' איש איש בנגעו ומכאובו, אם בבני חיי ומזוני ואם בשאר פורענויות המתרגשות ובאות לעולם ה"י, ובוודאי שכל אחד מקווה שתפילתו תתקבל ב'עת רצון'. אם חכם הוא יחזיק היטב בדברי חז"ל 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים' יתפלל בציבור ויהא בידו כח כביר לפעול על ידה רפואות וישועות וכל מיילי דמיטב. ועל הכל ידע כי מי יאמר זיכיתי לבי - ותפילתי עולה למעלה מבלי כל מחשבת דברים אחרים בעת התפילה... מה יעשה, יתפלל עם הציבור שעליה אמרו חז"ל (ברכות ח.) אין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים, ובזה תנצל נפשו ותפילתו לעלות לרצון לפני אדון כל.

קצת הפרשה - פרשת מקץ

על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפני משורת הדין, ונענע לי בראשו, וקא משמע לן, שלא תהא ברכת הדין קלה בעיניך, ולכאורה יש מקום להעיר, למה חשובה ברכת הדין, והרי הוא היה בהן גדול שעמד או במקום המקודש ביותר ביום הקדוש ביותר, (שהרי אותו היום 'יום כיפור' היה, שרק אז מותר לו להכנס לפני ולפנים להקטיר קטורת), ואיך שייך לכנות ברכתו זו 'ברכת הדין'. ובפשטות הכוונה, דלגבי גדלותו של הקב"ה נחשבים כולם כהדיוט... אמנם במהרש"א (ח"א סוד"ה אכתריאל) ביאר ועל שם שהיה יחיד - קרא לה 'ברכת הדין', והדברים נוראים, דברכתו של אדם המקודש ביותר במקום וביום המקודשים ביותר אינם משיגים מעלתה של תפלה בציבור, ולא עוד אלא שהיא נחשבת כ'הדיוט' לגבי הציבור.

איתא מהרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (פרשת משפטים) דתפלה בציבור מסוגלת לפרנסה בהרחבה, כרמז בפסוק (שמות כג כה) 'ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך, והסרותי מחלה מקרבך', פתח בלשון רבים 'ועבדתם' ומסיים בלשון יחיד 'וברך את לחמך', וז"ל. עיקר עבודת ה' הוא שישתתף האדם עם הציבור בכל עניני העבודה, הן בתורה והן בתפילה... ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום ברווחה, וברכה תהיה מצויה במעשי ידיו... לי כי על ידי שהאדם מתפלל עם הציבור הוא ממשיך כל השפעות טובות על כנסת ישראל גשמי כי על ידי תפילות ציבור ירדו כל השפעות טובות לישראל, וכל הגזירות קשות יתבטלו, ולא יצטרכו

באבות (ב יג) 'הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה... ואל תהי רשע בפני עצמך'. שהרי בזה"ק (בראשית רלד.) אמרו שהמתפלל עם הציבור אף אם נפשו מדובקת בחטאים ופשעים אין הקב"ה מדקדק עמו ביחידות אלא מקבל את תפילתו בתוך שאר הציבור. אך המוציא את עצמו מן הכלל ומתפלל ביחידות, מדקדקין עמו בשמים לראות האם יש בידו די זכויות לקבלת תפילתו. ובוה מבאר בזה"ק את הכתוב (תהלים קב יח) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם'. כי ערער הוא המרמוז למתפלל ביחידות כערער בערבה, ולכך אמר פנה אל תפילת הערער משמתפלל האדם ביחידות הרי הקב"ה מדקדק בתפילתו ובכל מעשיו לראות האם ראוי הוא שיקבלו את תפילותיו אם לאו, ואם חטא ועוון בידו אין תפילתו מתקבלת רח"ל. אך ולא בזה את 'תפילתם' לשון רבים, כי כשמכליל אדם עצמו בתוך הציבור אין הקב"ה מבזה את תפילתו אף אם חוטא ופושע הוא ותפילתו עולה לרצון לפני אדון כל. ע"כ משאמר 'הוי זהיר בתפילה' הוסיף 'עצה טובה' שלא יתפלל האדם ביחידות 'ואל תהי רשע' שלא תבוא לידי דקדוק בשמים וימצאו שרשע אתה, מאחר ותתפלל 'בפני עצמך' כי אז יפששו במעשיך, אלא התפלל עם הציבור ואז תעלה התפילה בלא חיפוש יתר.

ויש להסמך לכך דברי הגמרא (ברכות ז.) 'פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל י-ה ה' צבאות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי 'ישמעאל בני, ברכני, אמרתי לו, 'הי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך

לו. הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל שכידוע הקים עולה של תורה בבני ברק בהעמדת ישיבתו הרמה, היה נוסע ומכתת רגליו מהכא להתם וחוזר חלילה לאסוף סכומים אדירים להעמדת וקיום מפעלו. פעם אחת בחזרו מנסיעה כזו לפראנקפורט, נעמד אצל הבימה בהיכל הישיבה - הראה לקהל התלמידים צ"יק (טשעק) שנתן אחד מעשירי העם ובו נכתב סכום אדיר, שהיה בו כדי להחזיק את הישיבה למשך כמחצית השנה.

וכה סיפר להם, מתחילת דרכי בהגיעי לפראנקפורט חזרתי על הפתחים אחת לאחת, בבית אחד פתחו לי את הדלת, ובשנים אחרים לא, וכך עברתי מבית לבית עד שזימן לי הקב"ה אחד מהעסקנים דשם, שהודיעני שאין זה מכבוד התורה שאסובב כך על הפתחים, לא זו הדרך, אלא ישב נא מר בביתו, ואנו נסדר עבורו 'פגישות' אצל העשירים כנהוג אצל אנשים חשובים, וכך יבוא מר לתכליתו. בהגיע העסקן לדבר עם אחד העשירים הגדולים ותיאר בפניו את מפעלות הישיבה וכו', נענה העשיר ואמר - למחר הנני נוסע למרחקים ברכבת היוצאת בשעה שמונה בבוקר, יבוא נא ראש הישיבה אל תחנת הרכבת כרבע שעה לפני שמונה 'ונסדר' שם את כל הענינים. והי בבוקר התעוררתי משנתי באיחור בשעה שבע - לראשונה בימי חיי (רבים ישנם אשר קמים בפעם הראשונה ב'שבע' ובפעם האחרונה ב... אלא שאצל גאב"ד פוניבז' הכוונה לאפוקי שעה מוקדמת יותר), מיד עשיתי חשבון ביני לבין עצמי כי אם אפנה לביהמ"ד להתפלל בציבור 'אפסיד' את הפגישה עם העשיר, מוטב שאתפלל ביחידות בביתי - שהרי גדול תלמוד תורה דרבים לבטל

מרוכים, שהרי זה 'האיש' נוהג אתם ביד קשה - שמעון איננו ואף את בנימין עומדים הם לקחת ומי יודע מה יעלה בגורלו, ומה יעלה בגורל כל הבנים הנחשדים כמרגלים... מה עשה, ידע שהקב"ה מתנהג עם בני האדם ב'מידה כנגד מידה', וכן אמרו חז"ל (שבת קנא:): 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים' לה, על כן בירכם 'וקל ש-ד-י יתן לכם רחמים - שיגלגל לפניכם שתרחמו על הבריות, לפני האיש' - קודם שתגיעו אל האיש (ויתבאר תיבת 'לפני האיש' כמו שאומר 'קודם'), וממילא בבואכם לפני האיש יתן לו ה' רחמים לרחם עליכם לט.

להתפלל עוד אלא על הגאולה שלימה שתהיה במהרה בימינו אמן'.

יתן לכם רחמים - המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים

בפרשתן (מג יד), 'וא-ל ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש', ולכאורה קשה מהו יתן לכם, והיה צ"ל יתן עליכם רחמים וכדומה, שהרי כוונת הדברים שה' יתן בלב האיש שירחם עליהם, ולא שהם ירחמו. ומבאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (אמרי שפר בפרשתן) כי בראות יעקב אבינו שבניו זקוקים עתה לרחמי שמים

עבורו פעם אחת תפילה בציבור. ברם, מיד דחיתי מחשבות אלו, וגמרתי אומר להתחזק בדברי חז"ל (מדרש רבה ראה ד ה) אין אדם שומע לי ומפסיד - אלך לביהמ"ד ואתפלל כראוי בציבור, וה' הטוב ישלים ממקום אחר. אחר גמרי את התפילה בשעה שמונה ומחצה, חשבתי לעצמי - לכל הפחות אנסה, ואגש לתחנת הרכבת, אולי משם תצמח ישועתי, ואכן, הגעתי לשם בשעה שמונה וארבעים דקות, אחר חמשה דקות בדיוק והנה מופיע עשיר זה לנגדי... והחל להתנצל על שהייתי צריך להמתין עליו כשעה שלימה, כי נאנס באונס גמור והוכרח ליסע ברכבת של תשע במקום בשל שמונה. ואז נתן לי צ"ק זה אשר עיניכם רואות כי יש בו כדי סיפוק לכלכל את הישיבה במשך ששה ירחים.

והוסיף הרב לומר - לא באתי להראותכם בזה ש'אין אדם שומע לי ומפסיד' שהרי מאמינים בני מאמינים הננו, ודברי חז"ל אין צריכים הוכחות כי אמת הם, אך זאת רציתי להראותכם כי לא די שאין מפסידים מקיום התורה והמצוות, אלא אדרבה מרוויחים בכפלי כפלים, שהרי אם הייתי ממחר ומתפלל ביחידות, ואכן, הייתי מגיע אל תחנת הרכבת בשעה היעודה... וכי הייתי נשאר להמתין על עשיר זה במשך שעה שלימה - מבלי הידיעה שאחרי שעה 'בוא יבוא ברינה' העשיר שלכבודו באתי עד הנה, פשיטא שלא, אלא הייתי מתייאש וחוזר לביתי. באמונה ש'הכל מן השמים', ולא ידעתי כי גרמתי לזה במעשי, ורק מכיוון שהתפללתי בציבור בלא חשבונות רבים קבלתי צ"ק זה. לז. הרה"ק מראדאשיץ זי"ע השיב פעם לאחד ממקורביו שביקש ממנו סגולה לפרנסה, שסגולה זו מרומזת בתורה, בפסוק (שמות כג כה) 'ועבדתם את ה' אלוקיכם ובירך את לחמך' - ועבדתם היא התפילה, וכתוב ועבדתם בלשון רבים והיינו תפילה בציבור, ועי"ז ובירך את לחמך ואת מימך. וגם היא סגולה לרפואה כדכתיב (שם) והסירותי מחלה מקרבך (נפלאות הסבא קדישא הוצאת פיטרקוב תרפ"ט, ח"א עמוד י).

לח. ב'דברי שמואל' ביאר בלשון הכתוב בפרשתן (מב כז) 'ויפתח האחד את שקו וכו' וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו', בזה"ל, יש בזה רמז, שאם יהודי פותח את ידו ושקו לפזר לצדקה, אזי ימצא את צרור כספו בשקו, הקב"ה ישלם לו כל טוב. עכ"ל.

לט. סיפר נהגו (דרייווער) של הגה"ק רבי מאיר אבוחצירא זי"ע (בנו של ה'באבא סאלי' הגה"ק רבי ישראל אבוחצירא זי"ע), פעם אחת נסעתי עם רבי מאיר מעיר לעיר, באותה שעה נסע לפנינו רכב גדול מלא במשקאות שונות (להעבירם לבעלי חנויות), לפתע פקד עלי רבי מאיר שאמחר ואקדים ליסע לפני אותו רכב הגדול, ואף שהיה הדבר כמסוכן שמעתי לקול רבי ומיד עקפתיו, מיד קפץ ה'נהג' של הרכב הגדול, וזעק עלי ב'קולי קולות' על שהעזתי פני ל'קפוץ' לפניו, ואף ניגש אל רבי מאיר בזעקותיו, וכי אתה 'רב' בישראל, וכי זוהי התנהגות ראויה... בכל עת זעקותיו הגדולות ישב רבי מאיר בשלוות הנפש והקשיב לקולותיו. בגמר דבריו ביקש רבי מאיר עמו בקול שקט ושפה רפה וברורה, יקירי, אנא ממך, צמא אנכי עד מאד, הב לי בקבוק משקה קטן... הנהג שזעמו וקצפו עדיין לא שקטו ונרגעו, הוסיף לשאוג עליו, לא די שסכנת את חיי עוד תוסיף לבקש ממני כזאת, ואף כששב להתחנן שהינו 'צמא' לא הועילו לו לרבי מאיר כל תחנוניו והלה לא הסכים להעניק בקבוק קטן ביותר. אחר הדברים האלה המשיכו כל אחד ואחד בדרכו, לא עברו רגעים אחדים והרכב הגדול התהפך והתדרדר אלי תהום, ופרחה נשמת הנהג. וביאר רבי מאיר

באר הפרשה - פרשת מקץ

לו נס מנכין לו מזכויותיו, אך יש צדיקים שיעשה להם כמה ניסים ואינו מנכה להם כלום אלא עושה עמהם הנסים בתורת צדקה, ותלוי בדבר אחד, שאם אותו צדיק אוהב לעשות חסד חנם עם הבריות, שעושה להם טובה שאין לו הנאה ממנו, אז מדה כנגד מדה יעשה לו הקב"ה נסים בתורת צדקה ומתנת חנם שאין מנכה לו מזכויותיו כלום, ועל כן רצה רשב"י לתקן מילתא להיטיב עם הבריות, מאחר שנעשה לו נס במערה ורצה שלא ינכו לו מזכויותיו כלום (עבור הנס הגדול שנעשה עמו), ומהאי טעמא 'סיהר את עיר טבריה עשה אותה נקיה', כי במעשה זה לא היה לו שום הנאה מאחר שאינו כהן, וגם לא היה גר שם, ומעתה ינהגו עמו מן השמים ג"כ במידה כנגד מידה - בהנהגת חסד ורחמים מבלי לנכות משכרו וזכויותיו. ומדבריו למדנו כיצד ביד האדם לזכות ש'קל חנון ורחום' יתן לו מתנת חיים (שהוא מהותה של מידת 'חנון') אף אם אינו הגון ואינו כדאי, והוא ע"י שיעשה טובות לאחרים שאין לו הנאה מהם, אזי יתעורר עליו משמיא בדרך מדה כנגד מידה רצון להשפיע עליו מתנת חיים^{מא}.

הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, אור חדש על ציון תאיר ונוכה כולנו במהרה לאורו.

וכך כתב ה'ערבי נחל' (בפרשתן הרוש א' ד"ה ואמנם) בשם 'האלשיך' הקדוש, עצה טובה למי שזוקק לישועה, וז"ל, וכן הוא בפרטות באנשים פרטיים, אם יתחברו ב' אנשים באהבה אמתית בלב שלם שכל אחד ייטיב להשני, ויהיה כ"ב האהבה ביניהם עד שכל אחד מהם לא יחשוב טובת עצמו, רק ישים כל מגמותיו אל טובת ותועלת חברו, אזי ממשיכים הנהגה זו על עצמם מהש"י, שבכיבול יפנה מכל עסקיו ויחשוב רק להיטיב לאלו האנשים, כי נודע מה שאמרו רז"ל 'ה' צלך' (תהלים קכא ה), שכל מה שהאדם מתנהג, כך ממשיך על עצמו מהש"י. משא"כ האנשים שאין ביניהם אהבה גמורה, אף על פי שגם שנאה אין ביניהם, מ"מ כיון שכל אחד אינו חושב רק עניני עצמו ואינו נותן לב לטובת חברו, כך הש"י אינו חושב ח"ו בטובתם. ולכן בכל עת צרה שיש ח"ו על האדם טוב לו שיתחבר באהבה גמורה עם ריע אחד או יותר... ובוזה יגרום שבכיבול יפנה עצמו מכל עסקיו ולא יחשוב רק בטובתו, וינצל מכל רע. עכ"ל^{מב}.

איתא בגמרא (שבת לנ:) שלאחר שיצא רשב"י מן המערה 'אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא', וביאר ה'בן יהודע' מה עניין זה לזה, 'ונראה לי בס"ד, דידוע דאמרו רז"ל אם אדם עושים

את כוונת קדשו שבנסוע הרכב לפניו ראה ש'מלאך המוות' מרקד מעל ראשו של ה'נהג' לקחתו מן העולם, על כן מיהרתי בדחיפות לעקוף אותו ולזכותו ב'חסד' ובצדקה המצלת ממוות, ומה אעשה שהלה לא אבה לגמול עמדי חסד... מ. ומבאר שם שלכן הוכרח יוסף הצדיק לפתור חלומותיהם של שר המשקים והאופים - כי באמת אינו מובן מה לו להתערב בחלומותיהם של גויים וזרים, אלא, שיוסף הצדיק הבין בקדושתו שלא יוכל לצאת מבור בית האסורים אם לא ייטיב לאחרים, ובוזה יעורר על עצמו מידת ההטבה מן השמים.

עובדא ידענא על שני אברכים חשובים ויקרים מעי"ת אלעד יצ"ו שיש להם קביעות ללמוד ספרי חסידות בחברותא, אחד מהם עברו עליו שמונה שנים מיום נישואיו ועדיין לא נושע, ואילו השני זכה בבנות הרבה אך התאוה תמיד גם לבן זכר, והנה לפני כמה שנים בפרשת מקץ הגיעו בסדר לימודם לדברי ה'ערבי נחל' הללו, וקיבלו על עצמם להסמיק 'הלכה למעשה', וראה זה פלא, בצום גדליה שלאחריו הכניסו שניהם את הבנים שנולדו להם בבריתו של אברהם אבינו.

מא. פעם נכנסה אשה שבורת לב אל הגרש"ז אויערבאך, ותינתה בפניו על צערה הגדול כי זה עידן ועידנים שלא זכו עדיין לזש"ק, יואיל נא הרב לברכם 'בברכת התורה' שיזכו לזש"ק בקרוב... השיב לה הגרש"ז א במעין גערה, וכי הקב"ה חייב לכם מאומה, וכי הקב"ה חייב לכם מאומה. הודו לו זמרו לו על חייכם המסורים בידו ועל נשמותיכם שנתן בקרבכם, בבריות גו"נ, ומה לכם כי תלינו עליו. פנתה לצאת מן החדר בפחי נפש, חזר הגרש"ז א ואמר לה, שמעו נא היטב את דברי אשר אומר לכם, אכן אמת הדבר שאין הקב"ה מחויב לכם מאומה, אמנם אם גם אתם תנהגו בהנהגה שאינכם מחויבים, ינהג ה' בכם 'מידה כנגד מידה' ואף הוא יגמלכם טובות למרות שאינו מחויב עשות עמכם... ואכן החלה להיות 'מתנדבת' בביה"ח 'שערי צדק' שבירושלים, ולתקופת השנה נולד לה בת בשעטומ"צ (ידועים לו

עוד כמה עובדות ששמע עובדא זאת באה אליהם, ועשו כמותם מי בנדבת 'כליה', ועוד כיו"ב, וכולם נושעו תיכף ומיד. שמעתי מפי הרב א"י לייזרזאן ז"ל ב"א של הגרש"ז א).

בגד הפרשה - פרשת מקץ

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת מקץ תשפ"א

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם (מא, א)

פירש באור החיים הק' שכל משך ב' השנים חלם בכל לילה זה החלום רק ששכחו ע"ש.

ולכאורה למה הוצרך דבר זה שיחלום כל השנתיים? ביאר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, ע"פ מעשה מהבעש"ט, שפעם נסע עם המגיד ר' מענדיל מבא"ר, ויצמא ר' מענדיל למים, אמר לו הבעש"ט: "אם יהי לך בטחון אמיתי בהשי"ת, תראה שיזמין לך מים". וכן עשה, שהתחזק מאוד בביטחון בהשי"ת. ונזדמן להם ערל אחד ושאל אותם אם הבחינו אולי בסוסים שנאבדו ממנו כבר לפני ג' ימים, והוא מבקש ומחפש אותם ג' ימים. נענו שלא ראו, ושאלו אותו אם יש לו מים, ואמר שיש לו, ונתן לשתות לר' מענדיל.

שאל ר' מענדיל לרבו הבעש"ט, כיון שהערל הנ"ל הרי לא נסע רק למעני, להרוות צמאוני, למה הוצרך לנסוע זה ג' ימים? השיב הבעש"ט הק': השם יתב' הזמין לך אותו מקודם, שאם יהי לך בטחון אמיתי בהשי"ת ימלא מחסורך. הרי שגדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות אדם עוד קודם שיהי לו זה הבטחון, ע"ז האופן שאם יהי לו בטחון, יקבלנו מיד.

וכן כאן גבי יוסף שתחלה בטח בשר המשקים ונענש, עד שהי' לו בטחון בהשי"ת, לכך הזמין לו השי"ת החלום לפרעה כל לילה משך ב' שנים שיהי' מוכן לגאולת יוסף מיד שיהי' לו בטחון בהשי"ת.

(מדרש פנחס)

ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אתו: ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה (מא, טו טז)

מהו ה"לאמר" שאמר פרעה ליוסף? ואף יוסף השיבו "לאמר". אלא, הגמרא אומרת (סנהדרין נז, ב) שהקב"ה הזהיר את אדם הראשון על העריות בפסוק "ויצו ה' את האדם" "לאמור", שלאמור מרמז על איסור עריות. פרעה הרשע רצה להקניט את יוסף, וכדי לחפות על בזיונו שהוא נצרך לפתורנו של יוסף, ובפרט אחרי ששר המשקים ריכל על יוסף דברי שקרים, כמבואר ברש"י. לכן, אמר פרעה תיכף ליוסף, "ואני שמעתי עליך 'לאמור'". דבר ראשון, שמעתי עליך שאתה יש לך חטא של עריות, ועוד שמעתי עליך 'תשמע חלום לפתור אותו'.

ענה לו יוסף, מה שאמרת שיש אצלי חטא עריות "לאמור", - "מבלעדי", אצלי זה לא נמצא, ומה שאמרת שאני יודע לפתור חלום, "אלוקים יענה את שלום פרעה"...

מאיר)

וידבר פרעה אל יוסף בחלמי הנני עמד על שפת היאר (מא, יז)

במדרש: "הדא היא דכתיב: עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע" (תהילים פו, 1).

הנה כשראה פרעה את החלום כתיב "עומד על היאור" וכשאמר ליוסף, אמר "על שפת היאור", ובמדרש תנחומא (ג) "אמר פרעה חלום חלמתי, כשבא לומר לו את החלום, בקש בבודקו, והיה מהפך לו את החלום, אמר ליה וכו'" דהיינו שפרעה שינה בכוונה כמה פרטים כדי לראות אם יוסף יעלה על השינויים. ואכן, יוסף תיקן את כל השינויים לכמו שאכן חלם, כדאיתא במדרש.

וזה כונת הפסוק "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" הכוונה: הפסוק שואל איזה עדות נתן יוסף אשר פתורנו אמיתי, למען יצא על ידי זה על ארץ מצרים בתור מושל, וע"ז מתרץ הפסוק "שפת לא ידעתי אשמע" בזה ניכר טוב פתורנו יען אמר על מלת "שפת" שלא ידע אותה והוא שומע המלה "שפת", מפי פרעה אבל כפי שידוע הוא לא חלם פרעה כן, רק חלם באמת שעומד על היאור.

(מרגניתא דרבי מאיר)

שובו שברו לנו מעט אוכל (מג, ב)

רמז למספר נרות חנוכה בפרשת "מקץ" (מג ב): "שובו שברו לנו מעט אוכל", "לנו" בגימ' פ"ו (86) אם שוברים את "לנו" תהיה המחצה מג"ג (43),

וזהו "שברו לנו" תשברו את "לנו" ויצא מג"ג, "ומעט אוכל" כלומר את האות הכי קטנה שבמילת "אוכל", דהיינו א', וביחד הרי מ"ד הוא בדיוק כמספר נרות חנוכה ל"ו ועם שמונה שמשים ביחד מ"ד.

(אוצר חיים בשם "אהל מועד")

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים (מא, לג)

יוסף מסיים לפתור את חלומו של פרעה, ופתאום הוא הופך ליועץ, ולא סתם יועץ, הוא מתחיל לפרט מה בדיוק יעשו, כמה ואיפה. פרעה קרא לו כפותר חלומות, כיצד זה, לפתע, הפך הוא ליועץ?

קושיא זו נשאלה ע"י רבים מהמפרשים שהשיבו עליה באופנים שונים, נביא כאן איפוא, כמה תירוצים:

מתרץ המגיד מדובנא על פי משל: במדינה אחת חלה המלך ומצבו החמיר והלך. כל טובי המוחות בתחום הרפואה התכנסו סביב מיטתו בנסיון למצוא תרופה למחלתו. אך הגיע שלב שבו כולם כבר "הרימו ידיים". בעוד המלך מתייסר בייסוריו, ו"סופר את השעות", הגיע לפתע רופא זוט, שהיה בטוח כי בידו המזור למחלת המלך.

ידע אותו רופא, כי ברגע שרק יעז להביע את דעתו, יתנפלו עליו כל הרופאים ה"בכירים", ויבטלו את דבריו, מחשש פן יבולע לכבודם, לפיכך נקט בדרך עורמה. הוא פנה אל המלך ואמר לו: "בידי מספר צמחי מרפא, אשר בוודאי יביאו לרפואתך השלימה, אך אין בידי הידע המתאים לרקוח אותם. בוודאי נמצא כאן בינות לחכמים הדגולים אי מי אשר ידע לרקחם כדבעי, בכדי שניתן יהיה להשתמש בהם כתרופה". כך, מובטח היה לאותו רופא כי לא יגרע מכבודם של הרופאים, והדרך לרפואתו של המלך תהיה סלולה.

באותה מידה חשש יוסף מחרטומי מצרים, פן יבטלו את דבריו ויזלזלו בהם רק מפני כבודם. לכן אמר למלך: לאחר שגיליתי לך את פתרון החלום, נותר לך רק למצוא מבין הסובבים אותך איש חכם ונבון שינהל את ה"מערכת". בכך הוא הרויח, שמכיון שכל אחד מהחרטומים חשב שהתפקיד הנכבד עשוי ליפול לידי, איש מהם לא התנגד לפתרון.

על דרך הפשט, אומר רבי חיים קנייבסקי שליט"א ב"טעמא דקרא":

כל מי שהזמין פעם בעל מלאכה הביתה מכיר את ההתנהלות הזו. בטלפון הראשון הוא אומר: "תוך חצי שעה אני אצלך". אחרי שעתיים מתקשרים: "מה קורה?" "אני 'כבר' אצלך! חצי שעה!". עוברות שעתיים נוספות: "נו, מה עכשיו?" "שתי דקות ואני אצלך, אתה כבר יכול להרתיח מים לקפה..." "מה מים? מה קפה? הוא בא לכאן לשתות קפה? לא! הוא מתכוון לומר בזה: עכשיו אני כבר ממש פה!

אומר ר' חיים: יוסף אמר את עצתו כדי לגרום לכך שפרעה יקבל את דבריו. כל החרטומים פתרו לפרעה פתרונות שונים ומשונים, פרעה לא השתכנע. יוסף היחיד שבא עם תכנית עבודה מסודרת, פרעה שומע דיבורים של "למעשה", הוא מבין - יש לנו כאן עסק עם בן אדם רציני, ומיד מקבל את פתרון החלום באמרו ליוסף: "אחרי הודיע אלוקים אותך כל זאת אין נבון וחכם כמוך".

כך גם היה עם שר המשקים. לאחר שיוסף פותר לו את חלומו, הוא אומר לו דברים מעשיים. (ומתוק האור)

ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה: שבע פרות הטבת שבע שנים הנה (מא, כו)

דברו על הפתרון של הפרות הטובות אמר יוסף "הגיד לפרעה" ואילו על פתרון החלום של הפרות הרעות אמר יוסף "הראה לפרעה", יש להבין, למה שינה את לשונו?

מבאר הגאון רבי שלמה קלוגר זי"ע, משום שדבר טוב אומרים אותו בפירוש, כמו שהגמרא אומרת בתחילת מסכת פסחים, ואילו דבר רע אומרים רק ברמז או שמראים ביד, וכן אמרו חז"ל ש"אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה". לכן, בחלום הפרות הטובות אמר: אשר האלקים עושה

"הגיד" לפרעה כאילו שהקב"ה בעצמו אמר, אבל בחלום הפרות הרעות המסמלות את הרעב אמר רק "הראה" את פרעה.

(אוצר חיים)

יען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה (מא, טז)
בשעה שיוסף בא אל פרעה ופרעה סיפר לו את חלומו ואמר לו שמעתי עליך לאמור כי תשמע לפתור את חלומי, אמר לו יוסף "בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה" וכשיוסף פתר לו את חלומו אעפ"י שפרעה היה עובד עבודה זרה, תיכף האמין בו ואמר לו "אחרי הודיע אלקים אותך אין חכם ונבון כמוך" וגם אמר "הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו", ואילו כשמשוה רבינו בא אל פרעה ואמר לו שיש בורא עולם ורוצה שתוציא את עם ישראל ממצרים אמר "מי ד' אשר אשמע בקולו" לא רצה להאמין, ונתנו לו מכות אחרי מכות ובאמצע התחיל להאמין, ואח"כ חזר בו, ואפילו בסוף שכבר שלח את בני ישראל התחרט ואמר "מה זאת עשיתו כי שלחתי את ישראל מעבדני", מה ההבדל בין פרעה של יוסף לבין פרעה של משה, הלא שניהם היו עובדי עבודה זרה, מדוע פרעה של יוסף תיכף האמין ופרעה של משה לא רצה להאמין אפילו אחרי כל האותות והמופתים?

יש סיפור ידוע שבעיר ורשה הי עשיר גדול וירא שמים, ומסחרו הי' שהיה שולח אניות סחורה דרך הים לחו"ל. פעם באה ידיעה שכל האניות שלו טבעו בים ונשאר עני ואביון, ולא היה מי שירצה להודיע לו את זה, כי חששו לנפשו. אמר הרב דהעיר ורשה כי הוא מקבל עליו להגיד לו. הוא קרא לו אצלו ובא אליו והתחיל לדבר אתו בענייני יראת שמים איך כל העולם הוא הבל הבלים, אם מאבדים את זה אין מה להצטער על זה והעשיר הקשיב והבין טוב, אחרי שעות שהרב דיבר אתו והסביר לו את ההבל של עולם הזה, שאל אותו הרב: לפי מה שאנחנו דברנו עכשיו אילו היה נטבע לך אניה אחת עם סחורה שלך, היית מצטער?

ענה ואמר: בודאי לא הצטערתי, כי דברנו עכשיו שהכל הבל. אמר לו הרב: מזה עוד אין ראייה שאתה ירא שמים באמת, כי עדיין אתה נשאר עשיר, אבל איך יהיה אם יטבע אצלך שתי אניות או שלשה מה תגיד אז? הוא חשב קצת ואח"כ אמר: גם על זה לא אצטער. אמר לו הרב: זה עוד לא ראייה על יראת שמים אמיתית, מה תגיד אם כל האניות שלך יטבעו? אמר העשיר להרב: סתם להגיד זה לא חכמה, תן לי זמן להתבונן, אמר לו הרב: יפה דברת. הכניס אותו בחדר שיתבונן והוציא את החובת הלבבות שער הבטחון ולמד כי הבטוח בה' הוא יותר עשיר עשרת מונים ממי שהוא כימאי שיכול לעשות מבוץ זהב. ומבאר שם איך אדם רוצה משכון מהקב"ה, הוא רוצה שיהיו הכל מוכן לפניו, אין לו אמון בהקב"ה ורוצה שיהי' בטוח ורוצה משכון, וכך עבר את שער הבטחון. אחרי שהתעמק בשער הבטחון יצא מהחדר ואמר לרב: כפי שאני התבוננתי בשער הבטחון, אפילו כל אניותי נטבעו בים לא אצטער, מפני שכבר הבנת שהקב"ה הוא כל יכול ויכולים לבטוח בו. אמר לו הרב: אם הגעת להבנה זו, אני אומר לך שהגיעה ידיעה ברורה שכל האניות שלך ניטבעו בלב ים! כשאמר לו הרב את זה מיד נתעלף והזעיקו רופאים אשר בקושי הצילו אותו. שאל אותו הרב: הלא רגע לפני זה אמרת בשמחה רבה שלא תצטער כלום, מדוע אם כן התעלפת? אמר לו: כשאני אמרתי לך שכל העולם הזה הוא הבל הבלים חשבתי שהאניות שלי שטות בים, אז כל העולם הוא הבל הבלים, אבל כשאמרת לי שהאניות שלי נטבעו, אז מתעלפים!

זה ההבדל בין פרעה של יוסף לבין פרעה של משה. כשיוסף אמר לפרעה שיש אלקים בעולם והוא יעשיר אותך שכל הכסף שבעולם יכנסו במצרים, אלקים כזה גם אני רוצה. אבל פרעה של משה, כשאמר לו משה שיש אלקים בעולם ורוצה שאני אשחרר אומה שלימה שעובדים אצלי ואני אאבד עשירות גדולה כזו, אז מתעלפים ואומרים מי ד'.

בזה ההבדל בין יהודי לגוי. הגוי עובד אלהיו אם הוא מקבל ממנו, אבל אם ירעב יתקצף ויקלל במלכו ובאלהיו. אבל היהודי אומר: אהבתי כי ישמע את קולי תחונוני אפפוני חבלי מות וגו' "אהבתי" מוסב גם על הסוף: הוא אוהב גם את הצרות! "חסד ואמת אשירה" - אם חסד אשירה אם משפט אשירה, באותו שירה אשר בחסד הוא שר במשפט. המדרש אומר, הצדיקים, הקב"ה רוכב עליהם שנאמר

"והנה ד' נצב עליו", והרשעים הם עומדים על אלהיהם שנה" ופרעה עומד על היאור". הכוונה, כי הצדיקים לא מבקשים כלום מהקב"ה אלא הם נושאים את הקב"ה, הם סובלים בשבילו, והם מפרסמים את הקב"ה, הם מרכבה להקב"ה שהקב"ה רוכב עליהם. אבל הרשעים הם עומדים על אלוהיהם שכתוב "והנה עומד על היאור" כי היאור הי' אלהים שלהם, הם רוצים רק לקחת מהאלהים שלהם אבל אם לא נתן להם אז מתרחקים ממנו. ראו מה בין ישראל לעמים מה בין בני לבין חמי.

(דרכי מוסר)

ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימין (מד, יב)

אומר לכם חידוש יפה, שתלמידי חכמים בוודאי יהנו ממנו מאוד. חידוש אמיתי.

הגמרא במסכת פסחים (ז, ב) שואלת: "מנא הני מילי?" - מהיכן יודעים שבדיקת חמץ נעשית לאור הנר?

משיבה הגמרא: "אמר רב חסדא: למדנו מציאה ממצאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר. מציאה ממצאה - כתיב הכא "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", וכתיב התם 'ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא'. ומציאה מחיפוש ידידה, וחיפוש מנרות - דכתיב 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות', ונרות מנר, דכתיב: 'נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן'.

שואל המהרש"א שם מדוע לא הביאה הגמרא את הנאמר קודם לכן, בפרשת ויצא 'ויחפש ולא מצא את התרפים', הלא גם שם מוזכרים חיפוש ומציאה!

הטשעבינער רב זצ"ל ספר, שהיה פעם בעיר קראקא ופגש שם שען זקן, שאמר לו פשט יפה בגמרא הזו:

הרמ"א בהלכות פסח (סי' תלב) כותב: "נוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאם הבדוק, כדי שלא יהא ברכתו לבטלה", ואת הפתיתים יכול להניח אפילו הבדוק בעצמו.

שואלים האחרונים: מדוע מתאים לומר על זה בדיקת חמץ, אם הוא עצמו מניח את הפתיתים ומחפש, איזו בדיקת חמץ היא זו? כלום נקרא ש"מצא חמץ?

השיב השען הזקן: מהיכן לומדים בדיקת חמץ? מ'ויחפש... וימצא הגביע'. ומי מצא את הגביע? - מנשה, שהוא עצמו הטמינו שם... הרי שמתאים לומר "וימצא" על דבר שהמחפש עצמו הניחו שם.

לפי זה מובן היטב מדוע לא הביאה הגמרא הוכחה מ'ויחפש ולא מצא את התרפים', כי שם לבן באמת חפש, לא הוא עצמו הניח שם את התרפים... (יחי ראובן)

מאוצרות המגידים

ויהי מקץ שנתים ימים (מא, א)

אומר המדרש (בראשית רבה פט, א): "ויהי מקץ שנתים ימים" - קץ שם לחשך' (איוב כח, ג), זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפלה."

כל אדם מתמודד בימי חייו עם קשיים ונסיונות. היכולת לעמוד איתן ולא ליפול ברוחו תלויה במידה רבה בצורת המבט. האדם צריך להביט קדימה ולדעת שלכל דבר יש קצבת זמן, לכל מציאות של חושך יש 'תאריך תפוגה' - "קץ שם לחשך".

הבה נראה כיצד התייחס יעקב אבינו לצער ולסבל - שלו ושל בניו. יעקב ובניו נקלעו למציאות קשה מנשוא, יוסף איננו. בכל העולם שורר רעב ובני יעקב יורדים למצרים הם נאסרים בחשד שהם מרגלים, ומתייצבים בפני יוסף שאומר להם (פסוק טו): "בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה". שמעון נאסר, נלקח כבן ערובה. הם שבים אל יעקב והוא נאלץ להסכים לשלוח עמם את בנימין. הם חוזרים למצרים והפעם בנימין נעצר באשמה חמורה של גנבת כלי כסף מהארמון.

בני יעקב מביטים סביבם ורואים שהכל סוגר עליהם. המצב מסוכן מכל כיוון. אך הם יודעים שהכל משמים. הם אומרים ליעקב (פסוק ל): "דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו כמרגלים את הארץ". "אדני הארץ" - זה הקב"ה. הוא מדבר אתנו קשות, כי הוא מקיים לנגד עינינו את גזרת (בראשית טו, ג) "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה".

מובא בספר "זרע ברך": יעקב אבינו אומר לבניו (מב, א-ב): "למה תתראו, הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושובו לנו משם ונחיה ולא נמות".

"תתראו" - לשון יראה, אם כן למה נאמר: "למה תתראו" ב-ת' כפולה, היה לו לומר 'למה תיראו?' אלא אמר להם: הסיבה שאתם "תראו" היא בגלל ת' שנים של גזרת שעבוד מצרים, כדבר ה' לאברהם בברית בין הבתרים (טו, יג): "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה".

וממשיך יעקב: "הנה שמעתי כי יש שבר במצרים". 'מצרים' - בגימטריא שלש מאות ושמונים. "שבר במצרים" - דהיינו כששוברים וחוצים את המילה 'מצרים' לשתיים, עולה מאה ותשעים, כמנין ק"ץ. אמר להם יעקב: בגלל הצער שלכם תופחת תקופת הגלות בק"ץ שנים. "רדו שמה" - במקום ארבע מאות שנה, תארך הגלות רק מאתיים ועשר שנה, כמנין רד"ו.

"ושברו לנו" - גם לא כל מאתיים ועשר השנים יהיו בשעבוד קשה, אלא רק כמנין "לנו" - שמונים ושש שנה, מלידת מצרים ועד יציאת מצרים.

תראו מה הכוח של יחידים, של שלושה אנשים. הם הצליחו לסלק את החושך הגדול שכיסה את העולם.

וזהו לימוד גדול לכולנו: אסור להתיימשך! צריך להתחזק ולהתעודד ולדעת שהחושך הוא רק שכבה חיצונית וזמנית. ה' שם קץ לחושך, וכשהקץ מגיע, החושך מסתלק ומתוכו בוקע אור גדול שמאיר מסוף העולם ועד סופו.

האור שבתוך החושך

יהודי שיודע מה הוא יכול להשיג בכוח האמונה והבטחון, בכוח התפילה, אינו נבהל מחושך. הוא יודע שבתוך החושך מסתתר אור גדול.

סיפר גיסי הרב אליהו כהן, מחבר ספר "אוצרות התורה":

יש לי שיעור בראשון לציון. אחד ממשנתפי השיעור הוא חוזר בתשובה שעובד באחת מקופות החולים, וממונה על חלוקת התרופות בסניפי בתי המרקחת של הקופה. יום אחד הוא ניגש אלי והתאונן על מצבו: 'אני משתוקק ללמוד תורה, אך המצב הכלכלי אינו מאפשר לי. יש לי משכנתא גבוהה ואני חייב לעבוד סביב השעון כדי להתקיים. אני מגיע לשיעור בלילה באפיסת כוחות, אני לא מסוגל להתרכז, תוך כמה דקות אני נרדם. מה יהיה אתי?'

אמרתי לו: "תתפלל שה' יתן לך אפשרות ללמוד".

יהודי צדיק תמים לא עושה חשבונות, הוא התפלל לה' שיתן לו אפשרות ללמוד.

יום אחד הוא הגיע לסניף קופת חולים בשכונת ברכפלד במודיעין עלית. הוא החנה את הרכב, הוציא את הסחורה ועשה את דרכו לבית המרקחת. הוא שכח להרים את בלם היד. 'ברכפלד' בנויה על הר. כשיצא מבית המרקחת הוא הופתע לגלות שהרכב איננו. הוא הביט ימינה ושאלה ואז התברר לו שהרכב התדרדר למרגלות הרחוב.

בניסי ניסים לא קרה אסון. למקום הגיעו שוטרי תנועה והרשויות שללו לו את הרשיון בנימוק של רשלנות וסיכון חיי אדם. בעקבות זאת החליטה הנהלת קופת החולים לפטרו מהעבודה.

הוא הגיע לשיעור ואמר לי בכאב: "עזבתי את הבלי העולם הזה, חזרתי בתשובה. אני שומר מצוות, קובע עתים לתורה, וטראה מה קרה לי: פוטרתי מהעבודה, נשארתי בלי מקור פרנסה ועם משכנתא גדולה. איך אפשר להסביר זאת?"

אמרתי לו: אתה בוודאי מכיר את הסיפור על נחום איש גמזו. פעם אחת רצו לשלוח דורון לקיסר, והחליטו שילך נחום איש גמזו, שהוא מלומד בניסים. שלחו בידו סל מלא אבנים טובות ומרגליות. בדרכו לקיסר הוא נכנס למלון לישון. בלילה באו גנבים, רוקנו את הסל ומילאו אותו בעפר. הוא הביא לקיסר את הסל, כשראה הקיסר שהוא מלא עפר, התרגז ואמר: 'היהודים לועגים לי'. אמר נחום איש גמזו: 'גם זו לטובה'. בא אליהו הנביא והתחזה לאחד מאנשי הקיסר, אמר: 'הקיסר ירום הודו, אולי זה עפר מיוחד במינו, מעפרו של אברהם, שכאשר משליכים אותו על האויבים הוא הופך לחצים'. וכך היה. הם זרקו את העפר על אויבי הקיסר, העפר הפך לחצים ופגע בהם. כאות תודה והוקרה ציוה הקיסר למלא את הסל באבנים טובות ומרגליות, נתן את הסל לנחום איש גמזו, ושלח אותו בכבוד רב.

נשאלת השאלה: מדוע כשאנו קוראים בגמרא את הסיפור הזה איננו עצובים ונבוכים? מדוע אנו קוראים את הסיפור הזה בהנאה ובשמחה? הרי מסופר שם כיצד נחום איש גמזו נקלע לצרה גדולה שסיכנה אותו ואת שלומם של היהודים?

התשובה פשוטה: משום שאנו כבר מכירים את סוף הסיפור ויודעים על הנס שעשה ה' לנחום איש גמזו.

וכיצד הרגיש נחום איש גמזו עצמו בשעה שקרה לו המקרה הזה? נחשוב לרגע: הוא שליח של עם ישראל להביא לקיסר מתנה יקרת ערך כדי שייטיב את יחסו ליהודים, והנה באים גנבים שפלים ומרוקנים את הסל מתכנו, ובמקום זאת ממלאים את הסל בעפר. נחום איש גמזו לא ידע מכך, הביא את הסל לקיסר וערר את חמתו. הוא נשלח לקיסר על ידי אחיו היהודים כדי להועיל להם, ובמקום זאת סכן את שלומם. הוא היה יכול לחשוב בלבו: רבוננו של עולם, מה עשית? למה זה קרה לי?

אבל לא אלו היו הלכי מחשבתו של נחום איש גמזו. באותו רגע קשה שבו הקיסר מגלה שהוא מביא לו סל מלא עפר, וכועס על היהודים שבזים לו, התגובה הטבעית של נחום איש גמזו היא: 'גם זו לטובה'. הוא יודע שכל מה שעושה ה' – לטובה, על כן גם בנקודת הזמן הכי קשה הוא אלא מרגיש שום קושי, כי הוא ידוע בוודאות מוחלטת שהכל לטובה. ואכן לא חלף זמן רב והתברר לו הטובה הגדולה שיצאה ממעשהו.

אם כן, בעוד אנו קוראים את הסיפור הזה בהנאה ובשמחה משום שאנו יודעים את סופו של הסיפור, נחום איש גמזו עצמו לא היה צריך להכיר

אמר להם יעקב: כעת אתם מצויים בתוך הקושי והסבל, אבל דעו לכם כי "קץ שם לחשך", החושך לא יימשך לעד, יש לו סוף וקץ. ובזכות החושך הזה, אתם תגרמו לעם ישראל שמכסת הזמן של גלות מצרים תצומצם בק"ץ שנים.

כשיש לאדם קשיים וסבל, קשה לו לראות החסד שעושה איתו הקב"ה. כשכואב – צועקים. אבל אם היה מסיר את השכבה החיצונית של החושך, היה מגלה אור גדול ורואה לנגד עיניו את החסד העצום, את הרחמים הגדולים, ואז במקום להאנח ולהתייטר, היה מודה לה' על חסדיו ורחמיו.

חנוכה – מתוך החושך בקע אור גדול

חג חנוכה חל בתקופה זו של קריאת פרשת מקץ. אומר רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל: מלכות יון הביאה עלינו חושך ואפלה, כמו שדורשים חז"ל (בראשית רבה ב, ד): "וחשך" – זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגרותיהן".

מצבם של עם ישראל בימי מלכות יון היה קשה מנשוא. המלכות אסרה לימוד תורה, הם גזרו לבטל את מצוה מילה, שבת וחודש. השפעתה הרעה של תרבות יון הביאה חלקים גדולים מעם ישראל להתיוונות. ראשי העם, האצולה היהודית, העשירים והנכבדים, היו מתיוונים.

אחד הכהנים נשא אשה גויה, אחיו הכהנים גרשו אותו ולא נתנו לו לשרת בבית המקדש. מה עשה? ביקש אישור מאלכסנדר מוקדון שיתן לו רשות לבנות בית מקדש חילופני בהר גריזים.

המצב הרוחני היה בכי רע. הטומאה איימה לסלק את הקדושה, עוסקי תורתך נתנו ביד זדים. חושך מוחלט!

אך בתוך החושך הקב"ה מחביא את האור הגדול. הוא שמר לעם ישראל 'פך שמן טהור' – משפחה אחת קדושה וטהורה, משפחת אחת שתחולל מהפכה שלמה בעם ישראל. היא תקום להלחם במלכות יון – ותוכל לה!

כשמתיהו כהן גדול צעק "מי לה' אלי", ההענות מועטה ביותר. מה הסיכוי של מתתיהו ובניו מול אימפריה שכבשה ארצות ועמים ושלתה על כל העולם? בדרך הטבע אין שום סיכוי. אבל כאשר "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול" (ישעיהו ט, א), מי שגם בתוך החושך רוצה את האור גדול החבוי בו – האור הזה מנצח!

זה הלימוד שלמדים מהפרשה הזאת. אל תאמר: החושך שולט ואין תקווה. אדם אחד, משפחה אחת, יכולים לסלק את החושך, ולהבקיע מתוכו את האור הגדול. נר אחד מאיר את האפלה ומסלק את החושך.

אנו מודים לה' על הנסים והנפלאות שעשה "בימים ההם בזמן הזה". כשם שבימים ההם שם ה' קץ לחושך – כך גם בזמן הזה. לכל חושך יש קץ. ובכדי לסלק את החושך לא צריך מיליונים, די בפך שמן טהור קטן, בקבוצה קטנה, באדם אחד!

כחם של שלשה להחיות מתים

רבי משה סולובייצ'יק מביא לכך עוד דוגמא מתקופה קשה אחרת בעם ישראל – חורבן בית ראשון. בתוך שבעים שנה, מצבו הרוחני של עם ישראל התדרדר לשפל נורא. יהודים נשאו נשים נכריות, לא שמרו שבת, לא שמרו יום טוב.

עם ישראל התשחווה לצלם. יש שלשה יחידים שלא השתחוו לצלם – חנניה מישאל ועזריה. הם קדשו שם שמים רבים. נבוכדנצר הכניס אותם לכבשן האש והם יצאו בלי פגע.

אומר הגמרא (סנהדרין צב ע"ב): "בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל: לך והחיה מתים בבקעת דורא. כיון שהחיה אותן, באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו. אמר: מה טיבן של אלו? אמרו לו: חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא".

ומספרת הגמרא, שבאותה שעה נאלץ נבוכדנצר להלל ולשבח בעל כרחו את הקב"ה, וכה אמר (דניאל ג, לג): "אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר" – "אותותיו מאד גדולים ומופתיו התמוהים מאד חזקים, מלכותו מלכות עולמים וממשלתו עם כל הדורות" (מצודת דוד).

יחזקאל הנביא הלך והחיה מאתיים חמישים אלף אנשים שמתו בבקעת דורא. מי היו אנשים אלו? הגמרא מביאה כמה דעות. יש אומרים שאלו בני אפרים שיצאו ממצרים קודם הזמן, יש אומרים שאלו העצמות היבשות שלא היתה בהן לחולית של מצוה, ויש אומרים שאלו אנשים שהיו שוחטים בהמות טמאות בקודש הקודשים.

בזכות שלושה אנשים חזרו לתחייה מאתיים וחמישים אלף איש, שיש אומרים שלא היתה בהם 'לחלוחית של מצוה', או שהיו רשעים גמורים שהעזו לשחוט בהמות טמאות במקום הקדוש ביותר.

מאתיים וחמישים אלף האנשים הללו קמו לתחיה ושוררו שירה לה'. לפי דעה אחת הם מתו מיד, לפי דעה אחרת הם המשיכו להחיות וילדו ילדים.

אחרות, ותרצו: "בשאר מצוות גנון לולב, וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה – משום חביבות הנס".

ולאחר שראינו את גודל חשיבות פרסומי ניסא בהדלקת נרות חנוכה, מה יהיה דינו של אדם שהדליק את הנר וכעבור זמן קצר כבה? הדעת נותנת שלא יצא ידי חובה ועליו לחזור ולהדליק, שכן העיקר הוא פרסום הנס, ואם הנר לא הספיק לדלוק למשך שיעור זמן ההדלקה – יחזור וידליק.

אך ההלכה אינה כן. אומרת הגמרא (שבת כא ע"ב): "כבתה אין זקוק לה". אם הוא שם שמן בכמות מספקת לשיעור הזמן, והניח את החנוכה במקום שהרוח אינה אמורה לכבות את הנרות, אם בכל זאת כבו הנרות מיד לאחר ההדלקה – יצא ידי חובת המצווה ואינו חייב לחזור ולהדליק.

ונשאלת השאלה: מדוע?! הרי עיקר ההדלקה היא משום פרסום הנס, ואם הנר לא הספיק לדלוק שיעור זמן ההדלקה חסר בפרסומי ניסא, ומדוע "כבתה אין זקוק לה"? אדם צריך למכור את בגדו כדי לקנות נר חנוכה. ומה יצא לבסוף? הוא ישאר קרח מכאן ומכאן, בלי בגד ובלי הדלקה!

אלא מכאן אנו רואים, שלא כל מה שנראה בעינינו ככשולון הוא אכן כזה. "כבתה אין זקוק לה". עליך מוטל להדליק, ועל ידי עצם ההדלקה פרסמת את הנס. ואם אתה מצידיך פעלת כראוי ועשית את המוטל עליך – המעשה מושלם, ללא דופי.

כוחם של נרות חנוכה

ג'ק ודיאנה היו זוג יהודי באוסטרליה. במקור הם היו יעקב ודינה. הוא היה בן לניצולי שואה שהתרחק מהיהדות. הוא ואשתו התנהגו כמו גויים גמורים. לא קיימו מצוות, לא שבת, לא יום כיפור, לא חמץ בפסח. כלום! יום אחד קראה האשה בעתון מקומי שהיהודים חוגגים בדצמבר את חג החנוכה. וכיצד חוגגים? מדליקים נרות בחנוכה בחלון הבית.

היא החליטה להדליק נרות בחלון. כמוכן, בלי שום ברכה. אין לה מושג מהן הברכות שמברכים על ההדלקה. כמוכן, היא לא הקפידה על ההלכות. העיקר שהחנוכה דולקת בחלון והאורות מרצדים.

באותו הלילה התחוללה סערה גדולה באזור מגוריהם, היו שטפונות עזים. היתה הפסקת חשמל כללית בכל האזור, עלטה מוחלטת. הגיעו כוחות חילוץ. בני הזוג צעקו לעזרה, אך איש לא שמע את קולם.

לפתע ראה איש הצלה אורות מרצדים מהחלון. היו אלו נרות החנוכה שהדליקה האשה. הוא הבין שבדירה ההיא מתגוררים אנשים. הוא עלה עם צוותי הצלה לדירתם ובני הזוג חולצו בשלום.

בשעה שהיא הדליקה את הנרות היא לא שיערה לרגע שנרות החנוכה יצילו אותם ממיתה. היא לא התכוונה להדליק את הנרות כמצווה, אלא סתם כטקס יהודי סמלי. אבל משמים הראו להם את כוחם של נרות חנוכה. המקרה הזה גרם להם לפקוח את עיניהם, ובעקבות זאת הם התקרבו ליהדות והחלו לשמור מצוות.

החושך המוחלט הפך לאור גדול

ביפו פעל תלמוד תורה לילדי האזור. בכתה ח' היו ארבע העשר ילדים. במשך שנה שלמה פעלו פעילי 'לב לאחים' וארגון 'אחינו' לשכנע אותם שבסיום השנה ימשיכו את לימודיהם בישיבה קדושה, אך כל השכנועים אלו בתוהו, אף ילד לא המשיך לישיבה, כולם המשיכו לבתי ספר תיכוניים.

לפעילים המסורים היתה חלישות דעת מיוחדת מאחד התלמידים, ילד מוצלח וכשרוני, בעל מידות טובות. הם השקיעו בו מאמצים רבים, שוחחו איתו, שוחחו עם הוריו, הפעילו מכש לחצים, אך שום דבר לא הועיל. הוא משיך את לימודיו בתיכון, חלם ללמוד רפואה.

הם חשו כשולון צורב. כיתה שלמה – אפס הצלחה. אחרי כמה שנים פגש אחד הפעילים בחור ישיבה צעיר. הבחור פנה אליו ושאל: "אתה זוכר אותי?" הפעיל הביט בו ולא זיהה אותו.

היה זה הנער הכשרוני מהתלמוד תורה ביפו. הוא סיפר שהתחיל את לימודיו בתיכון, אך הוא לא מצא את עצמו ואז החליט לעזוב את התיכון ולעבור ללמוד בישיבה.

כמה עגמת נפש היתה לפעילים המסורים! הם ניסו וניסו, אך ללא הצלחה. הם היו בטוחים שנכשלו כשולון חרוץ. כל ההשקעה של התלמוד תורה בתלמידים – ירד לטמיון.

אך לבסוף מה התברר? החושך המוחלט הפך לאור גדול.

ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה

התור המתארת את יפיו של יוסף הצדיק (לט, ו): "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה". והדבר תמוה מאד, הרי התורה לא מספרת לנו ספורי דברים בעלמא, לכל מילה יש משמעות, ומה באה התורה ללמדנו בזה? איזו חשיבות יש ליפיו החיצוני של אדם?

יוסף ירד מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. הוא היה בן יקיר של יעקב אבינו וזכה ליחס מיוחד ממנו. במשך שנים הוא למד תורה מפי אביו. הוא היה שנוא על אחיו והם השליכו אותו לבור מלא נחשים ועקרבים. אחר כך

מראש את סוף הסיפור כדי שלא להצטער על מה שקרה לו. גם ובאותו רגע שגילה את הסל מלא עפר, הוא היה בלי שום צער ועצב, כי ידע ש'גם זו לטובה' ובוודאי תצא מזה רק טובה. איך תצא מזה טובה? הוא אינו יודע. אך מה זה משנה? העיקר שהוא יודע שבתוך החושך מסתתר האור הגדול. את הסיפור הנפלא הזה סיפרתי ליהודי. הוא התעודד והתחזק מן הדברים ואסף כוחות כדי להמשיך את שגרת חייו. כעת התפנה לו זמן, יש לו אפשרות להגיע לשיעורים בתדירות גבוהה יותר. אך הקושי הכלכלי החריף. לא קל להיות אדם בעל משפחה שמטה לחמו נשבר. הוא ניסה לחפש עבודה אחרת, אך באף מקום לא ששו לקבל אדם מבוגר שפוטר מעבודתו על רקע של רשלנות וסיכון חייו אדם.

יום אחד הוא הגיע לשיעור כשהוא מחייך מאוזן לאוזן. מה קרה? הוא סיפר לי בשמחה כי קופת החולים החליטה להחזירו לעבודה. הם סיפרו לו שמאז שפיטרו אותו הם הספיקו להעסיק במקומו ארבעה עובדים, כל אחד גרוע מקודמו, האחד היה לא מקצועי, השני לא עמד בלוח הזמנים, השלישי היה עצל ובקושי עבד, הרביעי היה לא אמין בהתנהלותו הכספית. החליטו אפוא להחזיר לעבודה את העובד הותיק, המקצועי והמסור. ומה באשר לנהיגה ברכב, הרי שללו לו את הרשיון? אין בעיה, יצמידו לו רכב ונהג...

מאז נפתחו לו חיים חדשים. הוא היה נוסע לסניפי הקופה בכל רחבי הארץ כשהוא יושב בנוחות ברכב ולצידו נהג צמוד. היתה לו ספריה ברכב, ואת זמן הנסיעה הממושך היה מנצל ללימוד.

יום אחד הוא אמר לי: "בתחילה חשבתי לעצמי: רבוננו של עולם, למה זה קרה לי? למה ה' החשיך לי את החיים? ולא ידעתי שבתוך החושך הזה הסתתר אור גדול. אילו הייתי יודע מראש מה טומן החושך הזה, תאמין לי שבשעה שהודיעו לי על פיטורי הייתי רוקד משמחה..."

שכרם של קוצים

למה קראו לאשתו של יוסף אסנת? אומר החזקוני: 'אסנת' לשון סנה. היא הייתה מתחבאת בסנה, בין הקוצים, כדי שלא יטמאו אותה.

היא היתה נדקרת ונפצעת מן הקוצים ואומרת: רבוננו של עולם, הושלכתי למצרים, ערוות הארץ, וכדי להנצל מטומאת מצרים מצאתי פתרון מקורי – להתחבא בתוך קוצים. איש לא יעלה בדעתו לחפש אותי במקום כזה. אבל למה זה מגיע לי?

אמר לה הקב"ה: את מוכנה להפצע ולהדקר כדי שלא יטמאו אותך ערלים? חייך שתזכי להנשא ליוסף הצדיק ותזכי להיות אמו של שני שבטים, אפרים ומנשה.

אילו היתה אסנת יודעת בשעה שנדקרה מן הקוצים כי וכות זו תעמוד לה להנשא ליוסף הצדיק ולהקים שני שבטים בישראל – היא היתה שמחה בשריטות ששרטו הקוצים בבשרה.

הכשולון הוא ההצלחה

בחנוכה אנו למדים שהצלחה וכשולון אינם נמדדים לפי כלי ההבנה השטחיים שלנו, אלא במושגים האמתיים, הפנימיים והעמוקים. אדם עושה פעולה מסויימת ובטוח שזה כשולון, ובא הקדוש ברוך הוא ומראה לו שמה שהיה נדמה לו ככשולון – זו הצלחה.

צא ולמד ממצוות הדלקת נר חנוכה, המצווה המרכזית של חנוכה. נפסק בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תרעא סעיף א): "צריך להזהר מאוד בהדלקת נר חנוכה, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק".

עד כדי כך גדול חיוב הדלקת נר חנוכה, שצריך אדם למכור את בגדו, כדי לקנות שמן להדלקה! ומדוע? כי פרסום נס חנוכה חשוב ביותר. מוטב שלא יהיה לו בגד מאשר שלא יזכה להדליק נר חנוכה!

עיקר מטרתה של המצווה – פרסומי ניסא. לכן אומרת הגמרא (שבת כג ע"ב) שאם יש לו אפשרות לקיים מצוה אחת משתי המצוות – נר חנוכה או קידוש, הדין הוא שנהר חנוכה עדיף, ומדוע? "משום פרסומי ניסא". זהו חידוש גדול – נר חנוכה חשוב יותר מקידוש על היין בשבת!

מסיבה זו מדליקים את נרות חנוכה בפתח הסמוך לרשות הרבים או בחלון הפונה לרשות הרבים, כי מטרת ההדלקה לפרסם את הנס. ולכן נר חנוכה שהניחו למעלה מעשרים אמה – פסול (שם כב ע"א), משום "דלא שלטא ביה עינא", העין לא שולטת בו.

במצוות הדלקת נר חנוכה אנו מוצאים דין מחדש – "הרואה נר של חנוכה צריך לברך" (שם כג ע"א). לא רק העושה את מעשה המצווה מברך עליה, אלא גם מי שלא קיים את מעשה ההדלקה אלא רק ראה את הנרות – מברך. ומדוע? כי עיקר ההדלקה היא כדי לפרסם את הנס.

ואכן, תמהו התוספות (סוכה מז ע"א ד"ה הרואה), מדוע תקנו חז"ל ברכת הרואה רק על ראייה של קיום מצוות נר חנוכה ולא על ראיית קיום מצוות

המשקים וזכרתי והזכרתי נתוספו לו שתי שנים מוכח שהיה במדרגה גדולה של בטחון בה, שגם על ב' מילים של השתדלות נענש.

בספר "חפץ חיים" ("ח"ח חיינו ופעלו" ח"ג) מבאר זאת הרב מ. מ. ישר, עפ"י מה שסיפר לו הרב הגאון הצדיק ר' יוסף אהרן רבינוביץ מת"ס "פרי דוד" את המאורע הבא:

יהודי חסידי בוורשא פנה אליו פעם בשאלה: היות והוא סובל מחמצן בקיבתו, פקדו עליו הרופאים לאכול רק מאכלים קלים ותכופים לבשולם, הרשאי הוא איפוא לאכול פשטידה [קוגל] בשבת?

ענה לו הרב - רשאי הנך לאכול פשטידה בשבת ולא יזיק לך מאומה בעזרת ה' יתברך, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא אין לך איפוא ממה לחשוש. שוב חזר האיש ושאל האמנם, רבי, לא יזיק לי? והיה בטוח שיקבל הבטחה נוספת.

אמר לו הרב, לא, שוב אסור לך לאכול! הישנות שאלתך מוכיחה שאמונתך בכחה של השבת רופפת היא, משום כך אסור לך לסמוך על זאת, אלא עליך למלא בדיוק אחרי הוראות הרופא.

בזה מובן גם אצל יוסף, אלמלי הסתפק יוסף בבקשה אחת משר המשקים "כי אם זכרתי" לא היה בכך משום עוול, השתדלות שכזו לא היתה מהווה סתירה לבטחוני, ואילו הוא שנה פעם נוספת "ההזכרתי אל פרעה" פעמיים שטח את בקשתו לפני שר המשקים, בכך היתה משום הגדשת הסאה לבעל בטחון כיוסף הצדיק, בכך הרי מתח על עצמו חשד שאף הבקשה הראשונה נובעת היתה מחוסר בטחון דק מן הדק לפי ערכו בבחינת "הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה" ונענש בשתי שנים נוספות.

"חזון איש" (אמונה ובטחון" ב, ו) מבאר, יוסף ידע שאין הצלתו תלויה בהשתדלות, והכל מיד ה', אבל בהיות שנתחייב האדם בפעולות ולא לסמוך על נס חייב יוסף את עצמו לבקש משר המשקים. אמנם בהיות תכונת הרהבים שאין בטבעם לזכור ולהטיב לזולת, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש, דמי שמיאוש עושה כל מה שיכול, אף בדברים הרחוקים מכל תועלת, אבל אין לבטוח לעשות כל אלה, ואין פעולה זו מפעולות החובה ואחרי שאינה חובה היא אסורה.

השתדלות יתר מדיקה

בספר "שאל אביך ויגדך" ("ח"א ס"ג) מסופר: בפרוץ מלחמת העולם השנייה שהה הגרי"ז זצ"ל בוורשא, ושם התאכסן בביתו של נגיד אחד. מכיון שהרב הקפיד שלא לאכול 'חדש', הביא עמו כמה ככרות לחם, שאין עליהם חשש 'חדש', כדי שיהיה לו מה לאכול בינתיים. כבר הגיעו עשרת ימי תשובה, והמלחמה כבר היתה בעיצומה. העיר וורשא היתה נתונה במבול של הפצצות מן האויר מידי הגרמנים ימ"ש. כאשר נכנסה הרבנית לחדרו של הרב זצ"ל, ראתה שהוא אוכל על השובע, ואינו דואג להשאיר לחם לסעודת ערב יום הכיפורים שהיא מצות עשה. לשאלתה של הרבנית על כך, ענה הרב כי לא צריך לדאוג, כי הוא סומך ובטוח שהקב"ה יזמין לו לחם שאין בו חשש חדש לסעודת המצוה של ערב יוכ"פ, אבל מכיון שדעתה של הרבנית לא נחה השאיר הרב שני כזיתים של לחם לאחר הסעודה.

והנה בערב יוה"כ נכנס אחד האופים של העיר להרב מבריסק וכמה ככרות לחם בידו, ואף בישר לרב, היות ויודע אני שהרב אינו אוכל לחם שיש בו חשש חדש, הנה אני אגרת מוזן וקמח לקראת המלחמה והקמח הזה אין בו חשש חדש. הפנה הרב זצ"ל מבטו לעבר הרבנית כרוצה לרמוז לה כשיש בטחון בה' אין מה לדאוג...

לאחר כמחצית השעה, נכנס האופה וסיפר לרב כי הכין גם דגים לצורך סעודת ערב יוכ"פ, אבל בשעה שיצא מביתו, ומגש הדגים בידו, נפלה לפתע פצצה במקום סמוך לו, ומחמת הדף הפצצה נשמט מידו המגש עם הדגים ונפלו לריצפה ואינם ראויים עוד לאכילה.

אמר על זה הרב לרבנית, אילו נמנעתי אתמול להשאיר אותם שני כזיתים של לחם לצורך היום, הייתי זוכה גם לדגים הללו לסעודה, אבל בעשותי השתדלות זו - נעשה פגם במידת הבטחון, ולכן לא היתה לנו הזכות ונפלו הדגים לעפר ונפסלו לאכילה!...

(אוצרות התורה)

משל נמרץ בענין זה המפורסם בספרי המוסר על עניין ההשתדלות: עני אחד שזה ימים לא בא אוכל מזין לפיו, והעניות מראה אותותיה על פניו המסכנות מבלי יכולת להסתירה. מהלך לו אותו עני ברחובות העיר שמא ימצא מזונו ומלבושו מאנשים רחמנים, והנה יהודי טוב מזדמן לפניו, שואלו העני: אולי מכיר אתה מקום גמ"ח המחלקים מזון ומלבוש לעניים בחינם? עונה לו היהודי: בודאי, האיך לא שמעת, ברחוב יפו ישנם אנשים גומלי חסדים המחלקים חינם אוכל ומזון! ובפרט לנצרך כמון שנראה שזה כבר כמה ימים שלא אכלת כראוי, לך למקום זה ותשביע רעבונך. שמח העני, והלך לכיוון אותה כתובת. משום מה טעה, ובמקום להיכנס

מכרו אותו לישמעאלים, הישמעאלים למדינים והמדינים למצרים. הוא הורד למצרים ונעשה עבד בבית פוטיפר.

במשך כל התקופה הזאת לא מאבד יוסף את התקוה שיום אחד יבוא מסע התלאות הזה לקיצו, והוא יחזור לבית אביו כמאז ומקדם. התקווה הזו מחזיקה אותו. הוא בטוח שאביו לא ירפה מלנסות לאתר אותו. הוא ישלח שליחים לכל העולם, יפרסם בכל מקום מודעות ענק עם כותרת זוועת - 'נעדר'. כשיתברר ליעקב שבנו שבוי בבית אדוניו המצרי, הוא יהיה מוכן לשלם הון רב כדי לפדות אותו.

עוברת שנה, עוברות שנתיים שלוש, אך יוסף לא ראה שום סימן שמשוה עומד לקרות. אף אחד לא מחפש אותו. הוא עתיד להנמק במצרים.

במצב הזה הוא עלול לאבד את התקוה, ובלי תקוה אין ערך לחיים. רוחו תשבר, הוא יאבד עניו במתרחש סביבו ויזניח את עצמו, לא יאכל ולא ישתה.

אומרת התורה: "ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה". במשך כל השנים, עם כל התלאות שעברו עליו, יוסף אינו מאבד את התקוה. גם עתה, אחרי שנוכח לדעת שאף אחד לא מחפש אותו, הוא נשאר איתן ברוחו. רצון החיים פועם בו כאילו הוא נמצא בבית אביו.

וכיצד הצליח לעשות זאת? כיצד עלה בידו לשמור על צלם אנוש ולא לאבד מיפיו כהוא זה? - "ויהי ה' אתו" (פסוק ג). הוא לא לבד! הוא ידע שבתוך החושך ה' נמצא איתו. לכן "וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו". אם ה' נמצא איתו - אין זה חושך! החושך הוא רק שכבה חיצונית, שאם מסירים אותה רואים אור גדול.

שעת דמדומים - שעת מבחן הבטחון

הדעת נותנת שהדלקת נר חנוכה תהיה בזמן חשכה מוחלטת, שאז אור הנרות מאיר את החשכה באור גדול. אך לא כך ההלכה. ההדלקה אינה נעשית בחשיכה, אלא בשעת דמדומים של בין הערביים ושקיעת החמה, בשעה שעדיין יש מעט אור היום. מדוע?

כשיש חושך מוחלט - לאדם אין ברירה אלא לבטוח בה'. אבל כשיש מעט אור, יכול האדם להשען העל האור ולחשוב בלבו שיוכל להסתדר בעצמו. זו שעת המבחן של האדם - האם יסמוך על עצמו ועל כוחות הטבע שסביבו, או שישים כל בטחונו אך ורק בה', ללא שיור.

לכן מדליקים את הנרות בשעה שיש מעט אור, כדי להוכיח שלמרות האור איננו נשענים עליו כלל, אלא אנו נשענים אך ורק על בורא עולם. הבטחון המוחלט בה' הוא שנותן לנו את הכוח להצליח.

אומר רבי אלימלך בידרמן שליט"א: "משיח" - ראשי תבות: מדליקים שמונת ימי חנוכה.

כיצד יבוא המשיח כאשר "החשך יכסה ארץ" (ישעיהו ס, ב)? איך תבוא הגאולה כאשר הטומאה משתוללת בעולם?

אורו של משיח יפציע ויתגלה מתוך החושך. "כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים - ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה" (ישעיהו ס, ב). האור נמצא בתוך החושך והוא בוקע מתוכו.

אומר דוד המלך (תהלים כב, א): "למנצח על אילת השחר". כך תהיה גאולתם של ישראל - כדרך השחר העולה מתוך החשכה; מתוך עומק החשכה של הגלות - יצאו לאור גדול של גאולה וישועה.

(רבי גואל אלקריף - דורש טוב)

"ויהי מקץ שנתים ימים" (מא, א)

אמרו במדרש "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו" זהו יוסף "ולא פנה אל רהבים" ע"י שאמר לשר המשקים וזכרתי נתוספו לו שתי שנים ע"כ

דברי המדרש תמוהים מאד דהנה בתחילה מתאר את יוסף כאיש אשר שם בה' מבטחו ולבסוף מציין אותו בחוסר בטחון שעל זה נענש בעוד שתי שנים? עוד תמוה מדוע נענש יוסף בזה שביקש משר המשקים שיזכור אותו הרי עשה בזה השתדלות המותרת ואף רצויה?

נאמרו בזה כמה ביאורים

הרש"ש (בהגהות על המדרש) וב"בית הלוי" ביארו דהנה התורה התיירה לאדם לעשות השתדלות ע"י תחבולות אנושיות כמאמר חז"ל יכול [אדם] יושב ובטל [ולא יעשה שום השתדלות לפרנסתו ושאר ענייניו] תלמוד לומר "למען יברכך כו' בכל אשר תעשה" אמנם שיעור ההשתדלות המותרת אינו שווה בכל אדם, כל אחד לפי ערכו במידת הבטחון, כך צריך למעט בהשתדלות.

הנה יוסף הצדיק לפי מדרגתו במידת הבטחון גם השתדלות קטנה היתה מיותרת, ולכן נענש עבור שאמר לשר המשקים שיזכרוהו וזה כונת המדרש "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו" זהו יוסף שלעולם "לא פנה את רהבים" אלא, תמיד היה בוטח רק בקב"ה, ומה ראייה לך שהרי ע"י שאמר לשר

לרחוב יפו בית מס' 18, נכנס לבית מספר 16 באותו רחוב. בית גדול, נאה ומרווח, מקיף הוא בדלת, והנה לקראתו בעל הבית, פותח הוא בשאלה לרצונו, ומשיב לו העני, האם כאן הוא בית הגמילות חסדים למאכל ומלבוש? תיכף קלט בעל הבית שעני זה טעה, שבמקום להכנס לבנין 18 הסמוך הגיע לביתו במספר 16 והחליט לנצלו, השיב לו: "בודאי, כאן מחלקים הכל, אולם אונן הטענה אותך במעט, החלוקה אינה בחינם לגמרי, צריכים קצת לעבוד" חשב העני שמסתמא טעה וכי מי נותן אוכל ומלבושים חינם, ובכן, אמר לבעל הבית: "מסכים אני לקבל עבודה כלשהי על מנת שלעבר אקבל מזון ומלבוש" הבטיח לו בעל הבית שאכן כדבריו כן יהיה. העני הרעב והמיוגע עבד יום שלם בביתו של בעל הבית, ניקה לו את גינתו, את ביתו, וכמו כן ביצע שליחויות מסוימות. לערב, והוא כבר כמעט נופח את נשמתו, מבקש הוא על נפשו את מזונו ומלבושיו, תיכף משיב לו בעל הבית: "בודאי, אקיים הבטחתי לך, תיכנס לבנין הסמוך ושם תקבל ככל אשר תחפוץ", העני בתמימותו חשב כי זו הפרוצדורה, עובדים כאן ומקבלים שם, הולך הוא לתומו לבנין הסמוך, וטענתו בפיו: "עבדתי בבנין הסמוך על מנת לקבל כאן מזונות ומלבושים", מיד הבין בעל הגמ"ח שאכן נפל עני מסכן זה בשכנו הנוכל, בשל טעות בכתובת, ואותו נוכל ניצלו כביכול שעל מנת כן יקבל כאן את מזונו ומלבושו שהיה מקבלם חינם אילו היה מגיע ישיר לכתובת הנכונה.

והנמשל הוא, האדם נצרך למזון ומלבוש ולייתר צרכיו, פוגש הוא ביצר הרע והלה מציע לו "להשתדל", "בלא השתדלות תמות ברעב!" צריך להשקיע גוף וראש בעולם הזה והגם שלפעמים באה השקעה זו על חשבון תורה ותפילה או יתר מצוות, ולאחר שעמל ועבד, שולחו יצר הרע לקבל מחייתו מאת ה"פותח את ידך ומשביע לך חי רצון"... שהרי, וכי ליצר יש לו חיים ומזון ליתן לאדם? הרי הוא מקור המוות והרע! נמצא האדם נגרר לפיתוי הבטחת מזונו מיצרו הרע כשלמעשה שולח הוא אותו לקבל את מזונו מאותו מקור שהיה נותן לו את פרנסתו וגם יותר ברווח וכבוד אילו לא היה טורח על חשבון תורתו ותפילתו.

זו, אכן, מיינה כראוי ושמה בצד את הכבסים של חברתה ואת הכבסים שהוסיפו בני משפחת המהרד"ם...

השניה נבוכה כשנודע לה שהרב הערים עליה, וקבלה בהכנעה את נזיפתו ואת דרישתו להסתפק במה ששייך לה...

ויהי מקץ שנתיים ימים (מא, א).

"קץ שם לחושך", זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה, זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפילה, כיון שהגיע הקץ חלם פרעה חלום (ב"ר פ"ט, א).

יוסף מצטער ומתענה שנתיים ימים בבית הסוהר, וכל זה למה? מפני שהשתדל אצל שר המשקים! והדבר פשוט למה נתייסר כ"כ, כי הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, למרק עוונותיהם.

הקב"ה מדקדק עם הצדיקים

ולמה מדקדק הקב"ה כ"כ עם הצדיקים? שמעתי מהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, דהבונה בנין גדול ורב קומות צריך לדייק ביסודות הבנין מאוד מאוד, כי כל סטייה וטעות קטנה ביסודות, גורם עיוות גדול בקומות העליונות. כך גם הצדיקים שהם יסוד העולם, מדקדק הקב"ה עמם בדקדוק דק עד אין נבדק, ומפני כך דקדק הקב"ה עם יוסף כ"כ.

ומאחר והצדיקים יודעים את הסוד הלזה מחבבים המה את היסורים וחפצים בהם, וכמו דאיתא במדרש (הובא בתורה שלימה) "ויהי מקץ שנתיים ימים" דלכאורה תיבת "ימים" מיותרת. אלא לומר לך, שיוסף היה מצפה ומחכה כ"כ עד שהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו את היסורים שיכפרו לו את עוונותיו, והיו נחשבים לו יום לשנה, ולרוב תשוקתו עברו עליו מחר שנתיים ימים, כשני ימים.

כך גם נראה גם אצל דוד המלך ע"ה שביקש יסורים, וכך אמר "הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרי" (תהלים נא, ד).

גם אצל התנאים מצאנו בקשת יסורים, אצל ר' אלעזר בר' מעון בגמרא (ב"מ פ"ג), וגם בדורותינו אנו, שמענו מבאי ביתו של ר' מרדכי פרוגומנסקי זצ"ל, שקודם פטירתו שמעוהו מלחש, רבונו של עולם, הוסף יסורים על יסורי עוד ועוד כדי שאתנקה לגמרי מעונותי.

הבורח מן היסורים

ואף שאין לנו מושג כלל בבקשת היסורים, ולא עוד שאנו מבקשים "ולא על ידי יסורים וחלאים רעים" אך לכה"פ צריכים אנו לא לברוח מן היסורים. והבורח מן היסורים, אמר על זה אדמו"ר הגאון ר' לייב זצ"ל, שהרי הוא דומה כמי שרואה את הקב"ה מרים מקל כדי להכותו, ולפני שהמקל מגיע לראשו, מסיר ראשו ובורח, והמקל נשאר באויר.

והמשיל החפץ חיים משל נמרץ על הבריחה מן היסורים, האיך נראה אדם שמתלונן על היסורים, ומבקש הרבה מה' להפסיק יסוריו, ולפעמים אפ"י בא בטענות ח"ו. משל למה הדבר דומה, לאדם אחד שהיה צדיק וחסיד, גאון וקדוש, כל ימיו עסק בעבודת ה', אלא שהיה לו חסרון אחד שהיה בעל כעס.

ופעם אחת מתוך כעסו סטר על לחיו של אדם אחד, חומרת הדבר נתבאר בגמרא (סנהדרין נ"ח) שהסותר לעונו של ישראל כסותר לעונו של שכניה! והנה אדם זה עלה לאחר מותו לב"ד של מעלה, ומצאוהו שלם בכל מעשיו באופן נפלא, חוץ מחסרון זה שהכה באגרופ את חברו, ומכיון שהיה עם הרבה זכויות נתנו לו אפשרות לבחור על עבירה זו, להיענש בגיהנום, אל לרדת לתיקון בגלגול, כמובן שאדם מעדיף גיהנום מגלגול, כי מי ערב לו שיצליח לתקן בגלגולו מה שקלקל, עמד והחליט, גיהנום!

מינו עליו מלאך אחד ולקחו לגיהנום, הדרך הייתה ארוכה, ולכן איפשרה לו לחשוב על החלטתו, האם טוב הכריע או לא, ולאחר זמן החל להרגיש את חום הגיהנום קצת... הבין האיש שהנה הנה הם כבר בגיהנום, ולכן החל החום להפריע לו, וסבר בדעתו שטוב בהחלטתו, כי הנה היסורים נסבלים, כך הולך וחושב, ובנתיים עבר המצב מחום לבעירה ממש, וכולו החל להזיע בידיו וברגליו, וראשו החל להסתחרר עליו.

כאן כבר היה משוכנע שזהו הגיהנום עצמו, ואינם הולכים עוד אלא כדי להגיע לפינה שיניחהו שם כמה ימים... ולכן שתק ולא אמר דבר, אך ככל

לרחוב יפו בית מס' 18, נכנס לבית מספר 16 באותו רחוב. בית גדול, נאה ומרווח, מקיף הוא בדלת, והנה לקראתו בעל הבית, פותח הוא בשאלה לרצונו, ומשיב לו העני, האם כאן הוא בית הגמילות חסדים למאכל ומלבוש? תיכף קלט בעל הבית שעני זה טעה, שבמקום להכנס לבנין 18 הסמוך הגיע לביתו במספר 16 והחליט לנצלו, השיב לו: "בודאי, כאן מחלקים הכל, אולם אונן הטענה אותך במעט, החלוקה אינה בחינם לגמרי, צריכים קצת לעבוד" חשב העני שמסתמא טעה וכי מי נותן אוכל ומלבושים חינם, ובכן, אמר לבעל הבית: "מסכים אני לקבל עבודה כלשהי על מנת שלעבר אקבל מזון ומלבוש" הבטיח לו בעל הבית שאכן כדבריו כן יהיה. העני הרעב והמיוגע עבד יום שלם בביתו של בעל הבית, ניקה לו את גינתו, את ביתו, וכמו כן ביצע שליחויות מסוימות. לערב, והוא כבר כמעט נופח את נשמתו, מבקש הוא על נפשו את מזונו ומלבושיו, תיכף משיב לו בעל הבית: "בודאי, אקיים הבטחתי לך, תיכנס לבנין הסמוך ושם תקבל ככל אשר תחפוץ", העני בתמימותו חשב כי זו הפרוצדורה, עובדים כאן ומקבלים שם, הולך הוא לתומו לבנין הסמוך, וטענתו בפיו: "עבדתי בבנין הסמוך על מנת לקבל כאן מזונות ומלבושים", מיד הבין בעל הגמ"ח שאכן נפל עני מסכן זה בשכנו הנוכל, בשל טעות בכתובת, ואותו נוכל ניצלו כביכול שעל מנת כן יקבל כאן את מזונו ומלבושו שהיה מקבלם חינם אילו היה מגיע ישיר לכתובת הנכונה.

והנמשל הוא, האדם נצרך למזון ומלבוש ולייתר צרכיו, פוגש הוא ביצר הרע והלה מציע לו "להשתדל", "בלא השתדלות תמות ברעב!" צריך להשקיע גוף וראש בעולם הזה והגם שלפעמים באה השקעה זו על חשבון תורה ותפילה או יתר מצוות, ולאחר שעמל ועבד, שולחו יצר הרע לקבל מחייתו מאת ה"פותח את ידך ומשביע לך חי רצון"... שהרי, וכי ליצר יש לו חיים ומזון ליתן לאדם? הרי הוא מקור המוות והרע! נמצא האדם נגרר לפיתוי הבטחת מזונו מיצרו הרע כשלמעשה שולח הוא אותו לקבל את מזונו מאותו מקור שהיה נותן לו את פרנסתו וגם יותר ברווח וכבוד אילו לא היה טורח על חשבון תורתו ותפילתו.

(טעם הצבי)

אין נבון וחכם כמוך (מא, לט)

חכמתו של יוסף נשאה חן בעיני פרעה ובעבורה הוא התמנה למושל בכל ארץ מצרים. החכמה והפקחות הן אחת מן התכונות היסודיות של כל מושל ומנהיג, הנדרש לעתים להכריע ולפסוק, כאשר המציאות אינה ברורה לפניו כלל וכלל.

בספר מורשת אבות מסופר שרבי דב בעריש מייזליס המונה המהרד"ם, נמנה בין פוסקי דורו. לא אחת ולא שתיים נשאל בנושאים שהסעירו בשעתם את כל גדולי הדור, כשהכל חפצים לשמוע גם דעתו השקולה, המלאה פקחות ודעת תורה.

בעיירות ישראל בפולין הילכו עד לתקופת מלחמת העולם השנייה סיפורים ועובדות על אהבתו לעמו ועל חכמתו ופקחותו בישוב על מדין.

פעם אחת התיצבו לפניו מלמד עני ובעל מלון עשיר לדין תורה. המלמד טען כי הזדמן למלון בערב שבת והפקיד את צרור כספו אצל הנתבע. הלה, יהודי בעל צורה, הכחיש את הסיפור מכל וכל.

שאל המהרד"ם את בעל המלון, הנתבע, אם יהיה מוכן להשבע על טענתו, והלה השיב בחיוב. בתוך כך גלגל המהרד"ם עמו שיחה על דא ועל הא. והנה הבחין בשעון זהב יפה המשתלשל מכיסו של העשיר. המהרד"ם גילה התענינות גוברת והולכת בשעון היפה והוא בקש ממנו את הרשות להתבונן בו מקרוב. הלה הושיט את השעון למהרד"ם, אשר אמר: "שעון יפה כזה, ברצוני להראות לזוגתי. האם כבודו מסכים?" "בוודאי", השיב העשיר מתוך הנאה גלויה.

המהרד"ם נכנס לחדר אשתו, נתן בידה את השעון וצוה עליה לגשת מיד אל אשת בעל המלון ולבקש ממנה את הפקדון, שהפקיד אצלה המלמד העני, וכראיה שאכן, בעלה שלח אותה, תציג את השעון המהודר שבידה. הרבנית עשתה כמצותו, ולאחר שהות קצרה חזרה עם פקדונו של העני, ופני העשיר המכובד - חפו.

"אבל", הזהירו המהרד"ם, "אל תצעק עליה, שכן אצטרך להזמין אותך פעם נוספת לבית הדין!"...

סיפור נוסף המראה את חכמתו ארע לשתי נשים, אשר הביאו את כביסתן אל אחת הכובסות בעיר. והנה מתה הכובסת, ויורשיה לא ידעו למי שייכת הכביסה.

"כולה שלי!" טענה אחת הנשים, ואילו השנייה טענה לעומתה: "חצייה שלי!"

עיניו בראשו". ותמה ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל: מדוע נעשה יוסף יועץ למלך, הלא לא נתבקש אלא לפתור החלום!

נענה על כך, במעשה שהיה -

לאחר מלחמת ששת הימים היתה התעוררות גדולה. כגודל החרדה לפני המלחמה כך גודל הפורקן, וירושלים נכבשה, והר הבית בידינו, וחזרנו לכותל המערבי, ולקבר רחל, ולמערות המכפלה. הגאון רבי יעקב אידלשטיין שליט"א, רבה של רמת השרון, ערך כנס הודיה והזמינינו לשאת דברים. היו שם אנשי צבא לרוב, וכשהגעתי הודיעוני שהוחלט לשנות את צביון המעמד: לא דרשה, אלא סימפוזיון, שאלות ותשובות. לא מצא חן בעיני: אני רציתי לקבוע את הנושאים.

קמתי ואמרתי: "הזמינינו לדרשה, שינו לסימפוזיון. סיפור, מוכנים לשמוע?"

"כן!" ענו במקהלה. סיפור, מוכנים!

פתחתי בסיפור הידוע. בפוזנא, עירו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, היה בעל תוקע ותיק, שליבו נטה אחר המשכילים ויסודות אמונתו התערערו. העבירו רבי עקיבא איגר ממשרתו, והלה התאונן בפני מושל העיר: הן שומר תורה ומצוות הוא, אלא שהתחבר עם המשכילים. אמת, שוחר קדמה הוא, והרב חשון, ממורדי האור, ומשום כך הדיחו!

הבטיח המושל לברר זאת. קרא לרבי עקיבא איגר, ושאל מדוע הודח בעל התוקע הותיק.

הרב לא חפץ להכנס עם המושל בפולמוס, וענהו: "לא הדחתיו, להפך. הוא העלה בדרגה -

עד עכשיו תקע בראש השנה. אבל ידוע לך שהיום הקדוש ביותר ליהודים הוא יום הכפורים. היהודים צמים בו מערב עד ערב, הולכים יחפים ולובשים לבנים ומעתירים למחילת עוונות" - המושל ידע.

"ובכן, הזמן הנעלה ביותר ביום קדוש זה הוא לקראת סיומו. מתפללים בו תפילה מיוחדת שאין דוגמתה בכל השנה כולה, תפילת נעילה, וארון הקודש פתוח כל שעת התפילה. וסיימה, בפסגת הפסגות, תוקעים בשופר -

ולתקיעה זו מיניתי את המתלונן!

יראה כבוד המושל ויווכח, כי אך נרגן הוא וכפוי טובה!"

התרשם המושל והתנצל על הטרדת הרב הנערץ והטרחתו. קרא למתלונן והוכיחו על פניו: הרב שדרג מעמדו, במקום לתקוע בראש השנה מינהו לתקוע ביום הכפורים, והוא מתמרמר!?

הלה בא במבוכה.

לך ותסביר לגוי, שהרב עשאו ללעג ולקלס. שהתקיעות בראש השנה מדין תורה והתקיעה ביום הכפורים - וליתר דיוק, בצאת היום הקדוש - אינה אלא מנהג בעלמא, ולא היה אכפת לרב שהוא שיתקע.

נאזר בהסבר שגם גוי יבין: "אין מה להשוות! בראש השנה תוקעים מאה קולות, וביום הכפורים תקיעה בודדת!"

כאן קצרה רוח המושל. קצף וקרא: "הלא השופר בידך, תקע בו כרצונך!"... הכל גיחכו, וסיימתי: "זהו, רבותי -

המיקרופון ביד, ואשמיעכם את דברי"...

השמעתים דברים שאיני בטוח שנהנו לשמוע. ספרתי להם על הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שכינס גבירים לדון בהקמת בית חולים יהודי שיוגש בו אוכל כשר ולא ילעיטו את החולים בנבלות וטרפות. דרש מכל אחד שיתחייב להחזיק כך וכך מיטות, כמיסת עשרו. עודם משוחחים, הגיעה קבוצת בני תורה לשחר פני רבן של ישראל. מיד נפנה אליהם באהבה וחיבה, התעניין וברך מקרב לב. חרה לעשירים על ההתעלמות מהם. הבחין בכך ואמר: "אל ירע בעיניכם. הם מחזיקים את מחצית בית החולים!" תמהו: בני התורה העניים, מניין להם כספים כה רבים! אמר להם: "בתורתם מונעים הם דיניים קשים וחליים ומדויים, ואת השאר תורמים אתם"...

כלפי מה הדברים אמורים, הלא התכוננו לרבבות הרוגים, ה' ירחם. הכשירו את שדרות רוטשילד לכל ארכן כבית קברות למקרה חרום. וברוך השם, כזה נצחון. למחות את חיל האויר של האויב בשלוש השעות הראשונות, ולא הוצרכו לכרות את הקברים. הרי זה בזכות בני הישיבות ולימודם!

איני מזלזל, לא בנדיבים של בתי החולים ולא בחיילים המחרפים נפשם. אבל הצלחתם מתאפשרת בזכות לימוד התורה -

ושמעו את הדברים עד תומם, כי המיקרופון היה בידי...

הוא הדין כאן.

אמת, לא נדרש ליעץ למלך. אבל רצה שיבחרו בו, ו"המיקרופון" בידו, הכל מאזינים לו, ניצל את ההזדמנות והשמיע דבריו, ובתוך שעה היה למשנה למלך מצרים...

שהתארך הזמן ונתקברו לגיהנום הלך והחמיר המצב, ובעוד שעד הנה רק כבד עליו גופו וראשו סחרחר עליו, כאן החל מרגיש אש בוערת בכל גופו ועוד מעט ואיננו, ומשראה שאין הגיהנום כמו שחשב בתחילה, פנה אל המלאך בשארית כוחותיו, ושאלו האם זה החום הגבוה ביותר בגיהנום, או שבשבילי צריך תנור יותר רותח?

המלאך כלל לא התיחס לדבריו והחל סוחבו הלאה, ומשחזר על שאלתו, גיחך עליו המלאך, מה אתה מפטפט לריק ועל איזה גיהנום אתה שח, עוד לא הגענו לשליש הדרך!... מששמע כך הבין כי טעה טעות מרה בהחלטתו, ואמר בלבו כי דבר אחד עליו לעשות, ללכת מהגיהנום, וביקש רשות מהמלאך לחזור ולשנות החלטתו, ולאחר מו"מ קצר הסכים המלאך, ושוב לבי"ד של מעלה, וביקש לפני הב"ד של מעלה שהוא רוצה לרדת לגלגל, ושיברא בפעם הב' ללא יד שבה הכה את חברו, ובכך יוכל לתקן מה שקלקל.

טענו לו, והלא כל מטרת העוה"ז לעמוד בנסיון ומה בקשה היא זו? שקל בדעתו ואמר כי מוכן לוותר על כל זכויותיו וכל מצוותיו שעשה, כדי שיתאפשר לו לרדת ללא יד! ומכיון שזכויותיו רבים וגדולים היו הסכימו לבסוף בב"ד של מעלה, ונולד מחדש ללא יד!

מזל טוב! בבית יהודי פלוני על הולדת בנם החדש, אך שמחה מהולה בעצב, הילד בעל מום אין לו יד!

ההורים התקשו לגדל את צפיעם הלזה שלא יכל לתפוס אף דבר כראוי, וכך גדל היניק והגיע לת"ת, כולם עם שני ידיים, והוא... כולם נוטלים שני ידים והוא... כך גם הוקשה לו מלאכת הכתיבה, וכך היה תמיד מופלא לרעה בשוונות הילדים לצערו ולעגמת נפשו, עד הגיעו לבר מצווה והוצרך לעזרה בהנחת התפילין ולהיות גם מבוש על מומו.

אלא שאז גם ידע תפילה מהי, והחל קורא אל ה' בחזקה, למה? למה? ובדמעות שליש בוכה, ואינו מבין מדוע כולם עם שני ידים והוא עם יד אחת, מה פשעי ומה חטאתי?! ובעודו מרבה תחינה ובקשה וצועק מלב נשבר לדעת מה זה ועל מה זה, יושב בשמים ישחק! אילו ידע איזה מחיר יקר שילם בעצמו וכמה התעקש והתחנן לעשות עסק זה כדי לסבול את כל זה.

ויש להוסיף על המשל, דבמשל האדם בעצמו ביקש והכריע לעצמו את היסורים, ואילו באופן הרגיל, הקב"ה הוא שמכריע טובת האדם ומזכה לו את יסוריו באהבה ובחמלה! ובעוד שבמשל חסר לו לאדם את הידיעה שהוא בחר בזה, ולכן אינו שמח ביסוריו, הרי בכל יסורים יש כבר את הידיעה, שכיון שהקבה החליט בשבילו יסורים, הרי שכדאי וכדאי, ולמה א"כ "מתאנח" האדם? משום שהוא לא החליט...! רק "מענישים" אותו ולכן רוצה לברוח!... אמור מעתה שכל מה שחסר כדי לשמוח ביסורים זה רק "התבוננות" בדבר ותו לא.

חביבים יסורים - ביסורי עצמו

ברם, ראוי להעיר, שלא יאמר אדם, אם כך הוא החשבון וכך היא האמת, א"כ כשאראה את חברי גונח מייסורין אבוא ואומר לו - "חביבים יסורים"... דברים אלו יאמר כשיתייסר הוא, אבל כשחבירו מתייסר ביסורים צריך להיות נושא בעול עם חברו, להשתתף בצערו ולעזור לו ככל יכולתו, ולא להרגיעו ב"חביבים יסורים"... כמליצת הועלם שיש העובד על "גדלות האדם" של עצמו, ועל "ביטול היש" של זולתו... או שאת עצמו משיביע עם אוזים מפוטמים, ואילו את רעבון חברו ממלא עם "בטחון"... לא זו הדרך ולא זו העיר!

וכבר אמרו בגמ' בר' אלעזר הגדול שנחלה ובאו תלמידיו לבקרו (סנהדרין ק"א) כמה וכמה אמירות אמרו התלמידים לר"א, ואילו ר' עקיבא נענה ואמר, "חביבים יסורים", אמר להם ר"א סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמידי, שאמר חביבים יסורים, ויש לדקדק בלשון ר"א, שאמר והדגיש, דברי עקיבא "תלמידי" וכי אין אנו יודעים שר"ע תלמידו של ר"א.

אלא שמפני שהוא תלמידו, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ממילא חש ביסורי ר"א רבו כבן שמרגיש יסורי אביו, ואז אימרתו זו מטוב לבו היא יוצאת לנחם את רבו, דאל"כ היה אומר לו - חביבים יסורים? לנפשך תנעם! אך כיון שמדובר בעקיבא "תלמידי" אמר, סמכוני ואשמעה! פלאי פלאים! (לב שלום)

פרעה חלם חלום, ורוחו התפעמה. קרא לחכמים ולחרטומים, ולא הניחו דעתו. הודיעוהו אודות יוסף, והזעיקו. פתר לו יוסף חלומו, והוסיף: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ושיתיהו על ארץ מצרים. יעשה פרעה ויפקד פקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע, והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב, ולא תכרת הארץ ברעב" (בראשית מא, לג-לו). וכתב הרמב"ן: "ואמר יוסף כל זה, בעבור שיבחרו אותו. כי החכם

הכבוד וההערכה שהם חשים כלפיו, אין באפשרותם לאכול משחיטת גוי...

הוא גם עדכן אותם שאת היין שהגיש לפניהם עשה יהודי ולא גוי, שאף חתם אותו בשתי חותמות, כך שאין להם כל מקום לחשוש מיי נסך... איך האחים לא מתפללים על כך שהמושל מהדר בעבורם בכל דיני הכשרות היהודית?

הדברים מתעצמים בישיבה לסעודה: הכתוב אומר: "וישבו לפניו הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו, מפרש רש"י: "מכה בגביע וקורא: ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וזבולון, בני אם אחת, הסבו כסדר הזה שהיא סדר תולדותיכם וכן כולם. כיון שהגיע לבנימין אמר: זה אין לו אם ואני אין לי אם - ישב אצלי". מה צריך יותר מזה כדי לזהות את האיש?

ואם צריך יותר - יש: כשיוסף בא לאסור את שמעון, אמר שמעון לאחיו: את יוסף זרקתם לבור, ועכשיו אתם עוזבים אותי כאן? השיבו לו האחים שהדבר איננו תלוי בהם, אלא רצונו של המושל. חז"ל אומרים ששמעון נתן צעקה כזאת, ששניהם של שבעים גבורים מגבורי מצרים, נפלו. יוסף לא התרגש, ורמז למנשה, בנו הקטן בן השמונה, שיתן מכה קטנה לשמעון... וכשנתן לו אותה, אמר שמעון: "מכה זו מבית אבא היא!". אף אחד בעולם אינו יכול לתת מכה כזאת... רגע! רגע! איך מגיע לכאן בית האבא? האחים לא חושבים על זה?

יש עוד ועוד רמזים שיוסף שחרר לאחים, כדוגמת המטמון שהמרגלים "מוצאים" בשקיהם, ורוח ההתנדבות שתפסה את מנשה שאומר להם: "אלקיים ואלקיי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתיכם". מי נותן מטמון בשנות רעב? ועוד למי? לאנשים החשודים שבאו לראות את ערוות הארץ? יוסף, אם כן, אמר את הכל, חוץ משתי המילים "אני יוסף", בכדי שהאחים יוכלו לזהות אותו... כל אחד מאתנו היה תופס זאת. איך זה שהם לא תפסו?

הרבי שלי, רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, באר את הענין בהקדם שני יסודות: היסוד הראשון - אדם חי על ההנחות הישנות שלו. הוא ממשיך לחיות לפי ההשקפות והדעות שנקלטו בראשו בילדותו, עד מאה ועשרים שנה. אם רוצים שאדם ישנה את דרכו, ויבחר במסלול חיים חדש, שונה ממה שחי עד היום - צריך לזעזע אותו!

יוסף היה צדיק אמת, אולם הוא החביא את צדקותו במעשה נעורו. חז"ל אומרים שהיה "מסלסל בשערו ומתנאה בבגדיו", קצת מסרק את השערות, קצת מתלבש בבגדים סטייל לפי המודעה... אבל בתוך כל השטויות האלו הוא החביא את מעשיו הטובים.

האחים לא תפסו זאת. נכנס להם בראש שיוסף שקוע בעולם הזה ומנותק לגמרי מרוחניות, כי מי שפותח פתח ליצר הרע ומתעסק בשטויות הללו - סופו שהיצר הרע מתלבש עליו לגמרי. האחים לא תפסו שיוסף הצדיק מחביא את כל צדקותו בתוך מעשי הנערות, ועוד לומד מהם את כל המדות הטובות שלהם. כך הוא מצליח להתעלות אף יותר מהם.

כשיוסף חלם את חלומותיו, והוא בא וסיפר להם שאלומותיהם משתחוות לאלומתו, נכנס להם בראש שהוא חפץ בשררה. ברגע שראו שאביהם, יעקב, אוהב אותו יותר מכולם, ומלמד רק אותו את תורתם של שם ועבר - הם חששו מאוד: מי יודע מה יקרה פה? אולי יקרה מה שקרה אצל יצחק שרצה לברך את עשו, והוא יהיה ממשיך דרכו... שמה, פן ואולי גם יעקב רוצה שיוסף יהיה ממשיך דרכו, ואילו הם יהפכו להיות כמו בני הפילגשים, שאינם ממשיכי דרכם של האבות הקודמים? וכשראו שיוסף מביא דיבתם רעה אל אביהם, אמרו: יש לו תכנית שהוא לבדו יהיה הבן המבורך, ואותנו ישים בצד, בדיוק כמו ששמו בצד את ישמעאל ואת עשו.

מה עשו האחים? "וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם", כתב רש"י: "נקוד על 'את', שלא הלכו אלא לרעות את עצמם". האחים הלכו להתייעץ, מה עושים עם אח כזה, ששקוע בעולם החטא, ועוד רוצה להדיחם מתוך כלל ישראל.

דנו והחליטו: מה שהוא רוצה לעשות לנו - אנחנו נעשה לו. "לכו ונהרגו". בא ראובן ואמר: אני כבר עברתי מעשה של "פחו כמים", מהרתי מדי. בשל כך אבדתי את הבכורה, הכהונה והמלכות (במדבר רבה ו, ב). לא כדאי למהר ולהרוג אותו. נשב, נדון ונתבונן שוב מה לעשות, ובינתיים לא נהרוג אותו, אלא נשליך אותו לבור, והאחים הסכימו להצעתו.

כידוע, ראובן תכנן שלאחר שישבו מלשמש את אביו הוא יעבור דרך הבור ויוציא את יוסף ממנו, כפי שהעידה עליו התורה: "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו", אולם הוא לא לקח בחשבון שבהעדויות ערך יהודה התבוננות נוספת עם אחיו, והגיעו להחלטה שמוטב יהיה אם ימכרו את יוסף למצרים, משם לא היה עבד אחד שהצליח לצאת. זה עדיף מאשר שימות מרעב בתוך הבור. יוסף ישאר תקוע במצרים, ומה שהוא רוצה

והתורה, כידוע, מלשון הוראה (זוהר ח"ג נג, ב). אף כאן, הוראה כה מחייבת -

ההורים, "המיקרופון" בידם.

המחנכים, "המיקרופון" בידם.

הרבנים, "המיקרופון" בידם.

רשות הדיבור נתונה, מאזינים לדבריהם, ינצלו את הבמה באופן מושכל להעביר רעיונותיהם להדריך ולהשפיע! (והגדת)

איך לא זיהו האחים את יוסף?

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב, ח)

כתב רש"י: "ויכר יוסף - לפי שהניחם חתומי זקן, והם לא הכירוהו - שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו בא בחתימת זקן".

בזמנו, כשלמדתי בישיבה, היו כל הבחורים מתגלחים. כמעט ולא היו בחורים שגדלו זקן. אחרי החתונה היו מתחילים לגדל. היום איכשר דרא ויש הרבה בחורים שמגדלים.

היו לי חברים שהלכו לגור בבני ברק, ולא ראיתי אותם עשרים וחמש שנה. יום אחד אני מקבל הזמנה בדואר: אחד מהחברים שלי מחתן ב"ה את בתו הבכורה. אני מחליט לנסוע לבני ברק לאחל לו מזל טוב על השמחה הגדולה שבמעונו, ולפגוש חברים מהישיבה ששנים רבות לא ראיתי אותם.

בפעם האחרונה שנפגשתי איתם - לפני עשרים וחמש שנה בישיבה - הם היו בלי חתימת זקן. היום כולם עם זקן. מה אתם חושבים? שלא הכרתי אותם? בודאי שהכרתי! את כולם! אף על פי שקודם הם היו בלי חתימת זקן ועכשיו עם...

פלא פלאים, איך האחים לא הכירו את יוסף רק משום שלפני עשרים ושנים שנה לא היה לו זקן, ועכשיו יש לו. וכי משום כך לא מכירים בן אדם?

זאת ועוד, היו כל כך הרבה סימנים לפיהם יכלו האחים לזהות שהוא יוסף! חלק גדול מהרמזים יוסף בעצמו רמז להם, עד כי נדמה שחוץ משתי המילים - "אני יוסף", הוא נתן להם את כל האינפורמציה הנדרשת לזיהויו. זה ממש פלא פלאים איך האחים לא זיהו אותו...

סיפור עלייתו המטאורית של יוסף היה מפורסם בכל מצרים. בראש כל מהדורת חדשות, ובכותרות הראשיות של כל העיתונים, התפרסם המושל הצעיר, החדש, עלה לגדולה הישר מבית הכלא שבו ישבת שנים עשרה שנים, שם הוא פתר את חלומותיהם של שר המשקים ושר האופים, ולאור הצלחתו בפתרון חלומותיהם הוזעק לפתור את חלומותיו של פרעה. כל מצרים רעשה מכך שנער שהעיד על עצמו "כי גנב גנבתי מארץ העברים" נהפך באחת למושל מצרים.

מסתבר מאוד שגם האחים שמעו את כל הסיפור הזה... הם הרי יודעים שמוצאו של יוסף הוא מארץ העברים, והם מכרו אותו לארחת ישמעאלים שירדה מצרימה, וכמו כן הם יודעים שהוא מתמצא היטב בנושא חלומות ופתרונם. כל זה לא אומר להם כלום...

האחים מגיעים למצרים, ויוסף מאשים אותם שהם מרגלים. לא פחות ולא יותר: "לראות את ערות הארץ באתם". כשחושדים במישהו שהוא מרגל, מה שואלים אותו? מה חוקרים אותו? על משדרים ומכשירי קשר, על שידורים אלחוטיים וקודים סודיים, על מפות ומצפנים, על מתקני השב"כ והעומדים בראשו... ואילו כאן, מה שואלים אותם? "היש לכם אב או אח?" זוהי שאלה ששואלים מרגלים. חז"ל סבראשית רבה צג, ח) מספרים שיהודה התפלל על השאלה: סליחה אדוני! "שמה בתך באנו ליקח, או אחותנו אתה סבור לישא?". מה זאת השאלה הזאת?

יתרה מכך, וכי שמענו דבר כזה שאנשים, שנאשמים בריגול, משתחררים כדי להביא את האח הקטן שלהם, וזה מה שיוכיח שהם לא מרגלים... וכי שמענו דבר כזה שלאנשים שנחשדו למרגלים המושל יורה: "כי אתי יאכלו האנשים בצהרים..."

ועוד, נתבונן, איזו סעודה הוא מכין לכבודה: "וישימו לו לבד ולהם לבדם ולמצרים האוכלים איתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם כי תועבה היא למצרים". מתרגם האונקלוס: "ארי לא יכלין מצראי למיכל עם עבראי לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין לה עבראי אכלין", הכבש שהמצרים עובדים לו - היהודים אוכלים. שוחטים לארוחת הצהרים של המרגלים כבש - שהוא אלהי מצרים! איך יתכן שהאחים אינם מתפללים שהמושל שוחט עבורם את אלהיו?

חז"ל (חולין צא ע"א) אומרים על הפסוק: "וטבח טבח והכין", שיוסף הראה להם כיצד הוא שוחט את הכבש כדת וכהלכה, ואף ניקר בפניהם את גיד הנשה. הוא ידע שלולי זאת היו האחים מסיבים את תשומת ליבו, שעם כל

לעשות לנו, להוציא אותנו מכלל ישראל, זה בדיוק מה שנעשה לו – נוציא אותו מכלל ישראל. האחים הסכימו ומכרוהו כמה מכירות, עד שהגיע לבית פוטיפר.

ראובן חזר לבור מבלי שהוא יודע דבר וחצי דבר מהמכירה, הוא נעמד על שפת הבור וצועק: "יוסף! אני זורק לך חבל, אחוז בו ותעלה". שום דבר. אין קול ואין עונה. מה עשה ראובן? לקח יתד, קשר את החבל, ירק בעצמו לתוך הבור והחל לחפש את יוסף. לפתע עובר שם נח, ועוד נחש... ואז ראובן תופס את ראשו: עכשיו אני כבר מבין מה קרה ליוסף. לא צריך דמיון מדי גדול כדי להבין... זרקנו אותו לבור שלא היו בו מים, אבל לא שמנו לב שנחשים ועקרבים נן יש בו, והנחשים לקחו אותו למאורה שלהם...

ראובן יצא מהבור ואמר: "הילד איננו ואני אנה אני בא". בארו חז"ל, שכוונתו היתה: רציתי לתקן את מעשה בלהה, את החטא של "פחז כמים", ואמרתי לאחי לא למהר להרגו, אלא להשליכו לבור. למה לא בדקתי את הבור עד הסוף, לראות אולי יש שם נחשים? עדיין לא תקנתי מעשה בלהה!

סוף דבר, יוסף ירד למצרים, וכמו שאנחנו יודעים, הוא עמד שם בנסיונות כבדים מאוד. סוף כל סוף אחיו יורדים למצרים, ויוסף יודע שהם חיים על ההנחות הישונות שלהם אודותיו. כמה שתגיד להם שעשיתם לא נכון, ואני חלמתי חלומות, והחלומות מתקיימים, אתם משתחווים לי – לא יעזור שום דבר בעולם! הם יש להם פסק דין עליו שהוא "רודף", שרוצה להוציאם מכלל ישראל, ובאותה מידה צריך לעשות לו, ולהוציא אותו מכלל ישראל.

מיליון רמזים הם ראו כאן, אבל לחשוב שזה יוסף פרושו שחלומותיו אמתי, ופסק הדין שלהם מזויף, ולחיינם צערו את אביהם! כל מהלך חייהם – טעות אחת גדולה... דבר כזה לא יעלה על הדעת לעולם!

אמר יוסף, איך אפשר להגיע למצב שבו הם יכירו בטעותם? הרי הדבר הקשה ביותר בעולם לאדם הוא להכיר בטעותו, הודות שכל מהלך חייו היה בטעות! הכי קל לו להוכיח עד כמה השני הוא הטועה...

כאן אנו מגיעים אל היסוד השני: אם רצונך להראות לאדם שהוא טועה, קח את הדבר שהוא עשה, ותספר לו שמישהו אחר עשאו. תן לו להגיע על המעשה כאילו לא הוא עשה אותו אלא מישהו אחר. הוא יפסוק בעצמו את הדין על האחר. רק לאחר פסק הדין שהוא בעצמו פסק, תגלה לו את האמת, שמי שבאמת עשה את המעשה הזה – זה הוא ולא אחר... יוסף העליל על האחים את כל העלילה של המרגלים ושל הגביע, כדי לעשות לה את מה שהם עשו: הם חטפו ילד מאביו – וגם יוסף חטף את בנימין ואמר: "הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם". נו? מה אתם אומרים על זה? מה דעתכם על מי שחוטף ילד מאביו. תפסקו בעצמכם מה דינו!

יהודה כעס עליו ואמר: לחטוף ילד מאביו? זה נורא נוראות! "וזהו כראותו כי אין הנער ומת". דינו של מי שעושה מעשה כזהו הוא: "ממך אני מתחיל ובפרעה אני מסיים!" את כל מצרים אני אצבע בדם... זה דינו של מי שעושה מעשה נפשע שכזה...

אמר להם יוסף: אחרי שפסקתם את הדין, שלחטוף ילד מאביו הוא מעשה חמור המחייב את הריגת כל מצרים, התבוננו נא: ומה אתם עשיתם. מובא בחז"ל (מדרש תנחומא מד, יח) שכך אמר להם: "לא כך אמרתם שאחיו של זה מת? אני קניתינו אקראנו ויבוא אצלכם. התחיל קורא: 'יוסף בן יעקב בא אצלי! יוסף בן יעקב בא אצלי! ודבר עם אחיך שמכרוך'. והיו נושאים עיניהם בארבע פינות הבית... אמר להם יוסף: למה אתם מסתכלים לכאן ולכאן, אני יוסף אחיכם!"

הוסיף ואמר: "העוד אבי חי?" – אתם אמרתם שכשאבא יראה שהילד לא נמצא הוא ימות מיד. ומה אתם עשיתם? הרי אתם בעצמכם חטפתם ילד מאביו!

חז"ל (שם) אומרים, שמרוב בושה פרחו נשמתם ולא יכלו לענות אותו. היה צורך שהקב"ה ישיב להם אותה בחזרה.

על הפסוק "וירדו אחי יוסף עשרה", אומרים חז"ל במדרש: "בני ישראל אין כתיב כאן, אלא אחי יוסף, לפי שמתחילה לא נהגו עמו אחוה, כשמכרוהו, ולבסוף התחרטו ואמרו: אימתי נרד למצרים ונחזיר את יוסף לאביו. וכשאמר להם אביהם לירד למצרים, הלכו כולם בדעת אחת להחזירו".

והנה, לפני שיוסף התוודע לאחיו, הוא ביקש: "הוציאו כל איש מעליי". כולם יצאו ורק האחים נשארו. ככל הנראה הוא אמר זאת במצרית, ולכן המצרים שהבינו יצאו, והאחים שלא הבינו מצרית נשארו. הפסוק מסיים: "ולא עמד איש אתו בתודע יוסף אל אחיו". אומר על כך המדרש, שיוסף

(רבי מאיר צימרוט – דורש טוב)

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב, ח)

אמרו חז"ל (תנחומא וישב ה): "אלה תולדות יעקב יוסף' – שהיו פני יוסף דומין ליעקב. מניין? שכך הוא אמר: 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו', והרי בנימין קטן ממנו, והוא אומר 'בן זקנים' אלא שהיה איקונין דומה לו, הוי 'אלה תולדות יעקב יוסף'".

לאור זאת יש לתמוה, היאך יתכן שאחיו יוסף לא הכירוהו על אף שפניו היו דומים לפני יעקב אבינו. ומה גם, שנגלו בפניהם אותו רבים שרמזו להם כי המשנה למלך הוא אחיהם יוסף. כיצד יתכן שעשרה אחים חכמים ראו את עצמתו של מנשה והבינו כי כוח נפלא כזה מקורו בבית אבא, ואף על פי כן לא העלו בדעתם כי הם נצבים בפני יוסף אחיהם.

אמנם יש לדעת כי קושיא מעיקרא ליתא, שהרי כל הכרת האדם היא רק ברצות ה', וכשאין הבורא חפץ שיכיר האדם את זולתו, נעשה האדם כעיוור אשר אינו רואה את שלפניו.

זהו שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה נג, יד): "הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם". הקב"ה יצר בעולם מושג של טבעית עין אך כמו כל טבעי העולם, גם טבע זה עשוי להשתנות בכל עת על פי רצונו של בורא העולם. שום דבר אינו קבוע בבריאה. הקב"ה מחיה הכל בכל עת ובכל רגע, ברצותו מרחיב וברצונות מקצר.

לכן, כשהקב"ה לא רצה שהשבטים יכירו את יוסף, הם לא הכירוהו, וכפי שנאמר: "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל" (ישעיהו מד, כה). וטעם הדבר, משום שהקב"ה בקש שחלק גדול מעוון מכירת יוסף יתוקן על ידי חרדת לב השבטים ועל ידי אמירתם "אבל אשמים אנחנו" (בראשית מב, כא). מלבד זאת, נעשו על ידי כן תיקונים רבים וכך השתלשלה ירידת יעקב למצרים.

לאחר שהתוודענו לאמת ובררנו כי קושיא מעיקרא ליתא, נברא את הדברים בישוב נוסף המתקבל על לב האדם, שכתב רבי פנחס מנחם מפילץ זצ"ל בספרו "שפתי צדיק":

השבטים לא הכירו את יעקב אביהם בהיותו בן שלושים או בן ארבעים, אלא בהיותו בן תשעים ומעלה. ובגיל זה לא ניכר היה על יעקב שדומה הוא ליוסף, שהרי כבר ביקש אברהם אבינו מהקב"ה שתהיה צורה של זקנה בעולם, לכן לא היתה לשבטים השגה כיצד נראה יעקב בהיותו בן ארבעים. השבטים זכרו את אביהם בעשרים ושנים האחרונות, בהן הוא יושב עם שק חגור למתניו והתאבל על יוסף ביוגן ובאנחה. ואילו את יוסף הם ראו עתה בהיותו בן שלושים ותשע שנים, צעיר ושמח במלוא מרצו ואונו. משום כך, למרות שפני יוסף היו דומות ליעקב, לא הכירו השבטים את אחיהם.

והנה, לפני פטירתו ברך יעקב את יוסף במילים: "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור" (לקמן מט, כב), ופרש רש"י, שבשעה שיצא יוסף במרכבת המשנה למלך, היו בנות מצרים צועדות על החומות כדי להסתכל ביפיו. לכן נאמר 'צעדה' בלשון יחיד ולא 'צעדו' בלשון רבים, ללמד שכל אחת צעדה בפני עצמה כדי לראותו.

רוחצניה. מן בגין כן לא אדכר רב מזוגיא ית יוסף ואנשי יתיה עד זמן דמטא קציה למתפרקא).

והקושיה מפורסמת שהמדרש פותח בשבחו של יוסף שבטח בה' ולא פנה אל רהבים, ומסיים בעונשו עוד ב' שנים בבית האסורים על שביקש ממנו שיזכירונו. כן בטח או לא בטח? וידוע שהבית הלוי מיישב קושיא זאת והגרי"ז האריך לבאר, וכלל הדברים שכל אחד לפי מדרגתו צריך לבטוח בהש"ת. ושמעתי על זה הוספה מהגרמ"ד הלוי שליט"א שבגמ' בסוף מכות דף כד, כתוב על תהלים טו, 'ואת יראי ה' יכבד זה רבי אלעזר בן רבי שמעון', ופרש"י שזה ע"פ המובא בגמ' ב"מ שראו שיצאה תולעת מאוזנו לאחור הסתלקותו כשהיה בביתו, וזה היה לו על ששמעו זילותא דצורבא מרבנן ולא מיחה. ופרש"י שכיון שהיה ראוי לדקדק בכך, לפיכך הקפיד הקב"ה עליו על אותו הפעם שלא מיחה. הרי שכשרוצים למצוא אחד שקיים בשלימות 'את יראי השם יכבד' צריך למצוא אחד שנענש דווקא על זה שאף אחד לא נענש על זה, וזהו ראייה שהוא השלם במדה זאת.

ובזה מיישב שאם היה יוסף נענש על שאמר 'זכרתני'. והרי אדם רגיל שאומר כך, וזהו מצות השתדלות המותרת והנצרכת, כמ"ש בחובות הלבבות וברמב"ן, אלא שהיה יוסף הצדיק שלם בתכלית השלימות במדת הבטחון, עליו נאמר, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו, עד כדי כך היה שלם בזה, שעל דיבור אחד של 'כי אם זכרתני', נענש עוד שנתיים בבית האסורים. וכמ"ש הברא מים חיים בשם הבעש"ט 'אשרי הגבר אשר לא יחשוב ה', לו עון', אשרי מי שנחשב לו עוון מה שהסיח דעתו מהש"ת לרגע אחד. כך אשרי חלקו של יוסף הצדיק שהוא נענש על דיבור קל כזה. וזה הביאור הפשוט.

ומהיכן למדנו שהיה יוסף הצדיק בעל בטחון שלם בתכלית השלימות, על מדת האמונה שלו כבר למדנו שהיה שמח בבית פוטיפר. ועל מדת הבטחון מבואר במדרשי חז"ל כששלחו אחיו לראות את שלום אחיו ואת שלום הצאן, והיה יודע שאחיו מבקשים להורגו, והלך כי בטח בה' שלא יהרגוהו, אע"פ שמצד פשטות ההשתדלות היה לו לומר לאביו שאינו יכול ללכת משום פיקוח נפש. אלא שבטח בה' בשלימות.. כמו כן כשהיה בבית פוטיפר ואותה מרשעת נתנה לו שרתוע של ברזל בצוארו שלא יוכל לשחות ראשו לשמור על עיניו בקדושה וטהרה, והוא השיב 'השם זוקף כפופים', כל מה שאיימה עליו שתענישהו, היה בוטח בהש"ת שהוא ישמור עליו. ולא עוד אלא דאי בתנחומא שאמר היצר הרע ליוסף הצדיק שאם לא יסכים לחטוא יתפרסם הדבר בכל מצרים כאילו כן חטא, ויחלל שם שמים בריבם, ואילו יסכים לחטוא ח"ו, ישאר הדבר בסוד ולא יתחלל שם שמים... כמ"ש הרמב"ם שהחוטא בסתר עובר על חילול שם שמים בסתר, אך אם לא היה חוטא, היה עובר על חילול שמים ברבים, וכדאי במדרש שהיא סיפיה בכל בי העיתונים שהאיש עברי הזה בא לצחק, עשרה שנים שלמים דברו כל מצרים מאותו עברי שבא לצחק. עד שעשה הקב"ה נס שיתחילו לדבר חדשות אחרות משר המשקים ושר האופים.

אעפ"כ עמד יוסף בנסיון, ואמר ליצר הרע, אני שומע לרצון ה', ואני בוטח בו שהוא יסדר שלא יהיה חילול השם, כמ"ש חז"ל 'אין שומע לי מפסיד'. לא יתכן שיצא הפסד מלהיות איש כשר ולעשות רצון השם. ואכן באמת כך היה כמבואר בתרגום יונתן שבדק פוטיפר את הטענות של אשתו ומצא שהם שוא ושקר ולכן לא הרג את יוסף רק הניחו בבית האסורים נאה ומכובד, כל זה עשה לכבוד הרעבעצן שלו, והיא הלכה לספר בחדשות בטענות מדוע אין יוסף יושב בכלא יותר חשוך, בצינוק וכו', מדוע הוא יושב עם אסירי המלך המכובדים, והיא ברחא מבית פוטיפר כנקמה מדוע אין מענישים כראוי את יוסף... ועי' עוד משך חכמה שהאריך בזה.

ובפירושו יונתן כתב שבמקום 'אשר אסירי המלך אסורים' אסור להם לדבר אחד עם השני בבית האסורים, והכניסוהו דייקא שם כדי שלא יתגלה האמת, שאילו ידבר וסיפר שהיא שקרנית, הרי יתגלה קלונה ברבים. ובסוף פ' יוגש נתן יוסף כבוד לכומרים, רק אדמת הכהנים לא קנה, ופי' בתרגום יונתן שזה משום שזכר להם החסד שעשו עמו, שהכתבות בעיתונים היו מסתיימים שמתעם הכומרים נמסר שטענת הקלאפטע שנויה במחלוקת. ונמצא שבאמת לא היה חילול השם כ"כ גדול. אך היא השתדלה שהוא יהיה על הכותרות למשך עשר שנים, והוא בטח בה' שבוודאי עוד יתקדש שמו ית' על ידו.

האדמו"ר רבי יענקלע דאנטווערפן זצוק"ל היה אומר בשם הרה"ק משינעווא זצוק"ל עה"פ בפ' מקץ 'אני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו', ואמר יוסף 'בלעדי, האלקים יענה את שלום פרעה'. ואי' בגמ' סנהדרין דף נו: שאיסור עריות בבני נח ילפינן מתיבתא 'לאמר'. וזה שאמר פרעה ליוסף, הרי כלנו רואים שיש לך רוח אלקים לפתור חלום, וצ"ע שהרי 'אני שמעתי עליך לאמר', הוא מדבר איתו בלשון 'נקיה', הרי אני שמעתי עליך שאינך קדוש כ"כ, ואיך הודיע אלקים אותך כל זאת... ויען

ויש להבין, איזה שבח הוא ליוסף שכל בנות מצרים הסתכלו ביפיו? וכי זו המעלה שיעקב מצא לנכון לציין ביוסף לפני פטירתו?

ונראה לבאר, כי כל אדם, אחר שישב בבית הסוהר במשך שנים עשרה שנה, ובפרט שהיה אסור שלא באשמתו – בדרך הטבע הוא יוצא משם צל אדם. אפילו אם נכנס לכלא בהיותו בן עשרים ויצא בהיותו בן עשרים וחמש, צורת דיוקנו תהיה כבן שמונים ויותר. ובפרט כשלוקחים אדם חי ותוסס, המסוגל להיות מלך גדול, וכולאים אותו בין ארבעה כתלים – הרי אי אפשר לתאר את הצער והיגון המתעוררים בלבו. לא בכדי העידה הגמרא (בבא בתרא ח ע"ב) כי "שבי קשה מכולם".

אולם אם בכל ימיו בכלא הוא מתחזק באמונה ומחדיר ללבו כי כל העובר עליו נועד עבורו ולטובתו – הוא לא מאבד את שמחת חייו ונותר במלוא כוחו ועונו.

הנה לנו דוגמא ליהודי חסידי, רבי מרדכי רובשקין הי"ו, שישב בבית הסוהר במשך שנים רבות על לא עוול בכפו, ויצא לחפשי שש ושש, כיום הוא נוסע מסוף העולם עוד סופו, להודות לה' יתברך ולעורר את ישראל לבטוח בישועתו תמיד בכל מצב. גם יציאתו מהשבי וגם שמחת החיים שלו הן שלא כדרך הטבע, ולא עוד אלא שיתכן שגדול הנס האחרון מהנס הראשון, שהרי בדרך כלל האדם יוצא מבית האסורים שבור ורצוף ונטול חדות חיים.

והנה יוסף הצדיק ישב בבית הסוהר במשך שנים עשרה שנה על לא עוול בכפו, ולאחר שנים כה רבות בכלא הוא היה אמור להראות כשלד אדם, אך למעשה, יוסף יצא לחפשי כשהוא יפה תואר ויפה מראה ופניו מאירות בשמחה וזאת משום שבמשך השנים בהן שהה בבית האסורים הוא התאזר באמונה ובבטחון.

על כך שבח יעקב אבינו את יוסף ואמר לו: "בנות צעדה עלי שור", כאומר: כיון שאתה יפה תואר ויפה מראה עד שכל בנות מצרים צועדות על החומות כדי לחזות בזיו פניך, אותי הוא כי הנך בעל אמונה ובטחון אף יותר ממני, שהרי אני הזדקנתי בטרם עת מחמת כל הצרות שעברו עלי.

זהו שאמרו חז"ל (מדרש אגדה ויגש מז): "ולמה נחסרו משנותיו של יעקב ל"ג שנים? על שדבר כלפי מעלה. דקימא לן, כשם שמברך אדם על הטובה – כך יברך על החילוף, והוא לא עשה כך, לפי שבשעה ששאלו פרעה כמה ימי שני חיין, ויאמר יעקב אל פרע המעט ורעים". כלומר, יעקב היה נראה כפוף וזקן, ולכן שאלו פרעה בן כמה הוא. ועל כך השיב יעקב: "מעט ורעים היו ימי שני חיין".

חז"ל (בראשית רבה פד, ו) מתארים את הצרות שעברו על יעקב ועל יוסף "כל מה שארע לזה – ארע לזה, מה זה נולד מהול – אף זה נולד מהול, מה זה אמו עקרה – אף זה אמו עקרה... מה זה אחיו שונא אותו – אף זה אחיו שונאים אותו, מה זה אחיו בקש להרגו – אף זה בקשו אחיו להרגו... זה נשטם וזה נשטם, זה נגנב שתי פעמים וזה נגנב שתי פעמים... זה יצא לחוצה לארץ וזה יצא לחוצה לארץ, זה נשא אשה מחוצה לארץ וזה נשא אשה מחוצה לארץ, זה הוליד בנים בחוצה לארץ וזה הוליד בנים בחוצה לארץ... זה ירד למצרים וזה ירד למצרים".

והנה, לאחר כל הצרות הללו אמר יעקב "מעט ורעים היו ימי שני חיין", ואלו יוסף נשאר יפה תואר ויפה מראה.

נמצא שיוסף היה בעל מדרגה מופלגת באמונה ובבטחון, עד שהיה איש מצליח גם בהיותו עבד בית אדוניו, ושש וששמח גם בהיותו בבית האסורים. לכן השבטים לא הכירוהו, כיון שפניו לאחר הצרות היו דומות לפני יעקב לפני הצרות. ומה גם, שהשבטים נולדו לאחר שעברו על יעקב רוב הצרות, ובהיותם ילדים קטנים כבר היה לבן מחליף את משכורתו של יעקב קרוב למאה פעמים, על כן לא הכירו את יוסף.

נמצאנו למדים, כי מדת האמונה בבוא יתברך שומרת על חיוניות האדם ומפיחה רוח נעורים בעצמותיו.

(הגרמ"י רייזמן – דורש טוב)

אי' במדרש תנחומא סוף פ' וישב וברבה תחילת מקץ 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב', אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף שבטח בהש"ת, ולא פנה אל רהבים שלא סמך על שר המשקים מהמצרים שנקראים רהב, ולכן ישב עוד ב' שנים בתפיסה על שאמר 'זכרתני'. ובתרגום ירושלמי כתב שעזב יוסף את חסד ה' כביכול, וסמך על בשר המשקים, בבשר חולף, ולא זכר את הפסוק המפורש 'ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו, וברוך הגבר אשר שם ה' מבטחו', לכן לא הזכירו שר המשקים ושכחו, עד שהגיע זמנו להגאל, ויהי מקץ שנים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. (וז"ל בלשון ירושלמי: 'שבך יוסף חסדא דלעיל בחסדא דלרע וחסדא דלווי יתיה מבייתיה דאבוי ואתרחץ ברב מזוגייתא בבשר עביד ובשר טעם כסא דמותא ולא אידכר כתבא דכתיב ומפרש ליט יהוי אי גברא די יתרחץ בבישרא וישוי בישרא רחצוהי וברין יהוי גברא די יתרחץ בשם מימריה דיי ויהי מימריה דיי

יוסף 'לאמר בלעדי', היינו אני נקי מכל ענין של עריות המכונה לאמר... אזי הוכחשו כל החדשות ששמעו שם עשר שנים בחילול השם, ויוסף הצדיק בטח בה' שבסוף יתקדש שמו ית' על ידו. וכיון שהיה שלם במדת הבטחון, לכן הזכירו במדרש בשבחו של יוסף שהוא שלם בתכלית השלימות, עד שתפסוהו על שאמר 'כי אם זכרתני'. זה מוכיח שהוא שלם במידת הבטחון.

והרה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זצוק"ל מיישב באופן בהיר שקושיא מעיקרא ליתא, כי הנה מצאנו ב' פסוקים על מדת הבטחון. במשלי פ"ג פסוק ה' כתוב 'בטח אל השם בכל לבך ואל ביתך אל תישע', ופי' הגר"א שיש במשלי כמה מדרגות במדת הבטחון, וזה הפסוק מדבר משלימות מדרגת הבטחון שאין לעשות שום פעולה מצדו כלל, כחזקיה המלך שאמר להקב"ה 'אני יושן על מטתי ואתה עושה' שאינו עושה השתדלות כלל. כיון שזכו דורו של חזקיה לשלימות בידיעת התורה, זכו לבחינת 'וחובל עול מפני שמן', מבלי לעשות שום השתדלות כלל היה להם נצחון במלחמה. לא כדוד המלך שאמר 'ארדוף אויבי ואשיגם' שזהו ע"י השתדלות, אלא בוטח בה' בכל לבו. פסוק נוסף למדנו בתורה 'וברכתך בכל אשר תעשה' שזוהי המדרגה הפשוטה שצריך האדם לעשות כלי ההשתדלות שעל ידה תושפע הליו הברכה. ומכיון שיש לנו שני כתובים המכחישים זא"ז יבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, וכתוב [תהלים לו] 'גול אל השם דרכך ובטח עליו והוא יעשה'. משל לאחד שמגלגל חבית, הוא עושה פעולה קטנה שמתחיל לגלגל החבית, אך אח"כ החבית ממשכת להתגלגל בכל המדרון עד למטה מאליו, כך יסתכל האדם על מעשיו והשתדלותו, לא שהוא מוציא לפועל את הענין, אלא שהוא עושה פעולה קלה להתחיל לגלגל את העסק, ובוטח בה' שהמשך הדברים יבואו ע"י השגחתו ית' לבד. ואם הוא בודק תמיד אם החבית מתגלגלת כרצונו, זהו שיצא מגדר הבטחון ונדמה לו שהוא מנהיג את העולם, לכן אמר דוד המלך 'גול אל השם דרכך', אתה רק תתחיל לגלגל את הענין, והקב"ה ישלים לך כל מה שצריך. זהו דרך הממוצע של בטחון והשתדלות, והיא הדרך הכשרה.

וכך עשה יוסף הצדיק, שבהשגחה פרטית היה שר המשקים איתו בבית הסוהר, ולא רצה לשתוק לגמרי שזהו הקצה האחרון של מדת הבטחון כחזקיה שאינו עושה כלום, בטח אל השם בכל לבך, וגם לא קיים 'בכל אשר תעשה' ולא התחנן לפני השר המשקים מדי הרבה, אלא אמר לו בדרך אגב 'כי אם זכרתני והזכרתני', וכדפרש"י שזה כאומר לו בפירוש אני איני סומך עליך, אלא שאם תזכרני תזכירני. שזהו הפירוש הפשוט, שאם תזכור אותי תזכיר אותי. ולא אמר לו בפירוש 'זכר נא, ואל תשכחני', לא ביקש ממנו כלל שיזכרנו, אלא שאם ישגיח השי"ת ויכניס לך במח לזכור אותי ותראה שזה שעת הכושר, אזי תזכירני. זהו לשון מעודן מאד מאד, שזה כשר ומהודר לפי דעת כל רבוה"ק, אפי' הבעש"ט הק' יסכים להנהיגה זאת לבעל מדרגה במדת הבטחון. שעושה השתדלותו ממש כבדרך אגב. עוד כתב מהרי"ל שמצאנו דבר נוסף שלא הראה יוסף לשר המשקים שמאד קשה לו להיות כאן בבית האסורים, אם האדם באמת רוצה להשתדל בכל הכוחות, הוא מראה סימני מצוקה שאינו יכול יותר לסבול להיות כאן, יוסף הצדיק לא בשפתיו ולא בצורת חייו לא עשה פעולות כאילו קשה לו כאן, אדרבה היה מפזז ומכרכר בשמחה, לולא היה אומר לשר המשקים שיזכירוהו לפני פרעה, היה עולה על דעתו של שר המשקים לשלוח לו איזה ספר מתנה בבית האסורים, כי לא היה נראה כלל שיש לו רצון לצאת משם, הוא היה ממונה על הכל, [כמו בימינו יש הרבה אנשים שנכנסים במודע בכלא, ויש להם תפקיד להיות שר בית הסוהר, ומרגישים כמלך בגדוד. עיני ראו ולא זר.] מה לי הכא מה לי התם. אלא שיוסף הצדיק היה לו רצון לצאת רק באופן שהשליחות שלו כאן נגמרה והגיע הזמן, הרי הוא צריך לעשות איזה פעולה קטנה כמו שעשה השי"ת שהעולם מתנהג, בבחי' גול על ה' דרכך, בטח עליו והוא יעשה.

שמעתי בשם האדמו"ר מטאלנא שליט"א הגדרה נאה בין חסיד ברסלב לחסיד חב"ד, חסיד ברסלב כשעולה למעלה ושואלים אותו האם התנהג כראוי, האם הלך כראוי בדרכי העבודה בעצת רבו הק' רבי נחמן ז"ע, וכיון שבאמת קשה להיות איש כשר אמיתי, לא היה יכול להשיב שאכן זכה להיות בתכלית השלימות, אדהכי והכי שלחוהו לגהינם, בבואו לגהינם, התחיל לצעוק ולקרוא בשם רבו, הרי רבו הבטיח שיוציאו מגהינם, וכך הוה, הגיע רבו ותפסו בפאות והוציאו מגהינם כפי שהבטיח.

לעומתו חסיד חב"ד כשעולה למעלה גם הוא נותן דין וחשבון לפני השי"ת, [כמו שאמר הח"ח שכל הבעקישטעס והשניפסלאך נופלים בדרך, למעלה יש להשי"ת או יהודים חמים, יהודים קרים, ויהודים פושרים, אין שום הבדל לאן הוא השתייך ואיפה הוא התפלל בשבת וכו'] שאלוהו האם התנהג בשלימות וגם הוא 'אין ולא ורפיא בידיה', שלחוהו לגהינם, והתחיל לצעוק לקרוא שם רבו שיבוא ויצילוהו, וכשמוע רבו כ"ק

האדמו"ר מליובאוויטש את קולו בא תיכף ומיד ממש ונתן לו דולר ויברך אותו בברכת דרך צלחה שהיה בהצלחה בשליחות שהקב"ה שלח אותו לכאן. החסיד מליובאוויטש מעיד כי בשומעו זאת מפי רבו, תיכף ומיד בשומעו על לבו כי אכן נשלח הוא לשם בשליחות, לקדש שמו ית' במקום ההוא, תוך כדי התבוננות זו נהפך כל הגיהנום להיות לגן עדן, הרי באמת אם משיג שהוא שליחו של הקב"ה ומתבונן בזה הליטיב נעשה לו גן עדן בכל מקום שהוא נמצא. [ואין לו יותר צורך שימשכוהו מהגיהנום, והתבוננת על מקומו ואינו. וכבר היה מי מהצדיקים שדיבר בקודשו שכאשר יבוא למעלה ויתנו לו פסק ללכת לגיהנום הוא ירוץ שם בעזו ובתעצמות, לעשות רצון קונו, ובעשיית רצון קונו, ממילא נהיה בתוך ד"א של עשיית רצונו ית' - גן עדן].

ובאמת הוא כך כי בכל מקום שהאדם נשלח לשם, יש לו שליחות מיוחדת שם. כמ"ש במדרש זרובבל בן שאלתיאל, 'כשם שקילוסו של הקב"ה עולה מגן עדן כך קילוסו של הקב"ה עולה מגהינם, ולא עוד שקילוסו מגהינם יפה מקילוסו מגן עדן', שעומדים שם יהודים ואומרים 'יפה דנת יפה עשית'. וביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק יאמר הקב"ה דבר תורה בסעודה של לוייתו, ואח"כ יכבדו את זרובבל בן שאלתיאל לומר קדיש, ואז ישבו רק צדיקים באותה סעודה, כמ"ש בגמ' ב"ב, אך לאחר שיאמר זרובבל בן שאלתיאל קדיש על הדבר תורה החדש שיצא מאת הקב"ה, וכשיאמרו יהא שמייה רבא מברך, ישמעו את קולו של זרובבל עד שאול תחתית, וכל רשעי ישראל יעמדו ויצעקו איתו ביחד 'יהא שמייה רבא' וישאל הקב"ה, מיהו זה שענה כ"כ יפה יהא שמייה רבא, ואז יוציאו כל הרשעים מהגהינם להשתתף בהמשך הסעודה. הרי שגם בגהינם הפרטי של האדם צריך לקיים שם שליחותו של הקב"ה, ולומר יהא שמייה רבא שם בשאול תחתית.

מי לנו גדול מיוסף הצדיק שהיה גר בגהינם מר ממות, אחיו התעללו בו כביכול, והיה לו כל התירוצים לבל להרגיש איש מצליח, בהיותו במרחקים בבית אדוניו המצרי, רחוק מבית אביו ושבטי י"ה, אבל הוא לא נתן לנסיבות לקבוע את מצבו, הוא לא נתן לנסיבות להחליט בשבילו שהוא נמצא בגיהנום, אדרבא, הוא לקח את כל הנסיבות המשתנות הנוראות ועשה מכל זה 'שליחות', וממילא היה שם איש מצליח, ה' עמו, באשר ה' עמו, והצליחו בשליחותו בכל מקום שהקב"ה שולחו לשם, הרי הוא מצליח. [ובמאמר המוסגר, הרי אנו מכירים כמה שלוחי חב"ד הנמצאים במקומות כאלה, שמתוך כל הקשיים ברוחניות ובגשמיות היו צריכים להחליט כי נשלחו כפשוטו לגיהנום, אבל עם עבודת ה' שלהם עושים מהגיהנום עצמו - גן עדן, יעזור להם ה' במקומות מושבותיהם שיצליחו בשליחותם].

נחזור לעיל שיוסף הצדיק לא היה מראה סימני מצוקה שכואב לו, כמו מי שבא לפני העשיר ועושה הצגה מרה כמה קשה לו וכמה המצב בלתי נסבל, כדי להוציא ממנו נתינה הגונה, פעמים שהוא מדבר ופעמים שהוא בוכה ומראה סימני רחמנות, זהו מעבר לגבול ההשתדלות, זהו כבר לא בגדר 'גול על השם דרכך', אלא מגזים בגזרת 'בכל אשר תעשה'. וביאר מהרי"ל שבסוף נתגלה כמה הרוויח יוסף במדת הבטחון, שאילו היה מגזים להראות לשר המשקים סימני מצוקה, ולבכות לפניו שלא ישכחהו, יעשה לעצמו סימנים וקשרים לזכור אותו לפני פרעה וכו', מה היה קורה אז, היה מוציא את יוסף תיכף מבית האסורים, ואזי היה עדיין לפני חלומותיו של פרעה, שזה היה רק שנתיים ימים לאחר מכן. ולא היה נגאל מבית אדוניו ולא היה עולה לגדולה וכו' וכו'. ואפי' אם היה עולה לא"י, היה צריך יעקב לרדת למצרים בשלשלאות של ברזל. וכתוב במדרש רבה שבאלו ב' שנים בכל יום היה שר המשקים רוצה לזכור את יוסף והיה שוכח אותו, בלילה היה נזכר, ועושה לעצמו קשר בחגורתו לזכור למחרת את יוסף לפני פרעה, ובא מלאך והתיר הקשר ושוב שכחו ביום, וכך היה בכל יום ויום באלו ב' שנים. וכל זה היה לסיבה הנ"ל שיבא זמן האמת של יוסף לצאת ולהגאל ולעלות לגדולה.

ועתה מיושבים דברי המדרש כמין חומר, כי אדרבה כל עיקר דרשת המדרש הוא לשבחו של יוסף, כיון שהיה לו בטחון שלם בהשי"ת, וגם רק אמר לו בדרך אגב 'כי אם זכרתני', לכן זכה להשאר עוד ב' שנים בבית האסורים, וזכה ששכחו שר המשקים במשך אלו השנתיים, וכל זה כדי שיבא הזמן שיחלום פרעה את חלומותיו, או אז יזכר בו שר המשקים ויוציאוהו, ועי"ז יפתור החלומות ויעלה לגדולה. כך יש אנשים שעושים מדי הרבה השתדלות להשיג איזה שידוך או פרנסה, ועושים שמיניות באויר להשיג משהו כרצונו, בסוף נתגלה לו כמה מר הוא הדבר שכ"כ הרבה להשתדל עליו. היה עדיף להיות רגוע ולסמוך על השי"ת, לעשות קצת השתדלות אך בעיקר לבטוח בו שינהיגוהו בדרך הישר, הכי טוב שיש בעולם. וכך זכה יוסף לגלות את השי"ת בעולם, כמ"ש האוהב ישראל מאפסא ז"ע 'וְיִשְׁמַיְנִי לָאֵב לְפָרְעָה וּלְאֶדְוֹן לְכָל בְּיָתוֹ וּמְשַׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם הֵינִי וְיִשׁוּב שִׁזְכָּה יוֹסֵף לְהַאֲרִיךְ בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁהַקְּב"ה אָב וְאֶדְוֹן וּבְכָל מְקוֹמוֹת מְשַׁלְתּוֹ. וְכַתֵּב הַאֲלֵשִׁיךְ הַק' שְׂאִילוּלָא לְחַם הַכֶּשֶׁר שְׂאִכְלוּ הַשְּׂבִיטִים עַל שִׁלְחָנוּ שֶׁל יוֹסֵף, הֵיוּ צְרִיכִים לְאִכְלוֹ מִשְׁלַחְנוּ שֶׁל פְּרַעֲהוּ ח"ו, הֵיוּ נִשְׁפָּעִים מִשְׁלַחְנוּ הַטְּמֵא וְהֵיוּ נּוֹפְלִים ח"ו לְשַׁעַר הַנּוֹן. וְכָל

השתדלות הוא מסוכן האם אכן כוונתו לשם מצוה, כי בשלמא באתרוג כך כשמרבה בהשתדלות אין בזה הנאת הגוף בהדי מצוה, אך בענין השידוך, הלוואי שנחיה כל החיים לשם מצוה, כיון שיש עוד כוונות עצמיות יחד עם המצוה, הרי ריבוי ההשתדלות בשידוכים הוא מסוכן, ומי יאמר שכונתו לשם שמים בלבד, ולכן עיקר דרכינו רק גול על השם דרכך, תעשה איזה השתדלות, תתקשר לאיזה שדכן, והשאר רק לסמוך ולבטוח בהש"ת.

וכמו שהזכרנו מדברי הרבי רבי ברוך ממעז'בוז ז"ע כיון שאמונה ובטחון קבלנו מפי הגבורה, מצות אנכי ה' אלקיך, שהוא בלתי בעל גבול, לכן אין בזה גבול וסדר, תמיד צריך האדם לחזור להש"ת ולא להסתייג דעת מהאמונה ובטחון.

ונחזור לענין יוסף הצדיק שהזכרנו אתמול שאותה מרשעת עשתה חילול השם כאילו חטא יוסף, והתגבר כנגד יצרו שפיתה אותו להכשל כדי שלא יהיה חילול השם, אך עכשיו שכבר היה בבית האסורים, לכאורה הרי יציאתו משם תקדש שמו יתברך ברבים, שיתגלה לעין כל שהוא קדוש בתכלית הקדושה, לאמר בלעד"י שלא עבר על איסור העריות שמכונים ב'לאמר'. הרי היה לו עוד מחשבה להתעקש בריבוי הפצרות לצאת משם לשם שמים, אעפ"כ נאמר בו 'אשרי הגבר אשר ישים ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושיטי כזב'. וגם ביציאתו חשב רק על חלק קידוש השם שיתגלה ע"י יציאתו. כתב האבני נזר בספר נאות הדשא, כשכאב יוסף לפני המלך ואמר לו שירכיבוהו על מרכבת המשנה ויקראו לפניו אברך, מה היה חושבו יוסף באותה שעה של כבוד? שמח שמחה גדולה, הנה היה חילול השם שמונה שנים שהעיתונים סיפרו איש עברי בא זכאק, ועתה ברוך השם נתקדש שמו יתברך, והכל נדחפים לראות פניו הזוכים והטהורים, אשרי העם שה' אלקיו.

האמרי יוסף מספינקא ז"ע היה לו אח רבי אהרן ז"ע תלמיד מהרצ"ה מזידיטשוב ז"ע ושימש כמה מצדיקי אמת שבדורו, וכתב בספרו מדרש אהרן שבשעה ששר המשקים סיפר לפרעה על יוסף הצדיק 'ושם איתנו נער, עברי, עבד' ודרשו עליו חז"ל שהרשעים ארורים שאין טובתן שלמה, כי גם כשמזכיר את יוסף ומגנה אותו. וא"י במדרש רבה שהחלום שחלם שר המשקים באמת היה על יוסף, הגפן הוא יוסף, ג' שרגים אלו ג' אבות, והיא כפרחת עלתה נצה, היינו יוסף הצדיק שייצא מעבודתו ויהיה משנה למלך, וכל מה שארע ליעקב ארע ליוסף, יעקב נתגדל ע"י חלום, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כך יוסף נתגדל ע"י החלום. ואמר לשר המשקים בפירושו כי כך וכך עתיד להיות, ועתיד יוסף לצאת משם להיות למלך על ידי חלום שיחלום פרעה בעתיד, ובאור החיים הק' מוסיף 'ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם', שהיה פרעה חולם אותו החלום למשך ב' שנים לילה אחר לילה, אלא שכל זמן שלא הגיע זמנו של יוסף לצאת, היה פרעה שוכח החלום, והוא נכלל ב'יושכחה' דסוף פ' וישב ותחילת פ' מקץ ופרעה חולם. לאחר ששכח חלומו ב' שנים עתה הגיע זמנו לזכור אותו. ויוסף הצדיק היה יודע על זה, ואמר לשר המשקים, אני יודע היטב שאתה עתיד לשכוח אותי, ויעשית עמדי חסד, היינו שתאמר לי לפרעה, שאני אמרתי לך 'כי אם זכרתני והזכרתני', ואני אמרתי לך שעתידי אני למלך על ידי פתרון חלומו של פרעה, ואת כל זה תספר לפרעה בעתו ובזמנו, ותספר לפרעה שיושב בבית האסורים מי שיודע לפתור חלומות והוא ביקש ממך שתזכיריה לפני פרעה כשהוא יחלום, ולכן כפל הפסוק כ"פ תיבת לאמר. הוא איש פלא כזה, ועל זה הוסיף שר המשקים לבאר את ההזיות של האיש מבית האסורים שהוא נער ועבד, והוא אמר לי לפני שנתים, שיבא זמן שפרעה יחלום ואז אזכירנו לפניך. כמ"ש במדרש רבה ס"פ וישב, שאמר יוסף לשר המשקים 'עתיד אני להתגדל ע"י חלום'...

כל זה נכלל במיעוט ההשתדלות של יוסף, כי דרך בני אדם בעת השתדלותם שאומרים למי שמשתדל עבורם 'אל תאמר לו שאמרתי לך'... אך יוסף אינו דיפלומט אלא אמיתי עד הסוף, ואמר לשר המשקים, תגיד לו שאמרתי לך שהוא יחלום ותזכירני לפניו לבא לפתור חלומו. הה"ד גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה.

בדרך הדרוש

כדאייתא בילקוט ולמד יוסף שיש להם תבואה בביתם רק שהם לא הלכו חוץ לתחום. רק כדי שלא יראה אותם יוסף שהם לא הכירו אותו עדיין וגם דיבר אתם קשות וסברו שהוא מבני נח ולכן יצאו מן העיר כדי שיוסב יוסף שחם הלכו לדרגם כדי שלא יוכל עוד לדבר אתם קשות. והלכו רק אלפים אמה שזה מותר לילך בשבת על פי דין.

והנה יוסף רצה לבא על האמת אם יש בביתם תבואה או לא ואיזה טעם של למה תתראו אמת. לכן צוה לאשר על ביתו קום רדוף פירוש אם תראה אותם מרחוק שלא הלכו חוץ לתחום אם כן אין כאן פקוח נפש דאם לא כן למה לא הלכו יותר מאלפים אמה בכהאי גוונא קום רדוף אחריהם. אבל אם תראה שהם הלכו יותר מאלפים אמה אם כן בודאי יש כאן פקוח נפש או לא תרדוף אחריהם. והשתא יבואר המדרש שהתהלכו הבוקר אור והאנשים שלחו הם יצאו את העיר לא רחיקו כמה דאת אמר כאלפים אמה דייקא פירוש סימן זה מסר יוסף לאשר על ביתו אם ירדוף אחריהם או לא: (תנוכת התורה)

ויש לפרש דהנה איתא במדרש רבה פרשה זו על הפסוק וטבוח טבח והכן ערב שבת היה ואין והכן אלא בשבת שנאמר והיה ביום הששי והכני את אשר יבוא וגו' עד כאן. ויש להקשות אם כן לפי זה הא דתניב הבוקר אור והאנשים שלוחו היה בשבת שחרית ואם כן האיך חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת. וצריך לומר כי פקוח נפש היה שם דייקא ובני ביתו היו עטופים ברעב ופקוח נפש דוחה את השבת [עיי' ב"פ' ובעה"ק] כמו דאייתא ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תהיו כחושים ברעב. נמצא שיעקב ובני ביתו היו עטופים ברעב ולכן חללו את השבת. אך עדיין קשה על יוסף הלא הכיר את אחיו שהלכו בשבת ובודאי אחיו לא חללו את השבת אם לא היה פקוח נפש אם כן היאך צוה יוסף להחזירם ולא חס על אביו ובני ביתו שהיו עטופים ברעב.

אך יש לומר דאפשר כהפירוש השני ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה. ואם כן יוסף ראה לאחיו שהיה פניהם שמחים ונראים כעשירים

הסיבובים לטובה נתגלגלו דווקא ע"י בטחוננו של יוסף הצדיק שלא פנה אל רהבים, להשפיע מדי חזק על שר המשקים, והוא ראה שרק דיבר איתו בלשון פרוה ורק אמר לו 'כי אם זכרתני והזכרתני', שזה נוסח כשר ומהודר, מהדרין מן המהדרין, ועי"ז זכה ונתוספו לו עוד שני שנים, לא היה לו צער כי היה ה' איתו, ולאחר ב' שנים חלם פרעה ועי"ז נתגלגלה הישועה. הקב"ה בוחן כליות ולב אם כונתך בההשתדלות לצורך מצוה או מתוך הדאגות ומכאן ילמד אדם בלשונו ומעשיו כשצריך להשתדל אצל בן אדם, הקב"ה בוחן אותו איך הוא מדבר לפניו, האם הוא כהגדרת 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו', או ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסיר לבו, כה אמר ה' והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב. כי גם כשצריך להשתדל אצל האדם, תרים טלפון תדבר איתו בנוסח של פרוה, ולא לצעוק עליו שלא ישכח ויזכור וכו'. רק יגול על ה', לא להראות לאנשים שהוא נתלה בהשתדלות הזאת מאד חזק. הוא צריך לבקש כרצונו ה' שעשה שצריך להשתדל, אך אין צריך לכסוס כ"כ הרבה צפריים כשמתקשר לאותו עסקן, וכמה כאבי בטן יש לו עד שהעסקן יחזור אליו, התקשרת, הוא לא הרים, תשאיר הודעה אחת, ולא עשר הודעות. וגם אם לא הצלחת למצוא אותו, אל תהפוך עולם לפגוש אותו, תהיה משוחרר לעשות את שלך, תתחיל ושמחה. כמובן שאם עוסק בשביל מוסדות התורה, אדרכה אזי צריך להשתדל יתר מן המדה. כמו בהשתדלות על אתרוג ושאר מצוות. אמנם גם בזה היו צדיקים מרבוה"ק שלא עשו הרבה מיד השתדלות לגבי מצוות, אך הדעה הכללית שלגבי מצוות יש לעשות ריבוי השתדלות, ואינו פסול כלל. אך זאת רק משום המצוה ולא משום כונת אחרות... כל הדברים הללו בוחן לבות כליות בוחן את האדם, הוא יודע תעלומות, כמה אתה משתדל וכמה נדמה לך שתשיג את המבוקש רק ע"י ההשתדלות, או שאתה מגולל מקצתך וסומך על הש"ת שיצליח דרכך.

אברך ת"ח בן דורינו הדפיס סט ספרים 'לרעך כמורך', עתה הדפיסו כרך עשירי, זהו קיצור ספה"ק חובות הלבבות בשפה ברורה, ובסופו הדפיס קונטרס בענין השתדלות בשידוכים. וכתב בנין שלם בסוגיה זאת. רשימה ארוכה מרבוה"ק דס"ל דבשידוכים יש למעט בהשתדלות, עוד פחות מבענין הפרנסה. כן דעת הגר"א ודעימיה, וכן היה אגומה החזו"א שההשתדלות בשידוכים זה רק בשביל להרגיע את העצבים, ואין זה שייך כלל לענין השידוך באמת. עושים טלפונים סתם כדי להעביר את הזמן... כי ההשתדלות לא יעלה ולא יוריד, אעפ"כ שבשום דבר אין ההשתדלות מעלה ומוריד, כי הקב"ה לבדו עושה הכל בכל אתר ואתר, אלא שבפרנסה אמרה תורה להשתדל ולא בשידוכים, כך הוא דעת כמה מגדולי ישראל. הדעה השניה מגדולי ישראל ההשתדלות בשידוכים היא כפרנסה, שצריך לעשות איזה השתדלות בבחינת 'גול אל השם' ובטח עליו והוא יעשה, היינו להשתדל קצת, ולסמוך על הש"ת שיושיענו. הדעה השלישית היא שבענין השידוכים ההשתדלות היא לצורך מצוה, ולכן צריך האב לבלבל את הראש לכל העולם, לברר ולחפור וכו', ולזכור עוד סעיף נוסף, שכל מעשיו אלו אינו בשביל שיצליח הוא בשידוך טוב, אלא שזהו לצורך מצוה, כמו אתרוג שהקב"ה צוה לנו לקחת אתרוג בט"ו תשרי, כך צוה לקחת אשה בן י"ח לחופה.

לאחר ששמענו ג' שיטות בדבר, לכאן יש לקחת המדה האמצעית. גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה. וכמ"ש במשניות 'הלכה כדברי המכריע'. מי שעוד לא השיא את בניו עדיין מסתפק איזה שיטה צודק, מי שכבר השיא את בניו יודע בוודאי בלי שום ספק, שהקב"ה לבדו עושה הכל. יש לך אדם ששולח את הבן ללמוד בישיבה פלונית ולא בישיבה פלונית כדי שלא יזיקהו בענין שידוכים, מה הפירוש 'שאטן צו שידוכים'? הרי הקב"ה עושה הכל כדי שהשידוך יצא מן הכח לפועל, אלא שהקב"ה מכניס גם את זה בראש שלך, ונמצא שזהו פירוש הדברים, אני שולח את הבן למוסד זה ולא למוסד זה, כי אני סומך ובוטח על הש"ת שהוא הכניס את זה לראש שלי, כפי הנראה כך רצונו יתברך עי"ז יושלם השידוך שלו בהשתלשלות ע"י שילמד בני דווקא במוסד זה ולא במוסד השני. כלל הדברים 'גול על השם דרכך', תעשה קצת השתדלות, בלי לחץ כלל. אם יתן הש"ת יתן ואם לאו לאו. כי כל ריבוי

ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר מצרים רדו שמה ושברו (מב, ב) רדו שמה וכו' ונחיה ולא נמות, בנדוד דאם נימא דגלות מצרים רדו בשביל חטא וא"ה שאמר במה אדע שפיר י"ל שהתחיל הגלות משולד יצחק וע"כ לא היו בני רד"ו שנים במצרים אבל אי נימא דהגלות הי' בשביל חטא ב' אחיות שנשא יאע"ה א"כ היו צריכים להיות ד' מאות שנים במצרים אבל כבר כ' הקדמונים דייקא לא חטא ב' אחיות דנקרא אל, והטעם דכשם שהקב"ה הוא חי וקיים כך יעקב אבינו כמחול"ל יעקב אבינו לא מת כדאייתא ב"שפתי צדיקים",

וה"א רדו שמה שלא יהיו רק רד"ו שנים, דהגלות התחיל משולד יצחק, ולא משום חטא ב' אחיות כיון שנקרא אל, והטעם שנקרא אל משום "ונחיה ולא נמות". (בנין דוד)

קום רדוף אחר האנשים (מד פסוק ד) במדרש הובא כאן בילקוט (רמז ק"ו) וזה לשונו הם יצאו את העיר לא רחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים וגו' כמה דאת אמר רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה עד כאן. והוא תמוה.

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

זאת עשו ותנצלו מהגזרות

"ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחי' (מב חי) דרש החיד"א:

בפסוק שלפנינו נתן למצא רמז למאמר חכמים (קהלת רבה ה'): "ש'לשה דברים מבטלין גזרות רעות ואלו הן: תפלה, צדקה, תשובה"; "זאת" - בגימטריה: קול' [תפלה], 'ממון' [צדקה], 'צום' [תשובה]. אם "זאת עשו", אזי תבטל כל גזרה רעה שנגזרה עליכם, וחי'." יוסף תהלות' לג יא

ירא שמים בפתר כבג'ו'

"ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחי' את האלקים אני ירא" (מב חי)

פרש רבי פינחס הורוויץ מפרנקפורט:

מפסוק זה משמע שמתר לאדם להתפאר בהיותו ירא שמים. שלא ככל המצוות שלפניהן הוא מצוה (מיקה ו ח): "והצנע לכת עם אלקיך". סבת הדבר היא משום שיראת ה' היא תוצאה של אמונה איתנה בעבדת היות הבורא יתברך משלם לאיש כמעשהו. וכפי שגראה מלשון הפתוח שבאמר בקריעת ים סוף (שמות יד לא): "ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו". כיון שבדאי מתר לאדם לפרסם את היותו מאמין באמונה שלמה, לפיכך אף בגוגע ליראת שמים, שהיא תוצאת האמונה, מתר לו לפרסם את עצמו.

לאור זאת יש לפרש את שאנו אומרים בכל בקר לפני התפלה: "ועולם יהא אדם ירא שמים בפתר", כי איננו מתכננים לומר שעל האדם להסתיר את היותו ירא שמים, אלא שחובתו להיות ירא שמים גם כאשר הוא נסתר מיעגי הבריות ואין איש רואהו.

להתנדות בפרוט ומתוך צער

"ויאמרו איש אל אחיו אכל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפש בהתחננו אלינו ולא שמענו" (מב כא)
דרש הש"ה הקדוש: כפי שאחי יוסף לא הסתפקו בכך שהודו בחטא מכירתו אלא הוסיפו ופרטו את חלמי החטא: "אשר ראינו צרת נפשו" - התעלמנו מצערנו, בהתחננו אלינו ולא שמענו" - והתעלמנו מתחוננו; כך ראוי לכל אדם המתחרט ושב בתשובה על עוונותיו, שיפרט כל פרט ופרט מהחטא ולא יסתפק בהזכרת עצם החטא.

עוד יש ללמוד מכאן על חובת החוטא להתחרט ולהצטער על חטאיו, ושאת הסבה שאמרו אחי יוסף: "אכל אשמים אנחנו" - אכל' מלשון אכלות, כלומר: עלינו להתאבל ולהצטער על אשמתנו. שני לוחות הברית מצוה דרך חיים עג

דבר שקרים לא יכון לנגד עיני'

"ויאמר שלום לכם אל תיראו אלקיכם ואלקי אביכם נתן לכם מטמון באמתותיכם כספכם בא אלי ויצא אלהם

אמן - שפע רב בכל העולמות

"ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ" (מב ו)

על גדל מעלתה של ענית אמן לפתיחת שגרי ברכה כתב הש"ה (מס' תמיד אות ט):

"ומי שמכונן לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן ככונה דניו, גורם למעלה קדשה הרבה מאד. ומשפיע שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים. כמו שפותח המעין להשקות לכל הצרכים השקאה, והקול יורד בשמים מפעל ומודיע שכל זה הטוב והשמחה גרם פלוני זה עבד המלך הקדוש".

רמז לכך נתן לדרש מהפסוק שלפנינו: "ויוסף הוא השליט על הארץ" - ראשי התבות בגימטריה 'אמן', ללמד כי זכות ענית אמן: "הוא המשביר לכל עם הארץ". נשיא 'בני אמונים' הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א

את שמעון" (מב כג)

יש להבין: הלא האחראי על בית פרעה היה מנשה הצדיק (ראה ב"ר פד כ), וכיצד הזכיר שם שמם על דבר שקר והלצה?

באר רבי יעקב גרייבסקי מרביני ירושלים:

דבריו של מנשה נאמרו בדרך משל. כנחתו הנסתרת היתה לרמוז לאחי יוסף שכל השתלשלות המקרים המתרחשת עמו נועדה כדי להטיב ולהועיל להם, ובסופו של התהליך יגלו כי ה' טמן להם "מטמון באמתותיכם", כאשר יתגלה אליהם יוסף אחיהם. כיון שבלבו כון מנשה לעגן אמתו, מתר היה לו להזכיר שם שמם על כך, כפי שמצינו (ראה דברים כח א) שבמקרים מסוימים מועילה כנות הלב לפרש דברים שנאמרו בפה.

ומסיף שבדומה לכך העיר בפניו רבי גרשון הרפבי מתלמידי הגר"א, על נסח תפלת תחנון שבה אנו מצהירים: "שאינו אנו עי' פנים וקשי ערף לומר לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו..."; כיון שבדבריו נאמרים בלשון שלילה - שאינו אנו אומרים דבר שקר, מדוע אנו מזכירים בהם שם שמם לחנם? ולפיכך פרש שפך כפנתנו לומר: "שאינו אנו עי' פנים לומר לפניך צדיקים אנחנו", ומדוע? שהרי הפך: ה' אלקינו ואלקי אבותינו" - והיא נעז פנינו לשקר לפניך!?

בדיקת החמץ כחפוש הגביע

"ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימו" (מד יב)

מסמימות לשון הכתוב: "ויחפש... וימצא", למדו

חכמים (פסחים ז א) שרק דבר שחפשו אחריו נתן להגדירו כ'מצאה'. על פי יסוד זה למדו את חובת בדיקת החמץ קודם הפסח מלשון הפתוח (שמות יב ט): "שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם", ומכאן שיש לחפש אחר החמץ קודם הפסח כדי למצוא ולבטאו.

הרמ"א (או"ח תלב ב) כתב: "נוהגים להניח פתיחי חמץ במקום שימצאם הבודק, כדי שלא יהא ברכתו [על בעור חמץ] לבטלה". רבים תמהו על אודות מנהג זה: הלא הבודק יכול לברר בקלות היכן הטמנו הפתיחים, וכיצד הוא מקים בבדיקה זו את מצות בדיקת חמץ?

ישוּב ונפלא לכך הובא בשם הרב מטשיביץ:

כאמור, חובת בדיקת החמץ נלמדת מהחפוש המתאר בפסוק שלפנינו. והנה, בחפוש זה ידע המחפש שהגביע נמצא באמתחת בנימו, שהרי הוא עצמו הטמינו שם, לפיכך אף את חפוש החמץ שנלמד ממנו נתן לקיים באופן שהחפוש יודע היכן החמץ נמצא.

פ"שט וגי'ו' [לגר"מ שטרנבוך] פסחים ז א ב

כנגד רדיפת חנם' - רק תפלה מועילה!

"ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלקים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו" (מד טו)

יש להבין: איזה תרון והתנצלות יש בדבריו של יהודה ליוסף: 'האלקים מצא את עון עבדיך'?

פרש רבי רודף בער ליבוביץ בעל ה'ברכת שמואל':

כאשר אנשי השלטון מתנכלים ומצרים לישראל, יש שתי עצות שבאמצעותן יכולים הם לבטל את הגזרה: הראשונה - נשיאת תפלה לפני ה' שיחוס עליהם, והשנייה - נתינת שחד ורצוי לידי השור כדי לרצותו ולשפך את כעסו.

ברם, שחד ורצוי יכולים להועיל רק כאשר הגויים מצרים לישראל מחמת סבה מסוימת. אולם כאשר הם עושים זאת ללא כל סבה, אזי יש להסיק מכך כי אנשי השלטון הם רק בבחינת 'מקל ורצועה', והבורא יתברך הוא ששלח באמצעותם את הצרה כדי לעוררנו. כיון שאין כל טעם לרצות 'מקל ורצועה', לכן במקרה שכזה אין לנו אלא לשפך שיח ותחנונים לפני ה' ש'סיר מעלינו את רע הגזרה.

לכך אף רמז דוד המלך באומרו (תהלים קיט קסא): "שירים ודפוני חנם ומזבחה פחד לב"י" - כאשר רדיפת השירים כלפי נעשית 'בחנם' וזלא כל סבה, עליו להסיק מכך ש'מזבחה' באה אלי הצרה, ועל כן פחד לב'י ועלי למהר להתפלל לפניך שתושיעני.

אף כאן, אמר יהודה ליוסף: כיון שהמצאיות מוכיחה כי אתה רודף אותנו בחנם וזלא עול בכפינו, אם כן: "מה נדבר ומה נצטדק..." - איזו תועלת תצמח לנו מהשמעת דברי רצוי ופיוס לפניך?! הלא: "האלקים מצא את עון עבדיך!" ואין לנו אלא לשאת תפלה לפניו שיצילנו. ש'רון' קרף עמ' שכו

ביום שני ו' בטבת יחול יומא דהולוא של הרה"ק בעל הדברי יחזקאל משינאווא, אשר על אודותיו העידו תלמידיו: **"רבנו השתדל לשמע בכל יום מכמה אנשים ברכות השחר, כדי לענות אמן על הברכות".**

דברי יחזקאל [החדש] עמ' שיט

ברכות השחר בחברותא - תשעים אמנים קדם התכלה.

"והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר נעשה תעשו" (יחזקאל כד כד)

תענה אמונים

פנינים ובאורים בסדר התפלה

ברכת 'שעשה לי כל צרכי'

הודאה על המנועלים

מדברי חכמים (ברכות טו ב) בענין ברכת 'שעשה לי כל צרכי': "כפ סים מסאניה, לימא [כשלוש מנועלין, יאמר]: 'ברוך שעשה לי כל צרכי'". יכלים אנו להסיק שברכה זו נתקנה ביחוד על לבישת המנועלים. ואולם, נתקנה היא בלשון המבטאת הודאה כללית - 'כל צרכי', לפי שבזכות המנועלים זוכה האדם שיחמלאו כל צרכיו, שכן באמצעותן הוא יכול לצאת מביטו ולטפל בעניניו (אבדוהי) סדר השפעת המנועלים. לפיכך בשעה שאנו מברכים על המנועלים, חשוב שזכור אף את התועלת העצומה שאנו מפקימים מהם, שבאמצעותם אנו עושים את צרכינו בקלות ונבונות, ונודה על כך בלב שלם (שפת חיים באורי תפלה עמ' טו).

באופן נוסף באר רבנו מנוח (תפלה טו) את הסבה שאנו מברכים על המנועלים בלשון 'כל צרכי': כיון שהמנועלים הן פריט הלבוש האחרון שהאדם לובש בבקר, ומצא ששל ידו ושלמיו לאדם כל צרכי לבושו, ועל כך עליו לברך: 'שעשה לי כל צרכי'.

הודאה על ספוק צרכינו

מאידך, יש שנקטו שבברכה זו אנו אכן מודים לה על כך שהוא מספק לנו את כל צרכינו, ולא רק את המנועלים שפרגלנו. והסעם שתקנו לברך על כך בשעת גיעלת המנועלים הוא לפי שבמסכת שבת (מכס א) אמרו חכמים: "לעולם ימכר אדם [אפלו] קורות ביתו ויחך מנועלים לרגליו". על כן, כאשר האדם זוכה במנועלים מבלי שהצורך למכור מחפצי ביתו כדי לרוקשו, עליו להודות בעמק לב: 'שעשה לי כל צרכי' (מקור חיים' טו א; 'תפלת שלמה' א' י"ח טו א).

בדומה לכך כתב בעל 'יסוד וטרש העבודה': "חיוב על האדם לברך ברכה זו בשמחת הלב, מאד, וימין שהאמנה גדולה בה' יתברך ויתעלה ויספיק לו צרכו. ויבחר האדם במחשבתו ויתעלה בלחם ושמלה ובית ויש לו כל, לברך ברכה זו בשמחה עצומה מאד ויתן שבת גדול והודאה על העבר, והאמנה על העתיד. ואף שנתקנה ברכה זו על לבישת מנועלים, בודאי צריך האדם לתן הודאה במחשבתו בברכה זו על כל הטוב שחגנו השם יתעלה".

שוח רבי שמשון פינקוס: הרגשה מיחדת באמירת ברכה זו חשתי בתקופה שבה עברתי ידוה; בימים פתוקים, כל עוד היו חפצי מסדריים בבית על מקומם, לא נתתי לב ליבונות החפצים שה' יתברך זכני בהם. רק כאשר הצרכתי לארז את כל תכולת ביתי לקראת ההעברה, הבנתי פתאום מה רבים הם צרכי האדם, וכמה עצום הוא השפע שהקדוש ברוך הוא משפיע עלי כל עת ובכל שעה... (יבש שמשון - סדר התפלה עמ' כט).

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעשה לי כל צרכי - על כך שזמן לי מנועלים, שבאמצעותם מתאפשר לי לצאת מביטו ולטפל בכל צרכי. **אמן** - אמת שעלנו להודות לה' על המנועלים שפרגלנו שבאמצעותם אנו יכולים ללכת ולעשות את כל צרכינו.

כל שמה תחת רגליו

אף המהרש"ל (סידור השליח' - ברכות השחר) באר שבברכה אנו מודים על ספוק כל צרכינו, ואת השיבות שבוין ברכה זו לנעילת המנועלים, פרש כך:

בבריות העולם הקודם הקדוש ברוך הוא לברא תחלה את הדברים הבסיסיים הנחוצים לחיים בעולם הזה, כאור, כאור, וכמים, ולאחר מכן את הצמחים המיעדים לאכילת בעלי החיים, לאחריהם את העופות והדגים, ולאחריהם את החיות והבהמות, ורק לבסוף את האדם שיוכל להנות מכל אלה. עבדה זו קולמדת על היות האדם 'מכלית הברואה' (ראה סנהדרין לח א).

הפכתו (תהלים נח טז) מתאר כי האדם הוא תכלית הבריאה בלשון זו: 'תמשילהו במעשי ידך כל שמה תחת רגליו; צנה ואלפים כלם וגם בהמות שד'. ויש לבאר, כי כאשר האדם נועל לרגליו מנועלים העשויים מעור בעל-חי, הרי הוא מבטא את בקב את שליטתו המחלטת על עולם החי, וממילא אף את שליטתו בדומם ובצומח שדורגתם נמוכה מדרגת בעלי החיים, ועל כך נאמר: "כל שמה תחת רגליו". לפיכך תקנו להודות בברכת: 'שעשה לי כל צרכי', וזקא בשעת גיעלת המנועלים.

הנעלים מבידלות מן הקללה

רבי משה חגיז (משנת חכמים' ס' רכא) באר כי לנעילת המנועלים יש גם תועלת רוחנית, שכן הן מפסיקות בין רגלי האדם לאדמה שנתקלה בחטא אדם הראשון, ככתוב (בראשית ו' ט): "לא יורה האדמה בעבורך". מטעם זה אין לובשים מנועלים על אדמת קדש, וכפי שהורה הקדוש ברוך הוא למשה בלבת הסנה (שמות ג ח): "של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא".

על פי דבריו מתבאר נסח ברכת 'שעשה לי כל צרכי': עקר צרכי של האדם בעולם הוא להתרחק מהקללה ולהדבק בברכה. כיון שהנעלים כאמור מסמלות לך, על כן מברכים עליהן 'שעשה לי כל צרכי' (על כן דפקא אות דט).

רבי משה ליב מסאסוב עמד על הארה נפלאה בגנח ברכה זו ואמר שהסבה שאין אנו מברכים: 'שעשה לי כל צרכי' היא אלא מוספיים: "לי" היא כדי ללמדנו, שרק ביחס לעצמו צריך האדם לדבק במדת הבטחון ולהסתפק במועט, אולם ביחס לזולתו, עליו להפנים כל העת שלאלמלא יעמד לצד חברו בשעת דחקו ויספיק את צרכיו בשפע וברחבה, לא ילם לו כל מסוואו (סידור דעת קדושים' ברכות השחר).

בכל חותמי ברכות, הרב ג. ר. - ירושלים.

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

הצלה משמים באמצע תפלת מנוחה

ספר המגיד הנוזע רבי ראובן קרליניט'ין זצ"ל:

בבחרתי זכיתי ללמוד שנה אחת בשיבה למצוינים, בראשותו של הגאון הנוזע רבי חיים אהרן טורצ'ין זצ"ל, תלמיזו ומקורבו של מרן הרב מבריסק.

לישיבה זו היו נקבצים בחורים מטובי עולם הישיבות, והיא היתה נודעת כ'שיבת הכנה' שבה היו הבחורים לומדים זמן מסוים בהכנה לקראתם לישיבתו של הגאון רבי יוסף דב הלוי סולובייצקי, בן הרב מבריסק זצ"ל.

יחד עמי למד בחור בן עליה, בן למשפחת בנדיקט המפארת מבני ברק, אשר כבר בגיל צעיר התחנמו מביניהם רבי יחיאל זצ"ל שפופטר בדמי, מי, והם התגוררו ברחוב סוקולוב מבני ברק.

באחד הימים התחננה אחרתו של החבור, והוא פמונו נסע לבני ברק להשתתף בחתונה. כשה ימים לאחר מכן עמדה אמו לערף סעדת 'שבע ברכות' בביתם, והוא בקש לצאת בשנית כדי להשתתף בשמחה, כיון שידע כי הדבר ישמח מאד את אמו האלמנה שמצפה מאד שכל צאצאיה ישתתפו במעמד.

באותם ימים היה נהוג שבחור אינו עוזב את הישיבה מבלי לבקש רשות מראש הישיבה. על כן בצהריים, לפני תפלת מנוחה, נגש הבחור לרבי חיים אהרן ובקש רשות לנסע טוב לבני ברק לשמחת השבע ברכות, תוך שהוא מטעים: "אמא עמלה קשה על הכנת הסעדה, ואני רוב בברור כי היא רוצה מאד שאבוא".

מה ידע הפתתו כאשר ראש הישיבה מאן להתיר לו לנסע ואמר לו: "היית כבר בחתונה, איך צריך לנסע בשנית". הבחור טמע וקבל, וקולל לא חשב להתנח - אם ראש הישיבה יהורה שלא לנסע, אז לא יסע!

כמחצית השעה לפני תפלת ערבית, בשעת 'סדר מוסר', התישב הבחור לפני השטנדר והחל להגות בספר המוסר שלפניו. לא חלפו כמה דקות ופתאום מבחין הבחור בדמותו של רבי חיים אהרן הנוזע לכוונה: "בנדיקט, סענו" אמר לו בהפתעה, מידי שב לקמומו.

כמה דקות חלפו, ורבי חיים אהרן שהבחין כי הבחור אינו קם לנסע קם טוב ממקומו ושאל אותו: "מדוע אינך נוסע?"

"אני מעדיף להתפלל ערבית לפני הנסיעה", השיב הבחור והקטעים: "מי יודע אם עד שאגיע לבני ברק אמצא מיני". היה זה בימים שבהם ארכה הנסיעה מירושלים לבני ברק זמן רב, ובני ברק עצמה היתה עיר קטנה ומעוטת אוכלוסין.

אלא שראש הישיבה התעקש: "עליך לנסע עכשיו", הוא אמר, ולבחור לא נותר אלא לצאת.

כאמור, באותם ימים הנסיעה היתה קשה במיוחד. לא היה אוטובוס ישיר מירושלים לבני ברק, והמבקש לנסע מירושלים לבני ברק היה צריך לצאת מקדם לרחוב יפו, משם 'לחפסי' מוגינת שרות לא אוטובוס הנוסע לתל אביב, ומתל אביב לנסע באוטובוס לבני ברק.

יצא אפוא הבחור בנדיקט בשעת ערב מאחרת מהישיבה לעבר רחוב יפו. בהגיעו לתחנת המוניות עלה על המוניית הראשונה בתור, וכמה דקות לאחר מכן התמלאה המוניית ויצאה לדרך. לאחר שעה ארכה הביט הבחור בחלון והפתע ללות נוף בני-ברק מר. הוא שער כי כפי הנראה מסבה כלשהי שנה הנחה את מסלולו, ועתה הם חולפים לא הרחק מבני ברק. הוא בקש מהנהג שייער לו בצד הדרך, והנהג לא שאל שאלות מיותרות. הוא אותת וירד לשולי הכביש, הבחור ירד, והנהג הפליג לדרך.

רק כאשר נמוג עשן המנוע של המוניית, הבין הבחור את טעותו. הוא מצא את עצמו הרחק מן המנוע, ונשאל: "איך זה?"

הוא חשב: "אולי תפסו הספור המיוחד הזה, לא זקא בגלל המופת המפלא שיש בו..." סים רבי ראובן את הספור שהיה עד לו, "הספור הזה עורר אותי להבין, עד כמה נבונה היא הפסקה שנתן לשאף ולהגיע אליה; הנה כי כן, יהודי של צורה מעיד על עצמו כי הוא זוכה בכל יום לעבר תפלת שמונה עשרה שלמה בלי שום הרהורים, ולא יום אחד בלבד - אלא כל החיים! לא בשמים היא!"

הוא חשב: "אולי תפסו הספור המיוחד הזה, לא זקא בגלל המופת המפלא שיש בו..." סים רבי ראובן את הספור שהיה עד לו, "הספור הזה עורר אותי להבין, עד כמה נבונה היא הפסקה שנתן לשאף ולהגיע אליה; הנה כי כן, יהודי של צורה מעיד על עצמו כי הוא זוכה בכל יום לעבר תפלת שמונה עשרה שלמה בלי שום הרהורים, ולא יום אחד בלבד - אלא כל החיים! לא בשמים היא!"

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

(אגרת הרמב"ם)

עמוד עשירי

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה	
17:55	17:18	16:03	ירושלים
17:52	17:19	16:18	תל אביב
17:51	17:17	16:09	חיפה
17:56	17:21	16:21	באר שבע

פרשת מקץ • ד טבת תשפ"א • גיליון 701

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

לומר תודה, והם עדיין לא יודעים איך ניגשים לתפילה ופועלים ישועות.

תיארנו כאן ילד חכם שמבין שההורים אוהבים אותו ולכן הוא מאושר. אבל המציאות היא שילד רגיל מוצא את עצמו כל הזמן רב עם ההורים שלו, חושב שהם מנסים להתנכל אליו, לא בטוח באהבתם, במקום לבקש מהם מתוך ההבנה שהם רוצים לתת לו, הוא רק מתווכח ונכנס איתם למלחמות, וסי מדבר על לומר תודה? זה סבל להורים וסבל לילד.

כך בדיוק רוב בני העולם המבוגרים בשנים אך צעירים בדעת, שלא מפנימים את האהבה של ה'. הכול הולך אצלם קשה. ואפילו התפילה שלהם היא סוג של מריבה עם בורא עולם, ועבודת ההודאה השלימה והעמוקה - מהם והלאה. לא פלא שהם לא שמחים ולא מאושרים ושהם נשברים מתלאות החיים.

הגיע הזמן להפסיק להיות ילדים ולהתבגר באמת.

סוד השמחה

שאלתי את עצמי: מה הסוד של יוסף הצדיק? איך הוא מצליח להיות שמח ולרקוד בכלא אחרי שנים של סבל וגעגועים, בגידות ועלילות שואא, עבדות ומאסר? כל אדם רגיל שקצת לא הולך לו כבר מתחיל להרגיש שה' שונא אותו, ובטוח שהוא רשע גדול ואין לו סיכוי וכו'. איך יוסף מחזיק מעמד שנים כל כך ארוכות בתנאים?

ברור כשמש שמה שהחזיק את יוסף הצדיק זו רק הדעת הזו: **הדעת של האמונה השלימה.** התרגום מברא את המילים "בן זקונים" - "בר חכים" כלומר, בן חכם. כי יוסף זה ילד החלומות שלנו, הבן החכם באמת. בן שמבין שאבא שלו שבשמיים אוהב אותו אהבה אינסופית, ורק רוצה לתת לו ולהשפיע לו, ומצטער בכל לבו בכל רגע שהוא לא יכול לתת ולהשפיע.

והבן יודע בחכמתו שאם בכל זאת האבא האוהב מונע, מעכב, מצמצם - זה רק בגלל שהוא מבין שהבן שלו

המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

חלומות טובים ומתוקים

להפליג על כנפי הדמיון

הפרשות האחרונות שלנו מלאות בחלומות. כולנו אוהבים להפליג על כנפי הדמיון ולחלום חלומות טובים. אז בואו נחלום שאנחנו יכולים לתת לילדים שלנו את כל מה שלבנו חפץ. מה לא היינו נותנים להם? מה לא היינו עושים עבורם? גם באפשרויות המצומצמות שלנו אנחנו עושים מעל ומעבר עבורם. אנחנו מוכנים "להיקרע" ולתת את טיפת הדם האחרונה.

וגם כאשר לפעמים אנחנו דורשים מהם או נותנים להם להתמודד בעצמם עם קשיי החיים - זה לא בגלל שזה תענוג גדול עבורנו, אלא זה רק בגלל שאנחנו מבינים שזה לטובתם. גם עשירים גדולים רוצים שהילדים שלהם ילמדו להתאמץ, כי הם מבינים שלתת ולהשפיע בלי גבול זה מזיק לילד. אם אתה אוהב אותו, אתה חייב לתת לו לגדול ולהתפתח גם מתוך קשיים.

לכן ילד עם שִׁקְלֵל קם מוקדם בבוקר והולך ללימודים בשמחה, למרות שמן הסתם זה לא כל קל עבורו, ומצדו הוא היה מעדיף לבלות בכל יום בטיוילים בפארקים ובאטרקציות. אבל הבן החכם בוטח בהוריו שהם כל כך אוהבים אותו ולכן הם בוחרים עבורו את המסלול הכי טוב להצלחה האמתית שלו.

ומכיוון שהוא גם מְבִין שהוריו רוצים עבורו את הטוב ביותר, הוא מצדו מתאמץ בלימודיו ורוצה לעשות הכול כדי לעשות להם נחת, שיתמלא רצונם, כי בסך הכול רצונם הוא טובותו.

רק ילד כזה הוא ילד מאושר באמת.

משולש האושר

נמצא שלאושר של הילד ישנם שלושה צדדים: א. הילד בטוח באהבת הוריו וברצונם להיטיב לו, ושצד

להם כאשר צר לו. ב. הילד מצדו רוצה לעשות הכול כדי שרצון הוריו ייצא לפועל כי הוא מאמין שזה הכי טוב עבורו. ג. ובינתיים הילד שמח בשגרת היום יום שאינה תמיד קלה עבורו ומוֹדֶה להוריו.

כמה היינו נותנים כדי לזכות בילדים כל כך נבונים וחכמים, שיהיו מסוגלים בגילם הצעיר להבין את עומק אהבתנו, וכמה אנחנו חושבים עליהם ורוצים בהצלחתם, ואת גדול הצער שלנו כאשר אנחנו נאלצים למנוע מהם טובה. בפרט שאנחנו יודעים, שאם הילדים שלנו יבינו את זה - זה יהיה מקור לאושר שלהם ושלנו!

גם אנחנו ילדים. גם לנו יש אבא דואג בשמיים. וגם הוא מצפה מאתנו שנזכר לדעת הנפלאה הזאת **לטובתנו.** כי גם אם אתה אוהב את הילדים שלך **ורוצה** עבורם את הטוב ביותר - אבל אתה לא תמיד יכול לתת להם כל מה שאתה רוצה, ואתה לא תמיד יודע מה באמת הטוב ביותר עבורם.

אבל בורא עולם הוא **בלתי מוגבל**, והוא יודע בדיוק מוחלט מה הטוב ביותר עבורך, והאהבה שלו - היא אהבה אינסופית. והצער שלו כשצד נך גם הוא אינסופי. גם אם הלב שלך עומד "להתפוצץ" ברגשות אהבה לילדים שלך - זה רק קִשְׁשֵׁל חיזור לאהבה האינסופית של הבורא אליך.

יהודי יקר, האם אתה קולט שמי שאוהב אותך - זה בורא העולם בכבודו ובעצמו?!

מבוגרים אך ילדותיים

כמה שאני כותב על זה ומדבר על זה, אני עדיין מרגיש שאנשים לא ממש מבינים על מה אני מדבר. והרַאָיָה היא שהם ממשיכים לסבול בחיים שלהם.

הם ממשיכים להיות עצובים, הם עוד לא מסוגלים

הרב שלום ארוש בחוגי בית

השיעורים העוצמתיים של הרב בקבוצות קטנות

הזמן עוד היום שיעור אצלך בבית או בבית הכנסת | 052-8985551

ילדון חידודון

היכן בפרשתנו שש מלים רצופות,
כולן ב"אלף" מתחילות?

תשובה פרשת וישלח: "וירא אותה שכס בן חמור החווי נשיא הארץ".
הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ברעותו את החמורים לצבעון
אביו וברש": את הימים - פרדים.

הזוכה: ישראל רוט, זכרון יעקב.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

מזל החודש קשת
- טוב ושפע -

טבת

אדם שמשקיע בתפילין מהודרות ומניח אותן כהלכתן יזכה לשפע רב.

(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה
בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

תודה חיובית וישועה שלילית-תמר ב.

מספר מזמורי לתודה אם יצא שלילי בע"ה.
בנוסף אמרנו כולנו יחד מזמור לתודה ביחד
ובאחדות לרפואתה השלימה ולתקינות
הבדיקה (לפני הבדיקה).

עברו עלינו יומיים מתוחים
ואחריהם...

הישועה הגיעה, בחסדי
השם המרובים הבדיקה
יצאה שלילית, אחותי
החלה מחלימה בדרך נס.

ואנחנו כל אחד אמר את מספר
המזמורי לתודה שהבטיח והתחייב
מתוך תחושת תודה והכרת הטוב עמוקה
לבורא העולם.

שמי תמר אני בת 12 וגרה בבני ברק
הספור שלי התחיל עוד בגל הראשון שבו
התפשט הנגיף, החרדה אז הייתה
בשיאה.

אחותי בת 4 נכנסה לבידוד,
מכיוון שהגנת שלי
הייתה חולה מאומתת.
פחד אחד אותנו מפני
הבאות, לא ידענו לאן זה
יוביל חלילה....

הפחד עלה לשיאו, כאשר
יומיים לאחר מכן אחותי בת ה 4
התחילה לפתח תסמינים

היה לה ציעון ושיעולים נוראים, מאד חששנו
שזה הנגיף המאיים...

אמרתי תודה ויצאתי שלילית לנגיף...

קבענו בדיקת קורונה לאחותי, וכשהבדיקה
נקבעה כל אחד מבני המשפחה הבטיח לומר

פטרונות יש לשלוח למייל
al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252
יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

מדור ילדים שעשועון מגוון

מחמם את הלב

Handwritten notes on a corkboard:

- "חוט של חסד" - אכסוד מקריב תליון תפילין (הפלא) חסד של חסד!!!
- שבוע טוב ישר כח על העלון הנפלא והמחזק
- תודה רבה על העלון הנפלא
- תודה רבה, שימחתם אותנו מאד, יה"ר שתמיד תזכנו לזכות את הרבים בדברים נפלאים ישר כח ושנה טובה
- למערכת עלון חוט וחסד תודה רבה, שימחתם אותנו מאד, יה"ר שתמיד תזכנו לזכות את הרבים בדברים נפלאים ישר כח ושנה טובה
- שלום ושבוע טוב ישר כח גדול על העלון הנהדר שלכם, משמח אותנו מאד.

זוכה פרשת וישלח: מאיר פורטנוי, רחובות.

מצמיה ישועה

סיפורי ישועות על זורעי צדקות

יש לך ספור ישועה
לספר לנו?
תשלח לנו ותפורסם
al5308000@gmail.com
02-5812252

חס תודה

כשתיק כזה נופל עליך חזק- אין שום כח בעולם אלא - חוק התודה!

כתוב שם, אבל משהו אמיתי ופנימי, כבר קיבלתי על עצמי את המצב אליו אני הולך להיכנס בקרוב ממש. ואמרת תודה בכל רגע.

יכול להיות שכל הסיפור הזה לא היה קורה או לחילופין- הסוף שלו היה פחות שמח... אם לא היה מגיע לידיים שלי הספרון הקטן, עם תיקון הכללי, האלה שמחלקים בצומת...

בכותרת היה כתוב- חוק התודה, חוק מתוק.

תאמת שבאותו רגע הייתי צריך כל כך הרבה מתוק, כי הטעם בפה שלי היה מר מלענה.

אני אחרי שבועיים שלמים של טלפונים וריצות ודאגות על מס הכנסה שנפלו עלי, וזו לא הפעם הראשונה. אבל הפעם הייתה לי הרגשה- זה יהיה כואב.

ואכן, הייתי לקראת משפט, והנידון היה על מליוני שקלים שאצטרך לשלם כאמצעי ענישה.

כמובן שדבר כזה יכול למות את העסק שלי וגם אותי על הדרך...

בעודי מיואש מהמצב, פתחתי את הסיפורון והתחלתי לקרוא בו.

התחלתי ונשאבתי, הרגשתי שיש כאן כח שחזק יותר מכל מה שאני מכיר ויודע עד היום, אני לא יודע איך הגעתי למסקנה הזו, אבל זה ברור- כח עליון ושליח נאמן- הרב שלום ארוש שליט"א.

אז מה שעשיתי- התחלתי לומר תודה, ממש לפי מה שהיה

**נושעת על ידי
נתינת צדקה?
ספר לנו,
סיפורך יפורסם
ותזכה בפרס**

נכנסתי למשפט בביטחון מלא בהשם, שעושה הכל לטובתי, והדבר המדהים הוא שלכל אורך המשפט ראיתי את יד ההשגחה, כיצד היא מסובבת את הדברים בצורה כל כך מושלמת, ללא רבב, עד הפרטים הקטנים ובנס ממש סיימתי את המשפט כשהחוב הוא - 0 ש"ח!

יצאתי משם והדבר הראשון- התקשרתי למספר טלפון שמאחורי הסיפורון.

הייתי מרוגש, וסיפרתי לגברת מאחורי הקו את כל מה שעברתי, ונתתי את מה שהרגשתי שאני חייב לעשות- תרמתי להפצת ספרים של הרב שלום ארוש שליט"א.

חזרתי לביתי וחברתי שיר על התודה, אותו אני מקווה להעלות לרשת בקרוב.

הסיפור שלי התפרסם ועד מהרה הגיע לרב שלום ארוש, יחד עם השיר שלי על התודה.

והרב שלח לי את תגובתו הנרגשת שיצא גם הוא בעצמו מחזק ממני.

אין גבול לאושר, תודה לכם- שי כהן, אילת.

חיזוקון

לומדים הלכה

כיבוד הורים

אין גבול למצות
כיבוד אב ואם,
ולכן ירבה ככל שביכולתו
לכבד את הוריו.
ויזכה לאריכות ימים
ושנים טובים
בעולם הזה ובעולם הבא
(בהלכה ובאגדה)

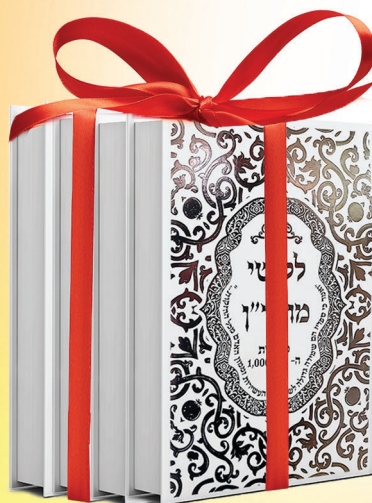
לקבלת מסרים מחזקים 052-6672221

המסר של הרב שלום ארוש:

ליקוטי מוהר"ן

רבי נחמן אחר שהספר שלו מקרב את הנאמרים והנאמרים שיהיו עם ישראל יהיו להם אור וחסד. כל מי שיקנה ספרים ויבין אותם יזכה שיהיו לו ומשפחתו שיהיה להם אור וחסד. ואני בקין מבטיח לו בכבוד רבני שיהיה לו ישועה וחסד והצלה אמן ברובת ימינו. סוף ארוש

להזמנות: 052-2240696

"כל מי שיקנה 10 ספרים ויפיץ אותם יזכה שיהיה לו ולמשפחתו שמירה והצלחה"

שו"ת אקטואלי

השאלות שלכם, התשובות של הרב

האם התבודדות היא ביטול תורה? ומה עושים כשהשידוכים מבלבלים?

שאלה: אני אברך שמתחזק מאוד בדרך של הרב. בכלל שלנו הרב שלי מתנגד לכל העניין של ההתבודדות והדרך של ברסלב. הוא טוען שההתבודדות זה ביטול תורה, ואפשר לבקש את הבקשות האישיות שלנו בתפילת העמידה. מה עושים כבוד הרב? והאם עליי לעזוב את הרב שלי?

תשובה: שאלה חשובה מאוד.

רבנו הקדוש רבי נחמן מברסלב, הוא בעצמו דן בעניין זה, למה רבנים וצדיקים אחרים לא מדברים מהתבודדות? בשביל להבין את עומק הקושיה, רבנו בעצמו דיבר הרבה מאוד ממעלת ההתבודדות, ואף אמר שהיא מעלה עליונה וגדולה מן הכלל. אם כן, השאלה מתבקשת, למה צדיקים אחרים לא כתבו ולא דיברו מזה כמעט בכלל?

ורבנו הקדוש מתרץ - הצדיקים כולם, קמו בחצות הלילה, עשו גילגולי שלג, עשו הרבה צומות, למדו תורה בהתמדה, אמרו תהילים, התפללו באריכות, וגם עשו התבודדות. ואותם הצדיקים חשבו שבכח כל העבודה שהם עבדו הם זכו למה שזכו, ולכן הם לא דיברו מהתבודדות, והם לא ידעו להצביע על זה שההתבודדות היא העבודה העיקרית שבזכותה הם זכו לכל מה שזכו.

גם לרבנו הקדוש, רבי נחמן מברסלב, לקחה תקופה ארוכה מאוד של עבודה, ושנים רבות עד שהוא הגיע למסקנה הזו שהעבודה העיקרית שעל ידה זוכים לעשות תשובה ולהיות איש כשר ולעלות במעלות הקדושה זו על ידי ההתבודדות! ולכן רבנו הקדוש אמר, שאם היה יודע מקודם בימי נעוריו מה שהוא יודע עתה מה שיכולין לזכות על ידי התבודדות לא היה מפסיד את גופו היקר כל כך בתעניות וסיגופים. [מובא בהקדמה לספר 'השתפכות הנפש' לרבי אלטר טפליקער]

נכון, הכל חשוב, רבנו עשה צומות וגילגולי שלג, טבל במים קפואים, התמיד בתורה, קם בחצות הלילה, וכו' וכו', וגם עשה התבודדות. וגם הוא חשב במשך שנים שצריכים את כל הדברים ביחד בשביל לזכות. עד שבשלב מסוים בחייו הוא הגיע למסקנה שהדבר העיקרי וכמעט אפילו היחידי שמשנה את האדם זו ההתבודדות.

זו נקודה ראשונה.

עוד דבר, למה צדיקים שכן עושים התבודדות לא מצווים לעשות התבודדות? כי אצל הצדיקים זה נראה דבר ברור מאליהם - וכי צריכים לצוות לאדם שידבר עם ה'! בשבילם זה כמו להגיד לאדם שיאכל ישתה או יישן.

ולכן גם הם לא ציוו על זה, כמו שהם לא ציוו להניח תפילין או לשים כיפה.

כי באמת זה דבר פשוט, מה ז"א? אדם שמאמין בה' הוא מדבר עם ה'!

איך אני תמיד אומר? מי שמאמין מדבר, מי שלא מדבר הוא לא מאמין.

ודבר שלישי, היו צדיקים שלא הסכימו ולא העלו על דעתם שזה שייך לאנשים פשוטים שיעשו התבודדות. היו שטענו לחשוב שהתבודדות זה שייך רק לעובדי ה'.

ולכן לא חשבו לפרסם את זה ולצוות לזה, כי לאנשים פשוטים, לדעתם, זה לא שייך, ואילו לעובדי ה' לא צריכים לצוות לזה כי זה דבר שהוא מובן מאליהם אצלם.

עכשיו לגבי הרב שלך היקר, אתה צריך לכבד אותו, לאהוב אותו, ולהיות אסיר תודה לו על כל שקיבלת ממנו. הרב שלך ספג כל החיים שלו וקיבל מהרבנים שלו שצריכים ללמוד תורה ולהתמיד בתורה. ואת זה הוא עושה. בכל אופן המציאות היא שהרבנים של הרב שלך לא לימדו אותו לעשות התבודדות.

בכל אופן לגביך, אתה צריך לדעת שעבודת ההתבודדות זו עבודה אישית שלך, ואף אחד בעולם לא צריך לדעת מזה, גם לא הרב שלך. אתה לא צריך לדבר מזה, גם אם הרב שלך ישאל אותך אם אתה עושה התבודדות, אתה יכול לשנות מפני השלום ולהסתיר את עצמך בחכמה.

תכבד את הרב שלך, ותגידי לו שאתה שומע בקולו, ובסתר תעשה את ההתבודדות שלך. אף אחד לא צריך לדעת מזה, ואתה לא צריך לבקש בשביל זה רשות מהרב שלך, כי, ב"ה, אתה שומע לרבנו.

ורבנו כתב שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר כי אם על ידי התבודדות, לכן תשמע בקול רבנו ואל תתבלבל.

אשאל אותך שאלה - אתה רוצה להיות איש כשר? לצאת מהתאוות שלך שהורסות לך את החיים? אם כן, אתה חייב לעשות כל יום חשבון נפש, ולבקש הרבה שה' יבטל ממך את התאוות, לפחות חצי שעה ביום, ואת כל זה עושים בהתבודדות. אין לאיפה ללכת ואין לאן לברוח ואין כוחנו אלא בפה.

לכן תעשה את ההתבודדות שלך בשקט. זה בזמן שלך הפרטי, במקום שלך הפרטי. אתה יכול לעשות התבודדות בחדר, במרפסת, בגג, בגינה, אתה לא חייב ללכת לשדה אם יש לך איזה שהוא קושי. העיקר שלא יעבור עליך יום בלי שעה התבודדות.

לכן תכבד את כל הרבנים ותאהב את כל הרבנים, ותעשה את ההתבודדות שלך בשקט ותעלה ותצלתי.

בהצלחה רבה.

בחורה שואלת: אני כמעט בת 20. לא מזמן הציעו לי שידוך. מאז שהציעו לי את השידוך אני מרגישה מאוד מבובלת. עשיתי תפילות על זה, והגעתי למסקנה שאולי הבלבולים האלו הם כמו רמז משמיים שאני עדיין לא מוכנה לשידוכים?

תשובה: אני חושב שזוהי מחשבה שגויה. אני אומר לכל בנות ישראל, וראיתי את זה אפילו אצל תלמידות שלי, כשמגיע הזמן של חתונה, פתאום נכנס בהן פחדים. ואדרבא, יש לנו כלל שכשיש מניעות סימן שזה דבר טוב. לכן תעשי את החוק של התורה, תגידי תודה לך ה' על הפחדים שיש לך להתחתן, אח"כ תבקשי שה' ייתן לך אמונה שהוא רוצה שתתחתני, ושהוא רוצה שיהיה לך טוב. תתגברי על הפחד, ותפגשי ויהי רצון שבקרוב תתחתני עם זיווג טוב ותזכי לבנים צדיקים אמן כן יהי רצון.

שידור חי

על ידי הרב שלום ארוש שליט"א
בכל יום שלישי, בשעה 20:00

שאלות ותשובות

ניתן לשלוח שאלות במייל
me5812210@gmail.com
או כמסרון לנייד:
052-6672221

הסדרה שלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

לכבוש את כל היעדים

בגלל חשיבות הדבר, נביא משל שממחיש את כח הדיבור לכאן או לכאן: אותם תשעה קבין שיחה שנתנו לאישה משמים, הם למעשה כלי נשק רב עוצמה שיורה צורות, כמו שרבי נחמן מברסלב כותב בתורה ב', שעיקר כלי זינו של איש הישראלי הוא התפילה. אם האישה מפנה את כלי הנשק הזה לחסל איתו את היצר הרע, היא יכולה לפעול ישועות. אם היא משתמשת בכלי הנשק הזה מול האוייב, לכלות את היצר הרע של בעלה, של ילדיה, של עצמה ושל כל עם ישראל, ולכבוש עם כלי הזין שלה את כל המטרות, היא יכולה להביא את הגאולה. האשה על ידי כח הדיבור שלה, היא לוחמת עצומה! היא תנצח בכל המלחמות, תכבוש את כל היעדים ותראה סיפוק בחייה.

אבל אם היא מפנה את כלי הנשק הזה לדבר לשון הרע ולבזות אנשים ולפגוע בהם, אזי היא למעשה הופכת את אותו כלי נשק לכלי משחית נורא מאד. ובפרט בעניין זה של פגיעה בזולת, ישנן נשים שאין להן שום חשבון. מה שראויות, מיד פולטות מה שיש להן: פעם ביזיונות. פעם פגיעות. פעם לשון הרע. צעקות וכו' - היא יורה לכל כיוון את ארס חיציה, ופוגעת בכל

אם אשה תצליח להבין נקודה זו ולהתעורר, ותרצה לחיות עם הנקודה של התפילה, שזה העיקר - להיות כמו האימהות הקדושות של עם ישראל, שרה, רבקה, רחל וליאה, וכל הנשים הצדקניות שבכל הדורות - היא תשיג את הכל! היא תחזיר את בעלה בתשובה, ותנתב את הילדים לתורה על ידי שתתפלל עליהם, והיא תהיה רגועה! כי אדם שעושה את השליחות שלו אין עליו שום דינים, ויש לו הרגשת סיפוק, והוא מאושר אף כשיש לו חסרונות, והוא זוכה להיות באמת שמח בחלקו. אשה שמשקיעה את כח הדיבור שלה באמירת תהילים, שאר תפילות והתבודדות, היא תדע: עשיתי את שלי! והיא תהיה רגועה ושמחה. כל אשה צריכה לדעת: אין לי ברירה. האש הזאת של הדיבור עצורה בקרבי! אם לא אקרה את עצמי על ידי דיבורי תפילה והתבודדות ואמירת תהילים וכיוצא, האש שבקרבי תצא בדיבורים של שקר וכעס ולשון הרע וביזיונות וכו' וכו'.

לכן, בזמנה הפני תעסוק הרבה בתפילה, ולא תשתתף בחבורות של הנשים המדברות, שיש בזה הרבה תקלות, וכמו שידוע שהגאון מוילנה זצ"ל, באגרת שכתב לבני ביתו, ציווה על בנות הבית להתפלל בבית, ולא ללכת לבית כנסת, כדי שלא יכשלו שם בדיבורים אסורים - עד כדי כך חשש מזה. ובפרט נשים נשואות, את צריכות לדעת שכבר אין להן חברות - יש להן רק את ה' ואת הבעל והילדים.

מי שבסביבתה, ואינה שמה על לב, שהדיבור שלה הוא כלי נשק עצום, שאינה היא יכולה להרוס את העולם. את בעלה. את ילדיה. ומה עשתה בדיבוריה המשתלחם ללא חשבון? הרסה את ביתה, ובפרט את עצמה... הדיבור הוא כח עצום! אם האשה תנתב אותו למקום נכון זו ישועה עצומה. וזו השאלה שכל אשה צריכה לשאול את עצמה: לאן אני מנתבת את כלי הנשק העצום שקבלתי?

למעשה, רק אם האשה תלמד להשתמש בכח הדיבור שלה בצורה חיובית, רק אז היא תינצל מלהשתמש בו בצורה שלילית. כי אותם תשעה קבין של דיבור, חייבים לבוא לידי ביטוי באיזה אופן. אותם תשעה קבין של שיחה חייבים לצאת ממנה. כי המלים עצורות בקרבה כמו "אש". כמו שנאמר: "הלא כה דברי כאש". ומאחר ויש באשה את ה"אש" של הדיבור, היא חייבת להוציא את האש הזאת. ומעתה: אם היא תוציא את האש שעצורה בקרבה בדיבורים טובים, אזי היא תנצל מדיבורים רעים, אבל אם היא לא תוציא את האש בדיבורים טובים, האש הזאת תרצה לפרוץ החוצה, והיא תפרוץ בדיבורי לשון הרע וכעס ופגיעה בזולת וכו'. לכן, אין שלוש אפשרויות, רק שתיים: או שתשתמש בכח הדיבור שלה לחיוב, או שתשתמש בו לשלילה.

רבי חיים לייב שמואלביץ ג' טבת

לאורם נלך הילולא דצדיקיא

נושא את מזוודותיו של התלמיד במעלה המדרגות. לאחר שיצא התלמיד מחדר ראש הישיבה והודיע כי התקבל, שוב נשא רבי חיים את המזוודות והלך עמו להראות לו את חדרו. כאשר שאלו הבחור מה תפקידו בישיבה, השיבו רבי חיים: "אני המשמש"... לאחר מסירת חמיו בשנת תשכ"ה, עמד רבי חיים תחתיו כראש הישיבה. מאז החל לומר שיחות מוסר פעם בשבוע, ובמרוצת השנים נהרו בני תורה מכל הארץ לשמוע דברי מוסר וחיון מפי רבי חיים. רבי חיים היה פוקד בקביעות את קברי הצדיקים בארץ. הסביר רבי חיים: ככל שהגפטר היה קרוב יותר לדורו, תחושת הקשר אליו גדולה יותר והתפילה על קברו טובה יותר. תחושה מיוחדת היתה לו ליד קבר "האור החיים הקדוש", שאותו היה מכנה "רבי" והיה מבקש ממנו שם מחילה על כך שנתלק עליו בפשט של כמה מן הפוסקים.

כשחזר מקבר ה"אור החיים" וחלף ליד מצבת "יד אבשלום". היה עומד ומתבונן ואומר למלוויו: "איזו תפילה אפשר להתפלל ליד מצבה זו? אבשלום היה איש מושחת, רוצח, רודף... שבע דרגות צריך היה דוד אביו להעלותו כדי לחלצו מן הגיהנם. אומר לכם מה התפללתי:"

"רבנו של עולם, כשאדם אומר לחברו 'אני מוחל לך', אין אלה אלא מלים בעלמא. רק אבא, כשהוא אומר לבנו 'אני מוחל לך', מחילתו היא מחילה גמורה. ראה דוד המלך כמה רדיפות נרדף על ידי בנו הסורר וכמה צער הצטער בגינו, ובכל זאת - כאב - הוא מחל לבנו. רבנו של עולם! הן אתה אביו ומחילתך מחילה. אתה אומר, 'אני מוחל לכם'!"

בעל רגש עמוק היה רבי חיים. כששמע על חולה מסוכן היה בוכה ומתפלל עבורו. בשעת קריאת התורה כאשר הוא עמד ליד הבעל-קורא כאשר קראו על מכירת יוסף היה פורץ בבכי, וכך גם בהפטרות יום א' דראש השנה (תפילת חנה) ובקנינת "אריז הלבוש".

בנר שמיני של תוכחה הסתלקה נשמתו של רבי חיים לשמי מרום. כל שבועים ושש שנותיו העידו עליו: "הי חסיד, הי עניו". כמאה אלף איש הלכו אחרי מטתו בדרכו למנוחת עולמים בהר המנוחות. זיע"א.

רבי חיים נולד בליטא בשנת תרס"ב לאביו רבי רפאל אלטר שמואלביץ, ראש ישיבת סטוץ. בשחר ילדותו למד תורה אצל אביו שפתח בפני העילוי הצעיר את נתיבות התלמוד. בימי מלחמת העולם הראשונה נדד אביו לפולין והקים ישיבה בגרודנה. לאחר המלחמה חזר לעירו והשאיר את הישיבה בגרודנה תחת חסותו של רבי שמעון שקופ זצוק"ל. רבי חיים התיתם בגיל צעיר מאביו ואמו ד"ל ומשום כך הוטל עליו לפרנס את שתי אחיותיו ואת אחיו הפעוט בן החמש. בשעות היום היה עוסק לפרנסתם, ובלילה שוקד היה על התורה. הקשר הנפשי שהיה לו עם אביו התבטא בכתביו ובחידושי תורתו שהשאיר לבנו. בכל מסעותיו, גלויותיו ונדודיו נשא איתו רבי חיים כתבים אלה. לאחר שנתיים וחצי, הדמינו רבי שמעון שקופ למסור שיעורים בישיבתו בגרודנה, למרות גילו הצעיר ידיעותיו של רבי חיים הקיפו את הש"ס, הפוסקים, הראשונים והאחרונים רבי שמעון הסביר את הטעם לבחירת רבי חיים: "ישנם עוד המסוגלים לומר שיעורים, אולם בכל אלה לא מצאתי מישהו שיוכל להחזיר בתלמידיו אהבת תורה כמו רבי חיים" רבי חיים הרביץ תורה בגרודנה כמגיד שיעור במשך קרוב לארבע שנים.

בשנת תרפ"ה נפתחה תקופה חדשה בחייו כאשר רבי חיים עבר לישיבת מיר. כל ממנתו היתה קניין התורה ולעסוק בה לשמה הוא ישב עם ולמד חברותות מן הבוקר עד השעות הקטנות של הלילה. התמדתו היתה בלתי מצויה - למד ברציפות כשלושים שעות ללא הפוגה הוא אמר: "כל חזרה יש בה חידוש - אחרת אין זו חזרה" הוא העיד על עצמו כי היו עניינים שחזר עליהם אלפי פעמים עד שהתישבו על לבו! פעם אמר: "עצל אינו זה שאינו לומד - עצל הוא זה שאינו חושב!" סיפור הצלת ישיבת מיר ידוע לכל וכבר היה לאגדה בקרוב עמנו. כאשר רבי אליעזר יהודה פינקל קיבל אשרת יציאה לארץ ישראל, העביר את ראשות הישיבה לחתנו.

דרך חייו הגיעה לפרק חדש, שנמשך שלושים ושתיים שנה, של הרבצת תורה בישיבת מיר בירושלים. כל ימי חייו חמיו, עמד רבי חיים בצילו ונהג במידת עונה יתרה. כאשר הגיע בחור חדש כדי להתקבל לישיבה, שלחו רבי חיים אל ראש הישיבה. בדרך היה

קו האמונה
02-6444250

מפיצים אהבת חינום

אני אוהב כל יהודי

ריחון לרכב
עם תפילת הדרך מאחור

רכישת ריחון לרכב ומוצרים נוספים:
050-9931931
נא להתקשר בין השעות: 09:00-15:00

יותר לא צריך להכות

והרבי מחזק: "לפעמים אבינו שבשמים רוצה שנשפר את דרכינו ונשוב למוטב. הוא מתחיל עם מכה אחת, כדי שנבין את המסר. אולם לא תמיד אנו זוכים להבין... כאשר אנו מתעוררים לתשובה מכוח הצרות, כבר אין צורך להוסיף להכות אותנו..."

האלמנה הצעירה לא ידעה לאן תפנה. בנה הקטן החל לפתח סימני מחלה ודאגה עצומה לפתה את לבה. אצל אחיו הגדולים זה נגמר באופן גרווע.

"רוצה אני לנסוע אל הרה"ק רבי חיים מצאנז", סיפרה האלמנה לשכנותיה. "אולם הדרך רחוקה ואני מפחדת על הילד החולה. גם אין לי מספיק כסף לנסיעה עד צאנז".

למחרת הגיעה השכנה בארשת צופנת סוד. "דיברתי עם בעלי אתמול", פנתה אל האלמנה הצעירה נרגשת. "סיפרתי לו את דבריך. בעלי הציע שבמקום לנסוע לצאנז, תוכלי לנסוע לבנו הגדול של ה'דברי חיים' מצאנז - הרה"ק רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם (ו בטבת יום פטירתו). הוא צדיק גדול שרבים נושעו מברכותיו וגר בקרבת מקום".

השכנות המסורות אספו עבור האלמנה כסף לנסיעה, אחת מהן אף התנדבה לשמור ולטפל בבנה החולה עד שתחזור אמו משינאווא. מקום מגוריו של הרבי.

לאחר מסע לא ארוך עמדה האלמנה בתור הארוך שהשתרך לפני דלתו של הרה"ק בעל 'דברי יחזקאל'. כאשר הגיע תורה, היא פרצה בבכי ושחה את סאת תלאותיה: שנים ספורות אחרי חתונתם, בעת שהיו להם כבר כמה ילדים, החלו בנייה לחלות. מדי שנה חלה בן אחר ואחרי תקופה לא ארוכה השיב את נשמתו ליוצרו.

אם לא די בגזירת הבנים, חלה בעלה הצעיר ולאחר תקופה מייסרת ויקרה להחריד בשל התרופות שרקחו הרופאים עבורו, הלך אף הוא לבית עולמו. ונתרה האישה אלמנה צעירה כשביתה ריק מכל חפץ בעל ערך ואף מבני משפחה. רק יתום אחד רך בשנים נותר לה לפליטה. וכעת, אף הוא חלה.

"מה אנעשה?" פכרה האלמנה את ידיה בבכי של ייאוש. "אין לי למי לפנות לעזרה ומה יהיה עם חיי?"

הרה"ק ה ש ת ף האישה בעלת משלו וביאר באזניה דברי חיזוק למאורעות הקשים שעוברים עליה.

כאשר בן מתנהג שלא כראוי - הסביר רבי יחזקאל שרגא - לפעמים אין ברירה אחרת לאב, כי אם להעניש אותו. לא תמיד רואים את הקשר בין המכה שקיבל הבן כעונש, לבין שיפור ההתנהגות שלו בשלב מאוחר יותר, אולם כאשר הדבר נשנה מספר פעמים, כאשר רוצה הבן שוב לעשות מעש-משובה, הוא נזכר בעונש שקיבל והדבר מרתיע אותו.

לפעמים אבינו שבשמים רוצה שנשפר את דרכינו ונשוב למוטב. הוא מתחיל עם מכה אחת, כדי שנבין את המסר.

אולם לא תמיד אנו זוכים להבין. או אז מוסיף אבא שבשמים לייסר אותנו, שכן מטרתו היא שיפור המעשים והטבת הלב. כאשר אנו מתעוררים לתשובה מכוח הצרות, כבר אין צורך להוסיף להכות אותנו. המסר נקלט ומעתה לא נותר אלא ליישם אותו.

"טלי את בנך", הורה ה'דברי יחזקאל' לאלמנה הבוכייה. "תעלו יחד לירושלים עיר הקודש ומבטיח אני לך ששם יאירו לכם החיים פנים. בדיווג הגון, בבריאות הגוף והנפש ובפרנסה ברווח ובנקל".

לאחר שנים רבות עמדה אותה אישה בירושלים עיר הקודש, לפני הגאון רבי חיים לייב אויערבך, ראש ישיבת 'שער השמים'. לידה עמד בנה, חסון ובעל משפחה ברוכה. היא סיפרה לרבי חיים לייב על ביקורה בחדרו של ה'דברי יחזקאל' והראתה לו שדבר לא נפל מדבריו ארצה...

אמור לעבור מסלול מסוים שיבנה לו כלים ויכשיר אותו למימוש שליחותו, שהיא הדבר שלשמו נברא - וממילא זה הדבר הטוב ביותר עבורו, הטוב המושלם!

דעת שלימה

לפעמים הבורא רוצה שהבן שלו יכין כלים בתפילה, או שיתקן מעשיו בתשובה, או כל דבר אחר. אבל הבן יוכל לעמוד בניסיון בשלימות ובשמחה - רק כאשר יידע שרצון הבורא זה רק להיטיב לו.

ואז התפילות שלו לא תהיינה תרעומת על הבורא, אלא בגלל שהוא יודע כמה הבורא רוצה לתת לו ולהושיע אותו - הוא מתפלל שיזכה להכין את עצמו כדי שרצונו של הבורא יתמלא! הוא לא מתפלל על הרצון של עצמו אלא על הרצון של הבורא.

אין כאן מלחמה בין האבא לבן. הבן רוצה את הטוב ביותר עבור עצמו, אבל הוא יודע שרק האבא יודע באמת מה טוב עבורו, והוא יודע שהאבא רוצה את הטוב הזה עבורו יותר מאשר הבן רוצה טוב לעצמו, כי יותר משהעגל רוצה לניוק הפרה רוצה להניק. אין כאן שום קונפליקט.

וממילא הבן גם מסוגל לשמוח בכל מה שקרה אתו עד עכשיו ובכל מה שקורה אתו בהווה ולומר תודה שכל הלב.

והוא לא "לחוצ" לצאת מהצרה ומהבעיה, כי אין לו ספק שאביו שבשמים רוצה להוציאו מהצרה יותר ממנו בעצמו. הבן מצדו רק רוצה להיות מוכן יותר, להיות בן חכם יותר, לשתף פעולה עם אביו שבשמים, כדי לגרום לרצונו של הבורא האוהב לצאת מהכוח אל הפועל, כי רצונו הוא רק שיהיה טוב לבן שלו.

ולכן הבן מודה על כל עיכוב ועל כל צרה. והוא גם בטוח שכל עוד הצרה הזו תימשך, זה הטוב המושלם עבורו והוא יודה וישמח על זה. כי הוא בטוח שברגע הראשון שהבורא יוכל, הוא ייתן לו את הישועה כהרף עין, כמו שכתוב ביוסף: "יירצוהו מן הבור".

זו השלימות של האמונה. זו השלימות של הרצון. זו השלימות של התפילה.

חרב פיפיות בידם

אז איך מתפללים עם הדעת הזאת?

"בורא עולם, אתה אוהב אותי בלי סוף ורוצה את הטוב המושלם עבורי. כל עוד אתה לא נותן לי ולא מושיע אותי בגשמיות וברוחניות זה צער אישי שלך. אני מבחינתי רוצה מאוד מאוד לעשות הכול, להכין את עצמי באמונה בתשובה ובתפילות. כדי שאהיה מוכן לקבל את הטוב שלך. ולא בשביל לקבל את הישועה שלי, אלא בשביל שרצונך ייצא מהכוח אל הפועל. אני בטוח שכל מה שקורה אתי הוא הטוב ביותר, אני בוטח בך ואומר לך תודה על הכול..."

זו הדרך להיות שמח בכל סוג של צער וחיסרון, ולהמשיך להתפלל בכל הכוחות, בלי שהתפילה תחליש את ההודיה והשמחה, ובלי שההודיה והשמחה יחלישו את התפילה. וכאמור, זו האמונה השלימה ולכן זה סוד האושר בחיים.

ברכת שבת שלום ומבורך

שתקת - נשמרת

השתקתה בית הכנסת היא השמירה הנחוצה ביותר להינצל מכל רע.

מוסר הפרשה חידושים לפרשת שבוע

ההשתדלות

בפרשתנו (מג יד) על הפסוק: "ואל שדי יתן לכם רחמים" פירש רש"י הק' 'מעטה אינכם חסרים כלום אלא תפילה הריני מתפלל עליכם'.

אחרי שיעקב אבינו נתן להם הוראות מה יקחו איתם, כדי למצוא חן בעיני שליטי מצרים, אמר להם כי חסרה עדיין תפילה להצלחתם.

כך הייתה דרכו של יעקב אבינו ע"ה - לעשות השתדלות במנהגו של עולם למצוא חן על פי הטבע, ואחר כך לצרף לזה תפילה, באמרו לבניו, שאחרי כל ההשתדלויות הדבר שעוזר הוא התפילה, כי התפילה גורמת שההשתדלות תפעל את פעולתה.

אמנם לפעמים התפילה מועילה שהדברים מסתדרים אף שלא ע"י ההשתדלות, לפעמים רק בעזרת ההשתדלות, אבל בלי התפילה לא מועילה כל ההשתדלות.

וכך מצינו ליעקב אבינו גם כאשר בא להילחם עם עשו הרשע (בתחילת פרשת וישלח), שעשה השתדלות בכך ששלח דורון, והכין עצמו למלחמה, ועם זאת נשא תפילה (רש"י שם).

יסוד חשוב יש ללמוד מכך, כי החריצות שקר היא - אף על פי שהאדם עושה השתדלות, כל הצלחתו היא רק ע"י השגחת ה' יתברך כפי שהאדם מתפלל אליו. ומצד שני יש בדברים אלו גם לימוד על חובת ההשתדלות,

גם כשמתפלל צריך להכין עצמו בהשתדלות הטבעית.

וכבר נתבארו בספרים כמה טעמים לעניין ההשתדלות, יש המבארים שמטרתה להקטין את הצורך בנס, כי מידת הקב"ה להסתיר את הנס ולהלבישו בטבע, ועוד סיבה שנצרכת לנו ההשתדלות, הוא מכיוון דשמה אין זכות לאדם להיעזר שלא בדרך הטבע, וגם אין רצון ה' להנהיג את עולמו שלא בדרך הטבע והוא לצורך הבחירה, לכך נצרך לאדם להשתדל, דהיינו, המשתדל חייב לדעת דבעצם אין הוא פועל בהשתדלותו כלום, אלא כך נגזר משמים שבדרך השתדלותו באופנים טבעיים ישתחל הנס ויהא מעוטף בדרכים הטבעיים שאינם אלא חיצוניות ולבוש הנס, אולם אין כאן אלא נס ה' להושיעו בלבד, אלא שהוצרך לבוא בטפיפה טבעית, ואין כאן שום סתירה לאמונת "אין עוד מלבדו", ואף שלא נמנעים אנו מלבוא בדרך השתדלות.

אבל העיקר מה שצריך לזכור שההשתדלות היא לא הסיבה לקבלת הישועה, עיקר הסיבה לקבל או לא לקבל היא רק רצונו של הקב"ה, גם אם האדם עשה את חובתו והשתדל והתפלל עדיין צריך להאמין ולהמשיך ולקוות והעיקר לא לדחוק את השעה.

הכלל הוא, שאין אדם יכול לדעת מתי קבעו בשמים שתתקבל תפילתו, ואין לו אלא להתפלל ולקוות עד שיתנו לו את מבוקשו, וזה הניסיון שלו - שנגזר עליו להמתין כך וכך ימים וצריך הוא לעמוד בניסיון ולהמתין ולהמשיך להתפלל, ולא לדחוק את השעה או להתייאש

כנינים חסידות ברסלב

רבנו זכרוננו לברכה אָמר: "כִּשְׁהָאָדָם בְּרִיא וְחִזְקוּ הָרִי הָאֵל צָרִיךְ רַק לַעֲשׂוֹת וְלַעֲשׂוֹת וְלַעֲשׂוֹת [בְּתוֹרָה וְעֲבוֹדָה], וְבַעֲת שֶׁנִּחְלָה חֵסֶד-וְשְׁלוֹם צָרִיךְ הָאֵל לַעֲזוֹב אֶת עֲבוֹדַת נְסִירַת הַבְּרָזָל", כְּלוּמַר, אֶת הָעֲבוֹדוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת כְּפִי וְכִלְתּוֹ (שיש"ק ב-מג).

רבנו אָמר: "הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁצָּדִיק אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעוֹת, וְגַם הָאֵל טוֹעֵה הָרִי אֵינוֹ צָדִיק, אֲנִי אוֹמֵר שֶׁצָּדִיק כֵּן יָכוֹל לְטַעוֹת וְגַם הָאֵל טוֹעֵה עֵדֵינוּ צָדִיק הָאֵל (שם ב-מו).

כְּשֶׁנֶּשְׂאָל: פֶּעַם אֶת רַבְּנֵי מְדוּעַ הִתְשִׁיב הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב כָּל כָּף אֶת בְּתוּם מִרְת אֲדָל, סִבְתּוֹ נָשַׁל רַבְּנֵי, עָנָה: "מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַיָּסֵד הִתְלַכָּה עִם כְּסוּפִים לַהֲשִׁי"ת, וְנִשְׂאָלָה אֶת עֲצָמָה מִה עוֹד יָכוֹלָה אֲנִי לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה לְרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ" (שם ב-עב).

מן התפילה חלילה.

מה שמחליש את האדם הוא, שחושב שמחמת שהתפלל קצת תיכף מגיע לו שתתמלא בקשתו.

אולם כשידע שלכל תפילה יש את הזמן שלה, כמו שאמר רבי חייא: תתפלל ותחזור ותתפלל עד שתגיע השעה ויתנו לך, אזי הוא יקח בחשבון שיתכן והתפילה הזאת צריכה ארבעים יום, וזו עשרים יום וכו'.

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה" קו ההלכה הספרדי: 3030*

שאלות שנשאלו בקו ההלכה

טיגנתי חביתה עם גבינה צהובה וכעת אני רוצה לאכול את החביתה החלבית עם פלפל חריף שטוגן בסיר בשרי שאינו בן יומו (שעבר עליו יותר מ 24 שעות), האם זה מותר?

לבני אשכנזי יש להחמיר בדבר זה, מכיון שהפלפל החריף סופג את טעם הבשר שהיה בסיר הבשרי, ואף שאינו בן יומו, בכל זאת החריפות של הפלפל הופכת את טעם הבשר לטעם ערב וטוב. **שלחן ערוך (יורה דעה סימן צ"ה סעיף א')**. אמנם בני ספרד מקילים בכך שמכיון שהסיר הבשרי לא היה בן יומו, אין החריפות שבפלפל הופכת את טעם הבשר לשבח. **יביע אומר (חלק ח' אורח חיים סימן מ"ג אות ח')**.

חיים חלה על סיר חמין האם יכול לאכול את החלה עם חלבי?

לבני אשכנזי אסור לאוכלו עם חלבי כלל וכלל, ולבני ספרד אף שלכתחילה אין ראוי לעשות כן, מכל מקום אם עשה כך מותר לאכול את החלה עם חלבי, ואף לספרדים יש להדגיש שכל ההיתר הוא רק כאשר המכסה הוא אטום, אבל אם יש חור במכסה הסיר והאדים שבתוך הסיר נגועו בחלה, החלה אסורה לאכול עם בשר. **הליכות עולם (חלק ז' פרשת בהעלותך)**.

קיבלנו כוס מיוחדת שנראית בצבע שחור, וכשמוזגים מים חמים לתוך הכוס, נגלה צילום או ציור מיוחד מתוך הכוס, וכך כשמצטננת נעלם הציור וכשמוזגים שוב פעם מים חמים שוב חוזר הציור, האם מותר להשתמש בכוס זו בשבת?

העיקר בתפילה הוא יישוב הדעת, ועל כן אם החולה מתרכז יותר כאשר הוא יושב, יתפלל בישיבה ואם אין לו אפשרות להתפלל בישיבה יתפלל בשכיבה. **שלחן ערוך (סימן צ"ד)**.

האם מותר להעלות לתורה מחלל שבת בפרהסיא?

בזמנינו שרוב רובם של המחללים שבת עושים כן מחוסר ידיעה, ומעולם לא למדו ולא ידעו חומר האיסור, ועצם בואם לבית הכנסת מעיד על כך שהם מאמינים בהשם יתברך ואינם כופרים בעיקר, מותר להעלותם לתורה וכ"ל, אמנם כל זה בתנאי שמגיעים באופן קבוע לבית הכנסת, אבל אם מדובר במשפחה שאינה שומרת כלל והגיעה כעת לבית הכנסת יש לאסור כן. **(ראה שו"ת יביע אומר חלק י' עמוד קנט ד"ה ומ"ש עוד, ובספר הלכה ברורה סימן קלו סעיף ה. וע"ע בשו"ת יביע אומר חלק יא' חלק אורח חיים סימן ט)**.

הפוסקים דנים בדין דומה שהיה בזמנו, מד חום שמניחים אותו על המצח ולפי דרגת החום מתגלה המספר של מעלות החום, ופסק מרן הרב עובדיה זצ"ל שמותר להשתמש במד חום זה לצורך חולה. **יחווה דעת (חלק ד' סימן כ"ט)**. אמנם כל זה דווקא כאשר יש צורך לחולה, אבל בנידון ששאלת אין צורך מיוחד ולכן אין להשתמש בכוס זו בשבת.

חולה שאינו יכול להתפלל שמונה עשרה

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ד טבת תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 4:03 תל-אביב: 4:17 חיפה 4:06 מוצאי שבת: ירושלים: 5:19 תל-אביב: 5:20 חיפה: 5:18 ר"ת: 5:55

פרשת מקץ בטחון והשתדלות

הנהגה ניסית לבוטחים בישועתו...

מעשה באברך שלאחר הולדת ילדו הראשון, אסרו הרופאים על אשתו ללדת עוד, באומנם שהלידה מהווה סכנה עבורה ופקוח נפש דוחה הכל. במר נפשו נכנס אל החזון איש וסיפר לו דברים כהווייתם. נענה החזון"א ואמר: "כשהרופאים כד אמרו, הרי אין ברירה בדבר וצריך לשמוע לדעתם".

המשיך האברך ושאל את החזון"א: האם הוראה זו היא גם תשובה למי שנוהג בדקדוק המצוות, במדת חסידות? הרהר החזון"א לרגע והשיב: אם אתם סומכים ובטוחים לגמרי ברבש"ע אזי היא תוכל ללדת ילדים! ואכן נולדו לו לאחר מכן עוד חמשה ילדים ואם הבנים שמחה ובריא...
עפ"י קונטרס שערי אי"ש

ברכת השבת לבוטח...

בעיר ברלין אירע אסון אצל בנקאי יהודי. אחד מפקידיו מעל ובגד בו ובעזרת אחרים מבחוץ, לקחו את כל כספו וברחו להם לחו"ל, ולא נודעו עקבותיהם.

שכר הבנקאי עורך דין גוי ויצאו שניהם לחפש עקבותיהם. לבסוף הגיעו לעיר אחת אשר כפי הנראה היו הגנבים שם, ואולם כבר נכנסה שבת קודש, והבנקאי לא נתן לעורך דין לעשות שום פעולה כדי לקדם את הענין, מפני קדושת השבת. הם שבתו במלון והיהודי הלך בשבת להתפלל בציבור.

כשחזר הבנקאי מהתפלה, קידש על היין ושר זמירות שבת מתוך שלווה, בטחון ורוממות רוח. העורך דין הגוי אשר לא הסכים לזה, החליט כי היהודי כנראה יצא מדעתו עקב האסון באיבוד רכושו. הוא נאלץ להמתין בקוצר רוח לצאת השבת. ואולם היהודי לא נחפז.

הוא המשיך במתינות ובשיבוש הדעת לערוך סעודת מלוח מלכה, והעורך דין הגוי שכבר קצרה רוחו החל להתרגז.

לפתע נשמעו נקישות בדלת. מפקד המשטרה וסגל חברתו באו להודיע כי תפסו את הגנבים וכל הרכוש הושב. הוא הוסיף וסיפר כיצד הצליחו לתופסם: "אודות לכך שנמנעתם מכל פעולה, הירשו לעצמם הגנבים תנועה חופשית, כיון שהיו בטוחים שכבר נסעתם מהמקום..."

יבטח בה' בכל הנערך לו, ולא ידאג דאגת המחיר! נלמד מהפסוק: "ויהי מקץ שנתיים ימים" (פרק מא-א)

וכפי שדרשו חז"ל (במד"ר פט-ג) "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו" – זה יוסף. "ולא פנה אל רהבים ושטי כזב" – משום דבטח בשר המשקים נתעכבה ישועתו שתי שנים.

בגמרא (ביצה טז). תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה, אומר זו לשבת. מצא אחרת נאה ממנה, מניח את השניה ואוכל את הראשונה [רש"י: נמצא אוכלה לזו כדי שתהא היפה נאכלת בשבת, והיא לא אכילתה של הראשונה לכבוד שבת]. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים, שנאמר ברוך ה' יום יום". [רש"י: לשם שמים - בטוח שתזדמן לו נאה לשבת].

והקשה רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו בן יהודע): וכי שמאי לא היו מעשיו לש"ש, חלילה, והרי כל מה שאכל בימי השבוע היה לכבוד שבת שהרי היה שומר את היתר נאה לשבת!?

עוד צריך להבין את מה שאמר: "אבל הלל מדה אחרת היתה לו", ומשמע שהיתה מדה טובה אצל שמאי שאינה אצל הלל, ומדה טובה אצל הלל שלא היתה אצל שמאי. על אלו מדות מדובר?

ומבאר הבן יהודע, כי המדה הטובה שניכר אצל שמאי היתה "כבוד השבת" שבהנהגתו היה ניכר שהוא מכבד הרבה את השבת. ואילו בהנהגתו של הלל, אמנם לא היה ניכר כבוד השבת, שכן כל יום שחט בהמה שנזדמנה לו באותו יום, וכך עשה גם בערב שבת לצורך השבת. אך בהנהגתו היתה מדה טובה אחרת. והיא מדת הבטחון, שכן בהנהגתו זו הראה ברבים את מדת בטחונו, בכך שלא חשש שמא לא יזדמן לו הראוי לשבת ויבוש מבני אדם, אלא היה בטוח שיזדמן לו.

במובן זה של מדת הבטחון, מבאר הבן יהודע את הפסוק "בד בטחו אבותינו בטחו ולא בושו". כלומר: מדת הבטחון של אבותינו באה ליד ביטוי בעובדה שהם גילו ופירסמו ברבים שבוטחים בך, ולא חששו שמא יתבדו ולא יגיע אליהם ויבושו מאחרים.

מעתה, נבין פשר הדגשת חז"ל על מדתו של הלל ש"כל מעשיו לש"ש", זאת ללמדנו, שכל מה שפירסם הלל בהנהגתו לעיני העולם את תוקף מדת הבטחון שיש לו, לא היה זאת כדי להתייחר ח"ו. אלא כל כוונתו היתה לשם שמים, כדי שגם שאר בני אדם ילמדו להחזיק במדה זו של בטחון אמיתי, אשר בה הבוטח אינו חושש לגלות את בטחונו פן יתבדה ויבוש, כי בטוח הוא שלא יתבדה

הדפסת והפצת העלון השבועי "איש לרעהו" פרשת מקץ, נתרמו לעילוי נשמת

האשה החשובה מרת יטל ע"ה בת רבי קלונימוס ז"ל

נלב"ע ב' טבת, ת.ג.צ.ב.ה.

נתנדב באדיבות לבם של המשפחה היקרה שיחיו

לחמול על הזולת ולסייע לו בכל הדברים שנוקק להם!

נלמד מהפסוק: "זעתה ירא פרעה איש נבון וחכם... יעשה פרעה ויפקד פקידים... ויקבעו את כל אוכל... והיה האוכל לפקדון..." (פרק מא-לג, לו)

מדוע נזקק יוסף לעוץ עיצות לפרעה, והרי לא נתבקש על כך: אלא לומדים אנו מכאן שכאשר ישנה בלבו של אדם חמלה על הזולת, אינו ממתין שיבקשו ממנו לעזור. הרגשתו בצער של הזולת מדרבנת אותו ומאייצה בו לשאת בעול ולעשות כל שביכולתו לסייע לזולתו. וכפי שכתב הראב"ם ז"ל (בשם רבי אברהם החסיד): החמלה והרחמנות של יוסף על העם, היא שהגיעה אותו לתקן תקנה של חסד עליהם בצרה שהם עומדים לפניו.

הסבא מקלם (בחכמה ומוסר) כותב יסוד גדול בחיוב עשיית חסד עם הזולת ואלו דבריו: "לכאורה, אחר שידוע וברור לנו כי הצרכים הגשמיים והגופניים של האדם הם הבל ותוהו אין בהם מועיל, ועיקר התכלית היא עניני הנפש הרוחניים, הרי היה מן הראוי שלא תהיה השאיפה להטיב עם הזולת בענינים גופניים, ארציים, אלא רק להטיב עמו בעניני נצח המועילים לנפש של אדם.

ואולם, אם נתבונן באזהרות התורה נוכח כי ההפך הוא הנכון... התורה מצוה יותר ומהירה יותר להטיב עם הצד הגופני של האדם, יותר מאשר עם נפשו. שכן התורה מזהירה כמה וכמה פעמים לגמול חסד ולהחיות העניים ולעשות צדקה עם הבריות, ואילו להטיב עם נפשו של הזולת כתוב רק פעם אחת "הוכיח תוכיח".

מדוע באמת דורשת התורה מן האדם - כלפי זולתו - יותר מאשר לצד הגשמי, מאשר לצד הרוחני? משום שעל נפש הזולת ישנם "מרחמים" רבים. כי אין האדם מרגיש שזה "על חשבוננו", ואין עינו צרה להלעיט את השני בדבר שאין הוא ממש איצלו. שכן רחוק הוא מהרגש של עולם הבא. ומה כבר יפסיד אדם אם יעניק רוחניות לחברו. מה שאין כן בתענוגי הגוף שהוא מרגיש בטעמם הערב, אין הוא רודף כל כך להלעיט לזולתו בדברים שנפשו של אדם מחמודתן בטבע בממון ובסבר פנים יפות.

וכמו שמצינו בהלל הזקן שטרח להטיב עם הזולת בצד הגשמי. הוא רץ שלושה מילין לפני עני בן טובים לפי שהיה רגיל בכך, כמסופר בגמרא (כתובות סז): ולא כאותם אנשים שמוכנים להלעיט את זולתו בדברים השייכים לעולם הבא.

ואמנם הגר"ש אלישיב זצ"ל הוסיף עוד יסוד במעלת מדת החסד, וכך היה אומר: ישנם שני סוגי חסדים בעולם: ישנו חסד הקשור לתורה כמו שאמרו חז"ל (סוטה יד.) תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. על חסד זה נאמר: "עולם חסד יבנה" (תהילים פט-ג) וישנו חסד שאינו קשור לתורה. חסד כזה הוא מזויף, עליו נאמר "חסד לאומים חטאת" (משלי יד-לד).

ביסוד זה מבאר הרב אלישיב את דברי חז"ל (מד"ר בראשית ח-ה) "בשעה שבא הקב"ה לברוא את האדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים "לא יברא" ומהם אומרים "יברא" הוא שנאמר "חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו". חסד אומר "יברא" לפי שהוא גומל חסדים, ואמת אומרת "אל יברא" לפי שכולו שקרים..."

ולכאורה צריך להבין: מה טוענת האמת, הרי מדת החסד כדאית היא בעולם שכן "עולם חסד יבנה", ואם כן מה זו טענה שכולה שקרים, הרי גם אם העולם כולו שקר מכל מקום החסד ישנו בעולם!?

אלא טענתה של האמת היא שאם לחסד אין קשר עם האמת, נמצא שהחסד מזויף מעיקרו והוא כמו "חסד לאומים חטאת" ו"כל חסדו כציץ השדה" (ושעיה מ-ו) ותוצאותיו הוא שפעם מתאכזר על רחמנים ופעם מראה רחמנות על אכזרים ולכן "אמת אומר אל יברא שכולו שקרים" - גם החסד שלו הוא שקר. אין זה חסד שעל ידו נבנה העולם.

רק כאשר "חסד ואמת נפגשים", כשמקודם נוצר עמוד התורה ורק אחר כך הגמילות חסד, וחסד ואמת נפגשים

חכם להטיב...

אחד מראשי הישיבות היה פעם בארה"ב כדי לאסוף כסף עבור ישיבתו. בהזדמנות זו נכנס לבקר בביתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שקיבלו בסבר פנים יפות. ראש הישיבה סיפר לרבי משה על מטרת ביקורו בארה"ב ושהוא מתעתד להיות גם בטורונטו ובקרוב יסע לשם...

שאל אותו רבי משה: "האם אתה מתכוון לבקר שם אצל פלוני..." (שהיה עשיר מפורסם), והשיב ראש הישיבה: "כן, אני חושב להיות אצלו".

אמר לו רבי משה: "יש לי איזה מכתב לכתוב לו. איני רוצה להטריח, אבל אם בין כך תהיה אצלו אולי תוכל להיות שליח מצוה ולמסור לו את המכתב? אמר לו ראש הישיבה: "בוודאי בשמחה רבה..."

התיישב רבי משה וכתב בזריזות את מכתבו, הכניס למעטפה וסגר ומסר לראש הישיבה. הגיע הלה לטורונטו, וכמובן דבר ראשון עשה את שליחותו של רבי משה. הוא נכנס לאותו עשיר ומסר לו את המכתב. העשיר פותח את המכתב, קורא בו... ומתחיל לחייך... היה זה "מכתב המלצה" שכתב רבי משה אל אותו גביר, עבור ראש הישיבה.

רבי משה לא אמר לראש הישיבה "אני כותב לכם מכתב המלצה" ואז הלה יהיה מחוייב כלפיו בהרגשת הכרת טובה ותודה. אלא אדרבה, הוא נתן לראש הישיבה והבין ממנו שמוסר המכתב אינו יודע במה המדובר, ושהוא עושה טובה לרבי משה, וכמובן נתן לו הגביר נתינה מכובדת...

מפי הגר"מ שולזינגר זצ"ל

בגד ללבוש...

פעם הזמינה הרבנית עטיה ע"ה תופרת שתתפור בביתה שמלה לבתה. ישיבה התופרת ועבדה כל היום על תפירת השמלה. והנה שמע הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל את התופרת מתלוננת כי לבת שלה אין מה ללבוש אף שהיא עצמה עובדת כתופרת, שכן הבד יקר מאד.

פנה אליה רבי עזרא ואמר לה: את השמלה הזו שאת תופרת עבורנו אני נותן לך מתנה לבתך. שמחה על כך התופרת מאוד, שכן לא ציפתה להפתעה הזו ורק היתה כמשיחה לפי תומה שאין לבתה מה ללבוש.

מיד לאחר מכן פנה רבי עזרא לאשתו והורה לה: "שלמי לה שכר עבודתה" וכך אמנם עשתה הרבנית.

המורה

הלא פרוס לרעב לחמך...

כשאושפז הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל בבית החולים, שכב סמוך למיטת חוליו אדם שהיה חולה קשה. לצד מיטתו של אותו אדם ישבה כל העת אשתו, ומכיון שלא היו להם ילדים שיכלו לשהות עם האבא במצבו הקשה, נאלצה אשתו לבדה לשאת בנטל הזה, יומם ולילה ללא הפוגה ישבה על יד מיטתו.

יום אחד ביקש רבי שמחה זיסל שיקחו אותו אל המסדרון, שם פגש באחות האחראית על המחלקה, החל לספר לה אודות האשה שיושבת ליד בעלה ואין לה לאכול, וביקש ממנה אם אפשר לדאוג להביא לה גם כן ארוחה.

האחות התנצלה ואמרה שהיא אינה ממונה על התחום הזה. אך רבי שמחה זיסל לא הרפה. הוא המשיך לתאר את האשה בפני אחיות אחרות, אך כל מאמציו עלו בתוהו, כי עפ"י תקנון בית החולים לא התאפשר להם לקיים את בקשתו ולתת לה אוכל.

כאשר הגיעה שעת ארוחת צהרים, והביאו לרבי שמחה זיסל את המגש עם האוכל, הפריש לעצמו כמות מועטת מכל מנה, וניגש אל אותה אשה עם המנה ה"כמעט מושלמת", ואמר שהוא בין כך לא אוכל את הארוחה שהוגשה לו... אולם אותה אשה סירבה, ואמרה שלא עולה על דעתה לקחת ממנו את האוכל המיועד לו, ושהיא כלל לא רעבה... ואולם משהפציר בה, נאותה לקבל ממנו את האוכל. ומיד כשפנה ללכת למטתו, החלה לאכול בתאבון רב.

נסיך ממלכת התורה

יחד. רק זה חסד כזה שעליו נאמר "עולם חסד יבנה". עכ"ד.

לעזרת הזולת...

הגאון הירושלמי רבי אליעזר משה פישר זצ"ל (רבה של שכונת כנסת) היה שש ושמוח לבוא לעזרתו של הזולת, ועשה זאת בתקיפות גם במקרים לא נעימים שרבנים אחרים היו מושכים את ידם.

מעשה שאירע בשכונתו כאשר אינשי דלא מעלי עשו מעשי "קנאות" וירדו לחייו של בן תורה כאשר כל "חטאו" היה בכך ששמר על כבודם של גדולי הדור.

והנה על אף שרבי אליעזר משה שימש כרב מטעם העדה החרדית, הורה לאותו בן תורה למוסרם לרשויות. וגם לאחר שבאו אליו מראשי אותם חוגים לשכנעו שיואל לחזור בו מפסקו, עמד על דעתו בתקיפות, עד שנתחייבו בפניו שאותם מעשים יפסקו.

ומעשה היה בבחור שלמד באחת הישיבות הטובות בארץ, הוא התארס בגיל צעיר מעבר למקובל. לפי כללי אותה ישיבה היה אמור החתן לעזוב על כרחו את הישיבה מיד לאחר אירוסיו.

כאשר נפגש רבי אליעזר משה בשמחת התנאים עם ראש הישיבה בה למד החתן, אמר לו הרב פישר בדרך צחות: "גזרתכם קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה אף על הנקבות..." ראש הישיבה, ביטל את דעתו לנוכח הדברים והשאיר את החתן בישיבה עד לנישואיו.

הלמות עמלים

כדוגמת "חסד לאומים חטאת" מצינו בפרשת השבוע כאשר שר המשקים מספר על החלומות שפטר להם יוסף כפי שנאמר: "ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים" וכתב רש"י: "ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה שמזכירו בלשון בזיון..."

וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר מאמר מד): קלה זו לא נאמרה על אותם רשעים שאין עושים טוב וחסד כל עיקר, אלא דוקא על אלו העוסקים בחסד אלא שאין טובתם שלימה ואין חסדם חסד של שלימות.

בדבר זה נבדלים אומות העולם מישראל. כאמרת חז"ל (בבא בתרא): "צדקה תרומם גוי" - אלו ישראל "וחסד לאומים חטאת" - כל צדקה וחסד שאומות העולם עושים חטא הוא להם.

הצנעת המעלות

להתרחק מן הפרסום ולא להבליט מעלותיו כדי לא לעורר קנאה וצרות עין! נלמד מהפסוק: "זיאמר יעקב לבניו למה תתראו" (פרק מב-א)

ואמרו חז"ל: "אמר להם יעקב לבניו, אל תראו עצמכם כשאתם שבעים, לא בפני עשיו ולא בפני ישמעאל, כדי שלא יקנאו בכם" (תענית י:). כיוצא בזה: אם אכל ושתה בדיעבד, ביום התענית, אל יתראה בפני הציבור [כשבוע שראה כחתן בין אבלים ויתקנאו בו (שם)]. ולהלן על הפסוק: "ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים" (מב-ה) כתב רש"י: מטמיניו עצמן שלא יכירו, לפי שצויה להם אביהם שלא יתראו כולם בפתח אחד, אלא יכנס כל אחד בפתחו, כדי שלא תשלוט בהם עין הרע שכולם נאים וכולם גיבורים.

לכאורה תמוה: מצד אחד אנו רואים עד כמה הפליגו חז"ל במעלת הצנעת המעלות וההשגות הגבוהות בלימוד התורה ועשיית המצוות. כדברי חז"ל (סוכה מט): "מאי דכתיב חמוקי יריכייד, למה נמשלו דברי תורה כירד, לומר לך מה ירד בסתר אף דברי תורה בסתר, ופירש רש"י, שכבוד התורה בצנעה, ולא להיות יושב ושונה בגובה של עיר ולא בשוק עי"ש.

וכן כתב המאירי (מו"ק טז): דברי תורה ראוי להתעסק בהם בסתר, ושלא במקומות של פרהסיא, דרך צחות אמרו "חמוקי יריכייד", מה ירד בסתר אף דברי תורה בסתר, א"כ מהו שאמר חכמות בחוץ תרונה? כל העוסק בתורה בפנים, תורתו מכרזת עליו בחוץ וכו'.

וכן פירש בספר החיים (לאחי המהר"ל) בפסוק "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה" וגו' שכשם שהמחפש מטמון תחת הקרקע, הרי הוא לא מפרסם עניניו אלא רק עושה זאת בצניעה ובהסתר שלא יודע לאיש, כך הביקוש והחיפוש בתורה ובמצוות.

וכן מובא בצוואת הגאון רבי אליהו רגולר זצ"ל לבניו: לזאת אני מצוה ומזהיר את בני בגזירת כיבוד אב, שלא יתעצלו כלל מללמוד תורה לשמה... לכן המובחר שבלמוד לשמה הוא, שיהיה האדם מסתיר עצמו מללמוד תורה ברבים, אם לא מי שזוכה ללמוד עם תלמידים לשם שמים...

וכן מצא רמז לענין זה כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר (בעל התפארת שמואל) בפסוק "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" כלומר: כאשר אדם מצפין השגותיו ואינו מוציאן לחוץ, הרי הם משתרשים בלבו.

ואולם מאידך גיסא, יש הסוברים שאדרבה, יש לפרסם ולהרעיש ככל היותר כלפי חוץ את לימוד התורה ועשיית המצוות כדי להשפיע על הסביבה. ומקיימים, בדרך צחות, את אמרת התנא "ותלמוד תורה כנגד כולם" כפשוטו, שהתלמוד תורה צריך להיות "כנגד" היינו מול עיני הכל...

וכמו שהקשה השל"ה הק' (בספרו ווי העמודים) על פרש"י (סוכה מט): שהבאנו לעיל: מנין לו להביא ראיה למה שמפרש שהוא הדין לתורה שצריך צניעות, אולי תורה שאני, שצריך האדם להרים קולו כשלומד, מאחר והתורה ניתנה בהר סיני בקולי קולות!?

וכן מצינו שמפרסמין עושי מצוה כראיה שהביא הרשב"א (בשו"ת תתקפא) מהפסוק (פרשת וישב) הנאמר על ראובן "למען הציל אותו מידם" - מכאן שראוי לכתוב ולפרסם את העושה מצוה שהרי התורה פרסמה מצות ראובן... ומסיים הרשב"א: ואם התורה עושה כן, צריכים אנו להלך אחר מדותיה. וכן מובא על מעלת יהודה: לפי שקידש שם שמים בפרהסיא וכו'.

אלא התשובה: הכל תלוי בסוג המעשה ובמקום המעשה. אם מדובר במקום שממילא לא יושפעו לטובה מהפרסום, עדיף לקיים "והצנע לכת", וגו'. אך במקום שלא מודעים למעשים ויכולים להתחזק מהפרסום, ודאי עדיף לפרסם כדי שילמדו ממנו.

ובמיוחד שייך הענין בעל תשובה כמובא בבאר היטב (ס' תקסה) שהיושב בתענית אסור להתראות לרבים שמתענה כאשר עושה זאת לתקן נפשו בינו לבין קונו, וע"ז נאמר והצנע לכת וכו', אבל המתענה משום תשובה על עבירות שעשה ונודעו לרבים, טוב הוא שיראה תשובתו בחוץ וממנו ילמדו.

וכן מובא בנועם אלימלך (פר' מצורע) שכל דרכי אדם צריך להיות בהצנע, אבל הבעל תשובה שעבר בפרהסיא, בהכרח שתשובתו ג"כ בפרהסיא, כי כבולעו כן פולטו. אם עבר בסתר יתקן בסתר, ואם בגלוי, צריך לשוב ג"כ בפרסום, עיי"ש... וכעין זה כתב כ"ק האדמו"ר ממונקטש בספרו דברי תורה (אות ה') עיי"ש.

"תלמד איך להסתיר..."

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל נהג בתפלתו ובתורתו ללא גינונים חיצוניים. אפילו בעומק עיונו בתורה לא הראה על פניו כל מאמץ מחשבתי מיוחד.

בתקופה מסויימת למד בחברותא עם אברך שהראה על פניו סימני מאמץ מחשבה מיוחדים. היה מתנועע במצח חרוש קמטים. פעם גער בו רבי משה שמואל: "יקירי, למה מצחך חרוש קמטים וכי א"א לחשוב בנושא זה בלי שיראו מבחוץ את גודל היגיעה? אצל הרב מבריסק לא ראינו כל סימנים חיצוניים בשום דבר מעבודתו..."

פעם עקב אחריו תלמיד, כדי להתחקות אחר הנהגותיו המעשיות, והצליח להבחין בדבר אחד: איך שרבי משה שמואל קולט שהוא עוקב אחריו והסתיר עצמו ממנו בכפליים.

שאלו התלמיד: "הרי יש ענין ללמוד הנהגות מהרב. מדוע מסתיר ממני?!?" הביט רבי משה שמואל לעברו והשיבו מיניה וביה: "נו, עדיין יש באפשרותך ללמוד, תלמד איך להסתיר..."

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חסד – עם עצמך!!!

”כן. הייתי מעדיפה שהוא יהיה אוטיסט – – –”

משפט טעון, כבד ומטלטל.

וזה לא נאמר אנג-אורחא, מתוך סערת רגשות חולפת.

המסקנה הזו מוצתה מעיניים שנחטפו עד תום. מלב גדוש אמונה שידוע שאוטיסט, ככל שהוא אוטיסט, מקיים את תפקידו עלי אדמות. מה אנחנו מבינים בנשמות? כלום. אבל אנו יודעים, שההשגחה העליונה הועידה לאוטיסט תפקיד עלום, אותו הוא ממלא בשלמות. מה שלא נכון לומר על בנה יקירה, מחמד עינה, שאצבעותיו העדינות חדלו באותו יום מעונן מלהתקפל על "עיברא-דדשא" של בית המדרש.

נפלט החוצה. לרחוב. ומאז הוא שם.

אז אמא שלו מעדיפה שלא לרמות את עצמה. מישירה מבט באומץ, נוכח המציאות השחורה, ובמהלך סמינר שקיים ארגון 'ערכים' להורים (תוכנית "מתמודדים עם נוער מתמודד") היא משמיעה באוזני כל הנוכחים את מסקנתה הכאובה:

”כן. הייתי מעדיפה שהוא יהיה אוטיסט – – –”

* * *

סיפור נוסף:

ראש חודש אלול, גוש תל מונד.

הרב צביאלי בן צור מסיים למסור הרצאה באחד מיישובי הגוש. העייפות מאיימת להכריע אותו, ולכן הוא מחליט לחמוק מהמקום מיידית, מדלת צדדית. לא מתחשק לו לחזור על אותו לילה בו חזר מאוחר מהרצאה, עצר בצומת 'קוקה קולה' למנוחה "קצרה" והתעורר בבוקר מצלצול מבוהל של אשתו שחיפשה את בעלה הנעדר...

הוא כמעט רץ לכיוון המכונית, בעודו מבחין בזוג שאף הוא רץ אחריו. נאלץ לעצור - ויהודי נכבד, איש ציבור - מבקש להתייעץ. עוד לפני שמספר האבא על הנער המתמודד שלו הוא מספר על עצמו, "אני מבחין בתסמינים של התקפת לב". הרב בן צור מבקש ממנו לרשום את מספר הטלפון שלו, אך ידיו של האיש רועדות והוא מעביר את העט לאשתו...

וזהו סיפור נוסף על הורים שבטוב-ליבם, ואהבתם הגדולה לבן, מסוגלים להגיע למסקנות קשות וכואבות - או למצבי בריאות קשים.

ומה האמת? שמצד ההטבה זולת, הדבר הטוב ביותר שהם יכולים לעשות עבור הבן - זה לעשות את המקסימום כדי להירגע עד כמה שאפשר.

לא. אף אחד לא מדמיין שזה קל. אבל חובה לדעת שמצד האכפתיות הכי גדולה לבן, הדבר החשוב ביותר זה שיהיה לו אבא שמתפקד, ואמא שמתפקדת.

איך הגדיר זאת הרב בן צור? "ביותר מידי מקרים אני מרגיש שההורה שעומד מולי נמצא על סף התמוטטות, ואני שואל: אתה יכול ללמוד במקום הנער? לא. אתה יכול לאכול במקום הנער? לא. אז למה שתמוטט במקומו?!" ומיד העניק עצות מועילות

כיצד 'להתמודד' במקום 'להתמוטט'.

* * *

"פרופ' מרטין סליגמן (זעלינגמאן) במקור... יהודי. בעבר נשיא האגודה האמריקאית לפסיכולוגיה שמתחתיו עבדו 160,000 פסיכולוגים!! הודיע שהוא נוטש את דרך הטיפול הפסיכו אנליזי הרגיל, שלא מחולל פלאות בקצב הרצוי. מעתה, במקום להרים את מכסה המנוע ולחפש את הקורוזה ויתר הבעיות, אני מרים את המכסה ומחפש את החזקות שכן יש! מעכשיו אני רוצה להתבונן במעלות ובכישורים שיש למטופלים."

"הוא שינה מקצה לקצה את שיטת הטיפול, ונחשב לאחד מאבות שיטת הפסיכולוגיה החיובית. למדתי את החומרים שלו (שמצטברים ללא פחות מעשרים ספרים ומאתיים מאמרים...) ואני חייב לומר לכם שבלי לדעת הוא כיוון ופיתח לשפת ימינו את דעת חכמינו זיכרונם לברכה. לא להתמקד במה שאין - אלא במה שיש! אם ניקח את התובנה לפסיכולוגיה של 'שינוי עמדות', הרי כבר בבסיס היוכח עלינו לסטות מהאזור ה"אדום" בו אנו מתנגשים, ולהתמקד תחילה באזור ה"ירוק" עליו אנחנו כן מסכימים."

הדברים נשמעים מפיו של הרב דניאל נשיא - המוכר כמומחה לתחום הפסיכולוגי של 'שינוי עמדות', שהוא היסוד המכונן להשפעה, לשכנוע ולמציאת מסילות ללב האדם. בהרצאותיו שעוסקות בתחום, הוא מחכים את לב ההורים בשיטת התקשורת וההתנהלות שתפיק את מירב ההשפעה על הזולת - ובמקרה שלנו על הנער המתמודד.

במסגרת מצומצמת זו אין את האפשרות לצטט אפילו נקודות מההרצאות, אך מה שאפשר לומר בבירור לכלל ההורים המתמודדים הוא א) יש תקווה! ב) אם אתם רוצים להיטיב עם הבן, דבר ראשון יטיבו עם עצמכם. תירגעו, ותבררו אודות כל מה שיש ללמוד לכם לצלוח את התקופה הקשה. הטובה הגדולה ביותר שאתם יכולים לתת לבן, זה להמשיך להיות הורים בריאים ושמחים ככל הניתן!

בסיום כל סמינר מתקיים 'סימפוזיון' מרגש, בו מועבר רשות הדיבור למשתתפים המעוניינים לחלוק את תובנותיהם עם הנוכחים. דמעות לא מעטות נמחות במהלך הסמינריון, תחילה דמעות צער ובהמשך אף דמעות של ציפייה מצד אנשים שלא ראשונה גילו אופק חדש בהתמודדות הבלתי פוסקת, והתקווה הכמוסה של 'השבת לב בנים על אבותם' שבה לפעום בליבם!

הורים נוטלים בזה אחר זה את רשות הדיבור, ואז מבקשת אחת המשתתפות לומר משפט: "בלילה הראשון של הסמינר, אמרתי שהייתי מעדיפה שהבן שלי יהיה אוטיסט. אבל נוכח כל מה שלמדתי כאן, לאור החיזוק העצום שקיבלתי פה אני מבקשת למשוך בחזרה את המילים, למחוק את המשפט הזה!"

"עם הכלים שקיבלתי כאן אני כבר יודעת שיש לי הרבה מה לעשות!!! אני מאמינה שאני ומשפחתי נבנים מהניסיון שהקב"ה הציב לפתחינו!!! כעת כבר מחלחלת לי תקווה בלב, שיום אחד הוא עוד יתייצב בדלת הבית ויכריז: הנני! - - -"

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - מקץ

"ואין פותר אותם לפרעה" (מא, ח)

"ואין פותר אותם לפרעה", מבאר רש"י שפותרים היו אותם, אבל לא לפרעה, שלא היה קולם נכנס באזניו, ולא היה לו קורת רוח בפתרוןם, שהיו אומרים: שבע בנות אתה מוליד, שבע בנות אתה קובר.

בספר "שער בת רבים" מבאר את הדברים במשל: פעם אחת ישבו שרי המלך במסיבה ושוחחו ביניהם. שאל אחד מהם: אמרו נא לי, מהו הדבר היקר ביותר? כסף! אמר האחד. כבוד! אמר חברו. ילדים ומשפחה! אמר השלישי.

ואני אומר - נענה אחד השרים - שהמלך הוא החשוב ביותר, כי ללא שלטון המלך היה במדינה מצב של תוהו ובוהו ולא היה לאיש מאיתנו לא כבוד ולא כסף, ואולי גם לא משפחה וילדים!... הסכימו כולם לדעתו.

לימים ישב אותו שר במסיבת איכרים וגם אותם שאל: אמרו נא לי, מהו הדבר היקר ביותר? בהמות! אמר האחד. תפוחי אדמה! אמר חברו. יין! אמר השלישי. ואני אומר - נענה אותו שר ואמר - שהמלך הוא החשוב ביותר!

צחקו כולם לדבריו ואמרו כי אין המלך מעניין אותם כהוא זה... גר הוא בארמון מרוחק ומימיהם לא ראו אותו כלל. כן הוא גם הנמשל: כל אדם חולם מהרהורי ליבו אולם אין דומים הרהוריו ודאגותיו של מלך למחשבותיו של איש פשוט, שכן האדם הפשוט חולם על עניניו הזוטרים ואילו המלך חולם על עניניו שלטון, וכפי שכתוב במדרש (ילקוט שמעוני רמז קמ"ז): "פרעה חולם", וכל הבריות אינן

חולמין? אלא חלומו של מלך - על כל העולם הוא! החרטומים לא השכילו להבין דבר זה, משום כך פתרו את חלומו של פרעה כאילו דאגותיו הם כשל אדם פשוט, אולם יוסף ידע כי הרהוריו של פרעה הם הרהורי מלך ושלטון לכן פתר את חלומו של פרעה כאשר פתר, והדברים התקבלו מיד על לב פרעה.

זה מה שמבאר רש"י: פותרים היו אותם - אבל לא לפרעה! (וקראת לשבת עונג)

"ויהי בבוקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל הרטומי מצרים... ואין פותר אותם לפרעה" (מא, ח)

מפני מה מהר פרעה לקרוא לחכמים שיפתרו לו את חלומותיו? והרי יתכן שהחלומות הם דברי שטות והבל! אלא, פרעה ידע שאדם חולם בלילה רק על דברים שחשב עליהם ביום, כפי שאמרו חז"ל (ברכות נה:). שאין מראים לאדם אלא מהרהורי לבו, והרי אדם לא רואה בחלומו פיל הנכנס בחור המחט, משום שלא חשב על דבר זה ביום.

כאשר ראה פרעה בחלומו דבר בלתי הגיוני, פרה אוכלת פרה, שלא כדרכה, ושבלים האוכלות שבלים שאין זה מדרכם, ידע פרעה שהוא מעולם לא חשב על דבר כזה, וממילא אין זה חלום רגיל, אשר בו מראים לאדם מהרהורי לבו.

מכך הסיק פרעה שזהו חלום מיוחד, חלום נבואי. משום כך ביקש למצוא פתרון אשר יניח את דעתו ויסביר לו את פשר החלום הנבואי שחלם. (טעמא דקרא)

"ה' צילך על יד ימינך"

פעם אחת בליל שבת קודש לאחר התפילה ניגש אחד מהחברים הקרובים לרה"צ ר' אשר פריינד ואמר לו: ר' אשר, **הדרך שלך מביאה לדיכאון!**

והסביר: האדם בטבעו רוצה לדעת שיש לו משהו, שהוא עושה משהו, שהוא שווה משהו! ואתה, ר' אשר אומר לאדם - אין לך כלום! אתה לא עושה כלום!

אז **'כלום-כלום-כלום' שווה - דיכאון!!!**

חייך ר' אשר ואמר: אדרבה! אם האדם מכיר שהוא כלום והוא לא יכול לעשות כלום, אז הוא שואל את עצמו: איך בכל זאת אני קיים - ועושה פעולות? מוכרח להיות שיש מישהו שתומך בי! ואם כן, **השמחה הכי גדולה לאדם היא כשהוא יודע שיש לו תומך!!!**

(החיזוק היומי - ספינקא)

"ויבא אל פרעה" (מא, יד)

מה עושה רב בישראל כאשר באים אליו פסולי חיתון ודורשים שישיא אותם, אחרת - הם יפנו לשלטונות הממונים, וילשינו עליו שהוא מסרב? מעשה כזה התרחש אצל הגאון יחזקאל אברמסקי זצ"ל.

בהיותו מכהן כגאב"ד בלונדון, הגיע אליו פעם

יהודי שלא רצה למול את עצמו, וביקש שהגאב"ד יסדר לו חופה וקידושין.

הרב אברמסקי סירב ואז הלך הפוקר ההוא ו'הגיש תלונה' על כך למלכת אנגליה.

המלכה קראה להגר"י אברמסקי, והגאון שלא חת מלהתייבב בפני מלכים ורוזנים ולהסביר את דעת תורתנו הקדושה, הגיע לארמון המלוכה עם הרמב"ם בידיו, והסביר את ההלכה היהודית למלכה דבר דבור על אופנו.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים 'וכבד נ"ר צבי'
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשוון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - מקץ

עברה שעה קלה וכבר הכתירוהו למשנה למלך מצרים, האדירה שבממלכות העולם.

אלא שיש להבין: בתחלה הריצוהו במהירות עצומה כאלו מדובר בפיקוח נפש, ואחר כך נראה כי יש ליוסף הצדיק זמן לגלח ולהחליף שמלותיו. והלא אם היה הדבר בוער כל כך, היו צריכים עבדי פרעה למהרו אל פרעה מיד, כמו רופא או יועץ שנקרא בדחיפות אל המלך ומגיע בלי להתמהמה?

מבאר הספורנו כי ריצה זו מכוונת היתה משמים, "כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע, כאמרו 'כי קרובה ישועתי לבוא', וכאמרו 'לו עמי שומע לי, ישראל בדרכי יהלכו - כמעט (בשעה מועטת. רש"י) אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי'. וכך היה ענין (גאולת) מצרים, כאמרו 'כי גורשו ממצרים', כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ וכו'. וכן אמר לעשות לעתיד, כאמרו 'ופתאום יבוא אל היכלו האדון' וכו'."

ולכן אצל יוסף הצדיק, כיון שנגזר עליו לעלות לגדולה, מיד הריצוהו מן הבור, אך לאחר שיצא מן הבור, כבר נהג במנהג מלכות והתגלח שמלותיו, כי אחרי שכבר נגאל, לא היה צריך להריצו.

כך גם יהיה כשיגיע זמן הגאלה: משיח צדקנו יבוא ברגע המדוייק ממש, לפתע פתאום, לא דקה אחת קודם לרגע זה ולא דקה אחריו. רגע אחד נהיה עדיין עמוק בגלות עם כל הצרות והמועקות, וברגע השני תהיה גאולה שלמה. ואולי על זה נאמר "בעתה - אחישנה"... ספק אם יש אדם אחד בעולם, שלא טעם טעם "בור תחתיות" בבעיותיו, ביסוריו, בדאגותיו. בעודנו מתייסרים במצוקותינו, תוהים אנו מדוע לא טורח איש להוציאנו מבור התחתיות, כועסים בלבנו על שאין "מישהו עושה משהו" בענין, אך עלינו לדעת כי ברגע שיגיע

הגאון הראה למלכה את מה שכתוב ברמב"ם (הלכות מילה, פרק א' הלכה ו') ש'מגלגלין עמו' שירצה למול, 'ובצורה זו שאני מסרב לסדר לו חופה וקידושין, אני נחשב כמי שמגלגל עמו שיתרצה למול!'

הרב אברמסקי הסביר את הדברים בצורה הנאותה ביותר, עד שגם המלכה הבינה את העניין, והסכימה עם דעתו של הגאון זצ"ל.

בימיו של ה'נודע ביהודה' אירע גם כדבר הזה, כאשר יהודי כהן ביקש לשאת גרושה, וכשהנוב"י לא רצה לעשות זאת, הלך היהודי והלשין עליו למלכת אוסטריה, מריה תרזה.

המלכה, שידעה על גדלותו של הגאון ההוא, לא מיהרה להוציא עליו גזר דין, אבל ציוותה על ה'נודע ביהודה' שיסדר חופה וקידושין לאיש ההוא, אחרת - רע ומר יהיה גורלו.

משראה הנוב"י כך, אמר לכהן שהוא מוכן לסדר לו קידושין... הלך האיש וסידר את כל ענייני החתונה, ובתאריך שנקבע הגיע עם הגרושה ועמד תחת החופה.

בעת הקידושין, כשה'חנת' היה צריך לומר 'הרי את מקודשת לי', אמר לו הנוב"י שיגיד אחריו מילה במילה...

והגאון החל לומר, והאיש אחריו: 'הרי את מקודשת לי כדת המלכה מריה תרזה'... כל הנוכחים פרצו בצחוק מתגלגל.

השלב הבא היה שהקהל עזב את המקום, והותיר את הכהן והגרושה לבדם... הכל ירדו לסוף דעתו של ה'נודע ביהודה', והבינו שכיוון שעשה כך, אין יותר כל אפשרות להלשין עליו למלכה, וגם היא עצמה לא תוכל לצוות עליו מאומה, שכן הוא עשה בדיוק את שהצטווה ממנה, וקידש את הסורר ההוא כדת המלכה מריה תרזה...

הקהל שבא להשתתף בחתונה, הבין אפוא את אשר לפניו, וראה בחוש את חוכמתם של גדולי ישראל, ולכן עזבו את המקום. הבושה שנגרמה לאותו כהן היתה עצומה, וכך יצא הנוב"י, עבד למלך מלכי המלכים, וידו על העליונה. (אוצרות הפרשה)

"ויריצוהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה" (מא, יד)

תריסר שנים היה יוסף כלוא בבור תחתיות, כל יום נמשך בעיניו כנצח, ואיש לא טרח להוציאו משם, אך כאשר הגיע אותו רגע שגזר הקב"ה להוציאו לחפשי, בבת אחת התרחש הכל במהירות מפתיעה: הריצוהו במהירות מבית הסהר לארמון המלוכה, ולא

סיפר נכדו של הרה"צ ר' אשר פריינד... הייתי צריך לנסוע לבני ברק ולא היה לי כסף. באתי לרב אשר וביקשתי ממנו. אך לא היה לו מאומה באותה שעה. **"לך לתחת האוטובוס וה' יזמן לך כסף בדרך"** אמר לי. רק יצאתי מביתו, וברחוב הטורים בא לקראתי ר' יהודה פרוש ואומר לי "אני חייב לך 200 ₪ אפשרי להחזיר לך כעת...?" ונתן לי 200 ₪. **נדהם הייתי כולי** למראה הגילוי, חזרתי לביתו של רב אשר, סיפרתי לו על ההשגחה הפרטית והראיתי לו את הכסף. רב אושר חיין, "תן לי את הכסף, וכעת לך לאוטובוס **בידיים ריקות...**" נתתי לו את הכסף. אבל אחרי רגע הוא החזיר לי ואמר: **אתה לא תחזיק מעמד...** (החזיק היום - ספינקא)

הזמן, יריצונו מן הבור.

"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם... יעשה פרעה ויפקד פקידים... ויקבצו את כל אוכל... והיה האוכל לפקדון" (מא, לג-לו)

כתב רבי אברהם בן הרמב"ם ז"ל (בשם רבי אברהם החסיד): החמלה והרחמנות של יוסף על העם, היא שהניעה אותו לתקן תקנה של חסד עליהם בצרה שהם עומדים לפניה. בתקופה שהסכים הגרי"ש אלישיב זצ"ל להוסיף "קבלת קהל" קצרה נוספת סמוך לתפלת מנחה בצהרים שוחחו עמו על חשיבות מדת החסד. וכך אמר: "תורה הולכת יחד עם חסד! מי

ליקוטים וסיפורים נפלאים - מקץ

"הנמצא כזה - ...אם נלך ונבקשנו - הנמצא כמוהו?! (רש"י).
יש להבין מה כוונת רש"י באומרו "אם נלך ונבקשנו".
הביאו לבאר בשם החיד"א: חז"ל (מגילה יב:) מספרים שכאשר
ביקש אחשוורוש לדון את ושתי על שלא באה לפניו, שלח
לקרוא לחכמי הסנהדרין וביקש שייעצו לו מה לעשות עמה.
השתמשו חכמי ישראל מלעסוק בדינה של ושתי, בטענה שכיון
שהם גלו מארצם - שוב אין להם יישוב הדעת כראוי להכריע.
"לך לעמון ומואב", כיוונו חכמי ישראל את אחשוורוש, "שהם
יושבים בארצם כמו יין שיושב על שמריו".
לפי דברי חכמי ישראל לאחשוורוש, נוכל להבין את התפעלות
פרעה מיוסף: הרי אף אם נלך לחפש חכם שיושב בארצו
ובמקומו ודעתו מיושבת עליו, לא נמצא חכם כמו יוסף.
וזהו ביאור הלשון ברש"י: אף "אם נלך", למקומו של החכם,
"ונבקשנו", עדיין לא נמצא חכם כמו יוסף שנמצא בגלות ובכל
זאת "רוח אלוקים בו"..."
(במחשבה תחילה)

"אין נבון וחכם כמוך" (מא, לט)

יש להתבונן מה טעם אמר
פרעה ליוסף "אחרי הודיע
אלוקים אותך את כל זאת אין
נבון וחכם כמוך". והלא יכול
היה להתחיל מיד "אתה תהיה
על ביתי ועל פיך יישק כל עמי",
שכן אף אחד מלבד יוסף לא
ידע לפתור אל נכון את החלום.
עוד זאת יש לדקדק, פרעה
משיב ליוסף בלשון שאמר
"אירא פרעה איש נבון וחכם" -
"אין נבון וחכם כמוך". אלא
שזאת יש להבין: מה טעם

הקדים 'נבון' ל'חכם'. הרי חכם הוא המבין מה שלפניו ונבון הוא
המבין דבר מתוך דבר. אם כן, שורת הדין נותנת שאם הוכתר
מאן דהוא בתואר 'נבון' בוודאי שהוא 'חכם'.

הפקידים הסתובבו בחנות הגדולה בנחת ורשמו בפנקסיהם
הערות, חבריהם ממחלקת המדידות הסתובבו עם סרטי מדידה
והעריכו את מספר המטרים הרבועים בחנות הענק.
לאחר שומה רצינית ומעמיקה, שבו לבעל החנות שעמד אצל
הקופה ומסרו לו מסמך רשמי ובו הערכתם המקצועית, על
כמות המס שעליו לשלם בתור ארנונה על שטח החנות ובתור
מס על הרווחים שצפוי הוא להרוויח.
בעל החנות הזדעק: "וכי אני רוטשילד??? מה פתאום לשלם
סכום כזה גדול?"

הפקידים לא התרגשו יתר על המידה ורק החוו בידם על החנות
הענקית וכמויות הסחורה המשובחת שבה.
"אתם צודקים לגבי החנות", ניסה בעל הבית להמתיק את רוע
הגזירה. "היא אכן שלי והמס עליה מוצדק. אולם איך תעריכו את

שאינו עוסק בחסד, עמוד התורה שלו שבור, ואינו שלם!" ונשאל
הגרי"ש: אימתי עוסק הוא בעשיית חסד? הלא אינו מנהל גמ"ח
וכדומה? והשיב: "לסגור את הגמרא ולשמוע אנשים פעמיים
ביום - זה חסד! הענין של קבלת קהל קשה מאד עבורי, כי הדבר
מוציא אותי מהלימוד בכך שצריך להכנס לעניניהם ולרכז המוח
בדבריהם".

בכל ערב פסח בשעת בוקר אחר התפלה ב"תפארת בחורים"
התקבצו כל הבכורות שבין המתפללים עם כל הציבור להאזין
ל"סיום מסכת" שערך הגרי"ש.
הגרי"ש לא היה בכור, שני הוא במשפחה והנולד לפניו נפטר ל"ע
בהיותו תינוק!...

אחד מנכדיו שאל אותו בערב פסח: "מדוע עושה סבא סיום
הלא אינו בכור?" ענה הגרי"ש: "מכל מתפללי בית המדרש עולה
לי בנקל לעשות סיום מסכת, משום כך נהגתי לעשות סיום,
בתור חסד עם המתפללים".
(גדולה שימושה)

"איש נבון וחכם" (מא, לג)

ביומו האחרון של גדול הדור
הגאון רבי יצחק אלחנן
ספקטור זצ"ל מקובנא, כאשר
היה חולה ונטה למות, נכנס
הרופא והכריע כי הוא גוסס.
בעקבות דברי הרופא הגיעו
ובאו ה"חברא קדישא" לומר
את הפסוקים כמנהגם.
אמנם "רוב גוססים למיתה"
אבל קרה כעין נס. רבי יצחק
אלחנן פקח לפתע את עיניו
ושב לעצמו. והנה מיד
כשנפקחו עיניו הוא ראה את

כל הציבור סביב מיטתו ופסוקים בפיהם... וביניהם מצוטט
יהודי גביר, שיש לו קרוב תלמיד חכם עני העומד לפני חתונת
בתו.

פנה אליו רבי יצחק אלחנן ואמר לו: "תשמע, עליך מוטל החיוב
של "ומבשרך לא תתעלם" לסייע לקרובך העני בן תורה. ניסה
הגביר להתחמק: "רבי, קשה לי לתת את כל הוצאות החתונה".
אמר לו רבי יצחק אלחנן: "אם אתה מתחייב, אני מבטיח לך
שאהיה מליץ טוב עליך. כדאי לך!"
הגביר שמע ונכנס לו תאבון... "רבי אני מבטיח. יהיה בסדר. אני
מתחייב..." אמר.

רבי יצחק אלחנן סגר שוב את העינים ונסתלק לבית עולמו. הכל
נתרגשו לראות מה העסיק את גדול הדור ברגעיו האחרונים.
צרכיו של יהודי. (יחי ראובן)

"הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו" (מא, לח)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - מקץ

כאילו היא תועיל להם מול שליט מצרים. לפיכך מוצאים אנחנו שרק כאשר מצאו האחים את כספם בפי אמתחותיהם יצא ליבם ויחרדו איש אל אחיו; ואילו בכל אותה העת אשר יוסף נטפל אליהם על לא עוול בכפם, לא מצאנו כלל כי האחים התייראו ויחרד ליבם. אלא שהן הן הדברים: כל עוד לא החזיר להם יוסף את הכסף, סברו האחים כי מצויה ברשותם עצה הגונה להטות את ליבו של המלך לטובתם, וזאת על ידי שישחדוהו בכסף רב ויעניקו לו מממונם, ומחמת כן הם לא התייראו יתר על המידה. אולם כשראו כי הם אינם עומדים מול גוי תאב ממון רגיל, אלא מול מי שבז לכסף, עד שהוא נכון לוותר אפילו על כספו, או אז התייראו ויחרד ליבם, בראותם כי את המלך הזה אי אפשר לקנות בכסף...

(ושלל לא יחסר)

"הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחותינו השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנוב מבית אדונך" (מד, ה)

מעשה שאירע בעיר לאדז', יהודי חתר חתירה תחת כותלו של שכנו הגוי וגנב ממנו סכום כסף גדול. השכן הגוי הרגיש כי ידו של השכן היהודי במעל ובא לפני רב העיר הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל וסיפר לו את שאירע וכי הוא חושד בשכנו היהודי... נחלץ הרב להציל עשוק מיד עושקו ובכך לקדש שם שמים בגויים. ובמוחו הביזק רעיון היאך להוציא הודאה מפורשת מפי הגנב.

הוא שלח לקרוא ליהודי, וכשהגיע, סיפר לו כמסיח לפי תומו, שזה עתה נזדמן לו לשמוע כי יש ברשותו סכום גדול בכסף מזויף, והרי ידוע כי לפי חוקי המדינה זוהי עבירה גדולה שעונשה חמור עד מאד, ולכן הוא מציע לו להזדרז ולהוציא את הכסף מרשותו כדי שלא יתפסוהו ויענש.

כאשר שמע היהודי את הדברים אחזוהו חיל ורעדה וגילה באזני הרב כי הכסף הזה אינו שלו כלל, אלא גנבם מבית שכנו הגוי, והתחיל לבכות ולהתחנן בפני הרב שיציל אותו מהסכנה המרחפת עליו. אמר לו הרב: אם מקבל אתה על עצמך להביא מיד את כל הכסף לביתי, אני לוקח עלי את כל האחריות ולך לא יאונה כל רע.

שמח היהודי להתפטר מהכסף "מזויף" והביאו לבית הרב, והשיב הרב את הכסף לבעליו ובכך התקדש שם שמים אצל כל גויי הסביבה כשהתפרסמה חכמתו ופיקחותו של רב היהדים במשפט הצדק והיושר.

לאחר מעשה, קרא שוב הרב לאותו יהודי שנכשל בגניבה, וגילה לו את האמת שהכסף היה כשר ולא מזויף אך מעשהו היה פסול ומזויף, כי גזל עכו"ם אסור ופסלם מלכו של עולם. והזהירו לבל ישוב לכסלה, ויתקן מעתה את דרכיו.

א לוס שבת

הסחורה כשלי ותחייבו אותי מס עליה. הרי עבור הסחורה הזו לקחתי אשראי ענק מהבנקים וכל אגורה מההלוואה אצטרך להשיב בתוספת ריבית. על סכום זה איני צריך לשלם מס." "אם העניקו לך אשראי כל כך גבוה", ביטל הפקיד הראשי את טענתו, "הם בטוחים שיש לך מהיכן להשיב להם. אחרת, לא היו נותנים לך אשראי..."

משל נפלא זה הביא הגאון רבי יעקב קראנץ, המגיד מדובנא, להסביר את הדין ודברים בין יוסף לפרעה: יוסף טען שאין החכמה משלו כי אם "אלוקים יענה את שלום פרעה".

שמע פרעה את צורת פתרון החלום ואת המסקנה שהפיק מכך יוסף הלכה למעשה, בדמות פקידים שיאספו תבואה בשנות השבע וישמרו אותה לשנות הרעב, והשיב ליוסף: "יתכן שאין החכמה משלך, אולם אם משמים קיבלת 'אשראי' כה גבוה, קיבלת כזו יכולת לפתור חלומות בצורה נבואית - מוכרח להיות ש"אין נבון וחכם כמוך". אשר על כן "אתה תהיה על ביתי ועל פיך יישק כל עמי"...

לפי האמור יש לומר בדרך רמז, שהתורה מעודדת כל אחד ואחד מאיתנו בפסוק זה. פעמים שמרגיש אדם שאין משמעות למעשיו, שהוא 'לא שווה' וכל כיוצא בזה, תחושה זו אינה נכונה בוודאות. ומנין הביטחון? שכן הקב"ה נתן לו כישרונות ייחודיים ותכונות טובות ויצר אותו באופן שאין זהה לו בתבל - כשם שאין פרצופיהם שווים כך אין דעתם שווה.

"אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת", כיון שבראך הקב"ה במתכונת מיוחדת זו, ואת זה הוא נתן רק לך, "אין נבון וחכם כמוך", בוודאי שיש לך תפקיד. ואם הבורא יתברך נתן לך אשראי - הוא ידע שיש לך אפשרות לפרוע אותו!

עתה נבין מדוע הוקדם ה'נבון' ל'חכם', שכן עליך להתבונן בחכמה ובכישרון שקיבלת, או אז תדע לבטח "אין נבון וחכם כמוך". אחרי התבוננות שכזו "אתה תהיה על ביתי", כי את התפקיד שמוטל עליך לעשות בעולם - אין מי שיכול לעשות במקומך... (במחשבה תחילה)

"ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן" (מב, כה)

פרפרת נאה הגיד כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, על כך שיוסף הצדיק הורה להחזיר לאחיו שלא הכירוהו, את כספם.

מאז ומקדם ידעו בני ישראל, כי את אומות העולם ניתן לשחד בממון ולקנותם במתנת יד. כל השתדלנים לדורותיהם היו מעניקים לצורך היהודים התורן סכומי כסף מכובדים ומתנות יקרות, כדי להשקיט בכך את צמאונם לדם היהודי.

ביקש יוסף להראות כי אצלו אין עצה זו תקפה, אין הוא אוהב כסף ורודף בצע, ואדרבה אפילו את הכסף שקיבל מהם כדת וכדין הרי הוא מחזיר להם, ובכך יידעו האחים כי אין הם יכולים להסתמך על עצת השוחד,

{ אז נדברו }

פרשת מקץ תשפ"א | גליון מספר 493 | לסדר: "ויקרא לפניו אברך"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשרא:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

תזכה למצוות!!! זה האיחול של חנוכה...

שמת לב לאיחול הזה?? האם פעם התבוננת בזה?? אתה עושה חסד עם יהודי... והוא מתרגש... מתמלא בהכרת הטוב ואז מכלל לב הוא מברך אותך: תזכה למצוות!!!

לא... הוא לא מברך אותך בעושר מופלג... הוא לא מברך אותך בבני חיי ומזוני... רק מה?? עשית מצווה?? אז זהו שתזכה לעשות עוד כמה מצוות... כן... זה איחול שרק יהודים יכולים לברך אחד את השני... רק יהודים יכולים לראות בזה ברכה...

זה אחד ההבדלים הבולטים בין חנוכה לפורים!!! בפורים המסקנה היא שבסופו של דבר שווה להיות צדיק... זה כדאי!!! הנה... תראה... מרדכי היהודי לא השתחוה להמן... לא השתתף בסעודת אחשוורוש... ומה קרה בסוף?? ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה... והתברר שכל העושר שהמן צבר... הכל היה בשביל להיכנס ישירות לחשבון בנק של מרדכי... בקיצור: המסקנה היא שאם פעם הבאה אחשוורוש שוב יעשה משתה ויקרא לכולם להשתתף דרך הזום ולראות את עושר כבוד מלכותו. גם אם זה יהיה מאוד מגרר... לא כדאי לך!! כי שווה להיות יהודי שנאמן לה'... כי בסוף בסוף כל קוץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך... זו מסקנה נוסח פורים!!! לעומת זאת בחנוכה??

מה יש בחנוכה?? איזה סוף מאושר ושמה יש לסיפור של נס פך השמן?? שום דבר מיוחד!!! בסה"כ רצינו מאוד לקיים את הדלקת המנורה בשיא ההידור... רצינו... השתוקקנו... ו... ובסוף ברוך ה' הצלחנו!!! היה נס והשמן הטהור דלק שמונה ימים...

נו... ו... מה הלאה?? כן... הצלחתם לקיים את המצווה... ואז מה קרה??

לא קרה כלום!!! מה צריך עוד לקרות?? הצלחנו לקיים את המצווה... מה... זה לא מספיק??

זה חנוכה!!! **תזכו למצוות!!! זכינו למצוות!!! זכינו לקיים את המצווה!!!** בחנוכה אנחנו מתחנכים לאחל לעצמנו איחול שנקרא: תזכה למצוות!!! זכינו לקיים את המצווה... כן... זה הכל.

כן... צריך לדעת שכמה שהיה נס גדול והקב"ה הציל אותנו מהיוונים וחזרה מלכות לישראל למשך יותר ממאתים שנה... גם אז זה לא היה סוגה בשושנים... גם במלכות חשמונאי היו הרבה צרות והרבה מריבות פנימיות שהתחוללו בעם ישראל... זה לא כמו "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות... אבל בכל זאת שמחים!!! על מה?? על **שזכינו למצוות!!!** היתה פה מלכות יוון שרצתה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך... ו... וברוך ה' הצלחנו להתגבר עליהם... ומה הרווחנו?? **מצוות!!! זה הדבר היחיד שהרווחנו!!!** שאפשר לקיים מצוות... ואנחנו שמחים ומאושרים ואומרים הלל על הזכות שלנו לחיות כמו יהודים ולזכות למצוות... **וכאן החשבון הנפש הנוקב שכל אחד מאיתנו צריך לעשות בימי חנוכה אלו:** האם אני יודע להעריך ולשמוח על עצם זה שאני יכול לחיות כיהודי ולקיים מצוות?? כן... לחבר שלי אני מאחל עם כל הלב שיזכה למצוות... השאלה האם גם לעצמי אני מסוגל להסתפק באיחול שכזה?? האם אני מסוגל להגיד הלל שמונה ימים על זה שזכיתי ב"ה להמשיך להיות יהודי ירא ושלם וכן תורה בדור שכזה... למרות שלא זכיתי בלוטו ולא יצאתי מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור...? להודות לה' על שזכיתי להתגבר על עוד מכושול בעבודת ה'... ועל עוד גל שאיים על הרוחניות של הבית שלי???

בעזרת ה' אני מאחל לך מכל הלב... שעד פורים הקרוב... ה' יראה לך במוחשיות שמי שמתעקש לשמור על הרוחניות של הבית שלו... ה' יראה לך איך שלא רק תפסיד מזה כלום... אלא ההיפך תצא מרווח!!! תצא מזה בלבוש מלכות תכלת וחור... בעזה"ש עד פורים אתה עוד תראה כמה היה כדאי להישאר "איש יהודי" גם בתוך שושן הבירה... אבל סוף סוף כעת!!!! כעת זה חנוכה... ובחנוכה אין לנו עיניים גדולות... העיניים שלנו בסה"כ נשואות לפך קטן של שמן טהור שאנחנו בסה"כ רוצים אותנו!!! אותו ולא יותר!!! ואם נזכה לשמור עליו בטהרה... זהו... זה ההישג הכי מרשים מבחינתנו... בחנוכה אנחנו לומדים להתפלל ולזעוק לה' ולהודות לו שב"ה זכינו לעבור גם את השנה הכ"כ לא פשוטה הזו שעברנו במינימום נזקים רוחניים... אנחנו מקדישים את השבח וההודאה שלנו לה' על זה!!! רק על זה!!! זו סיבה מספקת מבחינתו לרקוד משמחה ולהגיד הלל שמונה ימים... תסלח לי על העירוב אור וחושך... היה לי איזה הרגש קצת "לא טהור" שהתארץ של חנוכה תמיד הולך יחד עם סיום שנה אזרחית... וחנוכה זה זמן לשמוח שהנה!!! הסתיימה שנת 2020 ועדיין רגלי לא דרכו מחוץ לארץ ישראל... הסתיימה שנת 2020 ואני עדיין מדבר בפלאפון כשר!!! הסתיימה שנת 2020 ואני עדיין יהודי שמור ועובד ה'... אתה יודע להעריך כזה דבר?? זה בהחלט חגיגות סוף שנה אזרחית!!! כי בעולם החילוני והגוי... כל שנה אזרחית העולם החומרי גאה להציג את התהום החדשה שהוא הצליח לעבור בדחפור של השפלות והרדידות... ובדיקת בימים אלו שהעולם מציג לראווה את ההישגים של השנה החולפת... אני באותו זמן עומד בפתח עם נרות חנוכה המרצדים וגאה להציג את ההישגים שלי... תראה לאן העולם הגיע ואני בכל זאת נשארתי שפוי!!! ובפרט בשנה האחרונה שלעולם אין שום הישג להציע אלא רק תסכול אחד ממושך... ואילו אני זכיתי במקרה הכי הגרוע לקיים תורה ומצוות מתוך הדחק שיפה אחד בצער ממאה שלא בצער, אתה בכלל קולט איך יהודי מסכם שנה קשה כזו ואיך גוי?? גוי מסכם את השנה האזרחית הזו בבבבסא אחת גדולה... ויהודי זכה להמליך את ה'!!!

יש לך בכלל מושג איזה הבדל תהומי יש בין יהודי שעבר שנת קורונה לגוי?? **רוץ להגיד הלל עוד שמונה ימים.**

זה אמנם נראה לך עגלת צב!!! אבל זה רחוק מלהיות צב...

שפחה נואמת... מי היא אותה שפחה??

בשבת הקרובה אנחנו נקרא הפטרה מאוד נדירה ששנים רבות לא קראנו אותה!!! אז אמנם נכון שאת הפטרה לא קראנו הרבה שנים... אבל יש פיוט שהרבה יהודים שרים אותו מידי שבת... צמאה נפשי לאלוקים... לבי ובשרי ירננו אל קל ח'... ושם באחד הבתים האבן עזרא זועק בתפילתו: **ראה לגברת אמת שפחה נואמת, לא כי בנך המת ובני החיי!**

הבית הזה בפיוט לקוח מהפטרה של השבוע...

רבש"ע: אתה הרי יודע את האמת!!! מי הגברת ומי השפחה... אז אנא, ראה לגברת אמת... תראה איזה עוול נעשה לה... השפחה שלה פתאום קיבלה בטחון עצמי והיא נואמת בבטחון... לא כי בנך המת ובני החיי!!! לא רק שהיא מעזזה להחליט שהבן החי הוא שלה... היא גם לא מתביישת להקניט את הגבירה במצח נחושה ולומר לה: **כי בנך המת!!!**

תבין: בשלמא השפחה לא יכולה להשלים עם מר גורלה שהבן שלה מת. והיא חומדת את הבן החי של הגברת. נו... יש פה באמת מקרה כואב... אבל להמשיך הלאה ולהקניט את הגברת אמת והאמיתית ולהגיד לה שבנך המת??? עד כאן מעיז אדם בפני בעל חובו???

זועק האבן עזרא בתפילתו: רבש"ע ראה לגברת אמת!!! תקנא לאמת!!! **כלפי מה הדברים אמורים???**

נמצאים אנחנו בתוך חיי העולם הזה שכאן הקב"ה מסתתר... וכעת... כל זמן שאנחנו פה לא ניתן לראות במוחשיות מי הגברת אמת ומי השפחה?? לא ניתן להוכיח שמי שעושה רצון ה' הוא הגברת אמת... ואילו מי ששקוע בהבלי העוה"ז הוא השפחה... לא ניתן להוכיח את זה מדעית!!! ואנחנו מבינים את זה... כי אם היה אפשר להוכיח את זה לא הייתה בחירה...

בסדר!!! אז לא יודעים!!! יש פה בן חי ובן מת ולא יודעים מי שייך למי... **דא עקא!!!** שלפעמים יש חושך כפול ומכופל... לא זו בלבד שלא יודעים מי הוא הבן החי ומי הבן המת... אלא לפעמים מתהפכים היצירות!!! ו"ראיתי עבדים רוכבים על סוסים ושירים הולכים כעבדים על הארץ..." פתאום השפחה מקבלת בטחון עצמי מופרז ולוקחת את המקרפון לידיים והיא נואמת: לא כי בנך המת ובני החיי!!! מי שמעורבב פה בעוה"ז ועושה חיים ומחובר לרשת המקוונת הוא חיי!!! הוא עושה חיים... הוא לעניין... ואילו אותו עובד ה' שמחובר לאילנא דחיי ומנשים אותו בתורה ובמצוות שלו הוא בנך המת!!! זה כבר מתסכל... זה כבר בלתי נסבל... כאן האבן עזרא כבר לא יכול יותר והוא זועק מנהמת לבו: אנא ה'... ראה לגברת אמת... ש... שמה קורה לה?? השפחה שלה נואמת לא כי בנך המת ובני החיי!!! על זה אי אפשר לסלוח!!!

אבל האבן עזרא מסיים את הזעקה הגדולה שלו במה?? לבי ובשרי ירננו אל קל ח'... מה הקשר??

כן... האבן עזרא כבר מכין את עצמו... על כל הכאב... עם כל האפשרות הזו שהשפחה נואמת לא כי בנך המת ובני החיי... לכן מה?? לכן לבי ובשרי חלילה לא ירננו אל קל חיי? חס ושלום!!! אני מוסר מודעא מראש שגם אז לבי ובשרי ירננו אל קל ח'... כן... גם אז אקוד על אפי ואפרוש לך כפי עת כי אפתח בי בנשמת כל ח'... ובכל זאת נכוין בברכות שלאחר הפטרה: שמחנו ה' אלוקינו באליהו הנביא עבדך ובמלכות בית דוד משיחך במהרה יבא ויגל לבנו...

אם הייתי לוי והיו נותנים לי אפשרות לבחור משפחה, האם להיות גרשון, או קהת או מררי, היה לי ברור שהייתי בוחר את קהת!!! כן... כמו שלוי הוא השבט המובחר ביותר בעם ישראל... ככה בתוך שבט לוי רואים מגמה ברורה שמשפחת קהת הם נחשבים יותר מגרשון ומררי... נושאי הארון!!! מה יש לך יותר מזה?? ואם היו מודיעים לי שקהת כבר לא בא בחשבון ויש לך לבחור בין גרשון ומררי, ברור שהייתי בוחר את גרשון... כי גם גרשון יותר חשוב ממררי... לאורך כל הדרך רואים את זה... גרשון זוכה לישא את יריעות המשכן... ואילו מררי נושא את הקרשים שזה עוד שלב אחד רחוק יותר... (זה ניכר גם בנחלות שלהם בארץ, שבני קהת קיבלו ערים שבשטים שהכי קרובים לביהמ"ק, ובני גרשון כבר נוחלים בנחלת מנשה, ויששכר ואשר שיותר רחוקים, ואילו בני מררי כבר נוחלים בעבר הירדן) אבל!!! כשמגיעים לחנוכת המזבח והנשיאים מגיעים ותורמים לבדק הבית שש עגלות צב ושני עשר בקר... וכעת צריך לחלק אותם בין משפחות גרשון קהת ומררי... **פה פתאום יש מהפך!!!**

ויאמר ה' אל משה... קח מאיתם ונתת אותם ללויים איש כפי עבודתו!!! הקב"ה מצווה את משה: את העגלות האלו צריך לחלק... אבל לא בשווה!!! אלא לפי צורך העבודה!!!

ומעתה: בני קהת ש"עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו..." להם אל תתן בכלל עגלות!! ואילו בני גרשון שהמשא שלהם יותר קל משל בני מררי... להם תתן שתי עגלות מתוך שש... ואילו בני מררי שהעבודה שלהם הכי קשה שהם נושאים הקרשים והעמודים והאדנים... להם תתן ארבע עגלות ושמונה בקר... דווקא מררי שהוא הפחות שבמשפחה... הוא מקבל את התקציב הגדול ביותר ביחס לכולם... כי כאן המימון הוא לפי גודל העבודה...

מגיע למררי לקבל הכי הרבה עגלות והכי הרבה כח עבודה... כי הוא עובד הכי הרבה...

טמון כאן כלל גדול בעבודת ה': כן!! יש קרובים יותר ויש רחוקים יותר...

ללא ספק יש כאלו שיותר קרובים לה'!!! כן... אני יכול להעיד שאני פוגש אותנו... אני מכיר אותנו... ובעבר הייתי מאוד מקנא בו... הוא אחד כזה ששנתל בבית ה'... אף פעם לא היה לו מחשבות זרות מי יודע מה... הוא לא מבין כלום בעבודת ה'... כשאני מדבר איתו על התמודדויות בקדושה וכו'... הוא בטוח שאני מדבר איתו על טלטול מוקצה או אכילת דמאי... ואני מקנא בו!! למה הוא שייך לשבט קהת וכולו קודש קדשים?? ואילו אני שייך לשבט מררי... אני סוחר איתי קרשים... כל מיני ניסיונות... וכמובן שאני עוד במצב טוב... אני סוחר את הקרשים... מה תגיד על חבר שלי שהוא סוחר את מסך פתח החצר... יש לו כל הזמן ניסיונות ליפול החוצה... הוא צריך לסחוב עליו כל הזמן את המסך של החצר... הוא כל רגע מחזיק את עצמו חזק רגע לפני התהום... אז אני לא עד כדי כך... אבל אני גם סוחר אדנים מכובדים שתקועים חזק בארציות... ורחוקים מאוד מהקרסים והלולאות שהחבר שלי מבני גרשון נושא... ומי מדבר על חבר שלי הקדוש הזה שהוא לגמרי נושא הארון שאין לו כלום בעולמו אלא תורה... למה הוא זכה להיות בן קהת?? ואני מאחרוני משפחת מררי???

אז זהו!!! שנכון!!! יש!!! יש קרובים יותר ויש רחוקים יותר ואי אפשר להתעלם מזה...

אבל!!! זה רק חצי תמונה... כי החצי השני של התמונה... שכוחות נפש?? ותקציב רוחני? ואפשרויות רוחניות?? זה כבר איש כפי עבודתו!!! לכן מררי יש הרבה יותר תגבור!! הוא מקבל הרבה יותר סיעתא דשמיא... הוא מקבל את העגלות - הוא מקבל את הרכב עם דלק על חשבון המשכן... (כן... אותם שנים עשר בקר זה רכב עם דלק שעבד נון טופ על חשבון הרבש"ע והחזיק מעמד יותר מארבע מאות שנה... רק בחנוכת בית הראשון שחטו אותם והקריבו אותם...)

ככל שאתה יותר רחוק!!! ככה אתה מקבל יותר כוחות להתקרב!!! וזה מאוד הגיוני...

זה בדיוק כמו אוטובוס עירוני ובין עירוני... ללא ספק אוטובוס בין עירוני הוא יותר שווה ויותר מאובזר מאוטובוס עירוני... כי יש לו יותר עבודה ויותר קמ"ש לנסוע... נקוט כלל ברזל בידך: ה' נותן לכל אחד מספיק דלק בשביל להגיע עד כסא הכבוד!! רק מה? מי שמאוד מאוד קרוב לשם... מקבל רק קצת דלק... הוא לא צריך הרבה... הוא גם לא מקבל רכב משלום... כי הוא יכול לשכור רכב ב-19 שקל לשעה ולהגיע איתו... אבל מי שרחוק יותר... זה בסה"כ אומר שהוא מקבל יותר דלק... ורכב קצת יותר שווה... שאפשר לנסוע איתו גם מחוץ לעיר... ואחד שגר מאוד מאוד רחוק... זה עדיין לא אומר כלום!! זה בסה"כ אומר שהוא קיבל טנק מלא דלק... ורכב חדש ויוקרתי על חשבון הרבש"ע שהוא יוכל לנסוע ולהגיע הכי מהר... כלומר: המרחק לא מצביע רק על ריחוק!!! כי באותה מידה זה מצביע גם על תקציב מותאם ועל כוחות מתואמים!!!

ולאורך כל הדרך רואים את זה!!! גם בשאר השבטים רואים את זה... ס"ו"ז לא סוד שבשנים עשר שבטים יש ששה שבטים שהם בני הגבירה, ויש ששה שבטים שהם בני השפחות, ותמיד הסתקרנותי: איך בני השפחות לא הרגישו נחיתות ביחס לבני הגברות??

והתשובה היא: שבני השפחות!! דווקא בגלל שהם בני השפחות הם קיבלו את הנחלות הכי משובחות ומשופעות ונרחבות... ואילו בני הגבירה קיבלו בעיקר את הנחלות הפחות משופעות... (ראובן- עבר הירדן, שמעון- נוהל בתוך יהודה, לוי לא קיבל נחלה בכלל, לעומת זאת אשר ונפתלי וגד ודן קיבלו נחלות מבורכות וגדולות ומשופעות בכל טוב...) ולמה?? דווקא בגלל שהוא בן השפחות!!! במה זה מתבטא שהוא בן השפחה?? שהוא צריך יותר כח ויותר תגבור מלמעלה... לעומת זאת בן הגבירה המשמעות היא שאפשר להטיל עליו תפקידים מליאי אחריות עם כמה שפחות תמיכה... שבת לוי דווקא בגלל שהוא הכי נבחר... בגלל זה הוא לא מקבל חלק לא בארץ ולא בבייה!!! ושבת קהת דווקא בגלל שהוא המובחר שבמובחר הוא לא מקבל אפילו עגלה אחת... תסתדר לבד!!!

וכאן הניסיון של כל אחד ואחד מאיתנו... האם לראות חצי תמונה או לראות תמונה מושלמת... אני ששייך לבן השפחות... אני הרבה יותר רחוק... קבלתי תפקיד יותר קשה... אני יכול להתמרמר... למה חבר שלי הוא ידיד ה' ישכון לבטח עלי...?? למה ה' חופף עליו כל היום ועלי לא כל היום?? אבל באותה מידה אני יכול לראות את החצי השני של התמונה... כן... אני מררי... קבלתי תפקיד יותר רחוק ויותר כבד... אבל אם קבלתי תפקיד יותר קשה, זה בסה"כ אומר שקבלתי יותר כוחות נפש!! הקב"ה משחרר לי יותר מהר בהירות... יותר קדושה... ורואים את זה היום!!! הדור הקודם לא מפסיק להכריז שהמושגים המרוממים שבחורי ישיבות ואברכים היום אוחזים שם זה לא המושגים של פעם... כן... זה משפטים שאנחנו מסתבכים איתם... כי אנחנו מידי רגילים להגיד כמה אנחנו רחוקים היום... אבל אנחנו שוכחים שמי שצריך לנסוע רחוק... מקבל ביושר גם טנק מלא בכוחות וחינויות...

מה בין "כה עשו חכמינו" ל"שבחי הבעש"ט"???

בתור אחד שזכיתי לגדול תמיד בקו התפר שבין החסידים והליטאים... ישנה נקודה שבמשך שנים לא הצלחתי להבין אצל החסידים... וסו"ס בשבועיים האחרונים נפל לי האסימון ולראשונה!!! לראשונה זכיתי כן להבין את זה. **במה מדובר???**

ובכן: קצת רקע: אם תשים לב: ישנם שני סוגים של סיפורי צדיקים!!! הייתי קורא לזה בלשון מושאלת: יש סיפורי צדיקים של מלווה מלכה- מה שנקרא **נוסח חסיד**... ויש סיפורי צדיקים **נוסח ליטא**...

מה ההבדל??? כשמספרים לי סיפור על הצדקות של הרב שטיינמן זיע"א... כמה הוא עסק בתורה בעמל ויגיעה... כמה הוא עבד את ה' במסירות נפש ועמד בניסיונות הכי קשים... **נו**... **ו**... **מה המסקנה של הסיפור???** ש... **נו**... תלמד ממנו... תהיה גם אתה צדיק כמו הרב שטיינמן...

לעומת זאת יש סיפורי צדיקים נוסח מלווה מלכה... ושם בדרך כלל הסיפור הוא בעיקר על הרוח הקודש של הצדיק... ואין הוא פועל ישועות... ואין שהוא יודע כל מה שקורה בשמים והוא גוזר והקב"ה מקיים... **ו**... **נו**... מה המסקנה של הסיפור?? שתכנע!! תתבטל!! ותאמין בצדיק!!! שים לב: פה המסר העיקרי זה לא כ"כ שתלמד ממנו ותהיה כמוהו... אדרבה... תבין כמה שהוא לא במושגים שלך ותאמין בצדיק ותתבטל אליו... **לדוגמא:** כשכתוב בפרשת המרגלים: "ויהס כלב את העם אל משה" ואז הוא פתח בשבחו של משה... וכי רק זאת עשה לנו בן עמרם? הרי הוציאנו ממצרים וקרע לנו את היס? איזה מסר כלב רוצה כעת להגיד לעם?? שתצייתו לו!!! תאמינו בה' ובמשה עבדו...

כלב לא הולך כעת לספר לנו "כה עשו חכמינו" שנלמד איך להתנהג ואיך להגיע גם אנחנו למדרגת משה רבינו... **לא! זה לא הנושא!** כעת הנושא הוא- כלל ישראל תזהרו לכם... כל החולק על משה כחולק על השכינה... אל תעזו להמרות את פיו... בקיצור: יש פה שני תחומים שונים לגמרי בסיפורי צדיקים!!! עכשיו: אתה מבין לבד שזה לא רק בסיפורי צדיקים, אלא מגיע לידי ביטוי לאורך כל הדרך...

בתפיסה שלי מה זה צדיק?? צדיק זה יהודי עם רקע בדיוק כמוני... רק הוא עבד על עצמו... עשה המון המון מצוות... הכניע את מידותיו... עמל ויגע בתורה עד כלות הנפש... **ו**... ובקיצור: הוא עשה הרבה "צדקות" **ו**... **ו**... וזה מה שעשה אותו **צדיק!!!** והנה אני מגיע לחצרות החסידים ושם זה לא סוד שהתפיסה היא אחרת לגמרי... גם אם האדמו"ר שליט"א הוא באמת מלאך אלוקים ועובד את ה' מנעוריו... אבל זה לא סוד שהבן או הנכד שלו כשהוא כבר נולד והוא עדיין תינוק... כבר אז כולם יודעים מראש שהוא עתיד ביום מן הימים להיות הצדיק וממלא מקומו של אביו האדמו"ר "צוק"ל בהמשכת השפע... בקיצור: "בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם צאתך מרחם הקדשתך..." זאת אומרת: גם אם עכשיו הרבי שליט"א הוא מאוד

צדיק והוא מלא בתורה מעשים טובים... זה לא סוד **שלא בגלל זה** הוא נקרא צדיק!!! כי עוד הרבה לפני כן... כשהוא עדיין היה תינוק כבר אז היה מסומן ומעותד להיקרא צדיק!!!

ואת זה!!! את הנקודה הזו לא הייתי מסוגל לעכל... זה אפילו היה מקומם אותי... אני והנכד של הרבי... שנינו בני אותו גיל... שנינו שיחקנו תופסת... שנינו השתוללנו ביחד... שנינו תפסנו את עצמנו לידיים ביחד... שנינו כעת עובדי ה' פחות או יותר באותה רמה... אז למה לו יש קולפיק והוא עוד מעט יקרא הרה"צ... ואני לא??? למה???

הייתי מתפוצץ מקנאה **ו**... **ו**... ותסכול!!! למה הוא יותר מוערך ממני???

ומה שהכי החשיד אותי תמיד... שכל פעם שנסייתי לשאול את החסידים בעצמם... איך אתם מתמודדים עם המחשבות זרות האלו? הם לא הבינו מה אני רוצה... קלטתי שרק לי זה מפריע!!! אני המשוגע היחיד! זה נתן לי להבין ש... שכנראה חסר לי פה פרט קריטי... יש פה נקודה שעדיין לא עליתי עליה... אז הנה!!! איש בשורה אני... סו"ס קלטתי לראשונה והבנתי נקודה פשוטה שכל ילד חסידי בגיל שש מבין...

קלטתי שיש שני סוגי צדיקים!! הייתי מגדיר את זה: יש צדיק מסוג של **הערכה!!!** ויש צדיק מסוג של **הכרה!!!** מה אני מתכוון? הרב שטיינמן היה צדיק גדול... למה?? הוא עשה המון מצוות ובזכות זה הוא נהיה צדיק... הקב"ה מאוד **מעריך** את הגדלות שלו ואת העמל שלו ומהמקום הזה הקב"ה מסר בידי את ממשלת הדור... ועכשיו גם אני במקביל **מעריך** אותו על הצדקות שלו... ומהמקום **המעריך** הזה אני מסתכל עליו כצדיק!!! אבל יש צדיק מסוג אחר לגמרי... צדיק ממקום של "ספירה"... זה משהו אובייקטיבי... ה' רצה להמשיך עלינו שפע והוא שלח לעולם נשמה מסוימת שדרכה יעבור השפע... למה דווקא הוא?? ככה!!!

זה להבדיל כמו פרה אדומה שדרכה מגיעה טהרה לישראל... איזה מצוה עשתה הפרה שהקב"ה כ"כ מעריך אותה על זה?? לא!!! היא לא עשתה משהו!!! אין פה סוגיה של הערכה!! זו מציאות!! **תכיר** את העובדה... זה נקרא מי חטאת וזה מטהר!!! (זה כמו בן בכור שמגיע לו פי שנים?? למה? מרוב הערכה שיש לנו אליו?? לא!! זו לא **הערכה!** אלא **הכרה!!! יכיר!** עצם זה שהוא יורש בכור, זו הכרת המציאות שמזכה אותו!!!) אז כמו שיש שבת שהיא מקור הברכות, וכמו שיש תפילין שהם תשמשי קדושה, ככה הקב"ה שלח לעולם נשמה מסוימת שהקב"ה ממשיך דרכה את השפע... זה כמו רימיהו הנביא שהזכרתי מקודם שהוא בודאי היה צדיק גדול... אבל הקב"ה כבר הודיע לו מראש: בטרם אצרך בבטן ידעתך...

ובראש הליטאי שלי... במושכל ראשון מאוד מאוד קשה לי לקבל את התפיסה הזו!!! אני כ"כ גדלתי על זה שאם תעשה מצוות ומעשים טובים ותלמד תורה אתה תהיה צדיק... אז איך יכול להיות שנוול לרבי שליט"א נכד ואנחנו כבר יודעים מראש שהוא הולך להיות הצדיק... איך זה יכול להיות?? למה?? בתור מה?? במשך שנים לא הצלחתי להשתחרר בתחושת

האפליה שבדבר!!! למה אני צריך לעשות כ"כ הרבה מצוות ומעשים טובים בשביל להיות צדיק... והוא רק נולד הוא כבר הולך להיקרות צדיק?? **ועכשיו פתאום אני מתחיל לקלוט!!!** שכמה שמפריע לי האפליה הזו... הרי לא מפריע לי למה הפרה אדומה זוכה להיות סמל הטהרה בעם ישראל ואני לא... **עם זה אין לי בעיה!!!** אני לא רואה בזה אפליה... למה?? כי... כי אני מבין שזה לא נובע מזה שהקב"ה מעריך את הפרה אדומה יותר ממני... זה פשוט אובייקט טהרה!!! הקב"ה רצה שיהיה טהרה בישראל אז הוא ברא פרה שזה יעבור דרכה... באותה מידה יש נשמה מסוימת שדרכה עובר שפע!!! זה לא קשור בהכרח למעשים טובים או להערכה מסוימת... זה אובייקט!!! זה לא צדיק... אלא ספירת צדיק... **לדוגמא:** משה רבינו הוא מוסר התורה!!! אם מישהו יבא וישאל: למה הקב"ה בחר במשה רבינו?? אתה יודע מה צריך לענות לו?? **ככה!!! ככה הקב"ה החליט חזוה!!!**

עכשיו בינינו... יש סיבה למה הקב"ה בחר דווקא בו... (התורה כן מפרטת את הצדקות של אמא שלו ויכבד וגם חז"ל מספרים לנו את הצדקות והרחמים של משה...) אבל תכל'ס... ברגע שנשאלת שאלה בסגנון של: רגע... מי אמר שמשה רבינו הוא אבי הנביאים... אולי אני?? כאן התשובה היא: **ככה!!!** אסור לנמק שהקב"ה בחר במשה כי הוא היה קדוש וצדיק... **אתה יודע למה אסור להגיד את זה??** כי אם באמת הקב"ה בחר במשה רק כי הוא היה צדיק ומגיע לו... אז מחר מגיע קורח ומתחיל לעשות לומד'ס... רגע... "כי כל העדה כולם קדושים... ומדוע תתנשא...??" **ו**... ואז מה משה עונה לו?? האם משה מתחיל להיכנס לויכוח ומתחיל להוכיח לקורח שהוא יותר צדיק ממנו?? **לא!!! משה בכלל לא נכנס לנידון...** כי גם אם משה באמת יותר צדיק מקורח... **לא זו הנקודה!** הנקודה היא: **ככה ה' החליט!!! נקודה!!!! "לא עלינו תלונותיכם כי על ה'..."**

הרי אתה מבין שצריך שיהיה מישהו שהוא יהיה מוסר התורה... אז ה' החליט שזה אני... למה?? ככה!!! ככה הוא החליט!!! אני אובייקט של מסירת התורה!!! (וזה בדיוק הפשט: "והאיש משה עניו מאוד..." הוא לא היה בתמונה... הוא כל הזמן נשאר מחוץ לתמונה... כביכול הקב"ה היה צריך מישהו שיעשה את זה... אז הוא לקח אותי... אבל אני לא שונה מכל אחד אחר... מי שיש לו שאלות למה אני... אין לי תשובה... שישאל את הרבש"ע) וארך לי המון זמן להבין את זה!!!

זה ההבדל בין צדיק נוסח ליטאי לצדיק נוסח חסיד...

אצל ליטאי המושג צדיק זה איש אחד שגרתי לגמרי מתוך העדה שעשה המון מצוות ואז הוא נהיה צדיק... **ו**... ולא נותר לך אלא לספר סיפורי עובדות ולברר איזה מעשים טובים הוא עשה כדי ללכת בעקבותיו ואז תהיה גם אתה צדיק... (ומי יודע אולי תהיה צדיק אפילו יותר גדול ממנו... אני בעד...) לעומת זאת אצל חסיד המושג צדיק זה לא משהו שמתחיל מאיזשהו אדם שהחליט להיות צדיק... **הפוך!!! זה מתחיל מהרבש"ע!!!** הרבש"ע רצה להעביר שפע... ובשביל זה צריך להתקין צינור אז הקב"ה הוריד לעולם צינור... ולצינור הזה קוראים "ספירת צדיק"!!

במקרה הטוב רק לצאת כביכול נגדו..

זה לא קשור לאדם הזה. זה קשור לרשב"ע שהחליט להעביר דרכו את השפע...

להסתיים עם התעלפויות ועם שלוליות של דמעות ותחיית המתים ועליית נשמות שלא קשורים אליי? תן לי סיפור אחד מקורקע איך שהצדיק נלחם ביצר הרע שלו וניצח... **אז זהו שלא!!! פרנציפ לא!!!** זה לא בטעות... זה בכוונה!!! הסיפורי צדיקים של מוצאי שבת לא מיועדים בשביל שמחר גם אני אהיה צדיק כמוהו... אלא בשביל שתפנים שיש צדיק שהקב"ה מדבר דרכו ותתבטל אליו ותפסיק לבלבל את המוח ולחשוב שאתה מבין לבד!!

עכשיו: מה האמת?? מה הדרך הנכונה???

זה... זה בדיוק כמו לשאול מה יותר טוב: רחל או לאה?? שתיהן אמותינו הקדושות!!! זה שני חלקים שמוכרחים אותם בעבודת ה'... וכאן כמובן לכל אחד יש את הבחינה שהוא יותר נמשך אליה באופן טבעי... **שתבין:** מי שיש לו קצת רמה מבין שאם יש חסידים וליטאים זה לא שמישהו פה טועה בגדול... יש פה שני חלקים בעבודת ה' שמסתמא נובעים מתכונות שונות (שהקב"ה בכבודו ובעצמו הזמין אותם כי צריך אותם..)

לאה ובנה יהודה מלמדים אותנו איך להתקרב לרשב"ע... איך אתה יכול להתחיל מאפס!!! אפילו ממקום שנאו ומרוחק... ולחזור בתשובה ולעשות מצוות ומעשים טובים וככה להתקרב ולהיות הכלה של הקב"ה...

ואילו רחל ובנה יוסף מלמדים אותנו שיש נשמות קדושות שהקב"ה שותל אותם בכל דור, שאנחנו צריכים לקבל מהם ולהתבטל אליהם כי כך גזרה חכמתו יתברך... ואם האחים לא יסכימו להתבטל ליוסף... והם אומרים: "ונראה מה יהיו חלומותיו" הרי רוח"ק מכריזה ואומרת: נראה חלום של מי יתקיים... אין ברירה!! יש נשמת יוסף שצריך להתבטל אליה... עכשיו: כל אחד מאיתנו בתכונות שלו נמשך או ללאה- יהודה, או לרחל- יוסף... ואני מודיע לך שגם אחרי שהבנתי שיש רחל!!! יש יוסף שצריך להלביש אותו כתונת פסים וכולם צריכים להשתחוות אליו!!! אני בעזה"ש אעשה את זה ואני כבר לא אקנא בו... אבל אני עדיין תמיד אעשה את זה ממקום של בן לאה ואני אשאר בחינת יהודה... אני רוצה להיות צדיק... אני רוצה לחזור בתשובה... אני גם רוצה להיות אהוב על הקב"ה... לא מספיק לי שהצדיק אהוב... יש לי מה לקבל ממך... כשאני אאבד את הכיוון ואתחיל לזלזל ביוסף... אתה תעמיד אותי במקום ותזכיר לי "נשקו בר פן יאנף..." אבל אני פה בשביל להזכיר לך שגם אחרי שיש צדיק... אתה גם בתמונה... גם אתה יכול לחזור בתשובה כמו יהודה ולהיות אהובו של הקב"ה ולזכות להגיע עד רגל רביעי שבמרכבה... וכששנינו נשלים אחד את השני אז יוסף ויהודה יבינו אחד את השני ויגיע התיקון השלם...

קעת נתרם את זה אלינו: כידוע: יעקב אבינו הוא דוגמא של מעלה ומייצג את קוב"ה ורחל ולאה מייצגות את כנסת ישראל... רחל מייצגת את הצדיק מהסוג החסידי שהזכרתי... מדובר בנשמה קדושה שהקב"ה בכלל לא שאל אותה ובכלל לא דיבר אותה... הוא פשוט העמיד אותה בפני עובדה: אתה (ספירת) צדיק!!! נקודה!!! "אתה תרעה את עמי ישראל..." אתה ממשיך השפע בין תרצה ובין לא תרצה... זה אתה!!! זה כמו שמש רבינו... שמרגע שהוא נולד הוא כבר מושיען של ישראל... מכאן ואילך לא נותר לאותו צדיק אלא רק לנסות להתנער... שבוע ימים משה מנסה כביכול להתחמק ולא רוצה... והקב"ה מכריח אותו... במקביל!!! יש לנו את פנחס שהקב"ה באמת לא בחר בו!!! איש מתוך העדה... הקב"ה לא דיבר איתו ולא ביקש ממנו כלום... והוא דוחף את עצמו... הוא יוצא לקראת הקב"ה... יוזם קשר... והקב"ה בוחר בו...

פנחס זה כמו לאה!!! הרי לאה- יעקב בכלל לא רצה להתחתן איתה... לא דיבר איתה... לא פנה אליה... אבל היא דוחפת עם כל הכח לכיוונו... ואיכפת לה מיעקב... מתאוה להעמיד ממנו שבטים ומהמקום הזה היא מצליחה להיות עקרת הבית... זה פנחס... פנחס הוא כביכול על תקן של שנאו... גם אם אבא שלו אלעזר כהן גדול, אבל הוא לא זכה אפילו להיות כהן הדיוט (כידוע...) נדחק לפינה... אבל איכפת לו מהרשב"ע... והוא דוחף את עצמו בכח ומקנא לכבוד שמים... ובזה הוא זוכה לבריתי שלום... **אם נעמיד את משה רבינו מול פנחס!!! זה ממש על משקל רחל מול לאה...**

אם יש משהו מיוחד שהתורה מדגישה את הגדלות של משה... מה זה?? ג' דברים עשה משה **מדעתו**, הוסיף יום אחד מדעתו, ושבר את הלוחות... הגדלות של משה רבינו מתבטאת דווקא בדברים שהוא עושה כביכול לא!! לא כמו שהקב"ה ציוה אותו... ושם!! דווקא שם אתה מגלה עד כמה שכינה מדברת מתוך גרונו!!! ומה שהוא עושה שכינה מסכמת על ידו... לעומת זאת פנחס... אצלו הגדלות מגיעה מלמטה... יש פה לאה... יש פה מישהו שהקב"ה לא בחר בו... אבל הוא מפגין את הנאמנות הכי גדולה בעד הקב"ה... לכיוונו של הקב"ה ומהמקום הזה ה' בוחר בו...

זו הסיבה שהסיפורי צדיקים נוסח ליטא עסוקים בעיקר להסביר לי איך להתרצות לפני ה'... איך לצאת לפני ה'... ואיך להיות עוד יותר ועוד יותר צדיק... ואיך אני גם נהיה צדיק כמו הרב שטיינמן... **ואילו סיפורי צדיקים נוסח חסידי זה ההיפך הגמור במאה שמונים מעלות!!** סיפורי חסידים הם בדרך כלל סיפורים מרוממים... מופשטים... שעסוקים בעיקר בלהוכיח לי סופית עד כמה ה' אוהב את נשמת הצדיק ומשפיע עליו בלי סוף... וכמה זה לא במושגים שלי ולא שייך אלי... ו... ומה המסקנה?? שתתבטל אליו ותציית אליו ותפסיק לחשוב שאתה מבין יותר...

כל זמן שלא הבנתי את הנקודה הזו... הרי כל פעם שהייתי יושב בסעודת מלווה מלכה והיו מספרים סיפורי צדיקים וכל סיפור היה יותר בשמים מהשני... זה עיצבן אותי... תביא כבר סיפור אחד נורמלי שיש לי "מה לעשות איתו..." למה כל סיפור הוא תמיד צריך

עד כאן דיברתי בשפה הרדודה של "ליטאי" או "חסיד" אבל יש לזה רובד הרבה יותר עמוק... עומק ההבדל בין שני סוגי הצדיקים... זה ההבדל בין רחל ללאה!!! בפרשת ויצא כתוב: "ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב, ותקנא רחל באחותה", אומר רש"י: שהיא קנאה במעשים טובים שלה... **נשאלת השאלה:** על איזה מעשים טובים מדובר פה?? איזה מעשים טובים רחל ראתה בלאה שעל זה היא מקנאה בה?? (ברור שהיא ללאה מעשים טובים... אבל סו"ס לרחל היה לא פחות... ואם בכל זאת היא מקנאה בה... כנראה שהיא ללאה סוג מסוים של מעשים טובים שרחל לא יכלה להתחרות איתה בזה... השאלה מה הם המעשים טובים האלו??)

ושמעתי מסבירים: הרי לאה הרגישה שנואה... ולכן היא עשתה כל מיני מעשים וכל מיני טעדיק כדי להאהיב ולקרב את עצמה ליעקב... וברגע שהיא **עשתה**... אז היא גם הצליחה... ללאה יש בן שקוראים לו ראובן- ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי... שמעון- שמע ה' כי שנואה אנוכי ויתן לי את זה... לוי- עתה ילווה אישי אלי...

עומדת רחל ומקנאה באחותה: מה אעשה שאני לא יכולה לעשות את המעשים של לאה!!! כי אני לא שנואה!!! הרי אם הייתי שנואה... אז ה' היה רואה בעניי ואז היה נולד לי ראובן... ואז ה' היה שוב רואה כי שנואה אנוכי ונתן לי גם את שמעון... אבל מה אעשה שאני לא שנואה... אדברה... יעקב רוצה אותי עוד לפני שאני רוצה אותו... וממילא הוא לא נתן לי להתבטאות!!! הוא לא מאפשר לי לעשות מעשים כדי שהוא ירצה אותי... אני לא יכולה ללדת את ראובן שמעון ולוי כי בשביל זה צריך להיות אביסלע שנואה ויעקב אף פעם לא נתן לי לעמוד במקום הזה...

לא אז בלבד!!! אם נשים לב: גם ללאה וגם לרחל יש מעשים!!! אבל שים לב: מה ההבדל בין המעשים של רחל למעשים של לאה?? כל המעשים של לאה עסוקים **בעד** יעקב!! להתקרב לכיוון של יעקב!! ואילו רחל זה בדיוק הכיוון ההפוך... מה המעשה הנאצל ביותר של רחל? שהיא **ויתרה** על יעקב ומסרה את הסימנים ללאה... יעקב כביכול רוצה אותה והיא דוחה אותו... נותנת אותו ללאה... ועל זה בדיוק רחל מקנאה בלאה...

למה נגזר עלי שהמעשים טובים שלי הם צריכים להיות על דרך **השלילה??** הרי גם אני וגם את עושות מעשים טובים... ואילו אצלך המעשים טובים זה במישור **החיובי!!** היות ואת נמצאת במשבצת של שנואה... ולכן את כל הזמן עסוקה בלהתקרב- "ותצא לאה לקראתו..." ואילו אני אף פעם לא יכולה להתבטאות על דרך החיוב... כי יעקב אף פעם לא מאפשר לי לרצות יותר ממנו... אם כבר יש לי מעשים מול יעקב זה רק על דרך השלילה... שהוא גוזר ואני מבטלת... הוא רוצה ואני דוחה אותו?? לאה זוכה להעמיד של שבט יששכר... למה?? כי "ותצא לאה לקראתו"!!! אומרת רחל: אני לא יכולה לצאת לקראתו של יעקב... כי הוא תמיד יקדים אותה... אני יכולה

דרשות חתם סופר על חנוכה:

פתחתי לתומי דרשות חתם סופר על חנוכה, ומצאתי שם (בדרוש פרשת וישב) דברים שמאוד אקטואליים ונוגעים לתקופה זו... מכין בתרי הדברים משמע שזה היה בסיום מגיפת החולירה והוא כותב שם בזה"ל: "ואחר כל זאת נודה לה' אלוקינו על חסד גדול שהפליא על דרך הפלא, על התלמידים בני הישיבה, ה' עליהם יחיו, שלא פגע בשום אחד מהם שום חולי ומכאוב ולא שום עניין מעניין החולי ההוא, ועל זה לא לבד שבני הישיבה יתנו תודה לאלוקינו, אך כל בני הקהילה כי בזכותם וצדקתם היה זאת לנו כאשר אבאר בעזה"י, והוא: כי ידוע ומפורסם לרבים רב טוב בני קהילתנו בהחזקת ישיבה, והם מחזיקים למאות תלמידים וכו'... ומ"מ לאו כל הזמנים ולא כל המקומות ולא כל העיתים שווים, לפעמים יש ויש אנשים אשר עיניהם צרה ופוערים פיהם כי קשה עליהם עול סבלם, ובכל זאת לא פגע ולא נגע בהם שום אדם מעולם,

אבל עכ"פ דבר שפתיים אך למחסור, ויהיה ח"ו למזכרת עוון, והנה בזמן המגפה העבר, היה עין צרה בחברתה בלאו הכי, ומכ"ש בכורי דלים הללו, ואילו ח"ו נחלה אחד מהם, אע"פ שבודאי היו גומלים עמהם חסד כדרכם מ"מ יש ויש שהיו פותחים פיהם ומדברים מה לנו לסבול עול אחרים אומללים האלו, ישובו איש לבינתו, והיה ח"ו דיבורים כאלה לעורר דין על הקהילה, וכיון שהקב"ה חפץ בהצדקם על כן יהיב עינא פקחא לבל ישלט שום חולי וריפיון באלו, וזהו רמז בפסוק 'כרחם אב על בניו ריחם ה' על יראי' היינו בחורים לומדי תורה שזכרנו, והטעם 'כי הוא ידע יצרנו' שרגילים לפצות פה ולדבר דברים שלא כהוגן 'זכור כי עפר אנחנו', ואין מעצור לאיש עפר מן האדמה, ע"כ חס הקב"ה על יראיו ולא פגע בהם החולי כלל ויחלימים ויחיה אותם... ואמר ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה, כי אמרו חז"ל בשעת הדבר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, ועל זה אמר בזוהר 'יש נספה בלא משפט', והעניין בנתינת רשות למשחית, היינו שנתעפש האויר והעיפוש נופל על בני אדם שוב אין הבחנה ואחד מזיק את חברו, אפילו מי שאין האויר מזיק לו לפי טבעו, מ"מ ע"י הבל חברו הנזק והחולי, יחלה גם הוא וימות בלא עיתו ובלא משפט, נמצא בעת ההיא ימותו בלא משפט, וכאילו סילק הקב"ה משפטו והשגחתו ומסרו לטבע עיפוש האויר, אבל במחלה הלז ראינו השגחת הבורא ית"ש בחוש אשר לא יאומן כי יסופר, באופן שנראה בחוש כי ה' בשמים הכין כסא משפטו ולא מסרו לאויר המשחית בשלוח בלי השגחה, אלא ומלכותו בכל משלה, 'עיני ה' משוטטים בכל' עכ"ל.

אתה קולט מה החתם סופר אמר פה?? עזוב... למה שאני אניד את הפרשנות שלי... חבל שאני אקלקל... אם אתה רוצה להבין מה הוא אמר כאן... הייתי מציע לך לעשות סקר... לקחת את הקטע הזה של החתם סופר ולתת אותו לכמה אנשים שונים שיקראו ותשאל אותם כל אחד בנפרד מה יצא לו מזה... אתה תגלה להפתעתך איך שכל אחד יראה משהו אחר לגמרי!!! כל אחד יוציא משהו אלו את מה שנוגע אליו ומצדיק את דרכו... אבל לא!!! החתם סופר אמר את הכל... הוא כתב גם את מה שאתה הבנת כמונו... וגם שחבר שלך הבין מבין בתרי דבריו... נו... אז למה שאני אתערב??

נשאיר את זה ככה... "ולשון חכמים מרפא..."

"מסיבת חנוכה" נוסח בית המקדש...

בשבועיים האחרונים ליינו את בני הכפר שהגיעו לירושלים לכבוד ימי החנוכה... הם זכו להיות בהדלקת המנורה, ואפילו בהדלקה של הראש בית אב... בסוף הם גם זכו באחד מהלילות להדלקה יחודית ויוצאת דופן מהכה"ג שהדליק בפתח לשכתו... (לשם שינוי הוא התעכב היום בבית"ה עד הערב, בעקבות דיון חירום דחוף אודות הצעה ראשונה לעבר את השנה הקרובה... כן... כבר עכשיו מדברים על זה... בפרט ששנה הבאה זה שמיטה...) כמו כן זכינו להקריב קרבן תודה משותף על הנס שאירע לחברינו... אגב: כשנכנסנו ללשכת הגזית ששם נמצאת לשכת החותמות כדי לקבל את החותם "גדי" בשביל הנסכים של השלמים... אז להו ידוע שבלשכת החותמות יש עוד משהו חוץ מחותמות!!! "בה גזזו אבני מזבח ששקצום מלכי יוון"... כן... אם אתה מחפש איזה ציון קדוש להתפלל עליו בחנוכה אז הנה... בלשכת החותמות גזזים אבני מזבח ששקצום מלכי יוון... (בקצרה מסש: היוונים העמידו ע"ז במקדש והקטירו ע"ג המזבח בעבורה, ואז כשהגיעו בניו לדביר ביתך וטיהרו את מקדשך... כשהגיע השלב לטהר את המזבח... כאן הם נתקלו בבניה! מה נעשה?? למזבח כעת יש דין של משמש ע"ז... ובשביל לבטל ע"ז צריך להביא לגוי שישבור את אבני המזבח וכן יבטל אותם... דא עקא!! שיש עשה ד"אנשים שלימות תבנה", אז אולי נשבור אותם ואח"כ נחליק אותם שוב??? זה גם אסור... "לא תניף עליהם ברזל"... לא היתה ברירה אלא לחלוץ את האבנים ולגנוז אותם!!!) סיימנו את מלאכת ההקרבה, וכעת התחלנו את מסיבת חנוכה!!!! כן... מסיבה!!! תנחש מה זה מסיבת חנוכה בבית המקדש???

אז אצלנו מסיבה זה רוג'ל ופוקוקון... אבל בבית המקדש מסיבה זה מלשון הקפה... (יש כמה "מסיבות" במקדש... מסיבה תחתית לכהן שנטמא... מסיבה עליונה למי שרוצה לעלות לגג התאים... ויש גם מסיבת חנוכה למי שרוצה...) אז כן!!! בחנוכה עושים מסיבה... תנחש למה?? אל תשכח שאחד מהניסים העיקריים שמסמלים את התשועה זה ה"ג פצות שפרצו היוונים וכשנצחום חזרו וגדרום ועל כל פירצה שנגדרה תקנו י"ג השתחוואות... אז סתם ככה באמצע השנה אך אחד לא הולך כעת לעשות סיבוב שערים ולעשות י"ג השתחוואות... אבל אל תשכח שעכשיו חנוכה... ובחנוכה נוהגים לעשות מסיבה... ואם עסוקים בשירות ותשבחות אז זה נהיה סעודת מצווה... אז הנה! בבית המקדש אנחנו עושים מסיבה... הקפה!!! התאספנו כולנו בחיל ויצאנו לסדרת ההשתחוואות!!! וכאן תרשה לי לעצור רגע ולתת רקע... מה... מה הסיפור של ההשתחוואות האלו?? למה עשו מזה כזה עסק?? נו... אז היוונים פרצו ואח"כ החשמונאים גדרו... לכן צריך להשתחוות? מה יש?? **אז רקע קצר: שתיבן:** להר הבית עצמו יכולים ליכנס גם גוים... גם טמאי מתים... אין בעיה... אבל ברגע שמתחילים להתקרב לעזרה... **כאן יש איזה סורג נמוך!!!** כמו מחיצה כזו כמו שיש בעזרת נשים (שיש בה סריגה של נקבים שאפשר לראות דרכה...) **שזה הסימן של סוף התחום לגוים!!!** מכאן ואילך אסור לגוים להמשיך... וכאן... בסורג הזה יש שבעה פתחים (מקבילים לשערי העזרה שנמצאים מלפנים...) ודרך השבעה פתחים האלו נכנסים כל היהודים פנימה... אבל רק יהודים!!! וכאן כשאתה כבר מפנים לסורג... כאן מתחילים מדרגות שעולות לכיוון העזרה... הרצפה של העזרה כולה (מארבע רוחותיה) **מוגבהת** עשר אמות מהסורג הזה... זאת אומרת: השכן הערבי שלנו איבריהם... שהפעם החליט להצטרף איתנו לעלות לבית המקדש ולהתפלל לה'... אין בעיה... סאלאם עליכום... **אבל סטופ!!! עד החיל!!! עד הסורג!!!** בסורג אנחנו אומרים לך שלום שלום... (אם אתה רוצה אתה יכול פה להביא לנו את הקרבן עולה שאתה רוצה להקריב ואנחנו כבר נגיש אותה לכהנים) אתה נשאר פה למטה ואנחנו מתחילים לעלות!!! וליראות!!! ולהשתחוות למעלה... מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו... (ועומד שם בן לוי ששומר שאף גוי לא יעז להיכנס לפניו ממחיצתו... מי שיעז להיכנס אחת דתו להמית...) עכשיו: תנסה רק לדמיין איך מפלגות השמאל במדינתנו היו מתמודדים עם כזה סורג... זה... זה היה בשבילם אסון דמוקרטי!!! הם לא היו מסוגלים לסטססבול את החוסר שיוון הזה... מה... איך יכול להיות שהיהודי יכול להמשיך ולעלות בבית ה'... והגוי צריך להישאר למטה בחוף מבושש?? איזה מין התנהגות זו?? כעת תבין עד כמה הסורג ה"תמים" **הזה היה מפתח את הגוים!!!** בכל מערכת בחירות בארה"ב אחד מההנושאים במצע של מפלגת הדמוקרטים היה אודות הסורג הזה... אדון ביידין לא היה יכול לזוז עם הקמפיין שלו רק אחרי שהוא נשבע בכל הקדוש והיקר לו שברגע שאני נבחר לנשיאות ארה"ב... באותו יום אני מסלק את הסורג הזה!!! זה היה אחד הנושאים הכי רגישים באו"ם!!! כל פעם שרק פתחו את הנושא הזה סביב החיל והסורג היה מהומות שלימות... (יש לנו היום מדגם קטן לנושא הזה... כידוע: יש שער אחד שנמצא שם בכניסה לכותל... אולי שער המוגרבים... שכל פעם שניסו להזיז שם בלטה כל העולם הערבי היה על הרגלים...) ומסילא ברגע שהיוונים שלטו... הרי סמל הנצחון שלהם ביהודים זה היה ה"ג פצות!!! הנה... הסורג נפתח לרווחה... כל התיירים מוזמנים להיכנס...

עכשיו רק תבין שברגע שריחם עליהם ה' וגאלם מידם... הרי כשבאו בניו לדביר ביתך ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך... מה היה ההסמל של הנצחון ביוונים?? ה"ג פצות שהיו פעם, והנה כעת גדרנו אותם!!! זה היה הסמל מספר 2 של הניסים והפוך והגבורות והתשועות והמלחמות (הדגשתי שהוא הסמל מספר 2... כי סו"ס הסמל מספר 1 היה נס פס השמן, שזה כבר נס יותר ממוקד ומיוחד לישראל... כי הנס הזה כבר קרה לפני מחיל, איפה ש-לגוים אסור להיכנס... אבל הנס שבייחס לגוים הוא דווקא בחיל שאתם מוזמנים לבא לביהמ"ק ולפגוש שוב את החיל, ואם הר סיני הוא הר שירדה שגאה לעכו"ם עלי... אז כעת גם הר המוריה מוזמן שגאה והיבדלות והתרחקות בינינו לבין הגוים...)

עכ"פ קבענו להיפגש בחיל... מצד שמאל, בפתח שכנגד שער המזרח... נו... מתחילים... כל כמה אמות יש סימון... כאן היתה פירצה פעם!!! כאן צריך להשתחוות!!! וכעת כולנו כורעים ומשתחיים ונופלים על פנינו יחד עם מאות "בני בינה" נוספים שביאים במיוחד ב"ימי שמונה" ל"קבוע שיר ורננים" על ה"יוונים שנקבצו עלי ופרצו חומות מגדלי" והנה "נעשה נס לשושנים" וחזרנו לגדר את כל החוחים הסובבים את השושנה העליונה, (ענין רש"י שיר השירים ב': כששושנה בין החוחים... שמקובין אותם ותמיד היא עומדת בנויה ואדמיותה כן רעייתו בין הבנות מפתות אותה לרדוף אחריה לזנות כמותם אחרי אלהים אחרים והיא עומדת באמונתה) הלאה... ממשיכים עוד כמה צעדים... ושוב סימון: כאן היתה עוד פירצה שכנגדה תקנו השתחוואה, ושוב כולנו משתחיים ומוזדים לה' על שגאלנו מהחיבוך דוב של הגוי שכ"כ רצה "לעזור" לנו ולחשוף אותנו למה שיש לו להציע... ושוב קמים... ופונים דרך ימין... ושוב השתחוואה... ואז מתחילים הדמעות והבכיות... אוי רבש"ע... אני נמצא כעת "במקדש א-ל" ויש לי כעת הרגשה עמוקה שבעוד יותר מאלפיים שנים הצאצאים שלי עתידים שוב לפגוש את "בני היוונים"... הם שוב לפרוץ פצות ושוב לחדור לתוך הלב של הילדים שלנו... כן... הנביא יואל בן פתואל כבר מכין אותנו לכאוב של אבא שבשמים שלעתיד לבא ישפוט את הגוים: "אשר כספי וזהבי לקחתם, ומחמדתי הטובים הבאתם להיכליכם, ובני יהודה ובני ירושלים מכרתם לבני היוונים למטען הרחיקם מעל גבולם..." (מכרתם מלשון התמכרות) אני רואה כעת בעיני רוחי את נכדי וצאצאי מתמודדים לבד לבד מול כל מיני פצות שבני יוון העדכניים עתידים לפתות אותם אי שם באחרית הימים... ומי יתן להם כח להתגבר מולם...??... אלטער זיידע שלנו שוב התרומם מההשתחוואה והמשיך הלאה... אחרי כמה מטרים שוב נפל משתחוואה והמשיך בזנקת: אבא שבשמים!!! תשמור לי על הנינים שלי... תשמור על הפך השמן הטהור שלי... תשחרר להם בהירות ואור בעבודת ה' ותאיר להם את חשיכה גדולה נופלת עליו של גלות יוון... דחה אדמון בצל צלמון הקם לנו רועה שבעה.

מסכים!!!! אבל להגיד לך ש"אני נהנה מזה"??

ברצוני לפתוח נושא שההקשר שלו לחנוכה הוא על גבול "מעניין לעניין באותו עניין" הנושא שנקרא שאלות באמונה!!!

סו"ס המצע של יוון זה חכמה יוונית... ליברליות... כפירה... המושג חכמי אנונה זה יוון... כל המושג של הפולמוסים בענייני אמונה התחיל מיוון... אז אחת ולתמיד בא נציג את השאלה: תכל'ס... אנחנו כיהודים: האם אנחנו מעודדים לשאול שאלות באמונה או לא?? אז ככה: מלמעלה... איך שזה נראה... מתקבלת תמונה לא כ"כ ברורה... כי מצד אחד בשפראך הכללי זה נראה שאנחנו לא אוהבים שאלות באמונה... לא ידוע לי על בר שמעורר בשיטתיות שאלות וספקות באמונה... לא ידוע לי על ראש ישיבה ומשיג שמעורר מיזמתו פולמוסים ונושאים לדיון באמונה... ממש לא!!! אבל מצד שני: ברור לי שאנחנו לא מטייחים ולא משתיקים... זה ברור שכל מי שיש לו שאלות יכול לשאול... ואגב: זו לא סתירה שלא כל אחד יודע לענות... (זה שאני לא יודע לענות על שאלות באמונה זה בסה"כ שקבלתי את זה דרך הריז... ואף פעם לא ניסיתי לקחת את זה דרך הלשון... זו טעות שהרבה טועים בה!! אני בפרוש מודיע, שאני ועוד הרבה גדולים וטובים ממני, יתכן שלא יודעים על שאלות שמרצים בערכים יודעים לענות!!! וזה לא מכהה את הבהירות שלנו באמונה ככהוא זה!!! ע"פ ברור שמי שרוצה יכול לשאול...) אז תכל'ס... אנחנו בעד או לא בעד??? האם לעודד לשאול שאלות באמונה או לא?? זה טוב?? זה נכון?? זו גישה או לא??

אז מצאתי גמ' בשבת שממנה יצאתי עם קו ברור בגישה של חז"ל לנושא: הגמ' שם מדברת על כתבי הקודש שמצילים אותם מפני הדליקה, אבל ספר תורה שכתבו מין או אפיקורוס שמטרתו לקנטר, כזה ספר תורה אסור להציל מפני הדליקה, ואדרבה, ביום חול צריך לחזר ולשרוף את הס"ת עם האזכרות שלו...

ואז הגמ' מסתפקת: מה הדין בכתבי הקודש שנמצאים במקום שנקרא "בי אבידן"??? שאלו את ר' אבהו... ור' אבהו לא הצליח לענות תשובה... אין ולא ורפיא בידיה... ר' אבהו התלבט והתלבט... כן... לא... כן... ולא הצליח להכריע... מה קרה?? מה זה ה"בי אבידן" הזה?? ומה פה הספק?? ומה יש בספק הזה שרבי אבהו כ"כ לא מצליח להכריע בזה??

אז בקצרה ממש: בי אבידן לשם שינוי זה היה מקום שישבו שם אנשים ליברלים... לא מדובר בכופרים, או במינים, או בסתם רשעים שמחפשים לקנטר... אדרבה... יסבו שם אנשים מנומסים שדוגלים בחשיבה פתוחה... ליברליות... ומתעניינים ביהדות בגישה ליברלית... מתעניינים האם זה נכון או לא... והם פתוחים להצעות... והיה שם ספריה מסודרת... היו שם ספרי תורה... אנשים קראו ב"תכנים" עיינו ב"חומר הלימוד" הזה... ושאלו... חקרו... ניסו להפריך... בקיצור: שאלות באמונה...

וכעת נשאלה השאלה לרבי אבהו: מה קורה אם פורצת דליקה בשבת בבי אבידן... ו... והספרי תורה שם הולכים להישרף... האם מצילים אותם מפני הדליקה או לא?? פה פתאום רבי אבהו התחיל להסתבך... אין ולא ורפיא בידיה...

מה קרה?? מה כ"כ מסובך בשאלה הזו?? למה רבי אבהו כ"כ לא מצליח לענות?? מה הצד שכן ומה הצד שלא??

העניין הוא כך: להגיד שלא!!! לא להציל אותם מפני הדליקה... זה לא בא בחשבון!!! כי אנחנו בתור יהודים, אמורים לתת לגיטימציה לשאלות באמונה... אם יש מקום שנקרא בי אבידן ששם באופן מוצהר אנשים מציגים שאלות באמונה... אנחנו האחרונים שנסתום להם את הפה... אנחנו מצידינו מוכרחים לאפשר ביקורת חיצונית... ממילא להגיד שכתבי הקודש של בי אבידן זה כמו ספר תורה שכתבו מין שלא מצילים מפני הדליקה... את זה אי אפשר להגיד!!! כי את המינים אנחנו שונאים... את הכופר אנחנו מנדים... אבל את הליברל שעומד ושואל שאלות באמונה... אנחנו לא נגדו!!! ולכן אי אפשר לומר שניתן לכתבי הקודש האלו להישרף... מה... אנחנו נגד?? חלילה... אנחנו בעד... נו... אם אנחנו בעד... אז חבל... עוד שניה זה נשרף... בא נרוץ מהר לבי אבידן ונוציא את הספרי תורה ונציל אותם מפני הדליקה... שלא ישרפו חלילה?

הופה!!! פה רבי אבהו פתאום נצמד לריצפה... לא יודע... רבי אבהו נהיה קצת "אדיש" מנסה להעביר נושא... זה נראה שלא כ"כ "כ"כ אכפת לו שזה ישרף... מה קרה רבי אבהו?? אני לא מבין: ממה נפשך: אם ר' אבהו שבבי אבידן נמצאים כופרים... אז תשמח סו"ס הספרים האלו נשרפים... אבל לא!!! ר' אבהו לא מעיז להגיד את זה... אם ככה אז תרוץ מהר מהר להציל אותם מפני הדליקה?? מה זה המצב הביניים הזה?? שמצד אחד רבי אבהו אין ומצד שני לאו??

העניין הוא כך: אני אתן לך דוגמא: כשהייתי בשידוכים... לפעמים היתה דרישה מהצד השני שהשווער רוצה להיפגש איתי ולתהות על קנקני... יש לציין שקבלתי את זה בהבנה!!! מה אפשר לעשות... סו"ס השווער לא מכיר אותי... לא יודע מי אני... לכן הוא רוצה לבא ולרחרר... להריח אותי... לספור את השיניים שלי, ולמדוד את הגובה שלי ואת מספר העללים שלי... אני מבין את זה!! זה לגיטימי... אני לא כמו חבר שלי... חבר שלי, כשלווער היה רוצה להיפגש איתו הוא היה נעלב... מה אתה בודק אותי?? מה... אתה חושד בי שאני רמאי? אבל אני לא הסכמתי עם חבר שלי... אני לא ראיית את זה ככה... כי זה לא נכון... זה לא משהו אישי נגדי... זה בסה"כ בן אדם שלא מכיר אותי... ואם ככה זכותו לבא ולבדוק את זה מקרוב... אני מקבל את זה בהבנה!!! אבל!!!!!! להגיד לי שאני ממממת להיפגש איתו?? להגיד לך שמאוד היה נחמד לי להיפגש עם שווער?? לא!!! לא נחמד לי... כי סו"ס הרגשתי בחקירה... הרגשתי שהוא מגיע לבחון אותי האם אני עם הארץ... ואני אגלה לך בסוד: בסוף התברר שבדיק באותו יום זה לא הסתדר לו... ולכן הוא הודיע בצער שהוא כנראה יוותר על הפגישה ביני לבינו... שישאר בינינו: להגיד לך שהצטערתי?? ממש לא!!! דווקא מאוד מאוד שמחתי... ולמה? כי תכל'ס... אני "במקרה" מכיר את עצמי ואת השני יודע שאין צורך לחשוש, אני בסדר... אני לא מחביא משהו... אני הולך להציא את האפי ואת האייפון ביום שאחרי... ממילא מבחינתי הפגישה הזו די מיותרת... ולא רק מיותרת... אלא גם לא נעימה לי... סו"ס הבן אדם מגיע כמו מרגל ועלול לתפוס אותי בטעות על איזה גיהוק... אז שוב: אני חוזר ומדגיש: אני לא סוגר את הדלת... אני מוכן להיפגש... הדלת פתוחה... אני לא מחביא כלום... אתה מוזמן לבא בכל שעה ביום ולבדוק מי אני... איפה אני... והאם אני שווה... אבל אל תצפה שאני אהנה מהחיים!!! אל תצפה שאני אצטער שהפגישה ביני לבינך התבטלה... "למרבה הצער..." **עד כאן מובן? משהו פה לא מובן??**

אותו דבר כאן: בי אבידן מדובר בצעירים אינטלגנטים ומוכשרים שבסה"כ רוצים לברר כל דבר עד הסוף ויש להם כל מיני ספקות עמוקות באמונה, אז לסתום להם את הפה?? לסגור להם את הדלת?? להגיד להם שיהודי לא שואל שאלות על הרבש"ע ותפסיקו לבלבל את המוח??

לא!!! זו לא שיטה... להגיד ככה זה נראה כאילו אנחנו מחביאים פה משהו מתחת השלחן... ואנחנו לא!!! לא מחביאים!! לא מטאטאים...

לכן אנחנו מצידינו פתוחים לחקירות... אנחנו מוכרחים לאפשר פולמוס פומבי... לאפשר לאדם שעדיין לא סגר שידוך עם התורה... לאפשר לו לברר עליה ולתהות על קנקנה ולהתאזר בסבלנות...

אבל להגיד לך שאני ממממת על זה? להגיד שאני נהנה מהחיים להתווכח שם בבי אבידן?? לא!!!!!! ולמה לא??

כי אני במקרה יודע את האמת... אני יהודי... ואני יודע שמשה אמת ותורתו אמת... ולכן מבחינתי הברור הזה מיותר ולא רק מיותר אלא מציק!!! מציק לי כיהודי לשמוע יהודי אחר שניגש ליהדות ממקום כ"כ מנוכר וזר ושואל שאלות אובייקטיביות כאילו זה לא נוגע אליו!!! זה מציק לי... זה לא עושה לי טוב... כי מבחינתי אין פה שום ספק...

אז שוב: כמה שזה לא נחמד לי... אני לא סוגר את הדלת... סו"ס יש לי אחריות שלא יהיה פתחון פה ולא יגידו שאני מטייח משהו ביהדות... אבל להגיד לך שאני מאוד אוהב את זה? לא!!! ממש לא!!!

זו בדיוק הגישה של חז"ל לבי אבידן... וזו הגישה באופן כללי לעידוד של שאלות וספקות באמונה... לסגור את הדלת?? לסתום פיות?? אי אפשר!!! אנחנו מוכרחים לאפשר... אדרבה... אנחנו אפילו מזלזלים בכן שאינו יודע לשאול... מבחינתנו מי שלא יודע לשאול הוא בסוף הרשימה... אפילו אחרי הרשע... כי אנחנו מכריזים שמותר ואפשר לשאול... אבל תכל'ס... להגיד לך שאנחנו אוהבים שאלות באמונה? לא!!! לא רבתי!!! כמדומים שזו ההגדרה הקולעת ביותר לגישה שלנו לספקות באמונה!! לאפשר?? חייבים לאפשר!!! לצעוק ולדחות משהו ששואל שאלות באמונה, זו טעות!!! וזה חילול ה'!! זה מצטייר כטיוח ואנחנו לשם שינוי לא מטייחים!!! (כבר הזכרתי שזה לא מחייב שאני צריך לענות על שאלות, זכותי לשלוח אותך למישהו שהוא הכתובת והוא יודע לענות...) ולכן חייבים לאפשר ואסור לדחות באמת הבנין את מי שיש לו שאלות... אסור!!!

עכשיו: אם באמת אנחנו כ"כ פתוחים לשאלות באמונה... אז למה אנחנו לא יוזמים אותם?? אוהו... ליזום אני לא אזום!! כי אני לא אוהב את זה!! כל ספק באמונה דוקר לי את הלב... לראות בחור ישיבה שחבר להוכיח את הכשרונות שלו באמצעות כל מיני פילוסופיות באמונה... אל תצפה ממני שאני אהנה מהחיים להתרועע איתו... ואל תצפה ממני שאני עוד אעודד אותו לפתוח את זה כנושא!!! ממש לא!!! כי עצם המעמד הזה שיש פה יהודי שמטיל ספק באמונה זה עושה לי רע... זה עושה לי רע בדיוק כמו כמו שהמטרה ביקשה ממני ומאבא שלי להראות טביעות אצבעות, כי תפסו גנב, ואולי זה אנחנו... זה נעים?? זה נעים להרגיש שחושדים בך ובאבא שלך שאולי אתם גנבים?? מאוד לא נעים!!! נו... אם לא נעים... אז בא נסרב... לא רוצים ללכת למטרה!!! תטרוק את הדלת בפנים של המשטרה... חוצפנים... איך אתם מעלילים על אבא שלי שהוא גנב?? כך זה לא שאני אעשה?? מה פתאום!!! אם אני אעשה ככה זה יהיה הכי גרווע!!! כולם יגיעו למסקנה שפית שזה אבא שלי!! אז מה נעשה?? נאלץ לנשך שפתיים... ו... ולדרוש ללכת למשטרה!!!!

ללכת בקנאות למשטרה בשביל להסיר חשד... וזה יהיה מעמד מאוד לא נעים... אז זהו שזו בדיוק הרגשה של יהודי עם אמונה טהורה שנאלץ להתמודד עם יהודי שמטיל ספק בכל הקדוש והיקר לי... בא לי להקיא... אבל אני מתגבר... מתחשק לי לאטום את האזניים... מתחשק לי לנער אותו ולצעוק עליו: תפסיק לדבר שטויות... אבל אני אנשך את שפתי ואפשר לתת צאנס לבנו האובד של הקב"ה לחזור הביתה...

אבל אל תצפה ממני שאני אזום את המעמד הלא סימפטי הזה!!!

---**וכאן המקום להקיע את אלו שדוגלים בחופש ביטוי ביהדות!!!** אלו שעושים שימוש אישי על כל שאלה שאפשר לשאול... וכל טענה אפשר לטעון... והכל יתקבל בהבנה ובאובייקטיביות...

לא אדוני!!! תשכח מזה!! אם אתה מדבר על אבא שלי שבשמים לא טוב... אל תצפה ממני שאני ארצה להיות מחותן שלך!!! אל תצפה ממני שאני לא אלק את זה אישי... אני לא נשאר שווה נפש שמדברים על אבא שלי... בלימוד כן!!! בלימוד יכול להיות מצב שאנחנו נעשים אכזיבים זה לזה ומתווכחים עד לב הסמיים... ואינם זיזים משם עד שנעשים אוהבים זה לזה... זה בלימוד התורה שיש בסה"כ ויכוח נקודתי בהבנה... אבל כשאני בן של הקב"ה ואתה משמיע לי חירופים וגידופים ואתה רוצה שהכל ישאר ברמה העקרונית ואני אשאר החבר שלך?? תשכח מזה!!! אני בעזה"ש אעשה כל מאמץ לנשך את השפתיים... אני מאוד מאוד אתאמץ לשנן את לשונו של בעל התניא שתובע ממני לאהוב את הניצוץ האלוקי שבבוי אצלך ואני אפילו אשתוק לקרב אותך לאביך שבשמים... אבל להגיד לך שאני מת עליו?? להגיד לך שאני נהנה מהחיים?? **לא!!! לא ולא!!!** זו הסיבה שאנחנו אף פעם לא ניזום פורומים ופאנלים רשמיים ומוצהרים בענייני אמונה... כי מבחינתנו זה נושא לא סימפטי!!! אבל זו לא סתירה שלפעמים צריך לעשות גם דברים לא סימפטיים...

ובשורה התחתונה: ידידי הצעיר או המבוגר... אם יש לך שאלות באמונה אל תשמוך בבטן... תשאל... תמצה את הנושא... כל זמן שזה עדיין לא מתיישב בלבך תתקשקש עליו עד שהאמונה תהיה תקועה בלבך... אבל!!! אם אתה עושה את זה בשביל פוזה... ובשביל שאני אעריך אותך יותר... אז דע לך שטעית בגדול!!! הלכת לכיוון ההפוך בדיוק!!!

גיליון מס' 410 פרשת מקץ
תשפ"א שנה תשיעית

גליון זה מוקדש לידידינו היקר
שיראה ברכה והצלחה
בכל הענינים

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר (מא, א)
בין הארוסין לחתונה של רבנו, כתב רבנו כמה מכתבים לכלתו הרבנית הצדקנית ע"ה שהתגוררה בירושלים, בבית אביה מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, אחד מהן (מובא בספר בית אמי) עוסק בפרשתנו. מענין כי המכתב נושא את התאריך "יום חמישי פ' בהעלותך י' סיון פתח תקוה" אבל נסוב על פרשתנו 'מקץ'.

בתחילת המכתב דורש החתן בשלום הכלה ומשפחתה, "וכעת אכתב לך איזה הערה מה שחשבתי וכמדומה שזה נכון".

כאשר פרעה מתאר את חלומו הראשון עם הפרות הוא מזכיר "שבע פרות.. רעות מראה ודקות בשר", ואינו מזכיר דלות כלל, ואלו כשהוא מספר ליוסף כדי שיפתר לו, הוא מוסיף מעט (פסוק י"ט) ואומר שבע פרות... "דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר" (רקות ודקות הוא כפילות של אותו דבר אבל דלות בשר הוא תוספת). ועוד הערה: לאחר מכן יוסף פותר את החלום, הוא אומר (פסוק כ"ז) הוא משתמש באותן מילים שפרעה אמר בפעם הראשונה "שבע הפרות הרקות והרעות" ולא הזכיר דלות. וצריך להבין מה השנויים וההוספות האלה. ומישב רבנו במכתבו: ואפשר לומר, שבאמת פרעה לא חלם על פרות "דלות" אלא רק על פרות רעות ודקות, והוא הוסיף בכונה מעצמו דבר שלא חלם כדי לנסות את יוסף אם פתורו יהיה נכון ויפתור גם מה שלא חלם. אבל יוסף ידע האמת ברוח הקודש, שפרעה לא ראה דלות, ולכן בפתרון החלום הזכיר רק רקות ורעות, כמו שראה פרעה, ובזה מיושבים כל הפסוקים.

את מכתבו מסיים: והנני דו"ש ושלום אביך הגאון שליט"א וכל המשפחה, חיים.

(שבענו מטובך)

מנותר קנקנים

ישנה אימרה הרווחת, כי שמן הנותר ממה שהדליקו בו נר חנוכה הוא סגולה גדולה לרפואה, ובפרט למי שחלה ברגלו בחולי הנקרא 'שושנה', ורמזו את הדבר ממילות הפיוט של מעוז צור 'מנותר קנקנים, נעשה נס לשושנים'. ורבינו אמר כי אכן הסגולה כתובה בספרי חסידות, אבל אסור לעשות כן, כי הלא את הנותר מן השמן שהדליקו בו יש לשרוף באש כי אסור להשתמש בו לדבר חולין, ורק כאשר התנו מראש, מותר להשתמש בו לשאר צרכים, אכן, העיר רבינו, שמן כזה שהתנו עליו אינו נחשב 'מותר קנקנים'...

ולמעשה, כשביקשו מרבינו רשות לקחת מה שנשאר מבקבוק השמן שהדליק בו, אמר שקדושה אין בזה ומותר להשתמש בזה, אבל שידעו שיתכן גם שהסגולה לא תועיל...

פנינים על הפרשה

חידוש מיוחד מגנזי מרן רבינו שליט"א
שאמר לפני כארבעים שנה
כפי שקבלנו מחתנו
הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א

וקחו מזמרת הארץ וכו' מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים ושקדים (מג, יא)

מבואר בפסוקים שיעקב אבינו נתרצה לבסוף לשלוח את בנימין על מנת שיקחו מזמרת הארץ מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים, וביאר רבינו שיעקב אבינו לימד את בניו, שכאשר זקוקים לישועות צריך להתחזק בברכות בכוונה וכדכתיב "מזמרת הארץ" כלומר לזמר ולברך להקב"ה, והנה צרי הוא ציפורן שמברכים עליו בורא מיני בשמים ודבש ברכתו שהכל, נכאת הוא שעווה ומברכים עליו במוצאי שבת בורא מאורי האש, ולוט מבואר במסכת ברכות הרואה אשתו של לוט מברך ברוך זוכר הצדיקים שהקב"ה זכר את אברהם והציל את לוט, בטנים מברך האדמה ושקדים מברך העץ, וכאשר תעשו חיזוק בברכות בכוונה מובטח לכם שהקב"ה יתן לכם רחמים לפני האיש, וכך היה שבמסע זו של השבטים באה הישועה, ומעשה אבות סימן לבנים שבעת צרה להתחזק בברכות בכוונה ועי"ז הקב"ה יברך ויושיע את עמו ישראל.

וידוע שהחפץ חיים כתב בספר מחנה ישראל שהגלות שלנו הוא גלות יוסף ואם כן יש לנו הוראה מיעקב אבינו להתחזק בברכות ועי"ז נזכה לגאולה השלימה אכ"ר.

יפה מראה

בתמונה: רבינו מברך בקבוקי שמן קטנים שחולקו ע"י הגאון הרב פריינד ראש מוסדות בית אבא בק"ס (בתמונה), בדינר מיוחד שערך לתורמי המוסדות.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

בימים אלו ראה אור הספר הנפלא 'נפשי חמדה', מאמרי דעת ורוממות מהגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א, בנו יקירו של רבינו מרן שר התורה שליט"א, מאשר הגיד לפני סגל תלמידים מקשיבים בישיבות הקדושות 'קרית מלך' ו'תפארת ציון' שבראשותו, ואשר אצורות בלבבו של מרן שליט"א, נשיא הישיבות. לתועלת הרבים יצאנו ללקט שביבי אור מן הספר החדש, מאשר מסר בשם רבן של ישראל שליט"א, והמעט יעיד על הכלל.

לימוד מהרש"א

ה'חזון איש' כבר התבטא, כי "מיום שעזבו את לימוד המהרש"א – עזבו את לימוד הפשט!". ואכן, **אבי מורי שליט"א** סיפר לי לא פעם, שהסטייפלער היה אומר שלימוד המהרש"א יכול להוות מבחן עבור האדם, בכדי לברר עם עצמו האם הוא למד את הסוגיה כמו שצריך, עם רש"י ותוספות... אם הוא מצליח להבין את דברי המהרש"א בקלות – כפי הנראה הוא למד את הסוגיה היטב והבין אותה על בוריה. אולם אם הוא מתקשה בהבנת דברי המהרש"א – אין טעם להתאמץ... יש לחזור וללמוד שוב את הגמרא, הרש"י או דברי התוספות עליהם נסובים דברי המהרש"א, שכן הדבר מעיד על חיסרון בהבנת הסוגיה עצמה! כאשר הסוגיה ברורה היטב – אין כל אפשרות שלא להבין את דברי המהרש"א באופן מלא!

איזה פירוש לתפילה הוא הנכון?

כל אחד יכול למצוא ספרים רבים המבארים את נוסח התפילה בצורה כזו או אחרת אשר תתיישב על ליבו. אין אנו יודעים איזה מהפירושים מכוון אל האמת, וזה גם לא משנה... הדבר החשוב מבחינתנו הוא, שאנו נבין למה אנו מתכוונים כאשר אנו מוציאים את המילים מפינו! ואכן, **אבי מורי שליט"א** השיב פעם לאברך ששאלו מהו הפירוש האמיתי בתפילת שמונה עשרה מבין שלל הפירושים, כי "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד"... כלומר: אין פירוש אחד אמיתי... כל מי שמתפלל מתוך הבנה של המילים על פי הפירוש שהוא מתכוון אליו, הפירוש שמתיישב על ליבו שלו – יוצא ידי חובה ותפילתו מקובלת!

דברים בטלים

אבי מורי שליט"א סיפר לי פעם בשם הגה"צ ר' דב יפה זצ"ל, ששאל פעם את מרן ה'חזון איש': "כמה זמן מותר 'להתבטל' באמצע הסדר?". כלומר: אם בחר מרגיש צורך 'להתאוורר' או 'להשתחרר' בעיצומו של סדר הלימוד, כמה זמן יכול הוא להקדיש לכך? מרן ה'חזון איש', לא השיב תשובה ברורה על שאלה זו. הוא רק אמר בקיצור: "עד שאתה מרגיש שזה מוגזם!". כלומר: אלו דברים שאין להם שיעור... כל אחד ואחד, יודע ומכיר את עצמו... כל אחד ואחד, יודע מרת נפשו... כל אחד ואחד יכול להעריך את הצרכים שלו... אבל דבר אחד בוודאי צריך: שהדברים יעשו מתוך חשבון! מתוך הכרה! מתוך מחשבה ומודעות! שהזמן לא 'ברח' בין האצבעות, אלא יהיה מחושב ומתוכנן היטב!

אמונה תמימה ופשוטה

אנו לא מתכוונים לנסות לחקור ולהבין. אנו לא מתכוונים לשאול שאלות ולהיכנס אל המערה החשוכה הזו, בו בזמן שאין כל ערובה שנצא ממנה בשלום. אנו מתבצרים ומתגוננים מאחורי מגן האמונה התמימה והפשוטה בצור תמים דעים. כשאבי מורי שליט"א ראה אותי פעם פותח את ספר "מורה נבוכים", הוא ניגש אלי וסגר את הספר מיד... "זה לא בשביל הגיל שלך!" הוא חרץ.

ענוה

שמעתי מאבי מורי שליט"א בשם ה'סטייפלער', שאמר כי בתקופתו של הפרי מגדים היו שני אחרונים שחיברו ספרי הלכה בולטים: האחד – הינו הפרי מגדים, ואילו את שמו של השני – לא רצה ה'סטייפלער' להזכיר, ומיד נבין גם מדוע. כך או כך, הפרי מגדים – אינו פוסק אף פעם את דבריו באופן חד משמעי. הוא מעלה צדדים לכאן ולכאן, הוא משאיר ב'צריך עיון', הוא מפנה לעיין בסוגיות שונות, אך אינו מכריע כך או אחרת. גם בהקדמתו – הוא מציין כי אין לסמוך על דבריו הלכה למעשה, שהרי לא היה אלא מלמד תינוקות... כך הוא תפס את עצמו, בענוותנותו הרבה. לעומתו, ה'אחרון' האחר – חיבר אף הוא חיבור הלכתי, כאשר הוא מציין בהקדמתו לספרו כי ניתן לסמוך עליו הלכה למעשה, שכן בדק וחקר ודרש היטב את הדברים, בדרם וטחנם עד דק, וקים לו שכן ההלכה בבירור.

והנה, ראה זה פלא: ספרו של הפרי מגדים – התקבל עד לימינו אנו כאחד הבולטים שבין ספרי ההלכה למעשה, כאשר הכרעותיו מהוות סוף פסוק בנושאים רבים מספור. ולעומתו, ה'אחרון' האחר, אשר סבר כי ניתן להסתמך על דבריו הלכה למעשה – כמעט נשכח מלב, ולא מצינו שפסקיו התקבלו למעשה כלל...

קנאה

זכורני, שהגעתי פעם אל ה'סטייפלער', וביקשתי ברכה עבור חולה שסבל מלחץ דם גבוה. ה'סטייפלער' הביט בי ואמר: "לחץ דם גבוה? אני לא יודע מה זה... פעם ידעו, שמי שיש לו חום – הוא חולה, ומי שאין לו חום – הוא בריא... אבל היום? לוקחים סמרטוט, קושרים מסביב ליד, לוחצים פה ושם, והופכים אנשים בריאים לחולים..."

כלומר: פעם – לא היו כל אותן מחלות שהיום סובל מהן המין האנושי. הסיבה לכך, אינה משום שהבריות נהיו חלשות יותר, או שהמחלות נהיו חזקות יותר... הסיבה לכך, הינה משום שכיום הגיעה לשיאים חדשים, שמרקיבים עצמות כאן בעולם הזה! כמובן... את הקנאה – לא המציאו בימינו אנו... היא היתה כאן מאז ומעולם! אולם בכל זאת... בימינו, ישנם מושגים חדשים בקנאה... הרי זה מבהיל ממש: אנשים עסוקים מבוקר עד לילה בהתבוננות סביבם, בסקירה מדוקדקת של כל מה שיש לזולתם, ובניסיון להשיג את כל מה שעניינם רואות! כלום יש מקום להתפלא על כך שאנשים סובלים מאולקוס ומלחץ דם גבוה? הרי המתח התמידי הזה – יכול לכלות את הגוף ואת הנפש! רקב עצמות קנאה – כפשוטם של דברים ממש!

המשלוח חינום להזמנות : 053-3145900

ניתן להזמין ולקבל דרך נציגי הקובץ גליונות ברחבי הארץ

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com
 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
 ☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
 יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:
 נדרים פלוס 03-7630585-1586 שלוחה-
 קהילות 073-2757000 שלוחה-4310